

ΑΝΤΙ

13 ΔΕΚ. 2000

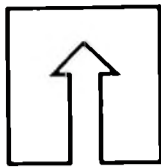
Περίοδος Β'
Τεύχος 708
Παρασκευή
17 Μαρτίου 2000
Δρχ. 700

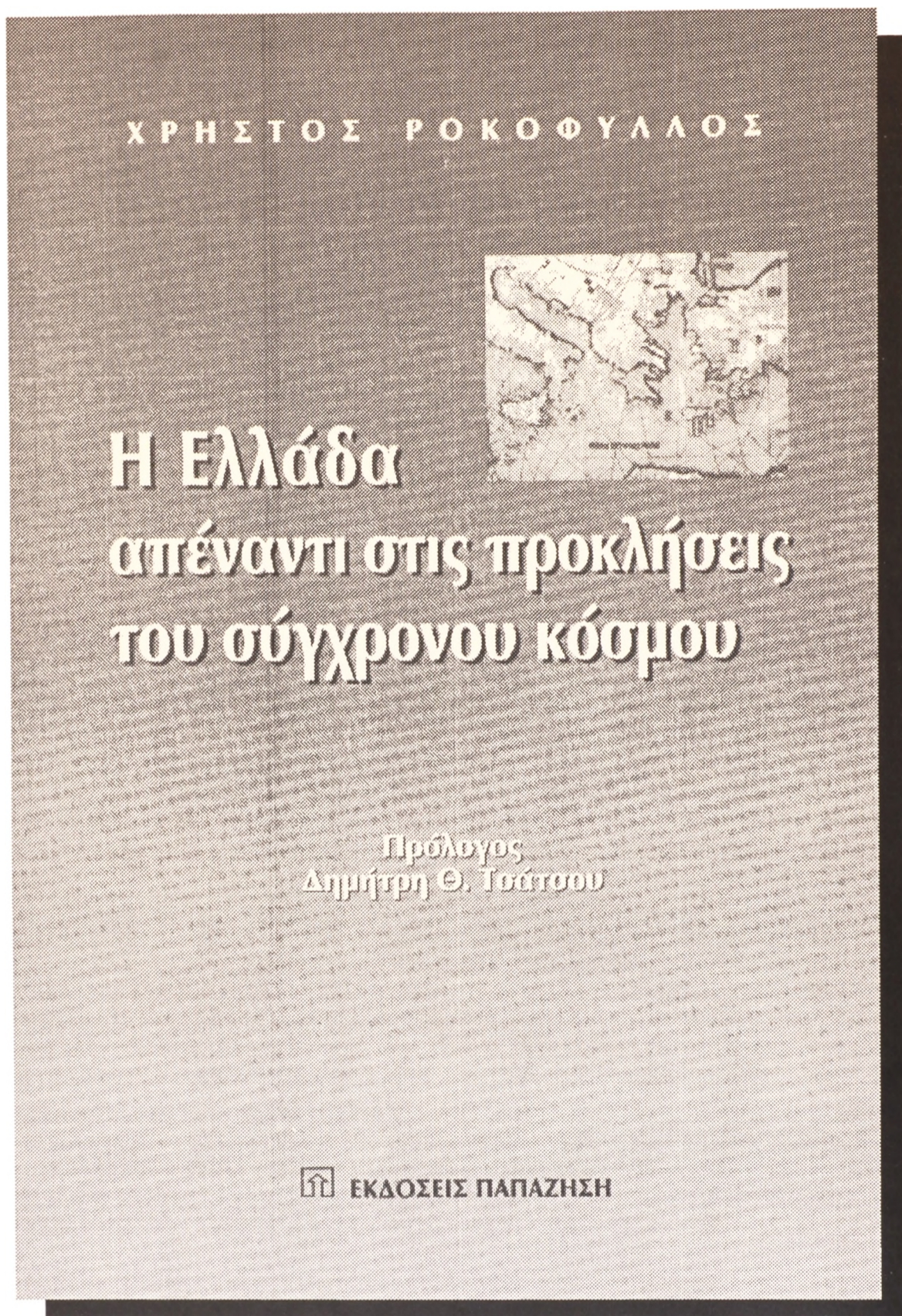
Χάθηκε το εκλογικό χαρτί «ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ»

Κ. ΤΣΑΛΟΓΛΟΥ: Το επίσημο ψεύδος για το Χρηματιστήριο

- Ο Ανδρέας με τον Ρόκο
- Ο κ. Μπερνης και ο φίλος Ρόκο
- Ν.Δ. και τα διαπλεκόμενα με Κόκκαλη
- Σημιτικός εκσυγχρονισμός
- ΣΟΦΙΑΝΟΣ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΙΔΗΣ:
20 χρόνια χωρίς τον ΣΤΡΑΤΗ ΤΣΙΡΚΑ

εκδοσεις παπαζηση απο το 1929

Στο βιβλίο του Χρήστου Ροκόφυλλου «*Η Ελλάδα απέναντι στις προκλήσεις του σύγχρονου κόσμου*» που προλογίζει ο καθηγητής και Ευρωβουλευτής Δημήτρης Τσάτσος, ο αναγνώστης έχει την ευκαιρία να παρακολουθήσει τις σκέψεις και τους προβληματισμούς του συγγραφέα. Με όραμα και γνώση ο Χρήστος Ροκόφυλλος προσεγγίζει όλα τα ζητήματα που απασχολούν σήμερα τον Έλληνα πολίτη στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής ενοποίησης.

ΚΕΝΤΡΙΚΟ: ΝΙΚΗΤΑΡΑ 2 - 106 78 ΑΘΗΝΑ
ΤΗΛ.: 38 22 496, 38 38 020 FAX: 38 09 150

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑ: ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ 11 - ΣΤΟΑ ΑΡΣΑΚΕΙΟΥ ΠΕΣΜΑΖΟΓΛΟΥ 5 - 105 64 ΑΘΗΝΑ
ΤΗΛ.: 32 16 148 FAX: 33 13 074, e-mail: papazisi@otenet.gr

Περίοδος Β' • Έτος 27ο • Τεύχος 708
 Παρασκευή 17 Μαρτίου 2000 • Δρχ. 700
**ΑΝΤΙ - ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ
 ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ**
 Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα
 Τηλ. 72.32.713-72.32.819 FAX: 72.26.107
 ANTI ON-LINE: <http://www.otenet.gr/anti>
 e-mail: chrparou@otenet.gr

ΕΚΔΟΤΗΣ: Χρήστος Παπουτσάκης
ΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Παναγιώτης Τσάρας
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ: Μάχη Γεωργιάδου
ΚΤΥΠΩΣΗ: ΛΙΘΟΤΥΠ Α.Ε. Ιασιού 5, Περιστέρι
 Τηλ. 57.22.201

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ:
 Διασυνδρομή: 26 τεύχη, Εξάμηνη: 13 τεύχη
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: Εξαμ. 6.500 δρχ., Ετήσια 13.000 δρχ.,
 ήσια Οργανισμών, Τραπεζών, κ.λπ.: 50.000 δρχ.
 Φοιτητική ετήσια: 10.000 δρχ.

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ: ΕΥΡΩΠΗ - ΜΕΣΟΓ. ΧΩΡΕΣ:
 Εξαμ.: 41 δολ., Ετήσια: 82 δολ.,
 ΗΠΑ - ΚΑΝΑΔΑΣ - ΑΣΙΑ - ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ:
 Εξαμ. 48 δολ., ετήσια 96 δολ.
ΒΑΣΜΑΤΑ - ΕΠΙΤΑΓΕΣ: Χρήστος Παπουτσάκης
 Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα
ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: ΔΡΧ. 700,
ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: ΔΡΧ. 1.400

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: Για τα βιβλιοπωλεία
 της Αθήνας: Περιοδικό ΑΝΤΙ,
 για τα βιβλιοπωλεία της Β. Ελλάδας:
 Κέντρο του βιβλίου - Α Πουλουκτσή και Σία Ε.Ε.
 Λαοσάνη 3, Θεσσαλονίκη, τηλ. (031) 237. 463

Αν η κυβέρνηση του κ. Σημίτη είχε πραγματικούς λόγους να αισθάνεται ικανοποιημένη από τα επιτεύγματα της οικονομικής και κοινωνικής της πολιτικής δεν θα είχε εμπλέξει το Χρηματιστήριο στις εκλογικές της προσδοκίες.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΕΛ. 13 Ο Κ. Τσαλόγλου αλλά και οι Τ. Παππάς και Δ. Καΐσης γράφουν, με την αφορμή το φιάσκο της Τρίτης 14.3 στο Χρηματιστήριο Αθηνών, για τα αδιέξοδα μιας οικονομικής πολιτικής που στηρίχτηκε σε πλασματικά στοιχεία.

ΣΕΛ. 22 Οι Άγγελος Τσέκερης και Μ. Στεφανίδης αναφέρονται στις δυνάμεις της Αριστεράς ως την εναλλακτική προοπτική και τη μόνη επιλογή απέναντι στο δικομματικό αδιέξοδο.

ΣΕΛ. 26 Οι λογαριασμοί του Σωκράτη Κόκκαλη (alias Ρόκο) είναι περισσότεροι από αυτούς που έως σήμερα «διερεύνησε» η ελληνική δικαιοσύνη. Αποκαλύπτονται πέντε βασικοί λογαριασμοί σε τράπεζες του εξωτερικού μέσω των οποίων γίνονταν οι δωροδοκίες. Τι πληροφορίες αλιεύσε ο Σ. Κόκκαλης από τον Ανδρέα Παπανδρέου; Ποιες είναι οι δοσοληψίες του κ. Μπερνης με τον «Ρόκο»; Και μία απίστευτη, τρελή ιστορία, όπου ο Κώδικας Οδικής Κυκλοφορίας αποδεικνύεται ισχυρότερος του Συντάγματος!

ΣΕΛ. 48 Είκοσι χρόνια χωρίς τον Στρατή Τσίρκα. Γράφει ο Σοφιανός Χρυσστομίδης.

ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Το «κραχ» της μικροπολιτικής, σελ. 4

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ

Αντήνωρ, σελ. 6

ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ

Σχόλια, σελ. 8

E-MAIL

Απόστολος Διαμιαντής, σελ. 16

TV ΒΥΣΜΑΤΑ

Τηλεζοιτιζή, σελ. 35

ΑΝΤΙΠΑΛΗ ΕΣΤΙΑ

Αθλητικά, σελ. 36

ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ

Πολιτισμός, σελ. 44

ΒΙΒΛΙΟ

Κριτική, σελ. 61

ΤΟ ΚΡΑΧ ΤΗΣ ΜΙΚΡΟΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Η ΤΡΙΤΗ 14 Μαρτίου πρέπει να απομνημονευθεί μαζί με άλλες ημερομηνίες που καταγράφουν τη μοίρα και τα χαρακτηριστικά χρονικά σημεία στην ιστορία των νεοελλήνων.

ΓΙΑΤΙ την περασμένη Τρίτη έγινε φανερό το ύψος της επιπολαιότητας του νεοέλληνα από τη μια, αλλά και τα απέραντα ψεύδη που χρησιμοποιούν οι επαγγελματίες εθνοπατέρες της πολιτικής προκειμένου να ξεγελάσουν τους επιπόλαιους, ναι, πολίτες-ψηφοφόρους.

ΧΩΡΙΣ να καπνίζουν πια καμινάδες εργοστασίων, με κατασκευαστικές εταιρείες να «κατασκευάζουν» άθλια έργα, με μιζαδόρους να περιφέρονται στον απαρχαιωμένο δημόσιο τομέα, χωρίς καμιά υποδομή, πώς μπορούν και ευημερούν οι «δείκτες»; Οι «μεγάλοι» της οικονομικής ζωής έχουν κατηγορηθεί ευθέως ως μιζαδόροι ή ότι ξεπλένουν βρώμικο χρήμα, όταν οι ελληνικές επιχειρήσεις δεν είναι πια ελληνικές, με παιδεία που βγάζει αγραμμάτους, με... με... Σε ποια πραγματικά δεδομένα στηρίζονται οι πολιτικοί μας και συναγωνίζονται σε επαίνους και ψεύδη για την ακμαιότητα της «οικονομίας» μας;

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ τάξη που κυβερνά τον τόπο λυμαινεται το Δημόσιο και συγχρόνως χρησιμοποιεί τα ΜΜΕ –με το αζημίωτο πάντοτε και χαρίζοντας τα χρέη τους– για να παρασκευάσει μια ψευδή εικόνα την οποία πλασσάρει στο φιλοθεάμον, αφελές ακροατήριο.

ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ και αξιωματική αντιπολίτευση συναγωνίζονται σε εξαγγελίες και ψεύδη. Ουδείς ομνεί, λ.χ., για το μέλλον του ασφαλιστικού συστήματος, ενώ έχουν ήδη σχεδιάσει τι θα πράξουν την επομένη των εκλογών, στις 10 Απριλίου. Και από ρητορείες, ε, αυτές πάνε σύννεφο...

ΟΤΑΝ ο κ. Σημίτης επιλέγει ως υπουργούς τους Μαντέληδες και τους Γιαννόπουλους και τους καλύπτει σε όλο το διάστημα της υπουργικής τους θητείας και για όποιαν αθλιότητα και αν διαπράττουν, τότε ποια αξιοπιστία και σοβαρότητα διαθέτει; Μήπως η αξιοπιστία κρεμείται από το χαμόγελο του κυρίου Παπαντωνίου; Όλοι θυμόμαστε τα άθλια κατασκευάσματα-επιχειρήματα που εκφώνουσε πριν από εννιά μήνες μπερδεύοντας την εθνική στρατηγική με τα χυδαία προεκλογικά ψεύδη.

ΟΙ ΕΚΛΟΓΕΣ της 9ης Απριλίου είναι μια καλή ευκαιρία για να πάρουν μερικά μαθήματα οι κύριοι αυτοί. Η ευτέλεια των λόγων τους δεν πρέπει να περάσει εύκολα τώρα πια. Γιατί, ναι, είναι αφελείς οι νεοέλληνες. Τους δίδαξαν καλά –και διά λόγων και δι' έργων–, με το παράδειγμά τους δηλαδή, το μάθημα της «αρπαχτής», κι ας μην καμώνονται ότι το καταγγέλλουν.

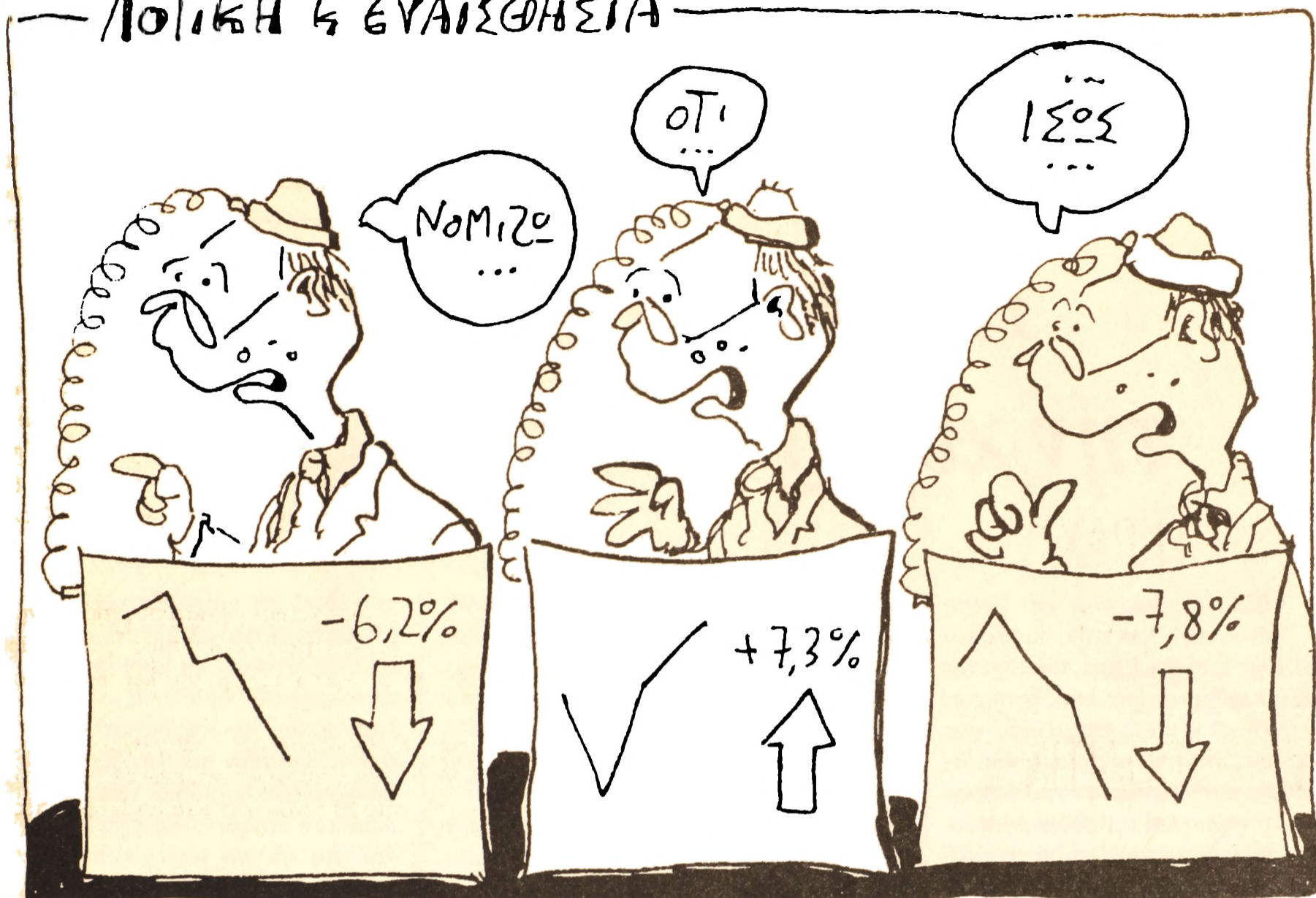
ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ μήπως να αναφέρουμε τώρα εδώ ονόματα και παραδείγματα; Η ντροπή δεν χαρακτηρίζει τους πολιτικούς ηγέτες. Που εννοούν να κατασκευάζουν συνεχώς ψεύδη και να τα σερβίρουν. Αδιαμαρτύρητα όμως;

ΕΜΠΡΟΣ σε μια πολιτεία του τζόγου είναι ευθύνη των πολιτών ν' αναλάβουν τις ευθύνες τους. Έσται η εσχάτη πλάνη χειρών της πρώτης: Η πολιτεία ανενδοίαστα υπόσχεται παρέμβαση των κομματικών-θεσμικών επενδυτών «προς τόνωση» του Χρηματιστηρίου, δηλαδή ενίσχυση των «πασοκόχαρτων», του ΟΤΕ λόγου χάριν.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΛΛΗ, σοβαροί οικονομικοί παράγοντες εξαγγέλλουν τραπεζικά δάνεια για να ενισχυθούν οι επενδυτές (και να ξαναπαίξουν). Έχουμε, δηλαδή, τώρα πια και «θεσμικούς νονούς» να βυθίζουν τους αλογομούρηδες στην ανέχεια και την εξάρτηση...

αντί

ΛΟΓΙΚΗ & ΕΥΑΙΣΘΗΣΙΑ

Το «κραχ» χάλασε την κυβερνητική ευεξία...

«ΚΑΛΑ ΝΕΑ έξωθεν για τη Σοφοκλέους»... Με αυτόν τον τίτλο κυκλοφορούσε *Το Βήμα*, το πρωί της περασμένης Τρίτης. Και επειδή είμαστε λαός δυσήνιος και ολιγόπιστος, η καλή εφημερίδα μάς πληροφορούσε ότι «υπό το πρίσμα των θετικών εκτιμήσεων ξένων οίκων για το ελληνικό Χρηματιστήριο και την ελληνική οικονομία», η αγορά δεν μπορεί παρά να αντιδράσει θετικά. Αυτά, το πρωί της Τρίτης... Και την επομένη; Την επομένη η ίδια εφημερίδα κυκλοφορούσε με τίτλο: «Το "κραχ" του αέρος!», ελεεινολογώντας τους πάντες και τα πάντα – παρεμβασίες, κερδοσκοπούς, ξένους οίκους, θεσμικούς επενδυτές και, φυσικά, κάποιους «πανικόβλητους ιδιώτες», οι οποίοι είδαν να διαψεύδονται οι προσδοκίες τους για λήψη μέτρων, κ.λπ. [Κατά τα άλλα, η εφημερίδα απέφυγε επιμελώς να θυμίσει την πρόβλεψη που είχε κάνει την προηγούμενη...]

ΑΥΤΟΣ ο σεισμός, όμως, των 6,6 Ρίχτερ, που έφερε τον γενικό δείκτη του Χρηματι-

στηρίου στο επίπεδο των 4.542,65 μονάδων, ήταν φυσικό να φέρει την κυβέρνηση σε απόγνωση, καθώς, για πρώτη φορά, –θα έλεγε κανείς– συνειδητοποιούσε ότι η κατάσταση στη Σοφοκλέους έτεινε να εξελιχθεί «στον κρισιμότερο παράγοντα της προεκλογικής περιόδου»... Τι ποιείν;

ΟΠΩΣ ΑΝΑΜΕΝΟΤΑΝ, την επομένη του «κραχ» βγήκαν στο μείντάνι πρωθυπουργός, υπουργοί, υφυπουργοί, λογής πρωτοκλασάτοι ή δευτεροκλασάτοι του ΠΑΣΟΚ, με κεντρικό σύνθημα: «Ψυχραιμία, προπαντός όχι πανικό!». Ο ίδιος ο πρωθυπουργός περιορίστηκε να δηλώσει ότι «πρέπει να σεβόμαστε τους κανόνες της αγοράς, αλλά να μην αφήνουμε την αγορά να φτιάχνει τους κανόνες», αποφεύγοντας, ωστόσο, να εξηγήσει βάσει ποιων μέτρων (ελέγχου ή διαφάνειας ή προστασίας των μικροεπενδυτών...) θ' αποτρέψουμε την αγορά «να φτιάχνει τους κανόνες»! Πάντως φαίνεται ότι η εμπλοκή της πολιτικής –έστω στο όνομα της ... μη εμπλοκής, έχει

ευτελίσει τη χρηματιστηριακή αγορά, οποία τελεί υπό πλήρη σύγχυση. Αποτέλεσμα: Ο πανικός να κυριαρχεί στις τάξεις των μικροεπενδυτών, οι μετοχές να καταλισθαίνουν, ενώ η παρατεταμένη πτώση των τελευταίων ημερών εξάντλησε τα περιθώρια αντοχής όσων έπαιζαν με «αέρα». Από τον «αέρα», όμως, φτάσαμε αισίως και στα «βαριά χαρτιά», προκειμένου επενδυτές να «κλείσουν τις θέσεις τους».

Η ΕΙΚΟΝΑ προβάλλει εναργέστερη τη γλώσσα των αριθμών. Οι απώλειες π' έχουν υποστεί οι μετοχές, τους τελευταίους έξι μήνες, φθάνουν τα 23 τρισ. δρ. μές – αριθμός που ξεπερνά το σύνολο των καταθέσεων Ταμειυτηρίου στις εμπορικές τράπεζες και το μισό του ΑΕΠ.

ΚΑΙ ΕΝΩ η κυβέρνηση διαβεβαιώνει ότι θα λειτουργήσουν τα «αντανακλαστικά της αγοράς και, συνεπώς, το κλίμα θ' αλλάξει άρδην εντός των προσεχών ημερών (και αυτό διότι το ΠΑΣΟΚ «είναι δύναμη εθνικού αποτελέσματος, δύναμη προοπι-

ΕΤΟΙΜΑΣΤΗΚΑΝ ΑΚΟΜΗ ΔΥΟ ΤΟΜΟΙ ΤΟΥ ANTI (1996)

Είναι έτοιμοι και διατίθενται από τα γραφεία του περιοδικού (Δημοχάρους 60, Αθήνα) δυο ακόμα τόμοι του ANTI που συμπεριλαμβάνουν τα τεύχη 595 έως και 608 (ο 44ος) και 609 έως και 624 (ο 45ος).

Θα βρείτε επίσης τους τόμους των προηγούμενων ετών. Στους τόμους του περιοδικού ANTI αποτυπώνεται η σύγχρονη ιστορία μας.

A' εξάμηνο 1996

B' εξάμηνο 1996

ής», κ.λπ.), ο πρόεδρος της Νέας Δημοκρατίας Κ. Καραμανλής κατηγόρησε την κυβέρνηση για παρεμβάσεις στην αγορά και για προσπάθεια μετάθεσης των δικών της ευθυνών σε άλλους. [Από την πλευρά του, ο Ν. Κωνσταντόπουλος, πρόεδρος του ΣΥΝ, απηύθυνε έκκληση για «θεσμική θωράκιση του Χρηματιστηρίου», καλώντας τους «δυο μονομάχους» να θέσουν τέρμα στις κομματικές αντιπαραθέσεις τους στα πόδια της Σοφοκλέους. Χρηματιστήριο δεν νοείται με παρουσία δυνάμεων κατοχής - είπε.

ΚΑΙ ΕΝΩ ΠΑΣΟΚ και Ν.Δ. ερίζουν ως προς το «τις πιάει;» για την κατρακύλα της Σοφοκλέους, ο πρωθυπουργός έσπευσε να δηλώσει, με την επίσημη έναρξη της προεκλογικής περιόδου, ότι «δεν αισθάνομαι γηπεδούχος», ότι «ο εφησυχασμός είναι επικίνδυνος» (διότι μπορεί να οδηγήσει σε ανεπιθύμητα εκλογικά αποτελέσματα), «ανεπώς νυν υπέρ πάντων ο αγών, τουτέστιν όχι χαλαρή ψήφος, αν θέλουμε «να διχώνουμε την ανάπτυξη και την ευημερία σε όλο και πιο πολλούς». Ταύτα είπε και νηγγείλε τα ονόματα των τριών υπηρεσιακών υπουργών, του καθηγητή Γ. Κουρίντου (ως υπουργού Εσωτερικών), του επιτίμου αντιπροέδρου του Αρείου Πάγου ημ. Γουργουράκη (ως υπουργού Δικαιοσύνης) και του καθηγητή Αργύρη Φατούρου (ως υπουργού Επικοινωνίας).

Από τους «προσωρινά απερχομένους» βίωσαν Παπανδρέου, Ευ. Γιαννόπουλο και ημ. Ρέππα), εκείνος που δεν πρόκειται να ξαναδεί υπουργείο (ούτε Δικαιοσύνης ούτε οποιοδήποτε άλλο - εφόσον το ΠΑΣΟΚ κερδίσει πάλι τις εκλογές...) είναι, προφανώς, ο κ. Ευ. Γιαννόπουλος. Αυτό το συναισθάνεται και ο ίδιος, αφού το «γραφικό», έγινε, τελικά, διώκτης του τύπου, του βιβλίου, απροσμέτρητα προσημασμένος. [Τελευταίο του επίτευγμα: η ταγόρευση κυκλοφορίας του βιβλίου του Μανδίκου, με το αιτιολογικό ότι περιέχει «συκοφαντικούς ισχυρισμούς σχετικά με την αντιστασιακή του δράση».]

ΟΛΑ ΤΑ κόμματα, στο μεταξύ, εξαγγέλλουν - ή συνεχίζουν να εξαγγέλλουν - προγράμματα, κεντρικά συνθήματα και συνταγματικούς. Το ΠΑΣΟΚ θεώρησε «μέγα επίτευγμα» το ότι απέσπασε από τον Συνασπισμό τον Σπύρο Βούγια - απόσπαση που προκάλεσε (πέρα από την αντιπαράθεση στίχων ποιημάτων του Βάρναλη, του Λαζάρου, του Χειμωνά, του Α. Αλεξάν-

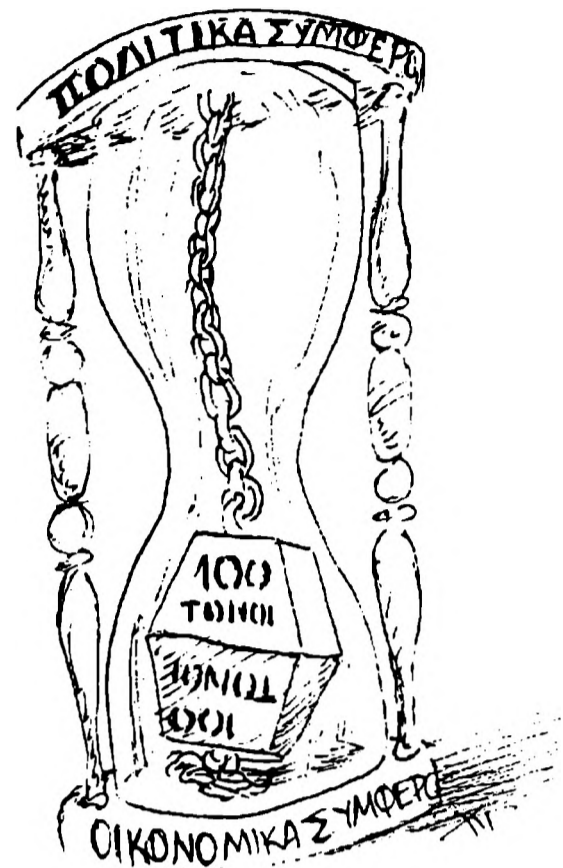
δρου) περισσότερα προβλήματα στο ΠΑΣΟΚ Θεσσαλονίκης παρά στον Συνασπισμό.

ΣΕ ΑΝΤΙΘΕΣΗ με τον Σπ. Βούγια, ο Μανώλης Γλέζος - «σύμβολο και, ταυτόχρονα, δρων πολιτικός, με ιδιαίτερες ευαισθησίες» - θα ηγηθεί του ψηφοδέλιου Επικρατείας του ΣΥΝ. «Στις 9 Απριλίου - δήλωσε ο Νίκος Κωνσταντόπουλος - θα κριθεί αν η σύγχρονη Αριστερά θα έχει ισχυρή παρουσία στη Βουλή... Ένας τέτοιος αγώνας δεν μπορούσε να αφήσει αδιάφορη μία πολιτική συνείδηση σαν αυτή του Μανώλη Γλέζου, που έχει βιωματική σχέση με την ιστορία, τον πολιτισμό, την Αριστερά και τη Δημοκρατία». [Στο ίδιο ψηφοδέλτιο Επικρατείας του ΣΥΝ μετέχουν επίσης ο καθηγητής-σεισμολόγος Βασίλης Παπαζάχος, ο καθηγητής Κώστας Βεργόπουλος, ο οικονομολόγος Γιάννης Μηλιός, η Ζωή Σβώλου, η πρώην βουλευτής Μαρίνα Δίτση, ο Άγγελος Ελεφάντης, η Νένα Βενετσάνου, ο Νίκος Μπίστης, ο Ν. Χουντής κ.ά.]

ΩΣ ΠΡΟΣ τους συνδυασμούς του ΚΚΕ, νέα ονόματα δεν ανακοινώθηκαν, πέρα από τη συμμετοχή του δημοσιογράφου (γιατρού) Νίκου Βαρδιάμπαση. Πρόβλημα, ωστόσο, έχει δημιουργηθεί με την αναγραφή στα ψηφοδέλτια του ΚΚΕ του ονόματος του Κ. Ζουράρι, ο οποίος παραμένει μέλος του Δ.Σ. του «Δικτύου 21», παρά το ότι το «Δίκτυο» αυτό έχει καταγγελθεί από το ΚΚΕ!

ΚΑΤΑ ΤΑ άλλα, το μεν ΔΗΚΚΙ περιέλαβε στα ψηφοδέλτιά του πρόσωπα εγνωσμένης εθνικοφροσύνης, τύπου Ναξάκη, Μπαντουβά, κ.λπ. (είπατε τίποτα περί... «αριστερού Μετώπου», με Τσοβόλα, Ζουράρι, Ναξάκη;), το δε κόμμα του Χαραλαμπίδη (λέγεται και «Δημοκρατική Περιφερειακή Ένωση») ονόματα όπως ο αντισυνταγματάρχης Σ. Καλεντερίδης, ο (διαγραφείς από το ΠΑΣΟΚ, με την υπόθεση Οτσαλάν) Χρ. Κηπουρός, η Βούλα Δαμιανάκου, κ.ά.

ΩΡΑΙΑ τα προεκλογικά, τι έχει προγραμματισθεί, όμως, για τη νέα Βουλή; Απάντηση: Η νέα Βουλή που θα αναδειχθεί από τις εκλογές της 9ης Απριλίου, θα συνεδριάσει, για πρώτη φορά, την Πέμπτη 20 Απριλίου, δύο μέρες, δηλαδή, πριν από το Σάββατο του Λαζάρου («εκ νεκρών ήγειρας τον Λάζαρον, Χριστέ ο Θεός, όθεν και ημείς», κ.λπ.), και τρεις πριν από την Κυριακή των Βαΐων («Μετά κλάδων υμνή-

σαντες», κ.λπ.). Τελικά, η συζήτηση επί προγραμματικών δηλώσεων της νέας κυβέρνησης θα πραγματοποιηθεί την Κυριακή των Βαΐων και τη Μεγάλη Δευτέρα...

ΤΟ ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑ αυτό έχει «οχλήσει» τον μακαριότατο και αγιότατο κ. Χριστόδουλο, επί τω ότι «διαταράττει την κατανυκτικότητα των ημερών». [Περιέργως, ούτε η ευεξία του ούτε η «αισθαντικότητα» του «διαταράχθηκαν» από το κάψιμο βιβλίων, το οποίο, ουσιαστικά ευλόγησε ο εκπρόσωπος της Ι. Συνόδου σεβασμιότατος Καλλίνικος. Οπότε; Το χρονοδιάγραμμα θα προχωρήσει!

ΠΛΗΝ, ορισμένοι υποστηρίζουν ότι οι σχέσεις κυβέρνησης και εκκλησίας δεν είναι περίφημες. Ήδη, ο πρόεδρος της Βουλής Απ. Κακλαμάνης (σε συνέντευξή του στην εφημερίδα Έθνος) εξέφρασε την ευχή όπως «τα προσόντα του αρχιεπισκόπου αξιοποιηθούν προς όφελος της εκκλησίας» - πέρα από φαινόμενα που προσιδιάζουν στον «καθολικισμό και ισλαμικό φονταμενταλισμό». Ωστόσο, εκλογές έχουμε και, φυσικά, η κυβέρνηση αποφεύγει να πάρει θέση. Μοναδικές εξαιρέσεις: η τοποθέτηση του προέδρου της Βουλής και η δήλωση του υπουργού Εξωτερικών Γ. Παπανδρέου ότι φαινόμενα όπως η καύση βιβλίων και οι παρεμβάσεις της εκκλησίας μάς εκθέτουν διεθνώς. Ψάχνουμε ψύλλους στ' άχυρα; Πιθανώς, ναι. Όταν περάσουν οι εκλογές, ξαναγυρνάμε στα ίδια...

ΑΚΟΥΣΤΕ ΕΔΩ!

Ατενίζω αποσβολωμένος τον κ. Βενιζέλο ν' αγοράρεύει στο γυαλί. Τα μάτια του λάμπουνε γουρλωμένα και ο λόγος του είναι ποταμός. Αλλάζω κανάλι για να αμυνθώ, αλλά πάλι πέφτω στον Θεσσαλονικάρχη που ερμηνεύει σε video τα λάθη του Συντάγματος και δίνει την έγκυρη ερμηνεία του. «Αφήστε αυτά, ακούστε εδώ, μη με διακόπτετε, εγώ δεν σας διέκοψα!» λέει με στόμφο σαν μίαν αλαζονική ρέπλικα του εαυτού του. Ο κ. Βενιζέλος, παρ' ότι νέος άνθρωπος, μοιάζει δυστυχώς μέσα στο αυτάρεσκό του χαμόγελο, βουλιαγμένος από χρόνια στη λάσπη της πιο φθαρτικής νόσου: της εξουσίας. Θα ήθελα να τον προσκαλέσω να παίξουμε ποδόσφαιρο, αλλά αυτό φαίνεται αδύνατο. Ο ίδιος αισθάνεται να κουβαλάει στις πλάτες του τις τύχες του έθνους, όμως στην πραγματικότητα φέρει μόνον -φευ- αρκετά παραπανίσια κιλά. «Μην με διακόπτετε, αφήστε αυτά!»: ολιγοφρενής, τυποποιημένος προεκλογικός λόγος αμέσου καταναλώσεως και βραχείας συντήρησης. Δεν σας διακόπτουμε, σας αφήνουμε έντρομοι να πάτε σπίτι σας...
Μάνος Στεφανίδης

Υ.Γ. Πόσο μάλλον που επί της θητείας σας στο Υπουργείο Ανάπτυξης η βενζίνη αυξήθηκε κατά το ένα τρίτον της τιμής ενώ εσείς μας δίνετε κατ' επανάληψη τον λόγο της τιμής σας ότι αυτή η αύξηση θα είναι η τελευταία. (Η τιμή και το χρήμα).

Η ΑΡΙΣΤΕΡΑ ΤΟΥ ΣΗΜΙΤΗ

Ο καθένας έχει δικαίωμα να χρησιμοποιεί ή να ξεπουλά την ιστορία του. Έχει κάθε δικαίωμα να τη διαχειρίζεται όπως αυτός νομίζει καλύτερα. Δεν έχει όμως το δικαίωμα να διαχειρίζεται την ιστορία των άλλων. Και μάλιστα να την εξευτελίζει. Η Αριστερά είναι στάση ζωής. Σύνολο πράξεων και αποφάσεων. Δεν είναι ιδιότητα. Η Αριστερά περιέχει αρώματα, όνειρα, ιδανικά. Μα πέρα από ολάνθιστος μαγιάτικος κήπος είναι και ομαδικός τάφος αγωνιστών, που πόνεσαν, πάλεψαν, θυσίασαν και θυσιάστηκαν. Κι είναι τεράστια αδικία για όλους αυτούς να χρησιμοποιείται ο αγώνας και οι θυσίες τους τόσο περιφρονητικά. Να χρησιμοποιείται ο όρος «αριστερός» προς άγραν ψήφων.

Ήταν απόκριες όταν ο κύριος Σημίτης δήλωσε αριστερός. Κι αυτό το κάνει ακόμη πιο άκομφο. Δημοκρατία έχουμε και ο καθένας δηλώνει ό,τι θέλει. Η Αριστερά όμως είναι δήλωση: Η Αριστερά αξίζει ως ομολογία όταν εμπεριέχει κίνδυνο και απώλειες. Η Αριστερά δεν ομολογείται από δερμάτινες πολυθρόνες. Δεν εξαγγέλλεται. Πραγματοποιείται. Κι η Αριστερά που επικαλείται ο κύριος Σημίτης είναι δυστυχώς λοβοτομημένη. Ανίσχυρη να αντιδράσει ως συνείδηση. Είναι η αριστερά που υποδέχεται τον Κοντογιαννόπουλο, ίδιο και απαράλλακτο, ως πόρνη ψήφων. Είναι η αριστερά του Βούγια, του Γιαννόπουλου, του Παπανδρέου. Είναι μια έρμη λέξη

που ταλαιπωρείται σερονόμηνη σε βέβηλα χείλη πολιτικών που η αριστερή πραγματικότητα τους έχει αφορίσει προ καιρού.

Κι αυτοί, σαν ξυρισμένοι καλόγεροι, συνεχίζουν να φορούν το μοναχικό σχήμα, επιδιώκοντας να κρύψουν την απάτη τους. Μόνο που τα ράσα δεν κάνουν τον παπά. Ας επικαλεστούν ό,τι άλλο θέλουν. Η χρηματιστηριακή λογική τους, βέβαια, έχει σκοτώσει κάθε ίχνος φαντασίας. Αυτός όμως δεν είναι λόγος να γίνονται προσβλητικοί. Η πρακτική της αρπαγής τους, στην οποία με επαγγελματική ευσυνειδησία επιδίδονται, δεν έχει όρια. Εκτός κι αν θεωρούν ότι τα κολλητιλίκια τους με ρουφιάνους μυστικών υπηρεσιών πρώην Ανατολικών χωρών τους δίνει το δικαίωμα να χρησιμοποιούν τον τίτλο του αριστερού. Καθώς τυραννιούνται μέσα στην εσπεράντο ιδεολογία τους και στη σύνθεση των ψηφοδελτίων τους που θυμίζουν πύργο της Βαβέλ, αναζητούν το στίγμα τους. Πελαγοδρομώντας αναίτια, δίχως αρχή και τέλος, μολύνουν τα πάντα. Καταστρέφοντας και εξαγοράζοντας. Κάνοντας πλιάτσικο, βιάζουν τη λογική χωρίς να σέβονται ιερό και όσιο. Πειρατές της κακιάς ώρας.

Απολίτιστοι εκδρομείς του Σαββατοκύριακου στην Αριστερά, παρακαλούμε σεβαστείτε το περιβάλλον. Εσείς θα φύγετε, αλλά εμείς θα μείνουμε.

Βασίλης Μαρουλάς

ΑΠΟΦΡΑΔΑ ΕΥΦΡΑΔΕΙΑ

Θυμάμαι τον κ. Γιάννο, τον οικονομολόγο-superman, να αγοράρεύει ευφραδής τους καλοκαιρινούς μήνες και να τονίζει πως η άνοδος του Χρηματιστηρίου αντακλά ευθέως την υγεία της εθνικής οικονομίας.

Στις 9 Μαρτίου -οι αποφράδες ειδοί του Μαρτίου μας κυνηγάνε-, την ώρα ακριβώς που ο πρωθυπουργός ανακοίνωνε την υποψηφιότητά μας για την είσοδο στην ΟΝΕ, το Χρηματιστήριο πήρε μίαν μνημειώδη τούμπα. Τούμπα που συνεχίστηκε δραματικά και την επόμενη εβδομάδα.

Θα περίμενε κανείς απ' τον ευφραδή κ. Παπαντωνίου να εξηγήσει στο εμβρόντητο κοινό

τι ακριβώς τώρα αντανάκλα αυτή η πτώση. Πλην όμως αιδήμων σιωπή.

Πάντως εγώ, χωρίς να είμαι οικονομολόγος, μπορώ να πω ότι αντανάκλα την ηλιθιότητα των Πανελλήνων και την υποκριτική μωρία των κυβερνώντων. Ευφραδιών και μη.

Στέφανος Προτεστάκις

ΟΙ ΤΥΨΕΙΣ

Περίεργο αυτό το κόμμα του **Μιχάλη Χαραλαμπίδη** - ό,τι και να πει κανείς για την σοβαρότητά του. Ωστόσο από τη συγκρότησή του μοιάζει σαν ζωντανή τύψη του ΠΑΣΟΚ, λες και μαζεύτηκαν επίτηδες: για να εκτοξεύσουν την κυβερνητική ενοχή στην υπόθεση Οτσαλάν.

Δ.Ι

ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗ ΤΥΡΒΗ

Ο σάλος που έλαβε χώρα τις προηγούμενες ημέρες αναφορικά με τη δίωξη του Μίη Ανδρουλάκη και του μυθιστορηγού του Μ' δεν είναι ούτε ευκαταρρόνητος ούτε βέβαια καινοφανής. Το ζήτημα που ανακύπτει ως εκ τούτου είναι δισπύστατο: από τη μια ο ρησκευτικός φονταμενταλισμός που επανακάμπτει κι απ' την άλλη οι ελλαπλές εκφάνσεις της καλλιτεχνίας με παρονομαστή την εμπορικότητα. Ως προς το πρώτο, η παρεκκλησιαστική παρέμβαση προσιδιάσει σε αθέατο ελεγκτή-δήμιο του ελεύθερου λόγου και πνεύματος. Ένας ιερός πόλεμος φάνηκε αυτές τις μέρες να ξεσπά ενώπιον των ηλετρονικών ΜΜΕ και με κοινωνικό τίκτυπο αντιστρόφως ανάλογο του προσδοκώμενου. Η λοιδορία και τέτοια φαινόμενα πασιφανής, φραυάτα η απαγόρευση πώλησης του βιβλίου σε μερικούς νομούς της ακεδονίας είναι πλέον γεγονός και με εισαγγελική απόφαση). Η τίδραση θα εκδηλωθεί, άλλη μία φορά, με επιδεικτική απάθεια από την πλειονότητα ή θα μείνει αιωρούνη η αίσθηση της τρόπον τινά επιλής μιας είδους Ιεράς Εξέτασης ενω από την πνευματική δημιουργία στη χώρα;

Το ερώτημα θα απαντηθεί λίγο γότερα, όταν το θέμα συζητηθεί νέου στα δικαστήρια και σίγουμετά την εκλογική αναμέτρηση του Απριλίου. Κι όσο το κράτος είακουσίως ή εκουσίως σφιχτάμένο με την Εκκλησία τέτοιες εκώσεις και προβληματισμοί θα αναλαμβάνονται εσαεί.

Οι κείνοι που τώρα αλαλάζουντες «ορθοδοξία ή θάνατος» καίνε το ιστορικό του κ. Ανδρουλάκη είε εκείνοι οι ίδιοι που διέσυραν ενώς τον Θόδωρο Αγγελόπουλο την ταινία του στη Φλώρινα, οι ίδιοι που οργάνωναν τα συλλαρίγια για την ελληνική Μακεδοστη Θεσσαλονίκη ορεγόμενοι αλοιδεατικά ορθόδοξα τόξα στη κανική, και είναι εκείνοι ακριπου που αφορίζαν τον μεγάλο Κα-

ζαντζάκη πριν από μερικές δεκαετίες. Ο μεσαιωνισμός δεν επιστρέφει όπως αφελώς ειπώθηκε· απλώς βρίσκει αφορμές να υπενθυμίζει την παρουσία του. Pleba cederunt πρεσβεύει προφανώς η Ιερά Σύνοδος εξαπολύοντας μύδρους κατά παντός εχθρού ή Οίγοντας την υπόληψή της. Ένας αστήριχτος και διάτρητος καθωσπρεπισμός που βρίσκει υποστηρικτές μεταξύ αφελών και αδαών.

Εξίσου κατακριτέος όμως μπορεί να χαρακτηριστεί και ο τρόπος επίτευξης των εμπορικών στόχων του συγγραφέα. Η επιλογή να γράψει ένα βιβλίο που εκ των προτέρων γνωρίζει ότι θα προκαλέσει είναι ένα τεράστιο θέμα προς ανάλυση. Πάντως, η μέθοδος που επέλεξε ο κ. Ανδρουλάκης είναι τουλάχιστον χρυσοφόρος. Ότι προκλητικό, ακραίο, βλάσφημο, εξτρεμιστικό, εκτός ειωθότων, είναι εισπρακτικά επιτυχημένο ανέκαθεν. Και ο ψόγος, συγκεκριμένα, για τον (προ-

σφάτως) συγγραφέα είναι απόλυτος. Ταυτόχρονα, βέβαια, κατανοητός, αφού συντρέχει της ισοπεδωτικής εκδοτικής άνθησης των τελευταίων χρόνων, όπου η βριθουσα παραλογοτεχνία είναι μια δεδομένη και υπολογίσιμη αξιολογική μονάδα στην εγχώρια συγγραφική κοινότητα. Πάντως, όπως κι αν ειπωθεί το θέμα, το Μ' έχει ξεπεράσει τα 30.000 αντίτυπα με πρόβλεψη για ακόμη μεγαλύτερες πωλήσεις. Τι καλύτερο από μια τέτοιου βεληνεκούς διαφήμιση από τα έντυπα, τις τηλεοπτικές συζητήσεις, τα επιτόπια ρεπορτάζ. Η ηρωοποίηση πάντοτε τέρπει, η δόξα αμίσητη παραμένει, η αιδημοσύνη συνεπάγεται τελικά τον παραγκωνισμό. Και ο φιλόδοξος κ. Ανδρουλάκης μόνο από το τελευταίο δεν έχει ανάγκη. Ο καβγάς καλά κρατεί, κι όλοι οι εναγόμενοι κερδισμένοι πιστεύουν και είναι.

Βασίλης Ρούβαλης

ΠΑΡΑΝΟΙΑ

Το τελευταίο πιο σύντομο ανέκδοτο το μάθατε; Κυκλοφόρησε σε βιβλίο το σενάριο του SAFE SEX! Μιλάμε για την, εντελώς, Λευκή Βίβλο.

ΠΡΩΤΑΘΛΗΜΑ:ΣΤΑΖΕΙ

Όστε λοιπόν γι' αυτό ο Ολυμπιακός είναι τόσο καλός στην κατασκοπεία των άλλων ομάδων και στον ανορθόδοξο πόλεμο του πρωταθλήματος.

ΔΙΑΠΛΟΚΕΣ

Κι αν δεν καταλάβατε, το πρόβλημα δεν είναι το ότι ο Κόκκαλης διαπλέκεται και με τα δύο μεγάλα κόμματα, αλλά και ότι τα δύο μεγάλα κόμματα δέχονται να διαπλέκονται με τον Κόκκαλη.

ΜΕΤΡΗΣΕΙΣ

● Με τόσους καλλιτέχνες και σταρ του τηλεοπτικού αθλητισμού να συμμετέχουν στα ψηφοδέλτια των κομμάτων, μήπως τελικά είναι προτιμότερο τα προεκλογικά γκάλοπ να γίνονται από την AGB παρά από την ALKO και την OPINION;

● Πάντως αν ήμουν ο Καραμανλής πολύ θα χαιρόμουν που με κατηγορούν ότι «ρίχνω» το χρηματιστήριο, διότι σημαίνει ότι το ίδιο εύκολα θα μπορούσα και να το ανεβάσω, αν κέρδιζα τις εκλογές.

B.M.

ΠΟΤΕ ΒΟΥΓΙΑΣ, ΠΟΤΕ ΚΟΥΔΑΣ, ΠΟΤΕ ΑΡΙΣΤΕΡΟΣ ΚΙ ΙΟΥΔΑΣ

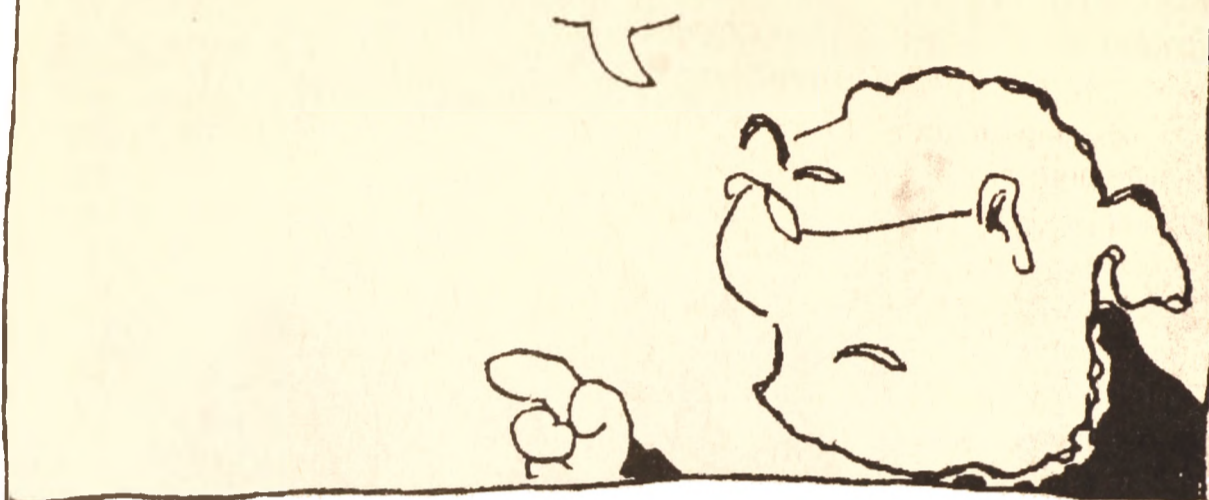
Αρκετά σύντομη η πολιτική πορεία του κ. Βούγια. Τόσο σύντομη, που μπορεί να χωρέσει ολόκληρη σε μια φράση: «Αν είναι να τουρκέψω, ας γίνω αγάς». Τώρα βέβαια αγάς σε ψηφοδέλτιο επικρατείας, συζητιέται. Αλλά είναι και θέμα αντοχής. Και μάλλον οι εκφραστές της γκλάμουρ νεοαριστεράς, που ευκαιριακά συνδράμει τον εκάστοτε πλειοδότη εκλόγιμων θέσεων, ως εκεί αντέχουν.

ΠΑΝΤΟΣ ΚΑΙΡΟΥ

Είναι πραγματικό κατόρθωμα η επιβίωση κάτω απ' όλες τις συνθήκες. Κι αν οι δεινόσαυροι είχαν προλάβει να διδαχτούν την μέθοδο από τον Νάσο Αθανασίου τότε σίγουρα θα τους είχαμε σήμερα μαζί μας. Πρόκειται για τον άνθρωπο-μορφή που καταφέρνει πάντα να μην έχει άποψη. Να μην υπερασπίζεται τίποτε από αυτά που λέει. Να τα κάνει όλα μπάχαλο κι όμως να βγαίνει καθαρός, αφήνοντας όλους τους εμπλεκόμενους εκτεθειμένους. Πρόκειται για τον πρώτο εξομοιωτή δημοσιογράφου. Για την εξέλιξη του play station. Για την μοναδική περίπτωση ζωντανής συσκευασίας κενού αέρος. Και επιτρέψτε μου να εκφράσω την βεβαιότητα πως, σε περίπτωση πυρηνικού πολέμου, θα είναι ο μοναδικός δημοσιογράφος τηλεοπτικής εκπομπής με θεατές και καλεσμένους κατσαρίδες.

B.M.

...ΕΠΙΠΛΕΟΝ, ΤΟ ΧΡΙΣΤΕΠΕΝΝΜΟΝ ΠΛΗΡΟΜΑ
ΚΑΛΟΝ ΘΑ ΗΤΟ ΝΑ ΑΠΟΦΕΝΓΕΙ ΤΑ ΤΕΧΝΙΚΟΣ
ΚΕΧΡΟΣΜΕΝΑ ΣΝΑΚΣ, ΤΗΝ ΑΘΡΟΑ ΠΟΛΗΣΙΝ
ΤΙΤΛΩΝ, ΤΟΝΣ ΧΙΛΙΑΣΤΑΣ...

ΜΑΘΕ ΤΕΧΝΗ...

Καινούργιες προοπτικές ανοίγονται στην καριέρα του κυρίου Χριστόδουλου. Υπεύθυνος προώθησης των εκδόσεων Καστανιώτη. Ίσως και image maker του κυρίου Ανδρουλάκι και λοιπών ανεκδιήγητων συγγραφέων.

B.M.

Η ΣΤΕΝΩΠΟΣ ΤΗΣ ΔΙΕΥΡΥΝΣΕΩΣ

Τον σύντροφο Βούγια, τον αγαπήσαμε γιατί αντέτασε ένα αμήχανο χαμόγελο εμπρός στις κάμερες και γιατί δεν είχε τη -γνώριμη- γραφειοκρατική συμπεριφορά κάποιων επαγγελματιών της Αριστεράς.

Πολύ γρήγορα όμως το ίδιο το σύστημα που τον εντόπισε, λόγω της

διαφορετικότητάς του, βιάστηκε να του προτείνει ως δίλημμα την υπαλληλοποίηση ή τον αποκλεισμό. Και ο σύντροφος Βούγιας φοβήθηκε να περιμένει ξεχνώντας τον ποιητή που βροντοφωνάζει «είμεθα όλοι εντός του μέλλοντός μας». Λησμόνησε επίσης τον Γιώργο Χειμωνά που

μας έμαθε να μην φοβόμαστε που φοβόμαστε και έσπευσε να παραδώσει το χαμόγελό του έναντι πινακίου φακής (τουτέστιν μιας βουλευτικής έδρας).

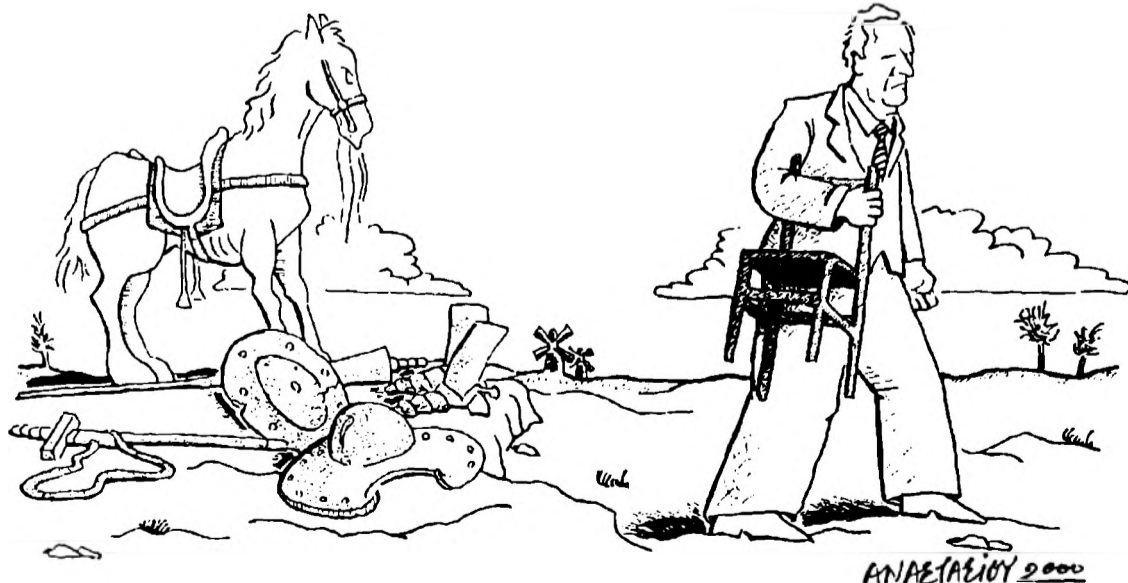
Παρασυρμένος από την επίπλαστη σαγήνη της τηλεοπτικής εκπομπής «Να η ευκαιρία», προτίμησε να λειτουργήσει ως στυγνός

επαγγελματίας του ενοκομματισμού και να υποκύψει στον σελιφισμό των ημερών παρά να μετράει τα πεταλούδες -όπως με έταξε- στον ουρανό της Θεσσαλονίκης.

Στην μελλοντική Βολή θα στοχάζεται πλέον το παρελθόν τι μαζί με τον Βενιζέλο τον Άκη ή τον Μγκριώτη, θα κατασφραγίζεται την δεξιά του Λοικητού του Αγίου Όρους, θ' ανταλλάσει απόψεις με τον σπυριδάκη αδελφό του εν Ευρώπῃ κ. Ευθυμίου, αλλά πια δεν θα δικαιούται να ευθυμεί με τον ομόλογό του λόγο του Εμπειρίκου:

«Καμία σχισμή δεν ευρύνεται χωρίς το πόθο της διεύρυνσής της».

Μάνος Στεφανίδης

ΑΝΑΒΕΒΑΙΟΥ 2000

«ΕΓΩ ΕΙΜΑΙ Ο ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ» ΤΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΜΕΤΡΩΝ

Η ΖΩΗ ΕΙΝΑΙ ΑΛΛΟΥ

Προειδοποίηση: Όποιος δεν θέλει να γίνει συνένοχος στην ενδεχόμενη σπύλωση της προσωπικότητας του Ευάγγελου Γιαννόπουλου ας μην διαβάσει παραπέρα.

Οι δικηγόροι Γιαννόπουλου –και ο ίδιος προσωπικά– εξετάζουν με λεπτομέρεια τις αντιδράσεις στο ως άνω βιβλίο και σε ό,τι γράφεται γύρω απ' αυτό. Ήδη, με αγωγές και μηνύσεις, ζητούν από τον συγγραφέα Γιώργο Μανδίκιο 500 + 490 εκατ. δρχ. – θα είχε ενδιαφέρον η αιτιολόγηση για την διαφοροποίηση των ποσών. Η απόφαση ακόμα καθυστερεί. Η δίκη είχε οριστεί για τις 14.3.2000, οπότε ο συγγραφέας, από ανωτέρα βία χωρίς τον δικηγόρο του, αντιμετώπισε εκ των ενόντων τους τρεις δικηγόρους του υπουργού Δικαιοσύνης.

Παράλληλα με τις αγωγές, απαγορεύτηκε η κυκλοφορία του βιβλίου, χωρίς κοινοποίηση στα συνδικαλιστικά όργανα των βιβλιοπωλών, με αποτέλεσμα να συλληφθεί «δι' υπόθεσίν του», όπως παλιά – και να φραγθεί στο Τμήμα επί ώρες ο βιβλιοπωλής Σπύρος Μαρίνης. Τουλάχιστον η περιπέτεια του κ. Μαρίνη καλύφθηκε επαρκώς από τον Τύπο, ενώ αντίθετα η περιπέτεια του βιβλίου ως επί το πολύ αγνοείται. Ίσως ο κ. Μανδίκιος θα έπρεπε να συμβουλευτεί για την περαιτέρω αντιμετώπιση των Μέσων τον ραδιοφωτογενέστερο Μίμη Ανδρουλάκη.

Οι αγωγές Γιαννόπουλου, όλες, όχι μόνο εναντίον Μανδίκιου, θα ήταν χρήσιμα να μελετηθούν κάποτε διεξοδικά γιατί αποτελούν αναμφισβήτητο δείγμα της ποιότητας του ανδρός. Καταχωρίζεται προεπιφανώς, όπως μεταδόθηκε προφορικά, μικρό απόσπασμα του σκεπτικού Γιαννόπουλου που θεμελιώνει τις αγωγές του:

«...Το περιεχόμενο του βιβλίου αποτελείται από κακότεχνη συρραφή εγγράφων πάσης φύσεως χωρίς κείμενο που θα του προέδιδε τον χαρακτήρα βιβλίου. Αποτελεί συνεπώς λιβελλογράφημα...». Μάλλον πισιατής ένας τέτοιος ευρύς ορισμός του λιβελλογραφήματος: Δηλαδή, κατά Γιαννόπουλο, ένα λεύκωμα φωτογραφιών δεν έχει τον χαρακτήρα βιβλίου και κατ'επίτασιν αποτελεί λιβελλογράφημα;

Από μίαν άποψη το βιβλίο αυτό είναι ένα υθύ και ενδιαφέρον λεύκωμα. Παρουσιάζει έγγραφα, τα περισσότερα ΦΕΚ ή άλλα ημόσια πιστοποιητικά, φωτογραφίες, αποκόμματα εφημερίδων ή αποσπάσματα δη-

μοσιευμένων ή δημοσιοποιημένων κειμένων. Είναι μια διαγώνια συλλογή με κεντρικό θέμα μεν την στρατιωτική καριέρα Γιαννόπουλου, αλλά μέσα από τα γραφειοκρατικά σπαράγματα ιχνογραφείται η Κατοχή και η Εθνική Αντίσταση και από τα αποκόμματα εφημερίδων αναδύεται η ατμόσφαιρα του λαϊκιστικού κινήματος ΠΑΣΟΚ όπως εκπροσωπήθηκε ισχυρά από τον Ευάγγελο Γιαννόπουλο. Και βέβαια μέσω των επίσημων εγγράφων παρουσιάζονται οι θρυλικές αντιδικίες Γιαννόπουλου εναντίον Κεδίκογλου και Κατριβάνου.

Στο λεύκωμα αυτό, ωστόσο, υπάρχει και κείμενο κατά τον έμμεσο ορισμό Γιαννόπουλου. Είναι ο οδηγός του συγγραφέα προς τους αναγνώστες για την κατάκτηση της στρατιωτικής βιογραφίας Γιαννόπουλου μέσα από τον γραφειοκρατικό κυκλώνα μιας άλλης εποχής. Ακριβώς αυτό το κείμενο, και όχι η έλλειψη κειμένου, εξαγριώσε τον Γιαννόπουλο για τα συμπεράσματα στα οποία οδηγεί τον αναγνώστη. Διερωτώμαι αν ο Γιαννόπουλος θα μπορούσε να κάνει μηνύσεις και αγωγές εναντίον έκδοσης –έστω και κακότεχνης συρραφής, όπως την λέει– δημοσίων εγγράφων και αποκομμάτων εφημερίδων.

Η ευαισθησία και η επιθετικότητα Γιαννόπουλου σε λέξεις «εντός κειμένου» αποδεικνύεται και από την μήνυση εναντίον της Λιάνας Κανέλλη, που τόλμησε να αναδημοσιεύσει το οπισθόφυλλο του βιβλίου στο περιοδικό Νέμεσις! Δεν χρειάζονταν βέβαια οι αλληπάλληλες δίκες και απειλές δικών για να αντιληφθεί κανείς ότι ο κ. Γιαννόπουλος περιφρουρεί ισχυρότατα την προσωπικότητά του. Προ διετίας, μου έκανε την τιμή να αντιδράσει με ακαριαία Γιαννοπούλεια και μάλιστα ιδιόγραμμα, στο σχόλιο μου «Γιαννόπουλος, Υβριστής Επικρατείας» (Αντί 27.2.98 & 13.3.200). Ασφαλώς τώρα είναι σε δικανική φόρτιση και η μήνις μετουσιώνεται ευκολότερα σε μήνυση.

Από τα ανωτέρω ελπίζω να εξηγείται γιατί θα ήταν μάλλον ανόητο να υποκύψω στον πειρασμό να αναδημοσιεύσω το οπισθόφυλλο ή άλλο τι από τα συμπεράσματα του βιβλίου. Διακινδυνεύω την παράθεση μόνο μιας φράσης του ίδιου του Γιαννόπουλου: «...Με μια μήνυση το βουλώνουν όλοι...» (σελ. 493, αναδημοσίευση από το Βήμα).

Στέλιος Καφαντάρης

Ζωή στη σιωπή. Είναι ωραία. Αυτή η σιωπή που σου επιβάλλουν. Είναι παράσημο. Δεν ντρέπομαι. Ούτε νιώθω νικημένος. Αυτοί φοβούνται. Κι από τα υπόγεια των μεγάρων τους χαμηλώνουν την ένταση της φωνής μας. Μην ακουστούμε. Μην μαθευτεί η ιστορία του Κόκκαλη. Ντρέπονται γι' αυτήν. Ενώ όλοι αυτοί που ζουν στη σιωπή δεν έχουν για τίποτε να ντραπούν. Αυτή είναι η μεγάλη διαφορά. Δεν ρουφιάνεψαν ποτέ την αρραβωνιστικά τους. Δεν ρουφιάνεψαν ποτέ κανέναν. Δεν δέχτηκαν αντάλλαγμα. Δεν πήραν θέση στελέχους σε δημόσιο οργανισμό. Δεν έγιναν αχυράνθρωποι κανενός. Δεν αναγκάστηκαν να ξεπουλήσουν, να συνδιαλλαγούν, να υπερασπιστούν τ' αντίθετα από αυτά που πιστεύουν. Δεν έγιναν τσάτσοι κανενός κι εύχονται να τους βοηθήσει ο Θεός ποτέ να μη γίνουν. Να μη γλείφουν, να μην ανέβουν έρποντας και τα σημάδια της πορείας που θ' αφήσουν να μην είναι από σάβια.

Κι από την άλλη, οι φρουροί των καθεστώτων. Οι φύλακες των αλαζόνων. Οι δημιουργοί των διαπλεκόμενων. Οι γελοιοποιοί των σύγχρονων αυτοκρατόρων. Οι έμποροι των πάντων. Όλοι αυτοί την περηφάνια δεν την γνώρισαν. Το βάρος της αξιοπρέπειας δεν το άντεξαν. Και τώρα «απολαμβάνουν» την τιμοκρία τους. Τίποτε δεν μένει κρυφό. Καθρέφτη δεν έχουν να κοιταχτούν. Δεν τον αντέχουν και δεν τους αντέχει. Όλα μια μακέτα που έφτιαξαν. Η χώρα, οι εκλογές, η δημοκρατία, η ιστορία, το σήμερα, η πραγματικότητα. Μια μακέτα που την έφτιαξαν όπως τους βολεύει. Σιωπηλή. Του τάφου σιωπή. Κι όποιος φωνάζει ότι ο βασιλιάς είναι γυμνός, ο Κόκκαλης πράκτορας και η ζωή μακέτα τον βγάζουν στο περιθώριο. Τον τιμοφρούν. Προσπαθούν να τον εξαφανίσουν. Στη δημοκρατία τους δεν ανέχονται τις παραφωνίες. Τις διαφορετικές ανησυχίες. Αλλά προβλήματα πλην αυτού της πτώσης του χρηματιστηρίου θεωρούνται απαγορευμένα. Στα Μέγαρα οι ορχήστρες είναι καλοκουρδισμένες. Στο Λαμπράκειο ακούγονται τα πρόποντα και στην ΕΡΤ όλος ο κόσμος γυρνάει γύρω από τον Σημίτη. Δελτία ειδήσεων μεταλλαγμένα σε κομματικά δελτία Τύπου. Ένα μυστρί στον πρόεδρο. Κι ένα καλαματιανό στην κυρα-Δάφνη. Πικραμένος, ο Παττακός αναρωπιέται «εμείς τι διαφορετικό κάναμε και δεν μας ήθελαν». Η πορεία της Ελλάδας σε εικονική πραγματικότητα. Επιλέξτε έργο υποδομής και θα σας το στείλωμε σπίτι σας σε CD-Rom ή DVD. Έρχονται εκλογές. Διαλέχτε κόμμα. Έτσι κι αλλιώς Κόκκαλη θα ψηφίσετε. Γέφυρα Ρίου-Αντιρρίου μπορεί ποτέ να μην δείτε, αλλά η γέφυρα Κόκκαλη-Νέας Δημοκρατίας είναι πλέον γεγονός. Την προδοσία πολλοί αγάπησαν τον προδότη κανείς. Έχουν και οι παροιμίες τις εξαιρέσεις τους.

B.M.

Οι Εκούχρονιστοι

Ο ΚΑΚΟΣ
ΛΥΚΟΣ ΔΕ ΜΕ
ΤΡΟΦΕΙ...

ΠΕΡΙΜΕΝΕΙ
ΝΑ ΠΕΘΑΝΩ
ΤΗΣ ΠΕΙΝΑΣ....

X·A·A

ΚΑΡΤΟΣ 2003

Χρησιμοποιήθηκαν οι μικροεπενδυτές

του Κώστα Τσαλόγλου

Δικαιολογημένα ανησυχεί η κυβέρνηση για την άσχημη πορεία του δείκτη τιμών στο Χρηματιστήριο. Είχε συνδέσει, με θυραμβικούς μάλιστα τόνους, τη συνεχή άνοδο των τιμών των μετοχών με την αντίστοιχη, όπως έλεγε, εξέλιξη της οικονομίας. Τα επιτεύγματα της οικονομικής μας πολιτικής αντικατοπτρίζονται στην οδό Σοφοκλέους, επαναλαμβάναν οι κ. Σημίτης και Ιαπωντώνιου. Η αντίστροφη πορεία, επομένως, αυτού του δείκτη, δίκαια εκτιμάται ως η πανηγυρική αποκάλυψη ενός επίσημου ψεύδους. Που θα επηρεάσει, ασφαλώς, και τους εκλογικούς προσανατολισμούς αρκετών ψηφοφόρων του «κόμματος του Χρηματιστηρίου». Πώς να αντιδράσει σε τόσο απροσδόκητα αρνητικά;

■ πέλεξε, η κυβέρνηση, την φαιδρότερη λύση: Να κατηγορήσει την αντιπολίτευση ως τον ένοχο μιας διαβολικής σκευωρίας. Ο κ. Καραμανλής, δηλαδή, κρούων την θαυματουργό ράβδο του Μουσέως στα τύμπανα της ηγετικής του ισχύος, επέβαλε στους «επενδυτές» να ξεπουλήσουν όσο τους μετοχικούς τους τίτλους, ώστε να δημιουργηθεί, έτσι, το όσφορο κλίμα για νίκη του στις εκλογές! Όπερ και εγένετο!

■ η κυβέρνηση του κ. Σημίτη είχε πραγματικούς λόγους να αιώνεται ικανοποιημένη από τα επιτεύγματα της οικονομικής και βουλευτικής της πολιτικής δεν θα είχε εμπλέξει το Χρηματιστήριο

στις εκλογικές της προσδοκίες. Δεν θα είχε αδρανήσει όταν, στα καλά καθούμενα, εξαπλαισιάστηκε το ύψος του δείκτη αξίας των μετοχών δύομισι εκατοντάδων «εισηγμένων» εταιρειών, οι περισσότερες από τις οποίες ήταν μικρομεσαίου ή εικονικού μεγέθους. Δεν θα είχε επιτρέψει, η ψευδεντύπωση περί αδιάκοπων ανατιμήσεων, που εγκαινιάστηκε με την μυθιστορηματική αγοραπωλησία της Ιονικής Τράπεζας, να καταγραφεί ως η ευκολότερη μέθοδος για την ανέξοδη επίλυση χρηματο-οικονομικών προβλημάτων Τραπεζών και «ευπροσάρμοστων» επιχειρηματιών. Θα την είχε ανησυχήσει η αγελαία προσφυγή απληροφόρητων αποταμιευτών

Τα στοιχεία του επιχειρηματικού «προφίλ», που δημοσιοποιούσαν όσοι ζητούσαν την είσοδό τους στο Χρηματιστήριο –ή την αύξηση του κεφαλαίου τους–, με ποια κριτήρια δικαιολογούσαν την τερατώδη ανατίμηση των αντίστοιχων μετοχών;

στους κωδικούς του Χρηματιστηρίου, γιατί η πείρα διδάσκει ότι παρόμοια φαινόμενα ακολουθούνται από φαινόμενα αγελαίας, επίσης, φυγής.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟ ΚΑΙ ΛΑΪΚΗ ΕΝΤΟΛΗ

Θα υποστηριχθεί, ίσως, ότι όλα τα Χρηματιστήρια πέρασαν από παρόμοιες φάσεις ανωριμότητας έως ότου ισορροπηθεί η λειτουργία τους. Πιθανό. Αυτό, όμως, δεν μεταβάλλει το γεγονός ότι η σημερινή κυβέρνηση, αν δεν συνεργάστηκε με τους ποικιλώνυμους «νόμιμους» κερδοσκόπους στην επιχείρηση λεηλασίας ενός σημαντικού κοινωνικού αποταμιεύματος, επέτρεψε την διενέργειά της. Της απέδωσε, μάλιστα, τη σημασία «ανάδυσης», ως τα επίπεδα των αναπτυγμένων Χρηματιστηρίων, του καθυστερημένου ως χθες ελληνικού Χρηματιστηρίου. Οι καθημερινές αυξομειώσεις των οποίων επηρέαζαν αμέσως και το «ταμπλώ» της οδού Σοφοκλέους, αλλάζοντας τα χρώματά του! Το τελευταίο τούτο ήταν και η χειρότερη κυβερνητική επέμβαση στη διαμόρφωση του κλίματος λειτουργίας του ΧΑΑ. Με αποτέλεσμα, οι χρηματιστηριακές εξελίξεις να θυμίζουν την αρχαία «σεισάχθεια». Το νόμο που προέβλεπε την κατάργηση των χρεών των αγροτών. Με τη διαφορά ότι τώρα η χαριστική πράξη έγινε υπέρ των Τραπεζών και των υπερχρεωμένων επιχειρηματιών. Πολύ δύσκολα μπορεί να γίνει δεκτό ότι για την εφαρμογή και αυτού του μέτρου είχε λάβει την εντολή η κυβέρνηση του κ. Κ. Σημίτη από την πλειοψηφία του εκλογικού σώματος!

Μεταξύ 1996 και 1999 η συνολική αξία των μετοχών στο ΧΑΑ αυξήθηκαν από ποσοστό 19,2% του ακαθάριστου εγχώριου προΐ-

όντος, σε 155% (τέλος του έτους). Σε ποσό δραχμών η μεταβολή σημαίνει αύξηση από 5,2 τρισ. δραχμές, σε εξήντα τρισ. Λογιστικό μέγεθος, λένε, είναι αυτό της συνολικής κεφαλαιοποίησης π αξίας των μετοχών. Πράγματι. Αλλά από αυτό το «λογιστικό» μέγεθος εκκινούν οι καθημερινές αγοραπωλησίες. Και από αυτές κερδίζονται ή χάνονται τεράστια ποσά. Τι διαμορφώνει αυτά τα μεγέθη; Ποια οικονομική, παραγωγική, εισοδηματική εξέλιξη στηρίζει την εκτεταμένη αλλαγή, ώστε να ευσταθεί ο κυβερνητικός ισχυρισμός ότι το «άλμα επί κοντώ» των μετοχικών τίτλων επετεύχθη χάρη στο ανάλογο άλμα των εθνικο-οικονομικών εξελίξεων; Και ακόμη. Ποια εισοδηματική προοπτική εξασφάλισε μακροπρόθεσμα την ορθότητα της τυφλής αγοράς νεοεισαγόμενων, αδιαφανών όμως, επιχειρηματικών τίτλων; Τα στοιχεία του επιχειρηματικού «προφίλ», που δημοσιοποιούσαν όσοι ζητούσαν την είσοδό τους στο Χρηματιστήριο –ή την αύξηση του κεφαλαίου τους–, με ποια κριτήρια δικαιολογούσαν την τερατώδη ανατίμηση των αντίστοιχων μετοχών;

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ: Η ΕΚΤΙΝΑΞΗ ΤΟΥ ΔΟΛ

Ένα –από τα πολλά– παράδειγμα: Ο ΔΟΛ, ο Δημοσιογραφικός Οργανισμός Λαμπράκη δημοσιοποίησε, το 1998, τα οικονομικά του στοιχεία, που ήταν: Σύνολο ενεργητικού 63,6 δισ. δραχμές, ίδια κεφάλαια 36,2 δισ., υποχρεώσεις 27,3 δισ. ετήσιος κέρδος εργασιών 63,6 δισ. και καθαρά κέρδη 3,2 δισ. δραχμ. Διαθέτοντας στο Χρηματιστήριο 75.300.000 μετοχές, προς 3,5 την κάθε μία μετοχή, είδε τη συνολική τους αξία να εκτοξευτεί στα ύψη υπερβαίνοντας το ένα τρισεκατομμύριο δραχμές. Ποιό κατά τι μικρότερο της κεφαλαιοποίησης των τριπλάσιων αριθμό μετοχών τους που εξασφάλισαν τα Ελληνικά Πετρέλαια η μεγαλύτερη εμπορική και βιομηχανική ελληνική επιχείρηση με ετήσιο τζίρο εννιακοσίων δισεκατομμυρίων δραχμών. Ποιό εισοδηματική προσδοκία των κομιστών των μετοχών του ΔΟΛ μπορεί να εξηγήσει την εντυπωσιακή υπεραξία τους, όταν η διανομή μερίσματος ίσου με το χαμηλότερο –κατά ΟΝΕ– επιτοκί Ταμειυτηρίου θα προϋπέθετε κέρδη ύψους εβδομήντα δισεκατομμυρίων (;) δραχμών, έναντι των 3,2 δισ. που δικαιολογούσε «τζίρος» της επιχείρησης; Και δεν είναι αυτό το μόνο παράδοξο. Είναι και η ανθεκτικότητα της μετοχής του παραδείγματος στις πτωτικές πιέσεις. Ανθεκτικότητα, μεγαλύτερη και από αυτές των Τραπεζών ακόμη.

Είναι φανερό ότι η ελληνική οικονομία και οι «πρόοδοί» της η μία απολύτως σχέση δεν έχουν με τις περιπέτειες του ΧΑΑ. Τα επίσημα στοιχεία, άλλωστε, επαναλαμβανόμενα αδιάκοπα στον Τύπο, σχετικά με την καρκινοβασία της βιομηχανικής παραγωγής, την καθήλωση του γεωργικού προϊόντος, τις κάσιες εξαγωγές, την πλήρη απουσία νέων παραγωγικών επενδύσεων, την μειούμενη συνεχώς απασχόληση, την εκφυλιστική αδυναμία εξεύρεσης εργασίας από τους νέους με τα πανεπιστημιακά διπλώματα, την ανυπαρξία ανταγωνιστικής ικανότητας της ελληνικής οικονομίας, αν και οι αμοιβές των απασχολούμενων της κυμαίνονται στο μισό του μέσου κοινοτικού όρου, την εκτεταμένη εξορία επιχειρήσεων από το αλλοδαπό κεφάλαιο, την αύξηση της απασχόλησης μόνο για τις υπηρεσίες πρόληψης ή καταστολής του εγκλήματος, την συνεχή μείωση της χωρητικότητας του υπό ελληνική σημαία εμπορικού στόλου, την φθίνουσα ικανότητα τους να παρέχει κοινωνικές υπηρεσίες: τα στοιχεία αυτά και ό,τι άλλα, ίσου περιεχομένου αισιοδοξίας, θα μπορούσαν να προσδοκούν, βεβαιώνουν την εσχεμμένη ανακρίβεια του κυβερνητικού

αχρισμού, ότι η ξαφνική άνθηση του ΧΑΑ ήταν η αντανάκλαση των επιτευγμάτων της ασκούμενης οικονομικής πολιτικής.

ΕΦΑΛΗ ΤΑ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΟΜΕΝΑ ΧΑΡΤΙΑ;

Όταν, μάλιστα, λόγω της προσφιλούς στους πολιτικούς διγλωσσίας, η ίδια η κυβέρνηση παραδέχεται την ανακρίβεια των περιεκτικότητας θριαμβολογιών της, ομολογώντας ότι ο ελληνικός λαός υπεβλήθη σε θυσίες προκειμένου να επιτύχουμε την ένταξη στην πολυθρύλητη ΟΝΕ. Αλλά θυσίες, με ταυτόχρονη οικονομική ανάπτυξη, δεν συμβιβάζονται. Εκτός αν –που είναι και η κρίσιμη αλήθεια– η κυβέρνηση εννοεί ότι τις θυσίες τις υπέστησαν τα πτωχότερα εισοδηματικά στρώματα, ενώ τις οικονομικές προόδους τις απήλαυσαν οι «έχοντες», προκειμένου να γίνει ανταγωνιστικότερη η δραστηριότητά τους. Να χρησιμοποιούν, δηλαδή, τα φάλαια που μαστεύσαν από το ΧΑΑ για να κερδοσκοπούν στο χρηματιστήριο της Κωνσταντινούπολης, όπως καταγγέλθηκε!

Αρέσει ή όχι στην κυβέρνηση και στους εταίρους της εξουσίας, η απότομη πτώση των τιμών στο ΧΑΑ είναι καρπός δύο καθαίρει εξωπολιτικών εξελίξεων. Η αφαίρεση δύο τρισεκατομμυρίων κεφαλαίων, περίπου, από τις νεοεισαγόμενες επιχειρήσεις ή για αυξήσεις κεφαλαίου, συρρίκνωσε αισθητά τα διαθέσιμα για ζήτηση τοχών κεφάλαια. Η απότομη προσγείωση στη δυσάρεστη πραγματικότητα, μετά τη διάψευση των κακοήθων διαβεβαιώσεων για ανεκχή άνοδο του «δείκτη», είναι η δεύτερη αιτία των επίμονων υποπονήσεων. Αν στις δύο αυτές αιτίες προστεθεί και η πάγια υποθέτηση αποκόμισης κερδών από τους «θεσμικούς» επενδυτές, η συνεχής, δηλαδή, μεταβολή των μετοχικών τιμών, τότε, χωρίς προσφυγές σε σενάρια κομματικο-εκλογικών ραδιουργιών, μνηεύεται η κατάρρευση του μύθου περί... αναδυθέντος Χρηματιστηρίου, λόγω «αναδυθείσης» οικονομίας!

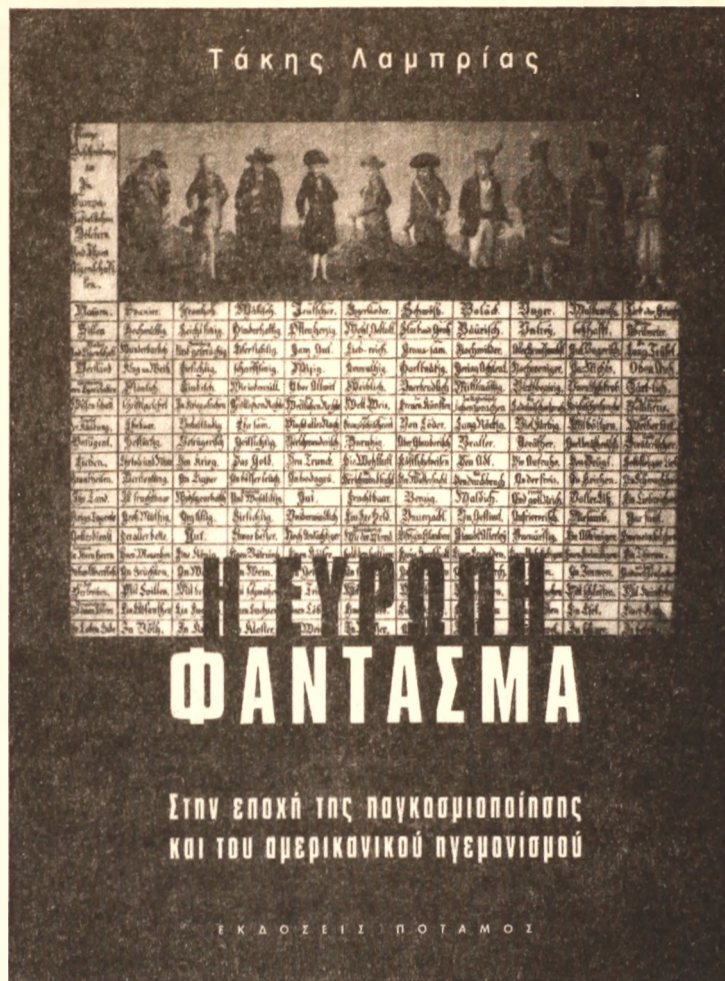
Αν τελειώνει, όμως, εδώ, με την παραδοχή της οριστικής διαίρεσης του «δείκτη» σε επίπεδα πράγματι αντίστοιχα προς τα νικη-οικονομικά μας χαρακτηριστικά, η προσπάθεια αναστήριξης του μύθου. Προφητεύουν, οι επίσημοι και ανεπίσημοι αρθρογράφοι, ότι οι τιμές των μετοχών θα ξαναρχίσουν να ανεβαίνουν μόλις όσοι έχουν αποταμιεύματα κατατεθειμένα στις Τράπεζες θα τα μεταφέρουν στην οδό Σοφοκλέους για να απολαύσουν υψηλότερες αποδόσεις. Ενταγμένη στην λογική του αυξημένου εισοδήματος θα ήταν παρόμοια κίνηση. Με μία προϋπόθεση, όμως. Με την προϋπόθεση ότι οι νόμοι λειτουργίας του Χρηματιστηρίου θα συμπληρώνονταν με τον θεσμό της εγγύησης του επενδόμενου κεφαλαίου, όπως ισχύει και για την τραπεζική κατάθεση. Η μεταφορά της πιστωδοτικής δραστηριότητας των Τραπεζών στο Χρηματιστήριο δεν μπορεί να σημαίνει ότι οι «εισηγμένοι» και οι «νεο-εισαγόμενοι» είναι ελεύθεροι, όχι να δανείζονται, αλλά να λεηλατούν το κοινωνικό αποταμίευμα. Ούτε καλύπτει αυτήν την υποχρέωση εγγυήσεων η «συμβουλή» των εμπειρογνομόνων στους επενδυτές να προσέχουν τι «χαρτιά» αγοράζουν. Κατά μήκος όλα τα διαπραγματευόμενα «χαρτιά» είναι εξίσου επικίνδυνα, αν όχι αποδοτικά. Αν δεν ήταν ασφαλή, πώς ενέκρινε την παραγωγή τους η αρμόδια επιτροπή της Κεφαλαιαγοράς; Πώς επιπέται να εισάγονται στο Χρηματιστήριο μετοχικοί τίτλοι για τους οποίους κανείς δεν εγγυάται ότι δεν θα οδηγήσουν στην κατάρρευση όσους τους εμπιστεύτηκαν;...

Το ίδιο ερώτημα θα έπρεπε να θέσουν στον εαυτό τους και οι ψηφοφόροι των αυριανών εκλογών: «Αν αυτοί που διεκδικούν την ψήφισή μου δεν είναι διατεθειμένοι να εγγυηθούν την προστασία των συμφερόντων μου και ηθικών μου συμφερόντων, γιατί να τους ψηφίσω;»

Τάκης Λαμπρίας

Η ΕΥΡΩΠΗ ΦΑΝΤΑΣΜΑ

Στην εποχή της παγκοσμιοποίησης
και του αμερικανικού ηγεμονισμού

Το βιβλίο αυτό είναι ό,τι πιο ολοκληρωμένο
και ειλικρινές έχει γραφτεί
για τα ευρωπαϊκά πράγματα σήμερα

Θ. ΠΑΓΚΑΛΟΣ

Μια πραγματικά στοχαστική κατάθεση

ΤΟ ΒΗΜΑ

Με αυτό το βιβλίο δεν θα ξεμπερδέψουμε
εύκολα, όλο και πιο συχνά θα μας απασχολεί.

Για την ώρα θα σημειώσουμε τούτο μόνο:

Η πλέον αδογματιστή και διαλεκτική
κριτική της ενωμένης Ευρώπης
μας ήρθε από έναν «δεξιό»!

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΤΑΜΟΣ

Σελίδες 672, τιμή 7.500 δρχ.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΤΑΜΟΣ

Υψηλάντου 31, 10675 Αθήνα • Τηλ. 7231271

ΠΑΠΑΓΑΛΑΚΙ Νο 1

Διαβάζω Παύλο Τσίμα και πολύ ανησυχώ. Διότι εκεί που έπινα αμέριμος τσίπουρα, ο κ. Τσίμας με ταρακούνησε –«κίνδυνος νεολαϊκισμού» εν όψει, έγραψε στα ΝΕΑ–, ο οποίος «διεκδικεί να εκπροσωπήσει όσους φοβούνται τα κόμματα του εκσυγχρονισμού». Τι μας μένει λοιπόν, για να μη γίνουμε κόλαση λαϊκισμού; Να ψηφίσουμε τον κ. Σημίτη, φυσικά. Ευχαρίστως να το έκανα, κ. Τσίμα μου, αλλά διεφώνησα μαζί του στο ζήτημα της καθηλώσεως του μισθού μου. Οπότε ας πάει και το παλιάμπελο, εγώ θα σώσω το Ρωμέικο; Θα ψηφίσω κάτι άλλο, πιο λαϊκιστικό.

ΠΑΠΑΓΑΛΑΚΙ Νο 2

Ο κ. Πρετεντέρης βρήκε άλλη φράμπριζα. Κινδυνεύουμε, λέει στο Βήμα, από τους «εξτρός φωτογραφίας», από αυτούς που δεν αναγνωρίζουν τον εαυτό τους στη νέα εποχή και τα βλέπουν όλα μαύρα. Αυτοί δεν θέλουν τον Σημίτη, λέει ο αναλυτής. Συμφωνώ απολύτως. Μόνο

στα νούμερα διαφωνώ. Ο κ. Πρετεντέρης λέει πως οι «εξτρός» είναι το πολύ 20%. Εγώ όμως τους υπολογίζω γύρω στο 80%. Πώς; Να σας πω αμέσως. Δημόσιοι υπάλληλοι 10%, ιδιωτικοί υπάλληλοι 5%, μαγαζάτορες μικροί 15%, συνταξιούχοι 10%, εργάτες 10%, αγρότες 10%, ναυτικοί 5%. Άνεργοι 15% – σύνολον 80%.

ΠΑΠΑΓΑΛΑΚΙ Νο 3

Ο κ. Σωμερίτης, με τα συνήθως ασύντακτα ελληνικά του, είπε πως «υπάρχει μια υπόγεια εξέλιξη... προς καταστάσεις και αντιδράσεις που δεν αποκλείεται, αν δεν προσέλθουμε, να μας «αυστριοποιήσουν». Όπως λέει ο κ. Σωμερίτης, ο κίνδυνος αυτός προέρ-

χεται από τον Λυκουρέζης της Ν.Δ. ως τον Ζουράρη του ΚΚΕ. Ε, τι να κάνουμε κ. Σωμερίτη; Να στείλουμε τον ΥΣΚ να τους πιάσει; Δεν γίνονται αυτά τα πράγματα. Περιμένετε με εγκαρτέρηση την 9η Απριλίου.

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΜΕΓΑΛΟΣ ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ΑΛΛΟΣ

Διάβασα έκπληκτος το ψηφοδέλτιο επικρατείας του κόμματος. Γκαλερί το ΠΑΣΟΚ, δηλαδή. Μα είναι αυτό ψηφοδέλτιο κόμματος; Μόνον ο κ. Βέλτσος λείπει και η κ. Ζουμπολάκη. Αλλά τι να πεις, εδαιμάκε και με τα κανονικά κόμματα την προκοπή μας. Ας ψηφίσουμε χιρούμενοι την γκαλερί Σημίτη. Θα μας κοστίσει κάτι παραπάνω, αλλά έβγούμε μια ωραία φωτογραφία την ημέρα των εγκαινίων. Δεξιά ο Τσουκαλάς, αριστερά κ. Φραγκουδάκη, ο Μαύρο στο φόντο και στο μέσο η ιατρός κ. Σπυράκη. Ωραία εικόνες, που έλεγε και ο Φωτόπουλος.

ΟΛΜΠΡΑΪΤ ΤΟΥ ΣΗΜΙΤΗ

Θυμάστε την κ. Φραγκουδάκη; Είναι η επιστολή των μονών της επιθέσει του ΝΑΤΟ στη Σερβία έλεγε πως τα κράτη πρέπει να επιμένουν «ελέγχους περιοχών». Εγώ, να σας πω τι αμαρτία μου, από το Βλο είμαι και με ενδιαφέρει μόνον η περιοχή Πλίου. Εσείς οι υπόλοιποι βρείτε τα με την κ. Φραγκουδάκη.

Σ ΚΟΥΛΟΥΜΑ

Ψ

Π

Υ

Τ

Β

Την Καθαρά Δευτέρα πήγα στο χωριό μου, διότι είμαι λαϊκιστής. Ήρθα σε άμεση επαφή με το 80% του κ. Πρετεντέρη, το οποίον είναι πολύ ευχαριστημένο, διότι βρίσκεται μέσα στη φωτογραφία που του τράβηξε ο φωτογράφος του κ. Σημίτη. Στην παραλία, αμέριμοι χωριάτες διάβαζαν Βήμα και έπιναν εσπρέσο, ενώ στο βάθος ένας γαλάζιος ουρανός έδινε μια ευχάριστη νότα προόδου. Μία θεία μου πέρασε βιαστικά με έναν τόμο Τσουκαλά υπό μάλης και ο φίλος μου ο Πανταζής είπε: «Δεν πρέπει να νοσταλγούμε κλειστές, προστατευμένες κοινότητες. Σύμφωνα με την πρόσφατη ευρωπαϊκή εμπειρία έχουν έντονα ρατσιστικά, ξενόφοβα ή εθνικιστικά χαρακτηριστικά». Μετά φάγαμε σουπιές με χόρτα και συζητήσαμε για διάφορα θέματα, για τον Αγαμέμνονα τραγουδιστή του Μιχαήλ Μαρμαρινού, για το Μ' του Ανδρουλάκη και για μια σερβιτόρα. Τότε ήρθε η Μέτρον Ανάλυσις. Ποιον θεωρείτε καταλληλότερο για πρωθυπουργό; Τον Σημίτη, του λέμε εμείς. Ποιος θα κερδίσει τις εκλογές; Ο Σημίτης, του ξαναλέμε. Ποιος θα τις χάσει; Ο Καραμανλής, απαντούσε με ένα στόμα. Ποιος είναι πιο δημοφιλής; Ο Σημίτης, απαντούμε ξέπνοια. Τι θα ψηφίσετε; Δεν έχουμε αποφασίσει, του λέμε και έφυγε. «Τι περιμένεις για να αποφασίσεις;», μου λέει ο Πανταζής. «Να μαυρίσει το γισσαμί, ρε ηλίθιε...», του απαντώ και φεύγω εκνευρισμένος. Ένας Βούγιας με σακάκι πέταξε από πάνω μας, κατευθυνόμενος προς Νότον, ενώ ένας γαϊδαράκος διέσχισε το δρομάκι φορτωμένος χόρτα. Καλή Σαρακοστή, συμπατριώτες μου λαϊκιστές.

Τα γκάλοπ, η ΟΝΕ, ο εκσυγχρονισμός – ή «το πνεύμα που έγινε γκαρσόνι»

του Δημήτρη Καΐση

Μήπως τέλειωσαν οι εκλογές και δεν χρειάζεται να κάνουμε τον κόπο; Και ΤΙ ΝΑ ΚΑΝΟΥΜΕ – να μην φθάσουμε μέχρι την κάλπη – να μην φθάσουμε ως ΠΟΛΙΤΕΣ δηλ. ως πολίτες παλαιάς κοπής αναχρονισμένοι – που απλώς είναι γκαρσόνι οι κυβερνώντες από το ύψος τους να μας ανέχονται, να μας χαϊδεύουν, να μας επιδείχονται – ΚΑΤΙ σαν αναίτια πρώτη ύλη για το αυτάρεσκο παιχνίδι τους στον κόσμο; Ή να πάμε οδηγημένοι κάτω από την επίμονη ανούσια μαγνητονημένη βροντή του συνθήματος: ΜΟΝΟ ΕΜΕΙΣ μπορούμε να οδηγήσουμε εκεί, στην ΟΝΕ που είναι ο νέος κόσμος που λέγεται κ.τ.λ.

Ή τι ακριβώς «νέος κόσμος» – σε μια εκδήλωση της «Ε» προ ημερών Ραμονέ είτε μελαγχολικά: «Είμαστε (η Ευρώπη) σε κατώτερη κατάσταση» (απέναντι στην Αμερική) – και μάλιστα καθώς αυτό «το ρωμικό σύμπαν είναι επίτευγμα της αμερικανικής τεχνολογίας».

* * *

Πι του παρόντος έχουμε εδώ ένα ιδιόμορφο κράμα από: ξεαπισμένους διανοούμενους (στηρίζουν πρακτικώς τον εκσυγχρονισμό εναντιούμενοι θεωρητικώς στην παγκοσμιοποίηση λ.), λάιφ-στάιλ πολιτικούς κι αυτά κάτω από το βαρύ έμβλημα σημιτικού πραγματισμού και των δεικτών.

Ή τίσης και το άλλο περίεργο κράμα: εκσυγχρονισμός και ζεινικό, γλεντοκόπια αντί πολιτικής, χορευτικές φιγούρες. Αυτά και μια υπεραξία στην τηλεοπτική αγορά – όπως οι υπεριμμημέτοχοι στο Χρηματιστήριο –, αλλά στέλνουν ένα μήνυμα: υπερνάμε καλά, λαϊκότητα – μην σκέφτεστε την ανεργία, την αξιοπρέπεια κι άλλα κακά της ελεύθερης αγοράς.

Ή τω από ήχους πλάγιους, υπόγεια, ύπουλα, κάτω από το φως της οθόνης, πίσω από τις ιλουστρασιόν οθόνες της TV έγιναν οι διαχειριτές της κι οι υπηρέτες της: μάλιστα υποστηρίζοντας πως είναι οι ύπεροι (μήπως όμως είναι μεταρρυθμιστές – τότε ασ κρεμάσουν τον Λούθηρο τις 95 θέσεις τους στο ναό της Βυτεμβέργης).

* * *

Α και τα γκάλοπ – τι άλλο θέλετε;

Ή τινουν τι κατά βάθος θέλετε, την ακατάσχετη ροπή, τη ΜΙΑ ΜΟΝΑΔΙΚΗ πορεία – τι ΠΡΕΠΕΙ να κάνετε στο άγγιγμα κάλπης. Ορίστε κι ο Κουτσούκος της ΑΔΕΔΥ στο σκάφος των ψηφίων του εκσυγχρονισμού ύστερα από ένα σωρό συναδέλφους που προηγήθηκαν – κατεβαίνει κι αυτός πλησίστιος από θαλασσοδαρμένο συνδικαλισμό: τι να υπερασπισθεί εμπρός ακαταμάχητες δυνάμεις της αγοράς;

Ή τιστε κι οι υπερήφανοι ενσαρκωτές της: οι επιχειρηματίες, οι τεζίτες, οι χρηματιστές, οι σπόνσορες, το Μέγαρο Μουσικής ΥΤΟΙ οι κατασκευαστές των αυριανών θέσεων απασχόλησης, οι αφιλόξενοι άνθρωποι για τη λέξη: ΜΕΛΑΓΧΟΛΙΑ.

* * *

Ή τιν να ψηφίσουμε: σε ειδική εκδήλωση γιορτάζεται η εισαγωγή Χρηματιστήριο της εταιρείας ΠΗΓΑΣΟΣ του κ. Μπόμπολα υπουργού της κυβέρνησης παρευρίσκονται. Υπόσχονται όλοι ίσια μετοχικά μερίσματα – ο «λαϊκός καπιταλισμός» που θα ελεγε κι ο υφυπουργός Οικονομικών κ. Ν. Χρ-άκης

* * *

ΑΦΟΥ κηρύσσουν το τέλος των ιδεολογιών δεν έχουν παρά να κηρύξουν την άρση του ΧΡΗΜΑΤΟΣ – ευέλκτου, άυλου, αρωματισμένου, και κανιβαλικού: σε λίγες ημέρες στην Πορτογαλία οι ευρωπαίοι ηγέτες θα συνέλθουν για να σκεφθούν τι θα κάνουν με αυτό το κυρίαρχο αμείλικτο αμερικανικό μοντέλο.

Τι να κάνουμε, θα πουν, αφού μας πρόλαβαν στην τεχνολογία, στους δείκτες – αλλά θα πρέπει κάπως και να θυμηθούν τις ιστορίες, ουμανιστικές τους ρίζες κ.τ.λ.

Ορίστε τι συμβαίνει με τις αναγκαιότητες της παγκοσμιοποίησης: ποτέ ίσως η Ευρώπη δεν βρέθηκε σε τόσο δύσκολη θέση – ούτε στα χρόνια της μεγάλης πανούκλας ούτε της Ιεράς Εξέτασης: τότε τουλάχιστον ΠΙΣΤΕΥΑΝ ΣΕ ΚΑΤΙ.

Α, έχουν μια διέξοδο: να ψάξουν να βρουν ωραίες ουδέτερες ανοξείδωτες λέξεις να περιτυλίξουν την υποταγή τους – ίσως μπορούσαν να παραπλανήσουν τους λαούς τους. (Όπως λέει κι ο Τόνυ Μπλαιρ: «Όλοι ανήκουμε στη μεσαία τάξη» – και σ' όσους ανήκουν ΚΑΤΩ απ' αυτήν μπορούμε να τους προσφέρουμε τα υπόγεια του μετρό, τα σκουπίδια της τηλεόρασης.)

* * *

ΣΤΟ μεταξύ κάμποσοι παλιοί γραμματισμένοι γραφογενείς αριστεροί επωφελούνται της κατάστασης, βουτάνε με το κεφάλι στις σαγήνες της «Αυτοκρατορίας του Εφήμερου» – ένα ιλιγγιώδες είδος της μιας χρήσεως.

Ή τισως επιτέλους νιώθουν απελευθερωμένοι από παλιές ηθικές επιταγές: αν νιώθουν και ΜΕΛΑΓΧΟΛΙΑ, δεν μπορεί να το ξέρει κανείς.

(Ο βίος και η πολιτεία του Σωκρ. Κόκκαλη μέσα από τα αρχεία της ΣΤΑΖΙ – ή το Αντί εμπρός σ' ένα αδιαπέραστο τείχος θεσμών και επικοινωνιακών ανθρώπων που ΔΕΝ παράγουν αντίλαλο.)

Αφού από παντού μας λένε πως ζούμε σε μια επικοινωνιακή εποχή, ΙΔΟΥ η κούρσα της δημοσιότητας: η συνταγή είναι πως πρέπει να συνεχίσεις Ν' ΑΝΕΒΑΙΝΕΙΣ χωρίς να κοιτάξεις κάτω σου και ΜΕΣΑ σου – αν θέλουν να σε εξαγοράσουν απλά να λες: πόσα δίνεις. Η κούρσα της δημοσιότητας: μπορεί να χρησιμοποιηθεί η σανσκριτική λέξη κακαουνάκηδες.

Μερικοί μπορεί και να διαμαρτυρηθούν: αφού πήγαν κι έριξαν το Τείχος του Βερολίνου οφείλουμε να σφυρηλατίσουμε το βασίλειο των ΕΡΓΟΔΟΤΩΝ ΜΑΣ – αφού κατέπεσε ο κόσμος της αμφισβήτησης και της επαγγελθείσας ΙΣΟΤΗΤΑΣ μπορούμε να χοροπηδάμε επάνω στο πτώμα του κ.τ.λ.

* * *

Πάνω στη φασαρία (ποιος χειραγωγεί το χρηματιστήριο, το έγκλημα καθοσιώσεως να πέφτει όταν μιλά ο πρωθυπουργός για την ΟΝΕ κ.τ.λ.) «έσκασε» η περίοπτη υποψηφιότητα Βούγια.

Πολυσχολιασθείσα ήδη, την αφήνουμε προτιμώντας να πάμε ν' ακούσουμε τον Φάλσταφ στον Ερρίκο Δ', του Σαίξπηρ: «Η αρετή έχασε την υπόληψή της τούτους τους εξευτελισμένους καιρούς που η αληθινή αξία έγινε αρκουδιάρης, το πνεύμα έγινε γκαρσόνι και χαλάει την εξυπνάδα του γράφοντα λογαριασμούς».

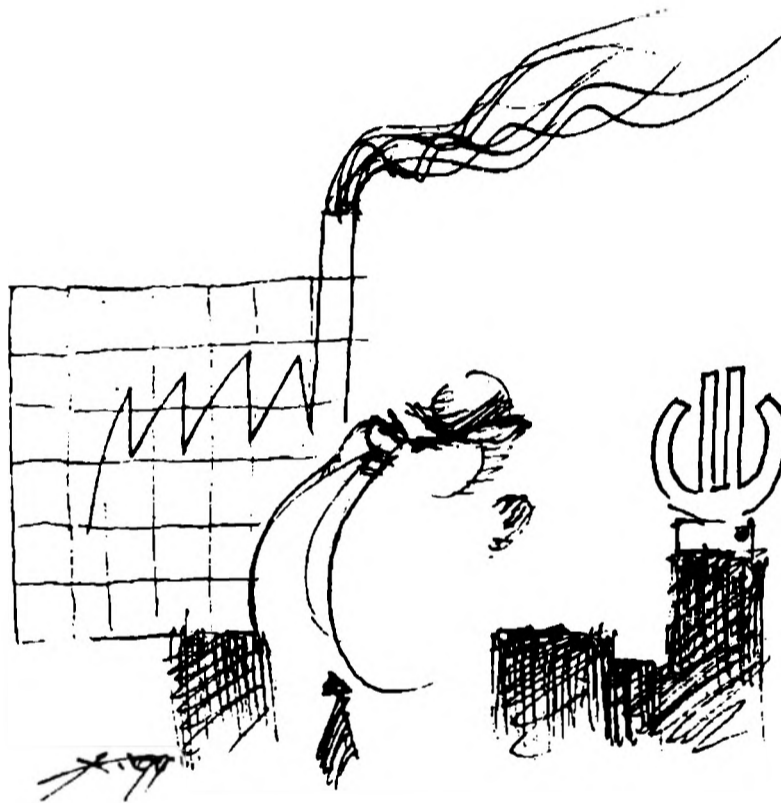
Χρηματιστήριο και εκλογές

του Τάσου Παππά

«Ό,τι ανεβαίνει, κατεβαίνει» λέει ένα παλιό τραγουδάκι και νομίζουμε ότι ταιριάζει γάντι στην περίπτωση του Χρηματιστηρίου. Βεβαίως, ο στίχος ενσωματώνει ένα σεξουαλικό υπονοούμενο, αλλά μήπως αυτό που γίνεται τελευταία στη Σοφοκλέους δεν θα μπορούσε ανέτως να χαρακτηριστεί σκληρό πορνό; Τρέχουν και δεν φταίνουν οι κυβερνητικοί παράγοντες. Προσπαθούν να μαζέψουν τα κομμάτια, αλλά πληρώνουν τα επίχειρα της αλαζονείας τους. Έστειλαν μαζικά τον κόσμο στο χρηματιστήριο, μίλησαν ανενδοίαστα για το «κόμμα των μετόχων», που τάχα ψηφίζει ΠΑΣΟΚ, και σήμερα προσπαθούν απεγνωσμένα να απεγκλωβιστούν από τον φαύλο κύκλο που οι ίδιοι άνοιξαν. Οι υπεραισιόδοξες προβλέψεις ότι «το χρηματιστήριο θα αγγίξει τις 7.000 μονάδες» έδωσαν τη θέση τους στον πανικό και τις αγωνιώδεις συστάσεις προς τους μικροεπενδυτές να μην πουλήσουν. Μάταιος κόπος. Στην αγορά τούτη την ώρα υπάρχουν μόνον πωλητές που δεν βρίσκουν αγοραστές.

Το οικονομικό επιτελείο αναζητεί τρόπους ώστε να περιορίσει τη ζημιά, η οποία όπως όλα δείχνουν θα μεταφραστεί σε εκλογική αποδοκιμασία της κυβέρνησης από εκείνους τους παίκτες που πίστεψαν ότι, αν ακολουθούσαν τις προτροπές της κυβέρνησης, θα γίνονταν γρήγορα και εύκολα πλούσιοι. Βεβαίως από ένα σημείο και μετά λειτούργησε ο «νόμος» του αγοραίου και χυδαίου καπιταλισμού. Όσοι αποκόμισαν πολλά κέρδη μέσα σε μερικές εβδομάδες δεν ρευστοποιήσαν γιατί περίμεναν ακόμη μεγαλύτερες αποδόσεις. Όμως η απληστία είναι κακός σύμβουλος. Έτσι τα χαμόγελα τα διαδέχτηκαν οι κατάρρες. Οι συνεδριάσεις των αρμοδίων οργάνων, οι απειλές προς χρηματιστηριακά γραφεία, οι συστάσεις για ψυχραιμία φέρνουν το ακριβώς αντίθετο από το επιθυμητό αποτέλεσμα.

Τι μπορεί να γίνει; Ο υπουργός Ανάπτυξης Ευάγ. Βενιζέλος είπε σε τηλεοπτική συνέντευξή του ότι «οι τράπεζες οφείλουν να είναι φιλικές και επιεικείς απέναντι σε ανθρώπους που δανείστηκαν για να παίξουν στο χρηματιστήριο». Ένα κορυφαίο στέλεχος του κινήματος πρότεινε μεταξύ σοβαρού και αστείου «να δοθεί ένα τμήμα του ποσού που θα πήγαινε στην εκλογική διαφημιστική πίτα στους μικροεπενδυτές». Την ίδια ώρα υπουργοί που διαθέτουν εμπειρία περί τα χρηματιστηριακά σημείων ότι «ήταν εγκληματικό λάθος που επετράπη στις τράπεζες να δανείζουν χρήματα για να μπαίνουν οι πολίτες στη Σοφοκλέους. Αυτό απαγορεύεται διά ροπάλου στις σοβαρές χώρες της Ευρώπης».

Και οι νηφάλιες και οι «χαριτωμένες» προτάσεις πέφτουν στο κενό.

Το μόνο που μένει πλέον στην κυβέρνηση, με δεδομένο ότι θεαματική ανάκαμψη στη Σοφοκλέους δεν μπορεί να συμβεί, είναι να μεταφέρει μέρος του κόστους στην πλάτη της Ρηγίλλης. Παραδόξως, αυτό που φαντάζει δύσκολο φροντίζει η Ν.Δ. να το κάνει εύκολο. Η ηγεσία της αξιωματικής αντιπολίτευσης θα μπορούσε να κεφαλαιοποιήσει την υπόθεση της πτώσης των τιμών των μετοχών. Είτε διά της ηχηρής σιωπής είτε διά των ψυχραιμών παροτρύνσεων προς τους επενδυτές. Με δύο λέξεις θα ήταν δυνατόν να εμφανιστεί ως δύναμη κύρους, σοβαρότητας και σταθερότητας: «Ψυχραιμία», «μην πουλάτε». Θα εξουδετέρωνε τις υποβολιμαίες φήμες, τους δηλητηριώδεις ψιθύρους, τις κακοήθειες. Όμως αντί να βαδίζει σ' αυτό το δρόμο, διάλεξε τον παραδοσιακό, παλαιοκομματικό τρόπο

αντίδρασης ενός κόμματος που βλέπει το «γευστικό τυρί», αλλά δεν βλέπει τη «φάκα» που βρίσκεται από κάτω. Τα πρωτοκλασάτα στελέχη της Ν.Δ. αδυνατούν να συγκρατήσουν χαρά τους από την φρενήρη πώληση των μετοχών, πανηγυρίζουν δημοσίως και εγκαλούν στεντορείως την κυβέρνηση και τον πρωθυπουργό. Έτσι όμως ρίχνουν νερό στο μύλο της κυβέρνησης. Διά της πλαγίας ενισχύουν την εντύπωση που υπάρχει στην πιάτσα «ότι η Ν.Δ. μέσω εταιρειών και χρηματιστηριακών γραφείων πλάθει βρώμικο παιχνίδι στη Σοφοκλέους». Αν το ΠΑΣΟΚ καταφέρει εδραιώσει στην κοινή γνώμη αυτή την εικόνα, τότε το μάρμαρο στις κάλτσες θα κληθούν να το πληρώσουν μισό

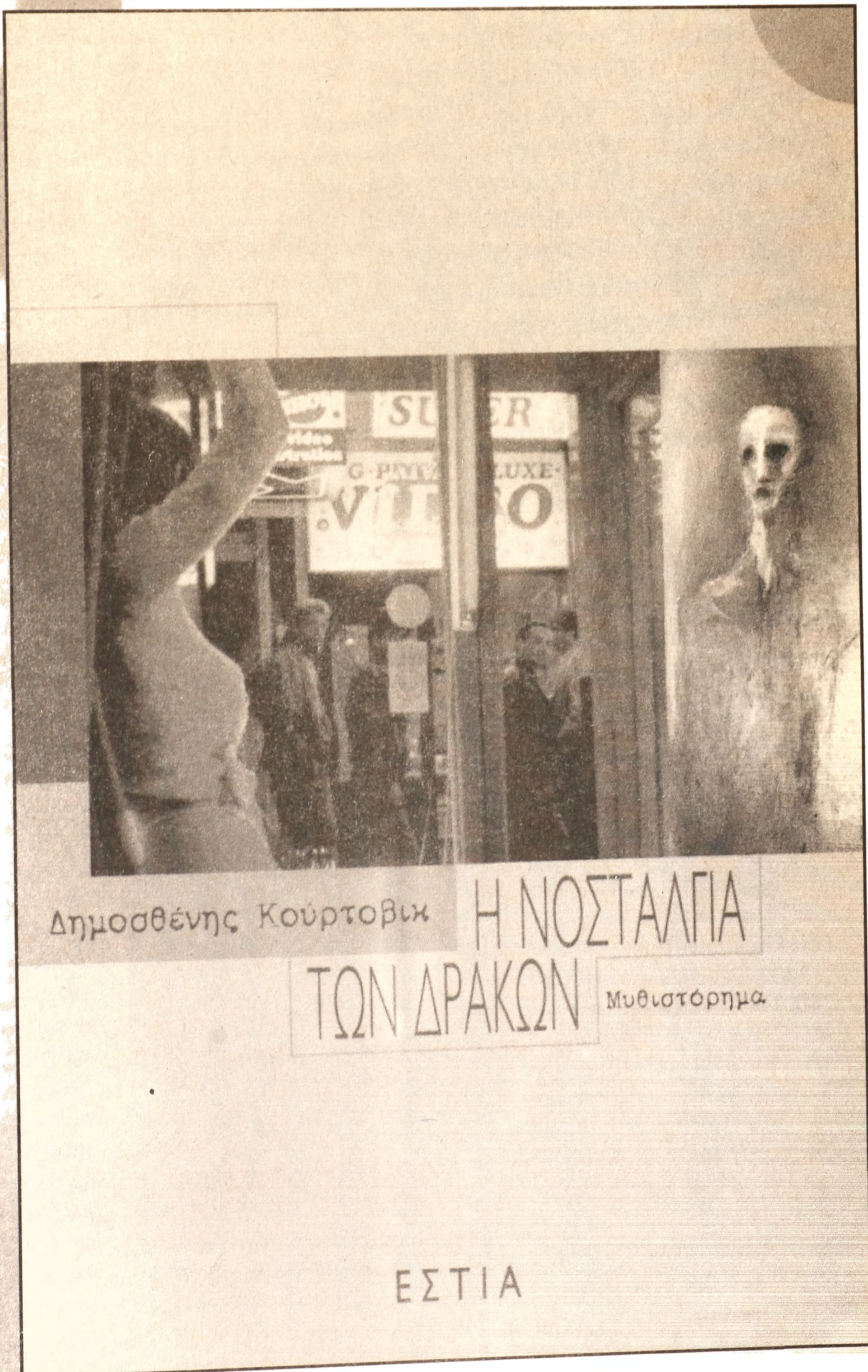
σώ η Ρηγίλλης και η Χ. Τρικούπη.

Το στοίχημα για τους προπαγανδιστικούς μηχανισμούς του ΠΑΣΟΚ και της Ν.Δ. είναι μεγάλο. Όποιος πετύχει «χρεώσει» στον άλλο το παρατεταμένο «κραχ» θα κερδίσει μέτρα στην εκλογική κούρσα. Στο ΠΑΣΟΚ πιστεύουν ότι πρώτη ανάγνωση της κατάστασης δεν ταιριάζει. Ελπίζουν όμως ότι οι ψηφοφόροι θα προχωρήσουν σε δεύτερες σκέψεις. Λένε, δηλαδή, ότι αν θέσουν οι πολίτες στους εαυτούς τους ορισμένα κριτήρια ερωτήματα του τύπου: «Με ποιο κόμμα μπορείτε να περιμένετε άνοδο του Χρηματιστηρίου;» ή «ποια παράταξη εγγυάται την οικονομική ανάπτυξη», τότε το ΠΑΣΟΚ θα κατισχύσει. Προϋπόθεση όμως γι' αυτό είναι η οργή να δώσει τη θέση της στη λογική. Με πανικοβλημένους πάντως ανθρώπους ποτέ δεν μπορείς είσαι σίγουρος

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΚΟΥΡΤΟΒΙΚ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ 84 - ΑΘΗΝΑ 105 53

Δημοσθένης Κούρτοβικ

Η ΝΟΣΤΑΛΓΙΑ

ΤΩΝ ΔΡΑΚΩΝ

Μυθιστόρημα

ΕΣΤΙΑ

Προς ανασύνθεση του πολιτικού σκηνικού

της Αννέτας Καβαδία

Οι αλλαγές στη διαστρωμάτωση και στη σύνθεση της ελληνικής κοινωνίας –εξαιτίας των νέων οικονομικών δεδομένων– αλλά και οι διεργασίες που συντελούνται στους μεταπολιτευτικούς κομματικούς σχηματισμούς (οι οποίοι φαίνεται να αγγίζουν τα όριά τους), οδηγούν, σύμφωνα με τους περισσότερους αναλυτές, στην ανασύνθεση του ελληνικού πολιτικού σκηνικού μετά τις εκλογές της 9ης Απριλίου. Ανασύνθεση την οποία φαίνεται να αναμένουν –και γιατί όχι να επιδιώκουν– και οι ηγεσίες των πολιτικών κομμάτων, όσο κι αν παραμένει άγνωστο (προς το παρόν) με ποιον τρόπο και από ποιον θα δρομολογηθεί και –κυρίως– θα υλοποιηθεί αυτή η εξέλιξη.

Ενδεχόμενες διασπάσεις κομμάτων, μεταλλαγές των υπαρχόντων, συγκροτήσεις νέων σχηματισμών. «κινήσεις συνεργασίας» είναι μερικά από τα σενάρια που κυκλοφορούν, σενάρια τα οποία ενισχύονται από μια σειρά κινήσεων τόσο εκ μέρους του κυβερνώντος κόμματος όσο και εκ μέρους του κόμματος της αξιωματικής αντιπολίτευσης.

Δεν πάει πολύς καιρός απ' όταν ο πρωθυπουργός Κώστας Σημίτης, απαντώντας στη Βουλή σε πρόταση του πρώην πρωθυπουργού Κωνσταντίνου Μητσοτάκη περί διορθώσεων στον ισχύοντα εκλογικό νόμο, δήλωνε μεν πως «δεν είχαμε και δεν έχουμε την πρόθεση να αλλάξουμε το νόμο, ειδικότερα τώρα, γιατί θα δημιουργηθεί η εντύπωση ότι τακτοποιούνται την τελευταία στιγμή οι κανόνες του παιχνιδιού». άφηνε, ωστόσο, ανοιχτό το ενδεχόμενο μιας τέτοιας αλλαγής μετά τις εκλογές, λέγοντας πως «υπάρχουν εναλλακτικές δυνατότητες για την επίτευξη μιας σταθερής κυβέρνησης και την εκπροσώπηση όλων των απόψεων χωρίς να "τιμωρείται" κάποιο κόμμα, οι οποίες, όμως, (δυνατότητες) δεν μπορούν να συζητηθούν προεκλογικά». Αλλά και ο υπουργός Εθνικής Άμυνας Άκης Τσοχατζόπουλος ήταν αποκαλυπτικός όταν δήλωνε πως «δεν υπάρχει περίπτωση να συνεχίσει να υφίσταται ο ισχύων εκλογικός νόμος μετά τις εκλογές, διότι όλοι τον χρησιμοποίησαν, αλλά έχει τελειώσει». Προέβλεψε, μάλιστα, ότι «μετεκλογικά οι συνεργασίες θα έρθουν είτε με τα μικρότερα είτε με τα μεγαλύτερα κόμματα» και συμπλήρωσε προφητικά πως «η νέα εποχή θα απαιτεί συνεργασίες».

ΕΤΟΙΜΟΣ ΓΙΑ ΝΕΟ «ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟ»

Το ερώτημα, όμως, που ανακύπτει είναι κατά πόσον τέτοιου είδους δηλώσεις γίνονται εκ πεποιθήσεως (κάτι για το οποίο τα, μέχρι σήμερα, δείγματα γραφής δεν έχουν πείσει) ή υποκρύπτουν σκοπιμότητες που έχουν να κάνουν είτε με την ανάγκη δημιουργίας «άλλοθι» στη συστηματική προσπάθεια «εξόντωσης» του –αριστερών του ΠΑΣΟΚ– ευρισκομένου χώρου της ανανεωτικής Αριστεράς είτε με τον ενδόμυχο φόβο των κυβερνώντων για τη δυνατότητα επίτευξης αυτοδυναμίας στις επικείμενες εκλογές της 9ης Απριλίου.

Θα ήταν σκόπιμο να υπενθυμίσουμε αυτό που αποτελεί κοινό μυστικό στους γνωρίζοντες τις παρασκηνιακές διεργασίες στα πολιτικά μας πράγματα, ότι δηλαδή όταν ο πρωθυπουργός μιλά γι «δεύτερο κύμα εκσυγχρονισμού», είναι βέβαιο ότι δεν αναφέρει μόνο στο μέλλον της χώρας αλλά και στο μέλλον του κόμματος το οποίο σήμερα ηγείται.

Άλλωστε, δεν είναι λίγοι εκείνοι (κυρίως εσωκομματικοί και φίλοι) που τον έχουν επικρίνει ότι θέλει να «στήσει» το «δικό του μαγαζί», κάτι που τεκμαίρεται και από τις τελευταίες του κινήσεις που έχουν να κάνουν με τη συγκρότηση των ψηφοδελτίων, ιδίως, δε, του ψηφοδελτίου Επικρατείας όπου –πέραν όλων των άλλων– «προσωποποίησε» (με τη συμμετοχή του Σπύρου Βούγι και τον διακαή του πόθο να διεμβολίσει –με απώτερο στόχο– «απορροφήσει» τον Συνασπισμό (και ιδιαιτέρως το, υψηλό μο

ωτικού επιπέδου, στελεχιακό δυναμικό της συνιστώσας αυτής ης Αριστεράς).

Άσχετα αν η συγκεκριμένη «μεταγραφή» την οποία διακαώς ρεαζόταν το ΠΑΣΟΚ προκειμένου να σηματοδοτήσει «κεντρο-ριστερό» άνοιγμα (αφού κάθε άλλο παρά αυτής της κατεύθυν- ης θα μπορούσαν να θεωρηθούν τα «ανοίγματα» προς τους κ. ζοντογιαννόπουλο και Ματζαπετάκη) «κάηκε» εξαιτίας της εμ- κανέστατης αναξιοπιστίας του –πάλαι ποτέ– πολλά υποσχόμε- ου... «Αβραμόπουλου» της συμπρωτεύουσας...

Μια προσεκτική ματιά στη σύνθεση του ψηφοδελτίου Επικρα- είας, ψηφοδέλτιο που –παραδοσιακά– αποτυπώνει τη φυσιογνω- ία κάθε κόμματος, θα έπειθε και τον, πλέον, δύσπιστο για τις ροθέσεις του πρωθυπουργού σε ό,τι αφορά το πώς ο ίδιος αντι- αμβάνεται το μέλλον του κυβερνώντος κόμματος και το πώς σκο- εύει να διαχειριστεί την εξουσία στην (πολύ πιθανή) περίπτωση ι είναι αυτός ο νικητής των εκλογών. «Λιγότερο ΠΑΣΟΚ, περισ- ότερος Σημίτης» είναι το στίγμα του κορυφαίου εκλογικού συν- ασμού του κόμματος, αφού οι «δικοί του» άνθρωποι καταλαμι- άνουν τη συντριπτική πλειοψηφία των δώδεκα θέσεων, κάτι που ηγεί στο συμπέρασμα ότι ο Κώστας Σημίτης –πιο ασφαλής εσω- ομματικά απ' όσο παλιότερα– προωθεί επιλογές που εκφράζουν ποικιλιστικά τον ίδιο, αδιαφορώντας για το αν απέχουν από κείνες που διαμόρφωσαν τη φυσιογνωμία του ΠΑΣΟΚ όλα αυτά α χρόνια. Και είναι αυτή ακριβώς η πρακτική που οδηγεί στο συ- πέρασμα πως ο πρωθυπουργός δεν απευθύνεται στους παραδο- ιακούς ψηφοφόρους του ΠΑΣΟΚ (τους θεωρεί, άραγε, δεδομέ- ους;) αλλά σε άλλους που επιλέγουν είτε τον Συνασπισμό (χώρο ον οποίον με περισσή αλαζονεία και θρασύτητα οι κινούμενοι ους «εκσυγχρονιστικούς» διαδρόμους της εξουσίας δηλώνουν ι θέλουν να «αλώσουν» και –ει δυνατόν– να εξαφανίσουν) είτε η Ν.Δ. (αφού δεν είναι λίγοι οι δεξιοί ψηφοφόροι που αισθάνο- αι τον Κώστα Σημίτη πιο κοντά στα «πιστεύω» τους απ' ό,τι τον ώστα Καραμανλή).

Γι' αυτό μόνο θυμηδία μπορούν, πλέον, να προκαλούν δηλώσεις ερί «ειλικρινών αισθημάτων και προθέσεων» απέναντι στον όρο της ανανεωτικής Αριστεράς, όταν η καθημερινή προεκλο- κή πρακτική του κυβερνώντος κόμματος –που θα εντείνεται ο θα πλησιάζει η μέρα προσφυγής στις κάλπες– συνίσταται ην άσκηση όσο το δυνατόν μεγαλύτερης πίεσης (μέσω της αυ- νόμενης πόλωσης) και στη χρησιμοποίηση της γνωστής θεω- ας της «χαμένης ψήφου» και του γνωστού διλήμματος περί «ε- ννόδου της Δεξιάς».

ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ: ΒΑΤΟΙ ΚΑΙ ΑΟΡΑΤΟΙ ΕΧΘΡΟΙ

Όπως, όμως, στο ΠΑΣΟΚ έτσι και στη Ν.Δ. ο Κώστας Καρα- ανλής με τις «εκκαθαρίσεις» των κεντροδεξιών βαρώνων (έ- ι, ουσιαστικά, να κρατήσει το κόμμα της αξιωματικής αντιπο- τευσης υπό την απόλυτη και –κυρίως– την αδιαμφισβήτητη με- κλογική ηγεμονία του (δεν είναι τυχαίο, άλλωστε, πως προχώ- ρσε σε ανανέωση των ψηφοδελτίων του κόμματός του σε ποσο- ό 50%, θέλοντας με αυτόν τον τρόπο να «ελέγχει» την κοινο- υλευτική ομάδα που θα προκύψει από τις εκλογές του Απριλί- ι, «διά παν ενδεχόμενον»). Δεν αντιμετωπίζει, φυσικά, ως ασπον πρόβλημα αυτό της παρουσίας της Ντόρας Μπακογιάν- η οποία ουδέποτε έκρυψε τις μελλοντικές της βλέψεις– όπως σκολα μπορεί, επίσης, να παραγνωρίσει την πρόθεση του Δη- τη Αβραμόπουλου –μέσω μιας δικής του «κίνησης» (κόμμα-

τος)– να θελήσει να διαδραματίσει το ρόλο του «καταλύτη» στις συντελούμενες διεργασίες. Είναι ο ίδιος, άλλωστε, ο πολυπράγ- μων και φιλόδοξος δήμαρχος Αθηναίων ο οποίος έχει, κατ' επα- νάληψιν, δηλώσει πως «τα πολιτικά κόμματα τα οποία ιδρύθηκαν μετά τη μεταπολίτευση, έχουν κλείσει το βιοϊστορικό τους κύκλο» και δεν διστάζει να αυτοπαρουσιάζεται –έστω και αν δεν το δια- τυμπανίζει– ως η εναλλακτική εφεδρεία για το πολιτικό σύστημα (επικρίνεται, ωστόσο, ένθεν κακείθεν, ως «προϊόν» αυτού του συστήματος και των, αποκαλουμένων, διαπλεκόμενων συμφερό- ντων). Άλλωστε, δεν είναι τυχαίο ότι ο πρόεδρος της Ν.Δ. επιμέ- νει να κατηγορεί τους ορατούς (Κ. Σημίτη) και αοράτους (Δ. Αβραμόπουλο) αντιπάλους του ως έχοντες δεσμεύσεις έναντι του οικονομικού και εκδοτικού κατεστημένου της χώρας και να δια- κηρύττει πως ο ίδιος «δεν σκοπεύει να αποκτήσει δεσμεύσεις στα 44 χρόνια του».

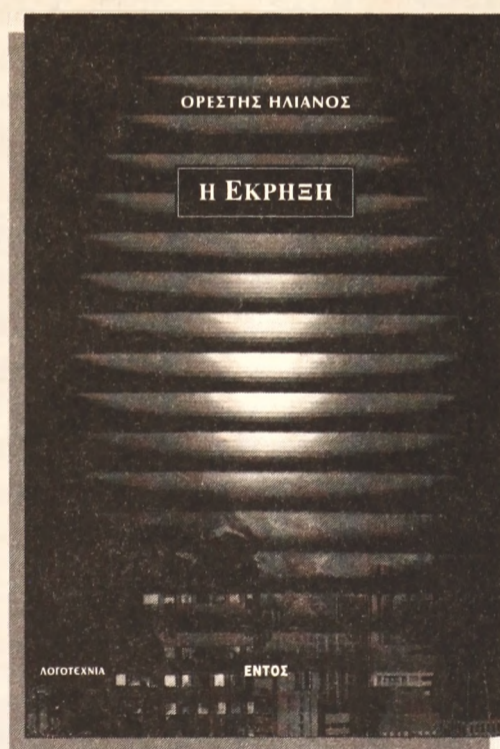
Ανεξαρτήτως, πάντως, των όποιων εκτιμήσεων και αναλύσεων (και των ερωτηματικών που αυτές εμπεριέχουν και τα οποία δεν μπορούν να απαντηθούν με βάση τα σημερινά δεδομένα) και ασχέτως του εκλογικού αποτελέσματος της 9ης Απριλίου (υπό την έννοια του ποιος θα καταλάβει την εξουσία), ένα πράγμα φαίνε- ται βέβαιο. Το οικονομικό και πολιτικό κατεστημένο της χώρας και οι κυρίαρχες τάξεις δεν μπορούν να παραμείνουν ανέτοιμες και άνευ εναλλακτικών λύσεων ενόψει της πλημμυρίδας των εξε- λίξεων και των νέων στρατηγικών στοχεύσεων που συντελούνται στην παγκόσμια σκηνή. Εξελίξεις και στοχεύσεις που θέλουν και την Ελλάδα «μέσα στο παιχνίδι»...

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΕΝΤΟΣ»

Ορέστης Ηλιανός

ΜΟΛΙΣ
ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

Η ΕΚΡΗΞΗ

Σε όλα τα βιβλιοπωλεία

Ένας δημοσιογράφος εισχω- ρεί στους κόλπους μιας παρα- θρησκευτικής οργάνωσης και αποκαλύπτει την ταυτότητα των χρηματοδοτών της, ενός μυστηριώδους δικτύου διαπλε- κόμενων συμφερόντων. Το ρεπορτάζ-σοκ προσκρούει σ' έναν τοίχο άρνησης από μέρους των Μέσων Ενημέρω- σης. Κάθε προσπάθεια τού δημοσιογράφου να σπάσει το φράγμα της σιωπής, αποβαίνει άκαρπη. Ο κλοιός γύρω του στενεύει καθημερινά. Ώσπου μια απρόσμενη συνάντηση τού δίνει το κλειδί του μυστηρίου. Ένα πολιτικό θρίλερ, στους σκοτεινούς δαιδάλους των διεθνών κέντρων εξουσίας.

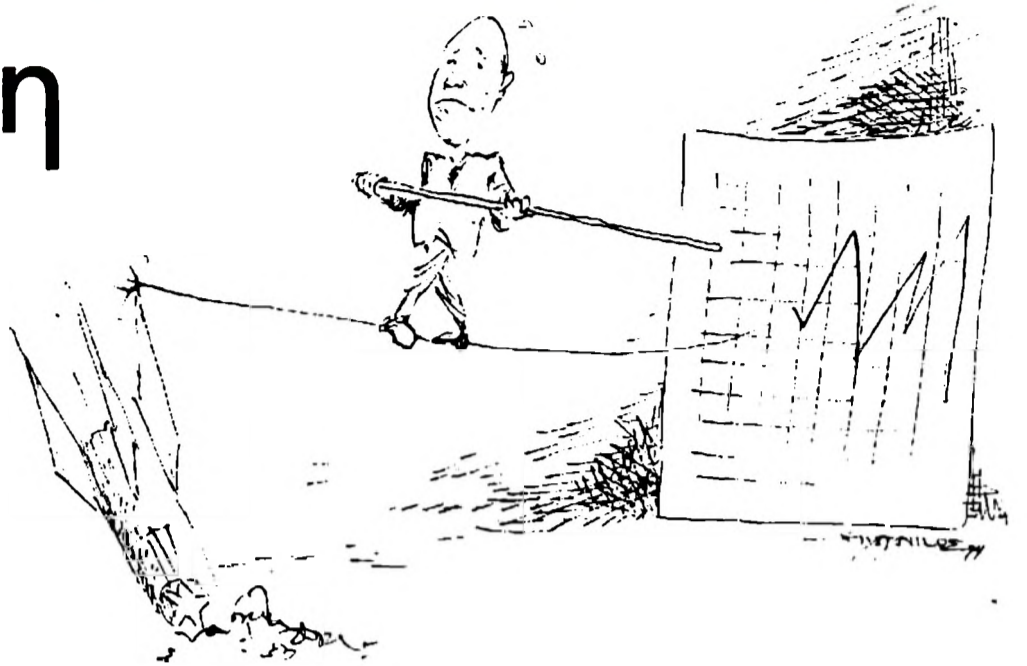
ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΕΝΤΟΣ»

Τηλ.: 76.48.900, Fax: 76.48.901,

Internet: www.defacto.gr • e-mail: entos@defacto.gr

Ο Σημιτικός εκσυγχρονισμός και η υπεράσπιση της ουτοπίας

του Άγγελου Τσέκερη

Αναμφισβήτητα, αυτή η κυβέρνηση δύο πράγματα έχει καταφέρει. Πρώτον, έχει ταυτιστεί απολύτως με μια γενική και αφηρημένη αντίληψη εκσυγχρονισμού. Και, δεύτερον, απολαμβάνει μιας καλής αντιμετώπισης από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Είναι αναμφίβολα επιτυχία, ιδιαίτερα μέσα στο κλίμα της γενικευμένης αποπολιτικοποίησης, να ταυτίζεσαι με έναν χαρακτηρισμό που ακούγεται θετικά. Έτσι δεν χρειάζεται να συζητήσεις πολιτικά τις επιλογές σου και τον τρόπο που διαχειρίζεσαι την εξουσία – τα πάντα εντάσσονται στο γενικό πλαίσιο του «εκσυγχρονισμού» και, κατά συνέπεια, όποιος διαφωνεί, διαφωνεί από συντηρητισμό. Είναι επίσης σημαντική βοήθεια να σου προσφέρουν τα Μέσα ένα θετικό πρόσωπο, γιατί έτσι ο κόσμος ξεχνάει πολύ ευκολότερα τις χοντράδες που έχεις κάνει.

Αν, λοιπόν, εκσυγχρονισμός είναι να ξέρεις να βραβεύεις αρσιβαρίστες, να διαλέγεις γραβάτες και να μην βρίζεις την αντιπολίτευση σαν χαμιάλης (μόνο ο Γιαννόπουλος μπορεί να το κάνει εκσυγχρονιστικά) τότε μπορεί να πει κανείς ότι επί Σημίτη έχουν γίνει κάποια βήματα σε σχέση με την κατάντια της πρώτης εποχής Παπανδρέου. Πέραν αυτού, τι αληθώς εκσυγχρονιστικό συνέβη σε αυτό τον τόπο τα τελευταία χρόνια; Διότι απορρόφηση τρισεκατομμυρίων από τα κοινοτικά ταμεία μπορεί να κάνει ο καθένας, αρκεί να έχει φίλους εργολάβους να τον βοηθήσουν, δεν χρειάζεται καμιά ιδιαίτερη προσήλωση στον εκσυγχρονισμό. Το ερώτημα είναι ποιος εκσυγχρονιστικός άνεμος έπνευσε στην παιδεία, στην δικαιοσύνη, στην αυτοδιοίκηση, στην αναθεώρηση του Συντάγματος, στην προστασία του περιβάλλοντος, στην υπεράσπιση των φτωχών της κοινωνίας, των μειονοτήτων και των μεταναστών, στον πολιτισμό. Ότι δεν ήταν αντίθετο με την κοινοτική νομοθεσία, δεν ήταν επικερδές για τα ιδιωτικά συμφέροντα, ή δεν μπορούσε να χρηματοδοτηθεί από την Ε.Ε., αφέθηκε ως είχε. Οι μόνες κοινωνικές ομάδες προνομιούχων με τις οποίες η κυβέρνηση συγκρούστηκε ήταν οι χρεωμένοι αγρότες, οι αδιόριστοι καθηγητές και βέβαια οι μαθητές, τυπικοί εκφραστές του «παλιού», όπως λ.χ. οι φεουδάρχες κατά την αστική επανάσταση. Οι σχέσεις με τα ιδιωτικά συμφέροντα εκτόπισαν κάθε εκσυγχρονιστική αθωότητα. Ο κόσμος χειραγωγείται από τα ΜΜΕ και το χρηματιστήριο όσο ποτέ άλλοτε. Η ΟΝΕ και η συγκράτηση του πληθωρισμού έγι-

ναν αδιαπραγμάτευτες σημαίες χωρίς πολλές πολλές κουβέντες, την ώρα που το μαύρο επικοινωνιακό σκοτάδι έχει καταπιεί την υψηλή ανεργία, την απορρύθμιση των εργασιακών σχέσεων και την επικείμενη ανατροπή του ασφαλιστικού συστήματος, από εκσυγχρονιστική σκοπιά πάντοτε.

Το σημαντικότερο, όμως, όπλο που διαθέτει η κυβέρνηση είναι ότι αυτή ακριβώς την πολιτική την έχει επιβάλει ως την μόνη εφικτή. Αυτός είναι ο ρεαλιστικός τρόπος να κυβερνάς, πάει και τελείωσε. Όλα τα άλλα είναι λαϊκισμός, παρωχημένες ιδεολογίες, υπεράσπιση ενός απροσδιόριστου κατεστημένου, λες και πριν από τον Σημίτη κυβερνούσε η Αριστερά. Οι βασικές κατευθύνσεις της οικονομίας και της κοινωνίας καθορίζονται πέρα και έξω από εμάς, από ισχυρότερα κέντρα, άρα το μόνο που μας απομένει είναι να έχουμε καλές σχέσεις με τα κέντρα αυτά. Πολύ εκσυγχρονιστικό. Άμα το πεις με συνοφρυωμένο ύφος και σε σερραϊκή διάλεκτο, νομίζεις ότι ακούς τον Καραμανλή το '75. Γι' αυτό, άλλωστε, έχει περιέλθει σε τέτοια αμηχανία και η αξιωματική αντιπολίτευση, η οποία μην έχοντας σοβαρά πράγματα να διαφωνήσει, ισχυρίζεται απλώς ότι είναι πιο ξεκούραστη.

Από την πλευρά της αριστερής αντιπολίτευσης, τα πράγματα είναι κάπως πιο πολύπλοκα. Αν η κυβερνητική πολιτική είναι η μόνη ρεαλιστική, το καθήκον της Αριστεράς είναι η υπεράσπιση της ουτοπίας. Ούτε αυτό είναι καινούργιο. Όλα τα πράγματα που υπερασπίστηκε η Αριστερά ήταν κατ' αρχήν ουτοπίες, μέχρι κάποια από αυτά να γίνουν κοινωνική πραγματικότητα.

τα. Η Αριστερά υπάρχει ακριβώς για να υπερασπίζεται ουτοπίες και να αγωνίζεται να τις κάνει πράξη, και όποτε άφησε τον εαυτό της να το κάνει καλά, ο κόσμος την αγάλλασε με ενθουσιασμό. Οι ουτοπίες δεν φθείρουν την Αριστερά, την δυναμώνουν. Αλλά βέβαια οι ουτοπίες χρειάζονται και πλάτες να τις σηκώσεις: Πρέπει να είσαι υπεύθυνος, αξιόπιστος, να πατάς σε πέρεο έδαφος, να έχεις αυτοεκτίμηση. Να ξέρεις τι ακριβώς θέλεις να αλλάξεις και σε ποια κλίμακα. Τότε σε ακούν, σε εκτιμούν και σε υπολογίζουν.

Η αληθής κατάσταση της Αριστεράς, απέχει αρκετά από το να είναι έτσι. Το ΚΚΕ πολιτεύεται συστηματικά με την αντίληψη του περικυκλωμένου. Όλοι είναι εχθροί μας και όσο πλησιέστερα σε εμάς βρίσκεται κάποιος, τόσο πιο επικίνδυνος θεωρείται. Όποιος περάσει τα χαρακώματα προς τα δώ, ή όποιος πέσει με αλεξίπτωτο, γίνεται δεκτός με τιμές μαϊντανού, ισχύως κύρους, στοιχειώδους σοβαρότητας και επιδόσεων σε περιέργες εθνικιστικές ακροβασίες. Ένα άνοιγμα προς την κοινωνία κατά την περίοδο του πολέμου στα Βαλκάνια και με την ομολογουμένως επιτυχημένη υποψηφιότητα Αυδή, μαζεύτηκε άρον άρον στο πλαίσιο μιας στενής κομματικής γραμμής, και σε όποιον αρέσει.

Την ίδια στιγμή, είναι πραγματικά κρίμα που ο Συνασπισμός, αντί για την μάχη των αριστερών οραμάτων, δίνει βασικά την μάχη της απομάκρυνσης από το εκλογικό πλαφόν. Είναι όμως μια θέση στην οποία έχει περιέλθει με δική του ευθύνη, έπειτα από μια αισιόδοξη επανεμφάνιση στις περασμένες εκλογές. Έχει να αντιπολιτευτεί από τα αριστερά ένα κόμμα που φθείρεται σχεδόν είκοσι χρόνια στην εξουσία, και όμως τα κέρδη του από την εκλογική βάση του ΠΑΣΟΚ είναι μικρά. Δυσκολεύτηκε να δώσει στις θέσεις του έναν αέρα σταθερότητας, συνέπειας και σιγουριάς, να προβάλει τα θετικά σημεία της πολιτικής και κοινωνικής του παρέμβασης, να σηκώσει τον προβληματισμό της σύγχρονης ευρωπαϊκής αριστεράς, να μιλήσει εκ μέρους των ανθρώπων. Δεν ασχολήθηκε με την οικοδόμηση μιας στέρεης αριστερής φυσιογνωμίας, αντίθετα εγκλωβίστηκε σε εσωτερικές ισορροπίες και αντιπαραθέσεις, μετατρέποντας σε μειονέκτημα ένα από τα σκληρότερα πλεονεκτήματά του: την εσωκομματική δημοκρατία και πολυφωνία. Γέλος, δεν μπόρεσε να προστατεύσει τον εαυτό του από τα θέλγητρα του Σημιτικού

εκσυγχρονισμού, ο οποίος όλο και κάποιον Βούγια καταφέρνει και τσιμπολογάει, όχι τόσο προς όφελος του ΠΑΣΟΚ, όσο προς γενική ζημιά της αξιοπρεπούς εικόνας της Αριστεράς.

Αυτό είναι το αρνητικό για τον Συνασπισμό. Το θετικό για τον Συνασπισμό –και φυσικά για την κοινωνία– είναι ότι ο κόσμος της Αριστεράς δεν το βάζει κάτω. Παραμένει ανήσυχος και απαιτητικός, έχει δώσει το «παρών» εκεί που χρειάζεται. Σήμερα, πέρα από υποκειμενικές αδυναμίες, το αριστερό αισθητήριο οξύνεται και ενεργοποιείται, γιατί πηγάζει από τις αρχές και τις αξίες του καθενός και όχι από την πολιτική συγκυρία. Αυτές οι δυνάμεις, πολύ περισσότερες από ό,τι μερικοί φαντάζονται ή θα ευχόντουσαν, πρέπει και θέλουν να εκφραστούν πολιτικά και το έδειξαν αρκετές φορές και με απρόσμενα εντυπωσιακό τρόπο κατά το προηγούμενο διάστημα.

Η κατάσταση που διαμορφώνεται είναι η εξής: Αν η αριστερά σε αυτές τις εκλογές δεν πάει καλά, θα είναι ένας θρίαμβος για το ΠΑΣΟΚ του Σημίτη. Θα αποδείξει ότι καμία εξ αριστερών αντιπολίτευση δεν μπορεί να επιβιώσει, πέραν αυτής που διατηρεί το ΚΚΕ στην ιδεολογική του φορμόλη. Αν δεν είσαι ΚΚΕ και Τσοβόλας, οφείλεις να είσαι ΠΑΣΟΚ – άλλη επιλογή δεν έχεις. Και όλα αυτά θα τα ακούσεις κάπου κάπου από έναν τρισευτυχημένο Λαλιώτη και έναν ηθικά επιβραβευμένο Βούγια, το βράδυ των εκλογών. Από την άλλη, η ενίσχυση της Αριστεράς δεν μπορεί να εκληφθεί ούτε ως δεύτερη στην σειρά σανίδα σωτηρίας ούτε ως επιβεβαίωση συνεπούς ιδεολογικής στάσης και αποφασιστικών επιλογών. Η ψήφος στην Αριστερά έχει σαφές στίγμα και μήνυμα όταν ενισχύει τις ξεκάθαρες φωνές των κινημάτων και των κοινωνικών αγώνων, όταν απαιτεί ιδεολογική και πολιτική ανασυγκρότηση, όταν ρίχνει αποφασιστικά το βάρος της για την υπεράσπιση των ριζοσπαστικών χαρακτηριστικών του χώρου. Αν ο Συνασπισμός πάει άσχημα, οι αριστερές δυνάμεις της εργασίας και της οικολογίας που βρίσκονται ενταγμένες σε αυτόν, ή έχουν πλησιάσει αρκετά κοντά του, θα χαντακωθούν μαζί του. Αν όμως πάει καλά, θα έχουν κάθε δικαίωμα να απαιτήσουν έναν αποφασιστικότερο ρόλο στην διαμόρφωση της φυσιογνωμίας του, αφού χάρις σε αυτές και μόνο, ο αριστερός κόσμος αναγνωρίζει κάτι από τον εαυτό του και βρίσκει ακόμα το κουράγιο να δίνει πολιτικές μάχες.

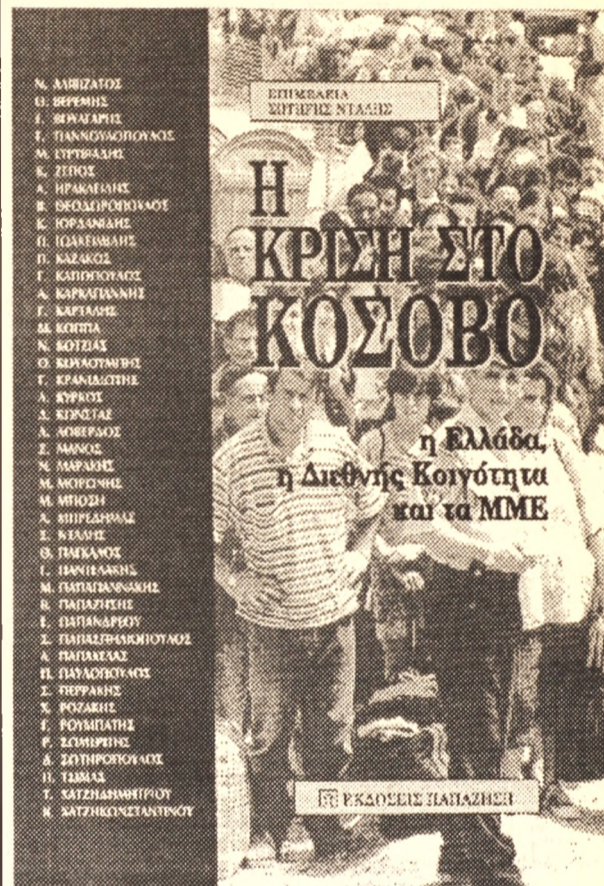

εκδόσεις παραγωγή από το 1929

ΜΙΑ ΧΡΗΣΙΜΗ ΕΚΔΟΣΗ

Η ΚΡΙΣΗ ΣΤΟ ΚΟΣΟΒΟ

η Ελλάδα,
η Διεθνής Κοινότητα
και τα ΜΜΕ

Ένα χρόνο μετά την ένοπλη επέμβαση του ΝΑΤΟ, τα ερωτήματα πληθαίνουν μέρα με τη μέρα επιβαρύνοντας το μέλλον.

ΚΕΝΤΡΙΚΟ: ΝΙΚΗΤΑΡΑ 2 - 106 78 ΑΘΗΝΑ

ΤΗΛ.: 38 22 496, 38 38 020 FAX: 38 09 150

ΥΠΟΚ/ΜΑ: ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ 11

ΣΤΟΑ ΑΡΣΑΚΕΙΟΥ

ΠΕΣΜΑΖΟΓΛΟΥ 5 - 105 64 ΑΘΗΝΑ

ΤΗΛ.: 32 16 148 FAX: 33 13 074

e-mail: papazisi@otenet.gr

Ομελέτα και ιδεολογία

Αλλαγές; Καλομελέτα, αλλά δεν έρχονται!

του Μάνου Στεφανίδη

Τι συγκρούεται στις επικείμενες εκλογές; Μας λένε, ο εκσυγχρονισμός και η οπισθοδρόμηση, η ευμάρεια και η μιζέρια, η σταθερότητα και το ρίσκο. Ψευδοδιλήμματα, ανάξια για δημοκρατίες! Το ΠΑΣΟΚ κυνικά επιδιώκει ν' αποϊδεολογικοποιήσει το, παρόλα αυτά, έντονο ιδεολογικό διακύβευμα της επερχόμενης κάλπης, επιμένοντας στα ιδεολογήματα περί έργων, προοπτικής, ισχύος κ.λπ. Τα πράγματα, όμως, όσο προσεγγίζουν οι μέρες δυσκολεύουν επικίνδυνα. Το ΠΑΣΟΚ επιχειρεί σπασμωδικά ν' αποδείξει την αδυναμία του ως δύναμη αν και από δίπλα οι πολιτικοί του αντίπαλοι φαίνονται ανίσχυροι να ξεμπροστιάσουν τ' αόρατα ρούχα του βασιλιά. Η Ν.Δ. αισθάνεται θιγμένη που η κυβερνητική παράταξη απομυζά τα συνθήματά της και μηρυκάζει την πολιτική της, δεν δρα όμως ενεργητικά αλλά περιμένει παθητικά. Η Αριστερά διαμαρτύρεται επειδή έχει η ίδια περιθωριοποιηθεί βλέποντας ουσιαστικά το αυτό κόμμα επιχειρηματιών υπό δύο μανδύες να διεκδικεί όχι την εξουσία αλλά και το κράτος κατ' αποκλειστικότητα (και όσα οφέληματα εκπορεύονται απ' αυτό). Μήπως όμως είναι και μια ορισμένη μερίδα της Αριστεράς εγκλωβισμένη στο λαβύρινθο της πλατείας Κολωνακίου και των πέριξ δρόμων της, χωρίς να συνειδητοποιεί ότι αυτή η πολιτική τοπογραφία δίνει μιαν εντελώς διαθλασμένη και τελικά ψευδή εικόνα της καθόλου πραγματικότητας; Μεγεθύναμε την άποιή μας για τα στενά τείχη του quartier της εξουσίας και την ταυτίσαμε μ' ολόκληρη τη χώρα. Μέγα λάθος. Θεωρήσαμε δηλαδή τους πέντε μεγαλοδημοσιογράφους που διαπλέκονται (Ολιβεροί μικροϋπάλληλοι των διαπλεκομένων πολιτικών και εργολάβων) ως τους αυθεντικούς ερμηνευτές της σοβούσας κρίσης και αναγορεύσαμε τα γελοία και οπισθόβουλα συμπεράσματά τους σε θέσφατα. Κι άλλο λάθος. Αφήσαμε τα ΜΜΕ και τους ανέραστους κι αγράμματους λειτουργούς τους να κατασκευάζουν μυθολογήματα σαν ιστορίες για τη ζωή μας και ξεχάσαμε πως εμείς οι ίδιοι είμαστε υπεύθυνοι και για τα θαύματα και για τα έλκη μας. Κι εγώ άλλοτε, είχα γράψει, σχηματοποιώντας το πρόβλημα, πως ο τόπος δεν παράγει ιδεολογία. Η αλήθεια είναι πως παράγεται μεν ιδεολογία αλλά εκτός των επίσημων θεσμών. Αυτό το υλικό

και αυτή την υφέρπουσα ενέργεια η Αριστερά οφείλει και να συλλέξει και να προβάλει. Αρκεί να μην κρυφοκοιτάζει η ίδια το κόμμα των επιχειρηματιών και τα σουσούμια του γιατί αλλού είναι η δική της δύναμη. Ο τόπος έχει ανάγκη από ριζοσπαστικές τιμές και από επαναστατικές –μη σας τρομάζει η λέξη πρωτοβουλίες. Η Αριστερά διστάζει να συγκρουσθεί και να προχωρήσει αρκούμενη σε ασφαιρες καταγγελίες και υπερεκτιμώντας τον ρόλο του –υποβαθμισμένου– κοινοβουλίου. Σ' έναν τόπο που η δημόσια υγεία, η διοίκηση, η παιδεία, η δικαιοσύνη, το αστυνομικό σύστημα, οι ένοπλες δυνάμεις με τα εξοπλιστικά τους προγράμματα, οι συγκοινωνίες, το κυκλοφοριακό, τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, το ασφαλιστικό σύστημα βρίσκονται σε δραματική κρίση, η Αριστερά αναμετρά το πολιτικό κόστος προκειμένου να σπάσει τ' αβγά.

Προκειμένου να βγει με προτάσεις και να συγκρουσθεί με ό,τι δημιουργεί τα εκζέματα και τ' αβγά στην δημόσια ζωή. Προκειμένου να εμπνεύσει και να εμπνευσθεί απ' τους νέους. Νά τι διακυβεύεται στις εκλογές της Απριλίου: Η επιθυμία μας να (ξανα)λειτουργήσει το κοινοβουλευτικό μας πολίτευμα –που προς το παρόν υπνώττει– και να επαναδιεκδικήσουμε τον ρόλο μας ως ενεργών πολιτών αποδοκίμαζοντας τους εραστές της εξουσίας για την εξουσία αποκλειστικά. Καταγγέλλοντας δηλαδή τον δικομματισμό και τα παρελκόμενά του. Επ' αυτού η συμβολή του ΣΥΝ ως μηχανισμού επανένωσης των αριστερών δυνάμεων και επαναξιοποίησης ολόκληρης της αριστερής βάσης, χωρίς παρωπίδες, μπορεί να καταστεί βαρύνουσα. Απ' την άλλη πλευρά ο Κ. Σημίτης δεν μπορεί –ξανά– εγκλωβίσει αριστερές ψήφους στα χασιδιλήμματά του. Τα κόμματα πρέπει να ενυλάσσονται στην εξουσία ακριβώς για να επιβεβαιώνονται οι δημοκρατικοί θεσμοί για να μην προσωποποιούνται οι θέσεις και τ' αξιώματα και για να μην τιμεντώνονται οι διάυλοι διαπλοκής. Το ΠΑΣΟΚ στην αντιπολίτευση μπορεί να είναι πιο χρήσιμο απ' ό,τι στην κυβέρνηση, ανανεώνοντας πρόσωπο και τα πρόσωπά του και προχωρώντας στην –απαραίτητη– αυτοκριτική. Πόσο μάλλον που μια τέτοια προοπτική απελευθέρωνε καινούριες πολιτικές δυνάμεις και ιδέες για ν' αντικαταστήσουν τις πα-

**Αφήσαμε τα ΜΜΕ και τους
ανέραστους κι αγράμματους**

**λειτουργούς τους να
κατασκευάζουν**

**μυθολογήματα σαν ιστορίες
για τη ζωή μας και ξεχάσαμε**

πως εμείς οι ίδιοι είμαστε

υπεύθυνοι και για τα θαύματα

και για τα έλκη μας.

αλαιωμένες και τις (δι)εφθαρμένες τωρινές.

– Πού βλέπετε τον κίνδυνο σ' αυτό;

Το ΠΑΣΟΚ ως καθεστωτικό κόμμα των βασανιστικά ίδιων προ-
ώπων ολοκλήρωσε έναν κύκλο. Θα ήταν υγεία για τη Δημοκρα-
ία να ξεκουρασθούν οι κ.κ. Λαλιώτης, Βενιζέλος, Γιαννόπου-
λος, Πάγκαλος κ.ά.

Εξάλλου ο τελευταίος κατήγγειλε με τόση παρρησία πρόσφατα
α όσα σκοτεινά και επικίνδυνα για τα εθνικά θέματα, τεκταίνο-
ται στο υπουργείο Εξωτερικών ώστε κατά βάθος να μην ενο-
λείται από μια κυβερνητική μεταβολή.

Απ' την άλλη πλευρά η παρουσία των μικρών κομμάτων θα χα-
ίσει στη μελλοντική βουλή την απαραίτητη ευελιξία και τον
λουραλισμό που διεκδικούν οι καιροί. Γιατί οι καιροί απαιτούν
ήξεις, δραματικές πρωτοβουλίες και απροκατάληπτες προσεγ-
ίσεις των νέων δεδομένων. Διεκδικούν νέες ερμηνείες.

Με τα παλιά μυαλά θα πορευτούμε στη νέα εποχή; Η Αριστε-
ρά οφείλει να είναι σταθερά δολιοφθορέας της τρέχουσας λογι-
ής, να ταρακουνάει βεβαιότητες και ν' αμφιβάλλει δημιουργι-

Η Αριστερά οφείλει να είναι σταθερά

δολιοφθορέας της τρέχουσας λογικής, να

ταρακουνάει βεβαιότητες και ν' αμφιβάλλει

δημιουργικά. Οφείλει να μην συγκατανεύει

στον γενικευτικό, ισοπεδωμένο λόγο αλλά ν'

αρθρώνει την ανθρώπινη λαλιά και να

(υπο)στηρίζει τα λάθη της, τα πάθη της και τα

μεγέθη της

ά. Οφείλει να μην συγκατανεύει στον γενικευτικό, ισοπεδωμέ-
ο λόγο αλλά ν' αρθρώνει την ανθρώπινη λαλιά και να
πο)στηρίζει τα λάθη της, τα πάθη της και τα μεγέθη της. Την
ριστερά εμπιστεύτηκαν τα σημαντικότερα και τα ευγενέστερα
ναλά αυτού του τόπου έτσι ώστε και οι δεξιοί εκ παραδόσεως
γίνονται αριστεροί στην πράξη (όπως λ.χ. ο Σεφέρης, ο Ελύ-
ης, ο Κουν ή ο Χατζιδάκις). Κι αν ο Σαββόπουλος μας προτρέ-
ει να ψηφίσουμε ΠΑΣΟΚ χωρίς τύψεις, εμείς θ' ακολουθή-
ουμε μάλλον τον Κατσαρό και τον Προβελέγγιο που μας λένε,
ιάφανοι και αείζωοι, «Αντισταθείτε σ' αυτόν που λέει καλά εί-
αι εδώ!». Όλοι εμείς –«αριστεροί με ώθηση στην ανυπακοή»–
μφισβητούμε το χρυσό κλουβί που μας υπόσχονται η ΟΝΕ, οι
ΠΑ, η παγκοσμιοποίηση, οι σοφοί του Σηάτλ, οι διανοούμενοι
«τσιρλίντερες» της εξουσίας (κατά Chomsky), και οι «χρονοβό-
οι» κ.κ. Κόκκαλης, Λαμπράκης και Σημίτης (το κόμμα
Ο.ΛΑ.ΣΗ). Εμείς διεκδικούμε τη ζωή και τον χρόνο μας κατ'
πολλειστικότητα!

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΚΤΟΣ

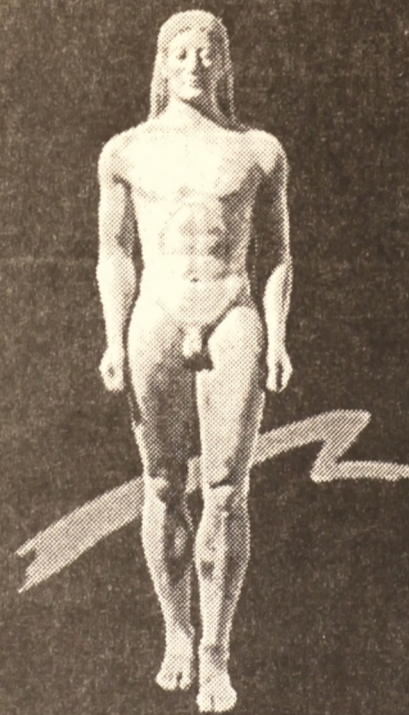
η σειρά

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ

«ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ»

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΚΤΟΣ
ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ
«ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ»

*Η μεγαλύτερη και εγκυρότερη σειρά
σε όλο τον κόσμο*

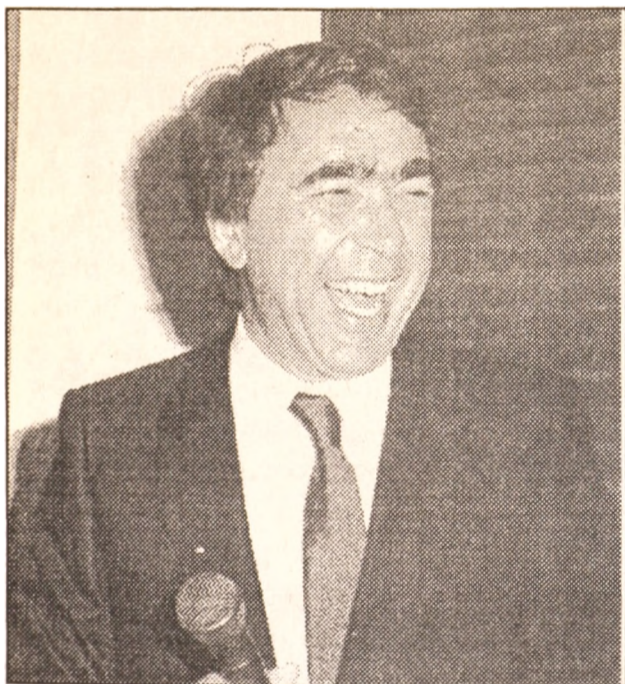
*Η μεγαλύτερη
και εγκυρότερη σειρά
σε όλο τον κόσμο*

Πανεπιστημίου 46, 106 78 Αθήνα
Τηλ.: 38.40.524 - 38.44.458, Fax: 33.03.098

Νέοι **μυστικοί** λογαριασμοί του Σωκράτη **Κόκκαλη**

του Ρεπόρτερ

«Λειτουργεί η Δικαιοσύνη; Ή υπάρχουν σε αυτήν “εγγενείς δυσχέρειες”, όπως έλεγε κάποτε ο μακαρίτης αντεισαγγελεύς του Αρείου Πάγου, Βασίλειος Σακελλαρίου, λίγο πριν από το πραξικόπημα του '67;» Τα ερωτήματα αυτά διατυπώθηκαν από τις σελίδες του *Αντί* το 199, με αφορμή τις αλληπάλληλες τότε αποκαλύψεις για τις σκανδαλώδεις συμβάσεις της «Ιντρακόμ» με τον ΟΤΕ και το περιεχόμενο μερικών μόνον από τους μυστικούς τραπεζικούς λογαριασμούς του Σωκράτη Κόκκαλη στην Ελβετία που δημοσιεύθηκαν τότε στον ελληνικό Τύπο. Τα γεγονότα που ακολούθησαν –και κυρίως η απόφαση της Ολομέλειας του Συμβουλίου Εφετών (Μάιος του 1996) να ασκηθεί δίωξη για τέσσερα κακουργήματα (δωροδοκία, δωροληψία, απιστία και παράβαση καθήκοντος) με αφορμή τις συμβάσεις αυτές και κύριο εμπλεκόμενο τον Σ. Κόκκαλη– έδωσαν προς στιγμή θετική απάντηση στα ερωτήματα εκείνα. Παρά την μόνιμη απαισιοδοξία κάποιων που γνώριζαν πολύ καλά τις «εγγενείς δυσχέρειες» και την έκταση της επιρροής των «διαπλεκομένων», η Δικαιοσύνη φαινόταν διατεθειμένη να προχωρήσει.

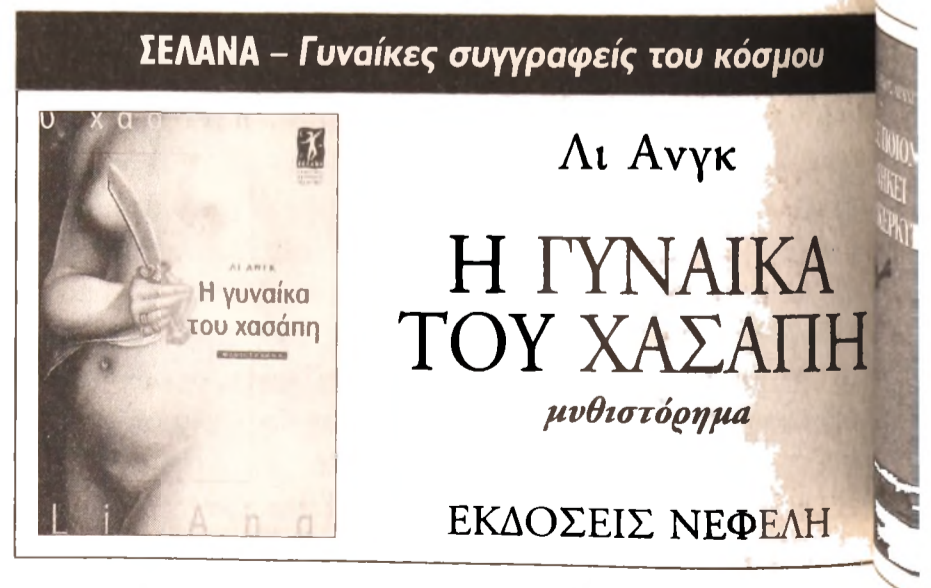
Δυστυχώς, οι εξελίξεις δικαίωσαν τους μόνιμα καχύποπτους. Ύστερα από πολλούς μήνες, οι ανακρίσεις που ξεκίνησαν εν μέσω διθυράμβων του Τύπου για την «ανεξαρτησία της Δικαιοσύνης» ουδέν προσέφεραν στο υλικό που είχε ήδη συγκεντρωθεί και έτσι η υπόθεση κατέληξε άδοξα στην πλήρη απαλλαγή των κατηγορουμένων για τους λόγους που εξηγήσαμε αναλυτικά στο τ.χ. 707 αλλά κυρίως για τους εξής δύο: Τον απαράδεκτο νομικά τεμαχισμό της υπόθεσης από τον αρμόδιο εισαγγελέα εφετών κ. Α. Καράμπελα και την απροθυμία των δύο «ειδικών ανακριτών», Ναυπλιώτη και Γεωργαντόπουλου,

να διερευνήσουν τα στοιχεία που είχαν στη διάθεσή τους.

ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΜΟΝΟ Ο Νο «709»

Το *Αντί* αποκαλύπτει σήμερα για προφορά μερικά από τα στοιχεία για τα τραπεζικούς λογαριασμούς του Σ. Κόκκαλη και τις δωροδοκίες στον ΟΤΕ που η ληνική δικαιοσύνη όφειλε να ανακαλύψει πρώτη, αν εκτός από τις πληροφορίες και τη διάθεση. Συγκεκριμένα, οι τραπεζικοί λογαριασμοί μέσα στους οποίους υπάρχουν αδιαμφισβήτητα στοιχεία τις δωροδοκίες, είναι κυρίως οι εξής:

- Deutsche Handelsbank (DHB) λογ. 709

- Chemical Bank, αρ. λογ. G 2204
- Banque Suisse, αρ. λογ. g 2209
- United Overseas Bank, αρ. λογ. b8785
- Credit Suisse, 0251-365443-52-003

Η δημοσιογραφική έρευνα σε αυτούς τους λογαριασμούς φέρνει στο φως όλα εκείνα τα στοιχεία που έπρεπε να αναζητήσουν οι ειδικοί ανακριτές για να θεμελιωθούν οι κατηγορίες περί δωροδοκίας και δωροληψίας. Τι έκαναν, όμως, οι εφευρεμένοι ανακριτές; Κατά τη διάρκεια της ανάληψης η έρευνα περιορίστηκε αυθαίρετα μόνο στον πρώτο λογαριασμό, τον 709, στην DHB.

Η έρευνα για τις δωροδοκίες αρχίζει με τον λογαριασμό 709 στην DHB, όμως τελειώνει εκεί. Ο λογαριασμός αυτός δεν ήταν ο μοναδικός μέσω του οποίου συναλλασσετο ο Σ. Κόκκαλης, όπως θεώρησαν οι ανακριτές. Αυτός ήταν κυρίως ο λογαριασμός μέσω του οποίου αφενός γίνονταν κύριες συναλλαγές του Σ. Κόκκαλη με την Αν. Γερμανία και την «Στάζι» και αφετέρου από αυτόν έφευγαν προς τους άλλους λογαριασμούς που προαναφέραμε τα χρηματικά ποσά που χρησιμοποιήθηκαν για τις δωροδοκίες. Ήταν, με άλλα λόγια, «τροφοδότης» λογαριασμός. Η ελληνική δικαιοσύνη έπρεπε λοιπόν να ζητήσει να ερευνήσουν οι λογαριασμοί στην Chemical Bank, την Banque Suisse, την Credit Suisse και κυρίως την United Overseas Bank. Αλλά αυτό κάποιος δεν ήθελε να γίνει με τον παλιό τρόπο. Η συνέχεια της έρευνας θα περιηγήσει αυτούς τους λόγους.

Παρά τον αυθαίρετο, κατά τη γνώμη μας, περιορισμό της έρευνας στον λογαριασμό 709, αν οι ειδικοί ανακριτές διενεούσαν λεπτομερώς και με συνέπεια ερευνούσαν ακόμα και σ' αυτόν πάρα πολλά στοιχεία που θα επιβεβαίωναν τις κατηγορίες για δωροδοκία και δωροληψία. Αντί όμως να ζητήσουν οι ίδιοι τα επικρατικά στοιχεία από τις γερμανικές αρ-

χές, περιορίστηκαν στην έρευνα των πολύ ολίγων στοιχείων που ήρθαν τότε στη δημοσιότητα στον ελληνικό Τύπο και κυρίως στην *Καθημερινή* και αφορούσαν μόνο μερικά εμβάσματα από τον 709 προς άλλους λογαριασμούς και όχι όλη την κίνησή του.

ΣΤΕΛΕΧΗ ΟΤΕ, ΕΚΔΟΤΕΣ, ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟΙ...

Η *Καθημερινή* όμως έκανε ένα λάθος – ίσως από ελλιπή έρευνα των συντακτών της. Τα στοιχεία που δημοσίευσε τότε αφορούσαν μόνο μερικές αποστολές χρηματικών ποσών σε συγκεκριμένους λογαριασμούς και όχι την κίνηση ολόκληρων λογαριασμών.

Για την περίπτωση του 709, το *Αντί* έχει σήμερα στη διάθεσή του όλη την κίνηση αυτού του λογαριασμού, η οποία αποτελείται από 83 αποστολές μεγάλων χρηματικών ποσών είτε προς άλλους τραπεζικούς λογαριασμούς είτε προς συγκεκριμένα πρόσωπα. Η έρευνα της *Καθημερινής* – και της δικαιοσύνης στη συνέχεια – αφορούσε μόνον στους 10 από αυτούς τους 83 λογαριασμούς. Τα πρόσωπα αυτά είναι είτε στελέχη του ΟΤΕ είτε εκδότες και δημοσιογράφοι – μέχρι και ταμίες πολιτικών. Η *Καθημερινή* και ο υπόλοιπος Τύπος δεν γνώριζαν προφανώς αυτά τα στοιχεία το 1996. Το ερώτημα είναι αν ισχύει το ίδιο και για τους ειδικούς ανακριτές. Επειδή, αν τα εγνώριζαν και δεν έπραξαν τίποτα, προκύπτουν πολύ σοβαρά ερωτήματα για τις εγγενείς δυσχέρειες της ελληνικής δικαιοσύνης. Άλλη ταχυδακτυλουργία: Επειδή οι ανακριτές θεώρησαν ότι αντικείμενο της έρευνάς τους ήταν η σύμβαση του 1994 για την ανάθεση του 1.000.000 ψηφιακών παροχών στην Ιντρακόμ, απέφυγαν να συμπεριλάβουν στη δικογραφία τα αδιαμφισβήτητα στοιχεία για τη δωροδοκία αξιωματούχων του ΟΤΕ που ενεπλάκησαν σε προηγούμενες συμβάσεις,

όπως:

- Τον λογαριασμό στην Barclays Bank του Λονδίνου στο όνομα Tombras, για τον οποίο έγραψε ήδη το *Αντί* στο τεύχος 706.

- Τον λογαριασμό στην ίδια τράπεζα στο όνομα S. Rizas, για τον οποίο έγραψε επίσης το *Αντί* στο ίδιο τεύχος.

- Τον λογαριασμό στην τράπεζα Midland Bank, επίσης του Λονδίνου, στο όνομα G. Manassis.

Και με τους τρεις αυτούς λογαριασμούς αποδεικνύεται ότι υψηλόβαθμα στελέχη του ΟΤΕ που έπαιξαν πρωταγωνιστικό ρόλο στην ανάθεση μεγάλων συμβάσεων στην Ιντρακόμ είχαν χρηματικές δοσοληψίες με τον Σ. Κόκκαλη. Είναι δυνατόν οι οποιοσδήποτε δικαστικές ακροβασίες περί «κρίσιμων ημερομηνιών» και τα παρόμοια να ακυρώσουν την επιμέτρηση των ευθυνών γι' αυτό το αδιαμφισβήτητο γεγονός;

Σήμερα, που η διεξοδική έρευνα του *Αντί* για το καλά κρυμμένο παρελθόν του Σ. Κόκκαλη φέρνει στο φως νέα και συγκεκριμένα στοιχεία για την έκταση των δωροδοκιών, οι πολίτες αυτού του τόπου έχουν κάθε δικαίωμα να ρωτήσουν: Προς τι η προφανής απροθυμία των «ειδικών ανακριτών» να διεξάγουν έστω και στοιχειωδώς επαρκή ανάκριση; Ποιος υπέδειξε τον τεμαχισμό της αδιαίρετης δικογραφίας του 1996; Είναι δύσκολη η απάντηση στα ερωτήματα: Όχι, ασφαλώς. Ο καθείς μπορεί να καταλάβει πλέον. Αρκεί να προσγειωθεί στην ελληνική πραγματικότητα. Αρκεί να ξεφύγει από αυτά που του σερβίζουν για να τον αποβλακώσουν τα «διαπλεκόμενα». Όμως αυτή που πρέπει επιτέλους να «καταλάβει» είναι η Δικαιοσύνη. Για να «παραμερίσει» τις «εγγενείς δυσχέρειες» και να βοηθήσει τον τόπο να ορθοποδήσει από εκεί που τον οδήγησαν οι διαπλεκόμενοι...

ΕΥΓΕΝΙΟΣ ΑΡΑΝΙΤΣΗΣ

ΣΕ ΠΟΙΟΝ
ΑΝΗΚΕΙ
Η ΚΕΡΚΥΡΑ;

Ευγένιος Αρανίτσης

ΣΕ ΠΟΙΟΝ
ΑΝΗΚΕΙ
Η ΚΕΡΚΥΡΑ;

ΜΟΛΙΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

Αργύρης Χιόνης

ΤΟΤΕ ΠΟΥ Η ΣΙΩΠΗ
ΤΡΑΓΟΥΔΗΣΕ
και άλλα ασημαντα περιστατικά

ΝΕΦΕΛΗ

Αργύρης Χιόνης

ΤΟΤΕ ΠΟΥ Η ΣΙΩΠΗ
ΤΡΑΓΟΥΔΗΣΕ

και άλλα ασημαντα περιστατικά

(ΠΟΙΗΣΗ)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

Ο Σ. Κόκκαλης και η πρώτη επαφή με τον Ανδρέα Παπανδρέου

του Ρεπόρτερ

Το *Αντί* συνεχίζει την έρευνα στα αρχεία της Στάζι με την περιγραφή –από τον ίδιο τον Σωκράτη Κόκκαλη– της πρώτης παρουσίασης στον Ανδρέα Παπανδρέου των σχεδίων της Στάζι για την ίδρυση στην Ελλάδα της INTRAKOM. Το γεγονός καταγράφεται σε μια ιδιόχειρη αναφορά του Σωκράτη Κόκκαλη –που περιφερόταν τότε στη μυστική υπηρεσία με το ψευδώνυμο Roko– προς τη γενική διεύθυνση XVIII/8 της Στάζι, η οποία στη συνέχεια δακτυλογραφήθηκε και καταχωρίστηκε στα αρχεία (δημοσιεύουμε σήμερα και τις δύο εκδοχές).

Στο προηγούμενο τεύχος δημοσιεύσαμε το περιεχόμενο μιας άλλης αναφοράς του Σ. Κόκκαλη προς την Στάζι, στην οποία εξηγούσε πώς είχε υλοποιήσει μέχρι εκείνη τη στιγμή, με τη βοήθεια του εκδότη της εφημερίδας *Αθηναϊκή* Γ. Παπαγεωργίου, τα σχέδια για την ίδρυση στην Ελλάδα μιας εταιρείας που θα αντιπροσώπευε ανατολικογερμανικές βιομηχανίες (σχέδια τα οποία αργότερα υλοποιήθηκαν με την INTRAKOM). Στην αναφορά εκείνη, ο Roko ενημέρωνε την Στάζι για τα αποτελέσματα των συνομιλιών του ίδιου, ή του Παπαγεωργίου, με σειρά πολιτικών της εποχής (όπως οι Στ.

Στεφανόπουλος, Στ. Αλλαμανής, Ηλ. Τσιριμώκος, Κ. Μητσοτάκης κ.ά.). Στο έγγραφο όμως που δημοσιεύουμε σήμερα και το οποίο αποτελεί προφανώς συνέχεια του προηγούμενου, περιγράφεται η συνάντηση με έναν μόνον από τους πολιτικούς της εποχής, τον Ανδρέα Παπανδρέου. Γεγονός που εξηγείται ενδεχομένως με τη σημασία που είχε το πρόσωπο αυτό για τους Ανατολικογερμανούς ή για τον Σ. Κόκκαλη.

Ο Σ. Κόκκαλης περιγράφει ως εξής την πρώτη επαφή με τον Ανδρέα Παπανδρέου:

Η ΑΝΑΦΟΡΑ ΤΟΥ ΚΟΚΚΑΛΗ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΣΤΑΖΙ

«Μετά την επίσκεψή μου στην Αθήνα, στα τέλη Μαΐου 1965 και τέλη Ιουνίου 1965, επέτυχα τα εξής αποτελέσματα:

»Ο αναπληρωτής υπουργός Εξωτερικού Εμπορίου κ. Beil δεν ήρθε δυστυχώς στην Αθήνα για να συζητήσει εκεί με τους ελληνες εκπροσώπους την διεύθυνση της εμπορικής συμφωνίας. Την τελευταία στιγμή η ελληνική κυβέρνηση του αρνήθηκε την είσοδο στη χώρα.

»Σε καλά πληροφορημένους κύκλους επικρατεί η άποψη ότι αυτό οφείλεται στις έντονες πολιτικές αντιπαράθεσεις στο εσωτερικό της Ελλάδας που ήδη τότε (Ιούνιος '65) είχαν γίνει αισθητές.

»Συνεχίσαμε τις συνομιλίες με τον κ. Kaufel και καταλήξαμε στο εξής:

»Θα ιδρυθεί μια εταιρεία που θα αναλάβει την αντιπροσωπεία της LIMEX και ταυτόχρονα θα συνεργάζεται με την DIA Invest (Επενδύσεις), την DIA

Chemieanlagen (χημική βιομηχανία), τη DIA Ausrüstungen (εξοπλισμοί), τη Technokommerz και την DI Maschinenexport (εξαγωγές μηχανημάτων).

»Βρήκαμε την πρόταση αυτή πολύ καλή αφού από προηγούμενες συνομιλίες του Παπαγεωργίου με τον γιο του Παπανδρέου, Ανδρέα Παπανδρέου, προέκυψε η εξής:

»Οι προγνώσεις ειδικών οικονομολόγων που παραδόθηκαν στον Παπανδρέου προβλέπουν σημαντικές αλλαγές στις ελληνικές βιομηχανικές επενδύσεις στα επόμενα χρόνια.

»Επειδή η ελληνική αγορά πολύ δύσκολα μπορεί να συμπεριληφθεί στην ΕΟΚ καθώς οι ελληνικές εξαγωγές σε χώρες της ΕΟΚ αυξάνονται μόνο κατά 2% ετησίως, οι ειδικοί, σε μια πολύ απόρρητη αναφορά τους προς τον Παπανδρέου, εφράζουν την άποψη ότι είναι εντελώς απαραίτητο η Ελλάδα να προσανατολιστεί όλο και περισσότερο προς τις σοσιαλιστικές χώρες.

»Γενικά στους κυβερνητικούς κύκλους της Ελλάδας επικρατεί μια παρόμοια θέση. Ο κ. Παπαγεωργίου συζήτησε επίσης με τον αναπληρωτή πρωθυπουργό Στεφανόπουλο, ο οποίος υποστηρίζει την ιδέα της ανάπτυξης των επενδύσεων από σοσιαλιστικές χώρες και ιδιαίτερα την DD

Την άποψη αυτή συμμερίζονταν και άλλοι σημαντικοί πολιτικοί με τους οποίους μίλησα και δήλωσαν ότι ήταν πρόθυμοι να υποστηρίξουν την εταιρεία. Στην εταιρεία αυτή θα αναλάβω εγώ τη διεύθυνση.

Θα είναι μια 100% ελληνική εταιρεία.

Θεωρήσαμε ότι αυτό είναι καλύτερο από την αρχή.

»Στο Βερολίνο συνομίλησα με τον αναπληρωτή διευθυντή της LIMEX Streleger καθώς και με διευθύνοντες δημοσίους υπαλλήλους των άλλων εταιρειών. Επρόκειτο για πολύ καρποφόρες και εποικοδομητικές συνομιλίες. Πρέπει δυστυχώς να τ

BSU
000104

1

Nach meine Besuche in Athen Ende Mai 65 und Ende Juni 65 habe ich folgende Ergebnisse erreicht:

Der Stellv. Minister für Außenhandel Herr Beil ist leider nicht nach Athen gekommen um dort die Gespräche mit griechischen Vertreter über die Erweiterung des Handelsabkommens zu führen. In letztem Augenblick hat die griechische Regierung in die direkte Einreise verweigert. Aus gut informierten Kreisen man entweckt die Meinung das das auf die schwere innenpolitische Auseinandersetzungen in Griechenland zurückzuführen ist und die schon zu dieser Zeit (Juni 65) sich bemerkbar machten.

Wir haben unsere Gespräche mit Herrn Kaufner fortgesetzt und sind zum folgende Ergebnisse gekommen. Es wird eine Gesellschaft gebildet die die Vertretung von LIMEX bekommt und gleichzeitig wird sie mit DIA INVEST, DIA Chemianlagen, Chemieausrüstungen, Techno-

Η αναφορά
του Κόκκαλη
-Roko τότε-
σώζεται στην
ιδιόχειρη
χειρόγραφη
μορφή της
και σε δακτυ-
λογραφημένο
αντίγραφο.
Εδώ παραδι-
δονται οι
πρώτες
σελίδες και
στις δύο
εκδοχές...

Abschrift

BS:U
000117

Nach meinem Besuch in Athen Ende Mai 1965 und Ende Juni 65 habe ich folgende Ergebnisse erreicht:

Der Stellv. Minister für Außenhandel Herr Beil ist leider nicht nach Athen gekommen um dort die Gespräche mit griechischen Vertretern über die Erweiterung des Handelsabkommens zu führen. In letzten Augenblick hat die griechische Regierung ihn die direkte Einreise verweigert. Aus gut informierten Kreisen entnimmt man die Meinung, daß das auf die schweren innenpolitischen Auseinandersetzungen in Griechenland zurückzuführen ist, die schon zu dieser Zeit (Juni 65) sich bemerkbar machten.

Wir haben unsere Gespräche mit Herrn Kaufner fortgesetzt und sind zu folgenden Ergebnis gekommen: Es wird eine Gesellschaft gebildet, die die Vertretung von LIMEX bekommt und gleichzeitig wird sie mit DIA Invest, DIA Chemianlagen, Chemieausrüstungen, Technokommerz und DIA Maschineneexport arbeiten. Wir haben diesen Vorschlag für sehr gut gefunden, da in vorher geführten Gesprächen zwischen Herrn PAPAGEORGION mit dem Sohn von PAPANDEOU, Andreas PAPANDEOU, hat sich folgendes herausgestellt:

Die Prognosen die Finanz- und Wirtschafts-Experten Papandreou übergeben sehen vor, eine starke Änderung der griechischen Industrie Investitionen in nächsten Jahren. Da sich der griechische Markt schwer zu der EWG einschließen läßt, meinen die Experten in einem streng vertraulichen Bericht an Papandreou und die griechischen Exporte in EWGLänder nur 2 % im Jahr zu nehmen ist es unbedingt notwendig, sich mehr und mehr auf die Sozialistischen Länder zu orientieren.

In allgemeinen Regierungskreisen Griechenlands herrscht eine ähnliche Tendenz Herr PAPAGEORGIOU hat Gespräche geführt, auch mit dem Stellv. Ministerpräsident STEPHANOPULOS der den Gedanken unterstütze zu einer Erweiterung der Investitionen aus Sozialistischen Ländern und speziell aus der DDR.

- 2 -

πατηρήσω ότι, π.χ., η DIA Invest έχει κλείσει συμφωνίες για την κατασκευή μεγάλων βιομηχανικών μονάδων (εργοστάσια τσιμέντου, γυαλιού κ.λπ.) με ελληνικές εταιρείες που δεν έχουν προοπτική, ούτε και παρκοίς δυνάμεις για να φέρουν εις πέρας τέτοια προγράμματα.

«Τώρα ταξιδεύω στην Ελλάδα για να εργαστώ περαιτέρω για το πρόγραμμα αυτό. Εις αρχές Σεπτεμβρίου θα βρίσκομαι και πάλι στο Βερολίνο και θα σας γνωστοποιήσω τις περαιτέρω εξελίξεις».

Κ. BEIL ΚΑΙ ΟΙ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΕΠΑΦΕΣ

Η αναφορά στον αναπληρωτή -τότε- και στη συνέχεια υπουργό Εξωτερικού Εμπορίου της Λαϊκής Δημοκρατίας της Γερμανίας (DDR) Beil έχει ιδιαίτερη σημασία για τη συνέχεια. Η διπλωματία της εποχής υπαγόρευσε την ματαιώση τότε της επίσκεψής του στην Ελλάδα. Αργότερα όμως και ιδίως επί ΠΑΣΟΚ- ο Beil επισκεπτόταν τακτικά την Ελλάδα, επιβλέποντας επί του έργου την υλοποίηση των σχεδίων που άρχισε ο κ. Κόκκαλης το 1965. Το 1984 μάλιστα, σύμφωνα με ένα άλλο έγγραφο της τάξι (δημοσιεύτηκε στο τχ. 706), εισηγή-

θηκε στην υπηρεσία αυτή να επεξεργαστεί ένα σχέδιο για την χρηματοδότηση του ΠΑΣΟΚ με το 2% όλων των συμβάσεων του ΟΤΕ με την ΙΝΤΡΑΚΟΜ, προκειμένου να διευκολυνθεί με τον τρόπο αυτό περαιτέρω η παρεχόμενη ήδη αφειδώς τότε κυβερνητική υποστήριξη προς τις επιχειρηματικές δραστηριότητες του κ. Κόκκαλη. Πολύ αργότερα, μετά την πτώση του Τείχους και την επανένωση των δύο Γερμανιών, κατά τη διάρκεια της εξέτασής του από μια ειδική εξεταστική επιτροπή του γερμανικού κοινοβουλίου που ασχολήθηκε με τις δραστηριότητες του κ. Κόκκαλη, ο Beil επιβεβαίωσε την ύπαρξη αυτού του σχεδίου δωροδοκίας, αλλά αρνήθηκε να αποκαλύψει λεπτομέρειες.

Έχει επίσης σημασία να σημειωθεί ότι ο Α. Παπανδρέου προσέφερε στην Ανατολική Γερμανία μια σημαντική εξυπηρέτηση από την πρώτη κιόλας επαφή, αφού αποκάλυψε στον Γιάννη Παπαγεωργίου το περιεχόμενο μιας πολύ απόρρητης, όπως την χαρακτηρίζει ο Ροκο-Κόκκαλης, έκθεσης ειδικών οικονομολόγων για τις βιομηχανικές επενδύσεις στην Ελλάδα.

Η συνέχεια ήταν ακόμα πιο θερμιά. Μετά

την ανάληψη της διακυβέρνησης της χώρας από τον Α. Παπανδρέου και το ΠΑΣΟΚ (1981) οι σχέσεις Ελλάδας-DDR έγιναν κάτι περισσότερο από καλές, γεγονός αξιοσημείωτο για χώρες που ανήκαν εκείνη την εποχή σε δύο αντίπαλους στρατιωτικούς συνασπισμούς. Περιγράψαμε τους λόγους γι' αυτό αναλυτικά στα προηγούμενα τεύχη.

ΠΡΩΤΑ ΤΟ ΠΑΣΟΚ

Σήμερα, παραθέτουμε μια ακόμα ιστορική λεπτομέρεια, άκρως ενδεικτική της σημασίας που είχε η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ για το Ανατολικό Βερολίνο. Μια σημασία καθόλου άσχετη προφανώς με την ΙΝΤΡΑΚΟΜ. Τον Ιούλιο του 1984 ο Ανδρέας Παπανδρέου επισκέφτηκε επίσημα το Ανατολικό Βερολίνο, για συνομιλίες με τον Έριχ Χόνεκερ, επιδεικνύοντας έτσι διεθνώς την τόσο διαφημισθείσα για εσωτερική κατανάλωση «αντίθεσή» του με τις τότε επιλογές του ΝΑΤΟ και των ΗΠΑ. Λίγους μήνες αργότερα, τον Φεβρουάριο του 1985, επισκέφθηκε το Ανατολικό Βερολίνο και ο Νίκος Καλούδης, μέλος του Πολιτικού Γραφείου και «δεύτερος» στην ιεραρχία

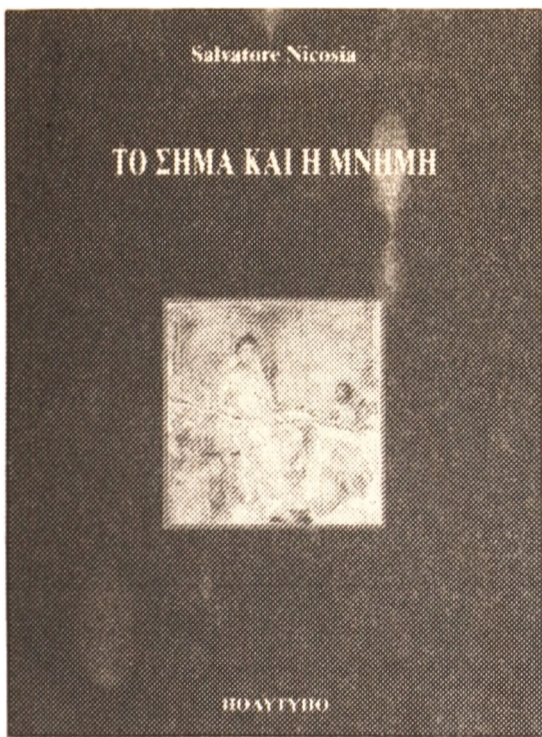
Salvatore Nicosia

ΤΟ ΣΗΜΑ ΚΑΙ Η ΜΝΗΜΗ

Ταφικά επιγράμματα
από την αρχαία Ελλάδα

Μετάφραση:
Ευριπίδης Γαραντούδης

Από τις χιλιάδες επιγραφές που διασώθηκαν παρουσιάζεται μία σημαντική επιλογή που περιέχει κείμενα από τον 7ο π.Χ. αιώνα μέχρι τον 4ο μ.Χ. Αρχαίο κείμενο, μετάφραση, σχόλια. Έκτενης εισαγωγή του ελληνιστή Σαλβατόρε Νκοζία. Τετράχρωμες απεικονίσεις από τις επιτύμβιες στήλες της Δημητριάδος.

Η επιτύμβια επιγραφή διαιώνίζει τόνο και την ταυτότητα ενός ατόμου, μαρτυρεί τον τρόπο που έζησε και πέθανε, χαράζει την παρουσία του στη μνήμη του κοινωνικού συνόλου, προτείνοντάς τον σαν ήρωικό πολιτικό, ήθικό παράδειγμα και του ξαναδίνει τη μοναδική μορφή ύπαρξης που μπορεί να συνεχίζει ακόμα και μετά το θάνατο.

Έκδόσεις
ΠΟΛΥΤΥΠΟ

του ΚΚΕ, μετά τον **Χαρ. Φλωράκη**. Κατά τη διάρκεια των συνομιλιών που είχε με τους «γερμανούς συντρόφους» άκουσε έκπληκτος τον **Χέρμαν Άξεν**, υπεύθυνο για τις διεθνείς σχέσεις στο Πολιτικό Γραφείο του κομμουνιστικού κόμματος της Ανατολικής Γερμανίας¹ να του «υπαγορεύει» απερίφραστα την «γραμμή» για τις επερχόμενες βουλευτικές εκλογές στην Ελλάδα:

«Οι προοδευτικές τάσεις στην πολιτική Παπανδρέου στον αγώνα για την περιφρούρηση της ειρήνης δεν έχουν εξαντληθεί. Αυτό αφορά και τη διατήρηση και εμβάθυνση του αστικοδημοκρατικού και αντιφασιστικού χαρακτήρα του καθεστώτος. Ο Παπανδρέου προσπαθεί να περιφρουρήσει τα ελληνικά εθνικά συμφέροντα...»

Ο τρόπος με τον οποίο κέρδισε το ΠΑΣΟΚ τις εκλογές του 1985 είναι γνωστός. Τα εκβιαστικά διλήμματα περί «επανάδου της δεξιάς» και «αντικομμουνιστικής οπισθοδρόμησης», αν κέρδιζε η Ν.Δ. τις εκλογές, βρήκαν τελικά απήχηση στην εκλογική μάζα της αριστεράς, κυρίως επειδή η έξωθεν «γραμμή» ανάγκασε το ΚΚΕ να δεχθεί αδιαμαρτύρητα τη ληλασία της εκλογικής του βάσης.

Θα περιγράψουμε σε προσεχή τεύχη τον τρόπο με τον οποίο ο προπαγανδιστικός μηχανισμός της Στάζι συνέβαλε με τον τρόπο του σε εκείνη την εκλογική νίκη του ΠΑΣΟΚ. Εδώ θα σημειώσουμε μόνον ότι τον επόμενο χρόνο ο ίδιος ο Α. Παπανδρέου επέβαλε διά μέσου του ΚΥΣΥΜ τη μονοκρατορία της ΙΝΤΡΑΚΟΜ και του Σωκράτη Κόκκαλη στον ΟΤΕ: την ίδια στιγμή άρχισε και η κατακόρυφη αναρρίχηση του προς το ρετιρέ της πραγματικής εξουσίας στην Ελλάδα.

Ο ΡΟΚΟ ΚΑΙ Ο ΝΑΖΩΡΑΙΟΣ

Το καλοκαίρι του 1988 ο Σ. Κόκκαλης έχει πλέον εδραιωθεί στο τότε πρωθυπουργικό περιβάλλον. Έτσι στις 7 Ιουλίου, ο Α. Παπανδρέου και η **Δήμητρα Λιάνη** επιβιβάζονται στη θαλαμηγό του Κόκκαλη «Γκουανταλαχάρα» και αρχίζουν μια κρουαζιέρα στο Αιγαίο που κρατά μέχρι τις 21 Ιουλίου, μέσα σε θύελλα αντιδράσεων.

Την ίδια εποχή η διείσδυση στον ΟΤΕ προκαλεί τις πρώτες έντονες αντιδράσεις από τον Τύπο. Όπως η δημόσια διαμάχη του **Θεοφάνη Τόμπρα** με τον δημοσιογράφο **Γιώργο Μασσαβέτα** (ο οποίος σήμερα υπηρετεί το Αττικό Μετρό) με θέμα, τι άλ-

λο, τις προμήθειες του ΟΤΕ. Η αντιπαράθεση ξεκίνησε στις 4 Αυγούστου, όταν ο δημοσιογράφος κατηγορήσε από την εφημερίδα *Ελευθεροτυπία* τον ΟΤΕ ότι «κυριαρχείται από επιχειρηματίες φίλα προσκείμενους στην κυβέρνηση και τον διοικητή του ΟΤΕ». Την επομένη, ο Γ. Μασσαβέτας πρόσθεσε στην επίθεση τα εξής: «Εικόνα σήψης είναι να ξεκοκαλίζεται δημόσιος οργανισμός από μεγαλοεπιχειρηματία, να βοά ο κόσμος ότι έχει εξαγοράσει τους πάντες και τέλος να ανακαλύπτουμε ότι πρόκειται για αμφιτερόνιο του πρωθυπουργού».

Αντεπιτιθέμενος, ο Τόμπρας κατηγορήσε τον Μασσαβέτα ότι επί χούντας ήταν πράκτορας της ΚΥΠ με το ψευδώνυμο «Ναζωραίος» και ότι τον είχε «πιέσει αφόρητα» να ευνοήσει εταιρείες «της αρεσκείας» του δημοσιογράφου, όπως «η *DAMCO* του κ. *Κοπελούζου* και η *FACE* Ιταλίας».

Ο σάλος που ακολούθησε για τον «Ναζωραίο» μετέφερε, ως συνήθως, το πρόβλημα στο σκοτεινό παρελθόν της νεοελληνικής κοινωνίας, στον Εμφύλιο και την αντιπαράθεση Δεξιάς-Αριστεράς. Έτσι ξεχάστηκε γρήγορα ότι η αιτία της δημόσιας διαμάχης ήταν η επιχειρούμενη άλωση του ΟΤΕ από τον κ. Κόκκαλη.

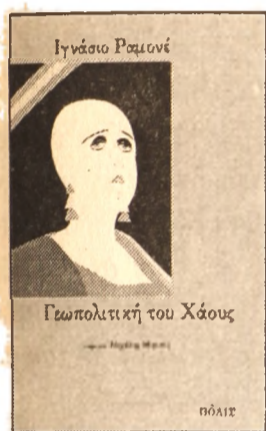
Το Αντί επεσήμανε τότε ότι το βασικό ερώτημα που ετίθετο εκείνες τις ημέρες ήταν το εξής: «*Ποιες ήταν οι σχέσεις του κ. Κόκκαλη με το Καστρί ώστε για να αμυνθεί ο διοικητής του ΟΤΕ από μια απλή δημοσιογραφική καταγγελία και κατέφυγε στην πιο άθλια μορφή συκοφάντησης;*»

Τα συμφέροντα που διακυβευόνταν με την είσοδο του Κόκκαλη από το παράθυρο στον ΟΤΕ ήταν τεράστια και οι εμπλεκόμενοι δεν είχαν περιθώρια αμφιταλαντεύσεων. Έπρεπε να τσακίσουν κάθε αντίδραση, κι αυτό έκαναν με την περίπτωση Μασσαβέτα. Δεν είναι άλλωστε τυχαίο ότι την ίδια εποχή εκπαραουρώθηκε και ο πρόεδρος του ΟΤΕ **Μπαλέρμπας** που, παρά τη στενή του σχέση με τον πρωθυπουργό, είχε ανακαλύψει πολλές ατασθαλίες. Από τότε, κάθε φορά που κάποιος δημοσιογράφος θα τολμήσει να γράψει κάτι εναντίον της άλωσης του Κόκκαλη από τον ΟΤΕ, οι πληρωμένοι κονδυλοφόροι του τελευταίου θα τον συκοφαντήσουν είτε σαν «πράκτορα» είτε σαν «εκβιαστή». Σήμερα οι εν λόγω κονδυλοφόροι και τα έντυπα στα οποία δημοσιογραφούν έχουν πλέον μπόλικο υλικό για να διαπιστώσουν ποιο ήταν στην πραγματικότητα «πράκτορας και «λαφίης».

ΙΓΝΑΣΙΟ ΡΑΜΟΝΕ

ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΧΑΟΥΣ

Επίμετρο: Μιχάλης Μητσός

Η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας ανατρέπει τα μέχρι σήμερα δεδομένα. Η αγορά και η ελεύθερη επικοινωνία επιβάλλονται ως μοντέλα που καθορίζουν τις ανθρώπινες συμπεριφορές. Ο συγγραφέας, διευθυντής της *Monde diplomatique* ανιχνεύει το καινούριο πλανητικό τοπίο, θέτοντας κρίσιμα ερωτήματα για τα προβλήματα των εθνικιστικών και θρησκευτικών διενέξεων, των διαφορών Βορρά-Νότου, της φτώχειας μεγάλου μέρους της ανθρωπότητας, της οικολογίας και της ανάπτυξης.

ΤΖΩΝ ΓΚΡΕΪ

ΑΠΑΤΗΛΗ ΑΥΓΗ

ΟΙ ΑΥΤΑΠΑΤΕΣ ΤΟΥ
ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΜΟΥ

Εισαγωγή: Αντιγόνη Λυμπεράκη

Ο Τζων Γκρέϊ είναι καθηγητής της ευρωπαϊκής σκέψης στο London School of Economics. Οπαδός του θάτσερισμού αρχικά, πολέμιος του νεοφιλελευθερισμού στη συνέχεια, υποβάλλει σε συστηματική κριτική και με απαισιόδοξη ματιά τον ανεξέλεγκτο καπιταλισμό που επιβάλλεται σε παγκόσμια κλίμακα. Η λατρεία μιας

ελεύθερης αγοράς χωρίς όρια, οδηγεί σ' έναν κόσμο όπου από τη μια ο πλούτος θα συνδυάζεται με την ανευθυνότητα και από την άλλη η εξαθλίωση θα συμβαδίζει με την αναρχία.

ΟΣΚΑΡ ΛΑΦΟΝΤΑΙΝ ΚΑΙ ΚΡΙΣΤΑ ΜΥΛΛΕΡ

ΜΗ ΦΟΒΑΣΤΕ ΤΗΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗ

Εισαγωγή: Τάσος Γιαννίτσας

Οι συγγραφείς πιστεύουν ότι ο δρόμος ανάπτυξης που ακολουθούν οι σύγχρονες κοινωνίες οδηγεί σε αδιέξοδο και ότι η παγκοσμιοποίηση που προβάλλεται ως δικαιολογία αποτελεί πρόσχημα. Για τη λύση των σημερινών προβλημάτων απαιτούνται διαφορετική οικονομική πολιτική και ευρείας έκτασης μεταρρυθμίσεις στην κοινωνική πολιτική, την πολιτική απασχόλησης και την οικολογική αναμόρφωση των σύγχρονων κοινωνιών.

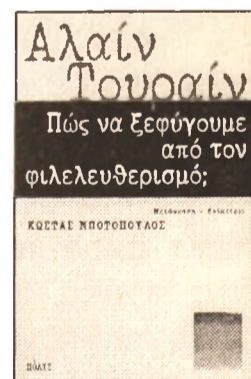

ΑΛΑΙΝ ΤΟΥΡΑΙΝ

ΠΩΣ ΝΑ ΞΕΦΥΓΟΥΜΕ ΑΠΟ ΤΟΝ ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΙΣΜΟ;

Επίμετρο: Κώστας Μποτόπουλος

Παγκοσμιοποίηση – Παντοδυναμία της Οικονομίας. Λέξεις εμβλήματα για το τέλος του 20ού αιώνα, έννοιες που όλοι φαίνεται να έχουν αποδεχθεί ως τη μοναδική και αναπόφευκτη δυνατότητα του σύγχρονου κόσμου. Όλοι; Ο κοινωνιολόγος Αλαίν Τουραίν πηγαίνει κόντρα στο ρεύμα. Ο Τουραίν πιστεύει ότι μέσα από τα νέα κοινωνικά κινήματα που εμφανίζονται ορμητικά και διεκδικούν τα πολιτιστικά τους δικαιώματα, μια καινούργια αριστερή πολιτική μπορεί να αναδυθεί που θα συνδυάζει τον οικονομικό ρεαλισμό με την κοινωνική πρόοδο, και την αναγνώριση της διαφορετικότητας με την ισότητα.

Ο κύριος Μπερνς και ο συνétaιρος Ρόκο

του Ρεπόρτερ

Νικόλας Μπερνς: «Υποστηρίζω πάρα πολύ το Πρόγραμμα Κόκκαλης...»

Η αμερικανική διπλωματία στην Ελλάδα δεν θα πάψει ποτέ να μας εκπλήσσει, δυσάρεστα πάντα. Παράδειγμα, οι σχέσεις του πρεσβευτή των ΗΠΑ στην Αθήνα κ. Νικόλας Μπερνς με τον κ. Σωκράτη Κόκκαλη. Ο ελληνικός Τύπος μάς παρέχει κάθε τόσο πλούσια πληροφόρηση για τα επεισόδια και στάδια αυτής της φιλίας. Όπως για παράδειγμα τις επισκέψεις του κ. Μπερνς στις εγκαταστάσεις της «Ιντρακόμ» ή την υποστήριξη που παρέχει στον Κόκκαλη για την επιχειρηματική επέκτασή του στην αντίπερα όχθη του Ατλαντικού, κύριος στόχος της

οποίας δεν μπορεί να είναι βεβαίως η επικράτησή του και στην εκεί τεχνολογική αγορά, αλλά μάλλον η εξασφάλιση στηριγμάτων για εγχώρια κατανάλωση. Τι θα μπορούσε, άλλωστε, να ελπίζει η Ιντρακόμ για το μέλλον εκτός του ρόλου του «υπεργολάβου» αμερικανικών εταιρειών στα Βαλκάνια;

Ούτε ο Νικόλας Μπερνς χάνει ευκαιρία για να εκδηλώσει τον θαυμασμό του προς τον «άνθρωπο» και «επιχειρηματία» Σ. Κόκκαλη. Ακόμα και μέσω του Διαδικτύου, όπως τυχαία διαπιστώσαμε, από συνέντευξη που έδωσε στο περιοδικό *Music Online*, στις 4.9.1998. Μεταξύ των άλλων, στην ερώτηση «μπορεί ο θαυμασμός για την αρχαία ελληνική δόξα να γίνει το σημείο εκκίνησης για εκτίμηση της σύγχρονης Ελλάδας;», ο κ. Μπερνς δήλωσε και τα εξής:

«Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η αρχαία Ελλάδα δημιούργησε μια από τις σπουδαιότερες εποχές της ανθρώπινης ιστορίας. Σαν παιδί έμαθα τα στοιχειώδη της Ελληνι-

κής δημοκρατίας, φιλοσοφίας και ιστορίας στο σχολείο μου. Θέλω και οι κόρες μου να καταλάβουν την αρχαία Ελλάδα. Συνεπώς, και βέβαια συμφωνώ πως η μελέτη της αρχαίας Ελλάδας στην εποχή μας είναι απαραίτητη. Ελπίζω ότι οι Αμερικανοί, και ιδίως τα πανεπιστήμιά μας, θα αρχίσουν τώρα να εστιάζουν την προσοχή τους στη σύγχρονη Ελλάδα, στην ιστορία της Ελλάδας αυτό τον αιώνα και το σπουδαίο ρόλο που θα παίξει η Ελλάδα στα Βαλκάνια στα χρόνια που έρχονται. Υποστηρίζω πάρα πολύ το Πρόγραμμα Κόκκαλης (η έμφαση δική μας) στο πανεπιστήμιο του Χάρβαρντ το οποίο εστιάζει την προσοχή του στην Ελλάδα και τα Βαλκάνια. Πέρα από αυτό, συνεργάζομαι και με το Πανεπιστήμιο Τά-

φτς στη Βοστώνη και με μια ομάδα ελλήνων πολιτών για τη συγκέντρωση πόρων για τη λειτουργία της έδρας Καραμανλή πάνω στις σύγχρονες ελληνικές σπουδές».

Ποιο είναι αυτό το «Πρόγραμμα Κόκκαλη»;

Όπως διαβάσαμε στο σχετικό site του Πανεπιστημίου Χάρβαρντ στο Ίντερνετ: <http://ksg.www.harvard.edu/kennedy.shtml> ο κ. Κόκκαλης είναι ο κύριος χορηγός του "Kokkalis Program on Southeastern and East-Central Europe at the John F. Kennedy School of Government of Harvard University".

Το πρόγραμμα εγκαινιάστηκε τον Σεπτέμβριο του 1997, με στόχο, όπως αναφέρεται στο ίδιο site «να ζτισθούν γέφυρες-δι-

κτυα για την ειρήνη τόσο μέσα στην Νοτιοανατολική και Ανατολικο-Κεντρική Ευρώπη, όσο και μεταξύ της περιοχής αυτής και του υπόλοιπου Κόσμου». Πρόεδρος του νεοσυσταθέντος «Προγράμματος Κόκκαλη» τοποθετήθηκε η «μητσοτακική» κ. Τζαβέλα, την οποία προσφάτως μετέθεσαν (ποιος άραγε, η κυβέρνηση Σημίτη ή μήπως ο ίδιος ο κ. Κόκκαλης;) στην θέση του αντιπροέδρου της Ολυμπιακής Επιτροπής.

Άλλος στόχος στον οποίο συνεισφέρει πλέον και με... «ακαδημαϊκή τεχνογνωσία» ο κ. Κόκκαλης είναι «η υποστήριξη της μετάβασης προς τη Δημοκρατία που εί-
και τώρα εν εξελίξει στα Βαλκάνια».

Η περίπτωση θα ήταν κωμική, αν δεν κφορούσε ένα τόσο σοβαρό θέμα. Επί χρόνια, οι διπλωματικές υπηρεσίες των ΗΠΑ άσκησαν κάθε είδους παρεμβάσεις στις εσωτερικές υποθέσεις της Ελλάδας, με το πρόσχημα της «υπεράσπισης των δημοκρατικών ελευθεριών απέναντι στην κομμουνιστική διείσδυση». Σήμερα ο διπλωματικός εκπρόσωπός τους, με ιδιαίτερες μάλιστα διασυνδέσεις στον Λευκό Οίκο, «θαυμάζει» και υποστηρίζει δημοσίως έναν πρώην συνεργάτη της Στάζι, πρώτη αποστολή του οποίου ήταν να καταδίξει τις τακτικές Ανατολικογερμανούς που εντόπιζε ότι θέλουν να περάσουν στην Δύση για να απολαύσουν αυτές τις «δημοκρατικές ελευθερίες», για τις οποίες τόσο κόπτονται

ο κ. Κλίντον και ο διπλωματικός απεσταλμένος του στην Αθήνα!

Όσο για το Χάρβαρντ, δεν μας εκπλήσσει και τόσο η εκεί δικτύωση του κ. Κόκκαλη. Κάθε φιλόδοξος ευρωπαϊός επιχειρηματίας ή πολιτικός γνωρίζει ότι αν θέλει να «δικτυωθεί» στις Ηνωμένες Πολιτείες πρέπει να αρχίσει από την πανεπιστημιακή κοινότητα. Μέχρι και ο Μητσοτάκης «δώρισε» ολόκληρη βιβλιοθήκη στο Χάρβαρντ, μέσω του «κολλητού» του κ. Τζομπανάκη.

Η εποχή ωστόσο του Ψυχρού Πολέμου δεν απέχει και τόσο πολύ. Θυμηθήκαμε, λοιπόν, ότι η ακαδημαϊκή κοινότητα του Χάρβαρντ διακρίθηκε τότε στην συγκρότηση της ιδεολογικής και πολιτικής πλατφόρμας της εξωτερικής πολιτικής των ΗΠΑ με πρόσχημα πάντα «την προστασία των δημοκρατικών ελευθεριών». Είναι φυσικό λοιπόν να δεχθούν την αφιλόκερδη συμβολή του κ. Κόκκαλη στην προσπάθειά τους για τον... εκδημοκρατισμό των Βαλκανίων. Ποιος άλλος από έναν πρώην υπηρέτη μπορεί να γνωρίζει καλύτερα τους μηχανισμούς καταστολής που δυνάστευαν τόσα χρόνια την Ανατολική Ευρώπη; Άλλωστε, ο Τζων Κέννεντυ δεν ήταν εκείνος ο αμερικανός πρόεδρος που αναφώνησε μπροστά στο Τείχος «είμαι Βερολινέζος»; Και η σταδιοδρομία του κ. Κόκκαλη από το Βερολίνο άρχισε. Βέβαια, οι

πρυτανικές αρχές του Χάρβαρντ δεν υποχρεούνται να ψάχνουν στα αρχεία των μυστικών υπηρεσιών όταν κάποιος επιθυμεί να γίνει χρηματοδότης τους. Πολύ περισσότερο όταν αυτός ο κάποιος διαθέτει, κατά τα φαινόμενα, και εύσημα των διπλωματικών υπηρεσιών. Πολύ θα θέλαμε όμως να μάθουμε την αντίδρασή τους, όταν πληροφορηθούν το «υπηρεσιακό παρελθόν» του Σωκράτη Κόκκαλη. Ας ζητήσουν οι πρυτανικές αρχές τα αρχεία της Στάζι, τα οποία φυλάσσει ζηλότυπα η CIA και –μάλλον με αυτά– «κρατούν» οι Αμερικανοί τον Ρόκο.

Όσο για εκείνες τις πολεμικές βιομηχανίες των ΗΠΑ που ανέθεσαν στην INTRAKOM να τις εκπροσωπή στην Ελλάδα, φανταζόμαστε ότι δεν θα υπάρξει κανένα πρόβλημα. Είναι γνωστό άλλωστε ότι πολλοί αμερικανοί και ευρωπαίοι εξαγωγείς αφήφησαν το «εμπάργκο τεχνολογίας» που είχαν επιβάλει οι ΗΠΑ και το ΝΑΤΟ στις χώρες του Συμφώνου Βαρσοβίας, επειδή, επίσης ως γνωστόν, «το κέρδος δεν έχει ιδεολογία ή πατρίδα». Τι το καλύτερο, λοιπόν, από το να αναζητήσουν τις υπηρεσίες ενός «ειδικευμένου» πρώην συνεργάτη της Γενικής Διεύθυνσης XVIII της Στάζι, αρμόδιας για την παράβαση εμπάργκο και την παράνομη εισαγωγή δυτικής τεχνολογίας στην Ανατολική Γερμανία μέσω εταιρειών όπως η INTRAKOM;

Η ΤΡΟΧΑΙΑ ΚΑΤΑΡΓΕΙ ΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΚΑΙ Ο ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ ΣΥΓΚΑΤΑΝΕΥΕΙ

Μια μικρή απίστευτη ιστορία τρέλας στην «εκσυγχρονηζόμενη» Ελλάδα

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ Η ΔΙΕΥΛΕΥΣΗ! Αυτή είναι η εικόνα στην οδό Ευζώνων. Η Τροχαία αναγορεύεται σε αρχή που καταργεί το Σύνταγμα με βάση... τον Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας!

Στην φωτογραφία διακρίνεται καθαρά η απαγόρευση της διέλευσης από την οδό Ευζώνων (στη διασταύρωση με την οδό Πέτρου Κόκκαλη) με την αυθαίρετη κατασκευή μπάρας από την αμερικανική πρεσβεία. Για την αυθαίρετη αυτή κατασκευή είχε υποβληθεί αναφορά στον Συνήγορο του Πολίτη πριν από εννέα μήνες, συγκεκριμένα από τις 14 Ιουλίου 1999.

Η περιοχή αυτή διέθετε αρκετούς ελεύθερους χώρους, τα τελευταία όμως χρόνια μετατρέπεται σιγά-σιγά σε νέο «μπετονοποιημένο» τμήμα της Αθήνας. Μετά την καταστροφή του Πάρκου Ελευθερίας από τον κ. Λαμπράκη, πληροφορηθήκαμε ότι και το οικόπεδο που περιλαμβάνεται μεταξύ των οδών Κόκκαλη, Γέλωνος, Δορυλαίου και Ευζώνων πρόκειται να παραχωρηθεί στην αμερικανική πρεσβεία για την κατασκευή γκαράζ.

ΜΟΛΙΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

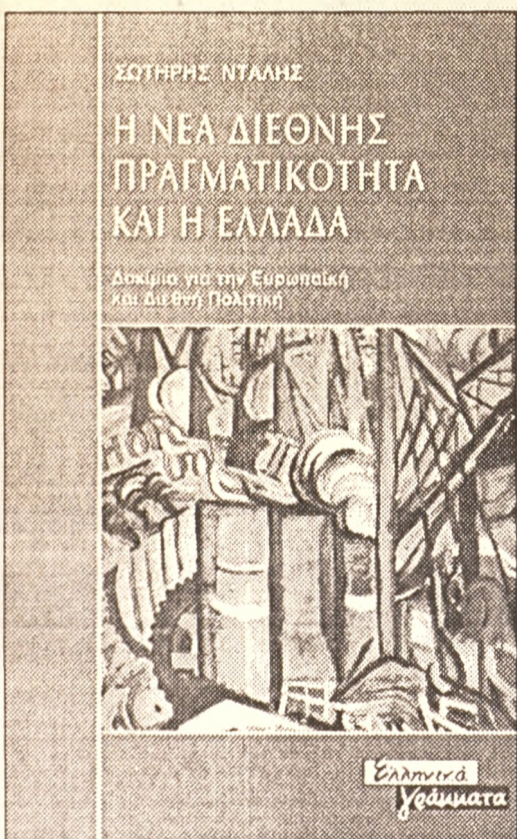
από τις εκδόσεις
ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

το βιβλίο του

ΣΩΤΗΡΗΣ ΝΤΑΛΗΣ

Η ΝΕΑ ΔΙΕΘΝΗΣ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ Η ΕΛΛΑΔΑ

Δοκίμια για την Ευρωπαϊκή
και Διεθνή Πολιτική

Μια χρήσιμη έκδοση
για το διεθνές πολιτικό σύστημα
και τις πρόσφατες γεωπολιτικές
και γεωοικονομικές
ανακατατάξεις

Εκδόσεις
ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ
Γ. Γενναδίου 6 - 106 78 ΑΘΗΝΑ
Τηλ. 33.02.415

Με την αναφορά της 14ης Ιουλίου 1999 ετέθη άλλο ένα θέμα το οποίο αποτελεί πρωτοφανή και μοναδική παραβίαση των πολυεθνικών νόμων: Την απαγόρευση διέλευσης της οδού Ευζώνων στο τμήμα μεταξύ των οδών Π. Κόκκαλη και Δορυλαίου. Το άλλο τμήμα της οδού Ευζώνων έχει ήδη «συγκυνευθεί» στις νέες κατασκευές του Μεγάρου του κ. Λαμπράκη. Η αμερικανική πρεσβεία έχει κλείσει το τμήμα της οδού που περιλαμβάνεται μεταξύ των οδών Κόκκαλη και Δορυλαίου με καταπακτές και μπάρες και κανένα αυτοκίνητο ή πεζός δεν μπορεί να περάσει το εν λόγω τμήμα, το οποίο έχει μετατραπεί σε πάρκινγκ για τα αυτοκίνητα των υπαλλήλων της αμερικανικής πρεσβείας.

Μόλις στις 15 Μαρτίου πήραμε από τον Συνήγορο του Πολίτη την ακόλουθη απάντηση:

Σε συνέχεια της υπ' αριθ. πρωτ. 7206/99 αναφοράς, που υποβάλατε στον Συνήγορο του Πολίτη, με θέμα την αδυναμία διέλευσης από την οδό Ευζώνων στο τμήμα μεταξύ των οδών Κόκκαλη και Δορυλαίου, θέλουμε να σας γνωρίσουμε τα εξής:

Κατόπιν των επαφών που, στο πλαίσιο της διαμεσολαβητικής του αρμοδιότητας, είχε ο Συνήγορος του Πολίτη με το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, ο Διευθυντής της Διεύθυνσης Τροχαίας Αττικής διέταξε με την υπ' αρ. 3768/1-3-2000 απόφασή του, τη διακοπή της κυκλοφορίας πεζών και οχημάτων στην οδό Ευζώνων, για «ιδιαίτερους λόγους», όπως αναφέρεται εκεί, «ασφάλειας της Πρεσβείας των ΗΠΑ». Με την ίδια απόφαση προβλέπεται επίσης η υλοποίηση του μέτρου της διακοπής της κυκλοφορίας με την τοποθέτηση εμποδίων, πινακίδων οδικής ή άλλης σήμανσης, διαγράμμισης του οδοστρώματος κ.ο.κ.

Το μέτρο της προσωρινής διακοπής και οι αναγκαίες για την υλοποίησή του ενέργειες της διοίκησης αποτελούν βεβαίως περιορισμούς της ελεύθερης κίνησης που κατοχυρώνει για τον καθένα το άρθρο 5 παρ. 3 του Συντάγματος. Τα μέτρα αυτά, ωστόσο, επιβάλλονται «ως νόμος ορίζει», και συγκεκριμένα κατ' εφαρμογήν της παρ. 2 του άρθρου 52 του Κ.Ο.Κ. (Ν. 2696/1999). Ως περιορισμοί δε στην άσκηση συνταγματικού δικαιώματος αιτιολογούνται από ρητά αναφερόμενους στην απόφαση λόγους ιδιαίτερου δημοσίου συμφέροντος αλλά και από την επιβαλλόμενη από κανόνες του διεθνούς δικαίου υποχρέωση της διοίκησης να εγγυάται την ασφάλεια ξένων διπλωματικών αποστολών στη χώρα σε συνδυασμό με το πασιδηλο γεγονός της ιδιαίτερης διακινδύνευσης των διπλωματικών αποστολών ΗΠΑ. Η παρεμπόδιση δε της διέλευσης πεζών και οχημάτων από την οδό Ευζώνων δεν θα μπορούσε, εν όψει του εξυπηρετούμενου δημοσίου συμφέροντος, να θεωρηθεί ως υπέρμετρος ή δυσανάλογος περιορισμός της ελευθερίας κίνησης των Αθηναίων ή και αυτών των περιοίκων.

Συνεπώς, η τρέχουσα απαγόρευση διέλευσης από την οδό Ευζώνων δεν αφορά «θεσμοθετημένα ελεύθε-

ρους δρόμους», ούτε προέρχεται από ιδιώτες οι οποίοι αναφέρετε στην επιστολή σας.

Ως εκ τούτου, ο Συνήγορος του Πολίτη ολοκληρώνει τη διερεύνηση της υπόθεσης στο σημείο αυτό.

Με τιμή,

Γιάννης Μιχαήλ

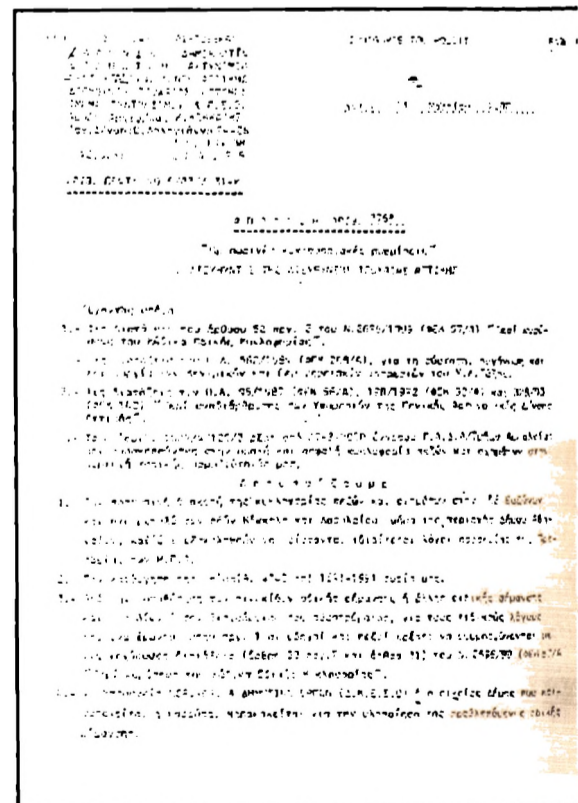
Βοηθός Συνήγορος του Πολίτη

Είναι κρίμα ο Συνήγορος του Πολίτη, έθιμος θεσμός που διαφημίστηκε και τον οποίον χρειάζεται σήμερα ο τόπος, να αυτοκαταργείται με τόσο βάνανσο τρόπο. Είναι κρίμα ένας θεσμός αυτοκαταργούμενος να υπηρετεί ευτελή μικροπολιτικά ενδιαφέροντα. Είναι κρίμα που αποδεικνύεται, σήμερα, έτος 2000, ότι η ελληνική πολιτεία, διά διευθυντού της Τροχαίας, καταργεί ουδεις όρους του Συντάγματος. Και ότι μπορεί να αντισταθεί σε πιέσεις διπλωματικών υπαλλήλων μιας ξένης χώρας. Και κι άλλο: Έπρεπε, κάποιαν ημέρα, να διαμυθρευθεί ένας πολίτης για να πάρει μια περική «προσωρινή» απόφαση η Τροχαία 9 νες μετά την καταγγελία και 20 χρόνια μετά την κατάργηση διέλευσης της οδού Ευζώνων.

Τόσο ανύπαρκτο είναι το ελληνικό κράτος;

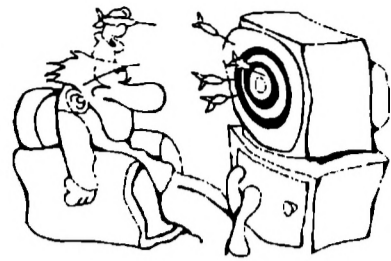
Και αποτελεί απάντηση ότι «εκ τούτου» ο Συνήγορος του Πολίτη ολοκληρώνει τη διερεύνηση της υπόθεσης στο σημείο αυτό.

Είναι σκόπιμο ύστερα από αυτά να διαγραφεί ο θεσμός την ονομασία «Συνήγορος Πολίτη»;

Συνημμένα μας γνωστοποιήθηκε και απόφαση αρ. 3768 της 1ης Μαρτίου 2000 Τροχαίας Αττικής. Την συνέταξε ο αρχηγός κ. Κόκκαλης. Τι συμπτώσεις κι αυ

Τι-βι βύσματα

☀ Αυτά τα... αυθόρμητα τηλεοπτικά ρεπορτάζ προεκλογικού χαρακτήρα έχουν ξεπεράσει κάθε φαντασία. Μα να σε βάλουν, Κωστάκη, να κάνεις τον μπάριμαν στα καλά του καθουμένου. Πιο άγαρμπο και ξενέρωτο σερβίρισμα σε μπαρ από επίδοξο πρωθυπουργό χώρας δεν έχω ξαναδεί!

➡ Να δω τι άλλο θα κάνει η Νατάσα και ο Κωστάκης μπροστά στην κάμερα μπας και μαζέψει κάνα ψήφο το κόμμα

☀ Κάτι τέτοια βλέπει στην TV και ο Μητσοτάκης και του πηλώνεται η τρίχα κάγκελο! (Εντάξει, η Ντόρα κρυφοχαίρεται...)

✓ Πού 'ναι οι εποχές που απολαμβάνουμε με πίτσα και μπύρες εκείνες τις αμίμητες τηλεοπτικές μεταδόσεις α λα Τάσος Μπιρσίμ με τον "αυθόρμητο" αθηναϊκό λαό στα πόδια του αρχηγού να πλημμυρίζει τους δρόμους και τα πεζοδρόμια στο κέντρο, να κουνάει τα σημαϊάκια, να φωνάζει και να χειροκροτεί.

🐕 Ολο γκρίνια είναι εκεί στη Ρηγίλλης γιατί τάχα μου τα κρατικά κανάλια δεν "παίζουν" τον Κωστάκη επί ίσοις όροις. Σιγά ρε παιδιά, εγώ όπου γυρίσω το ζάπινγκ, όλο πάνω του πέφτω αυτό τον καιρό. Και τα κρατικά είναι δύο, λένε τρία. Ενώ τα ιδιωτικά, δεκατρία!...

📺 Λέω κι εγώ, ο Χαρδαβέλλας να καλέσει στην εκπομπή του τον Λιάνη και τον Δημαρά, κάτι τρέχει. Παραλίγο να συγκινηθώ από αυτά που λέγανε για την εποχή των θρυλικών "Ρεπόρτερς" μέχρι που

έσκασε το παραμύθι. Οι φίλοι του ξανακατεβαίνουν (βέβαια...) για βουλευτές, να μη τους κάνει τη διαφημιστική τράμπα;

✿ Εδώ ο κόσμος καίγεται και το "Μι στη Νι" χτενίζεται. Μπαγάσα, Ανδρουλάκη, πάλι τα κατάφερες. Το βιβλίο έχει ξεσκιστεί να πουλάει με τόση διαφήμιση που σου ακαναν όλα τα κανάλια θέλοντας και μη. Μωρέ, δίκιο είχαν κάτι παλιοί που σε θυμούνται στις συντροφικές συνελεύσεις πόσο μουρντάρης ήσουν, πάντα υποχθόνιος και καταφερτζής...

✌ Μην τρελαθούμε εντελώς!... Σε στούντιο καναλιού ακούστηκε κι αυτό: Ο Ανδρουλάκης, λέει, είναι ο Καζαντζάκης του νέου αιώνα. Ασχολίαστο, ασχολίαστο.

✿ Λέγαμε για τον Βασίλη Ραφαηλίδη, και να 'τος στον Αλφα να διαγκωνίζεται με έναν δικηγόρο - φίλα προσκείμενο στην Ιερά Σύνοδο. Το 'φερνε από 'δω, το 'φερνε από εκεί ο Ευαγγελάτος να γίνει κάνας καβγάς στο "παράθυρο", να βγει το μεροκάματο, μπα τίποτα. Ο Βασίλης δεν τσίμπαγε. Μέσα του ήταν αποφασισμένος: με τους παπάδες δεν τα βάζει ολομέτωπα - το βιβλίο πρέπει να κυκλοφορεί έστω κι αν δεν εγκρίνει το περιεχόμενό του..

✍ Πώς πάτε έτσι να τα βάλετε με τα θηρία, κυρία Αλέκα Παπαρήγα μου; Παρακαλάτε να σας πάρει κάνα πλάνο η κάμερα μπας και συγκινήσετε άνθρωπο - ψήφο, αλλά πάλι μαντάρα τα κάνετε: άκουσο - άκουσον, χείλη και μάγουλα κατακόκκινα σαν ρουμάνια

τουρίστρια στον Πλαταμώνα, γκρι πουκαμίσια αυστηρά κουμπωμένη μέχρι πάνω το λαιμό, κιτς κολιέ από φομπιζού μαγαζί της γειτονιάς, φούστα βαθύ καφέ μέχρι το γόνατο! Και οι προϊσταμένες ελληνοχριστιανικού παρθεναγωγείου ντύνονται πιο κομψά!...

➡ Δεν φταίει κανένας άλλος για τα τσογλανόπαιδα που το παίζουν βουλευτές και έχουν λόγο και ασκούν πολιτική διά των ΜΜΕ. Εμείς φταίμε. Για τον Π. Καμμένο ο λόγος βέβαια, που βγήκε στο πρωινό μαγκαζίνο του Αλφα και "κεντούσε" με αφορμή το βιβλίο του Ανδρουλάκη.

✍ Κρίμα και στον σοβαρό συνάδελφο Θανάση Αθανασιάδη που προσπαθεί με το "Από το Α έως το Ω" να δώσει ένα ποιοτικό προφίλ στην ενημερωτική ζώνη του καναλιού. Τέτοιες (Καμμένες) επιλογές θίγουν τόσο το ήθος όσο και την αισθητική του ψηφοφόρου - τηλεθεατή - πελάτη.

📢 Βαρεθήκαμε να σας ακούμε να μας τσαμπουνάτε ελπίδες, προοπτικές και τα ρέστα για το χρηματιστήριο, κύριοι καναλάρχες. Σ' όποιο κανάλι και να γυρίσεις οι οικονομικοί συντάκτες τα ίδια. Αφού τα φράγκα τα κλαίμε που τα κλαίμε, μη μας μιζάζετε κιόλας!

🚑 Όταν το χρηματιστήριο πήγαινε προς τα πάνω τόσους μήνες οι παρουσιαστές του Αλτερ 5 χαμογελούσαν μέχρι τα αφτιά. Τώρα που πατώνει, έχουν κατεβάσει κάτι "προβοδοσίδες" μέχρι κάτω. Αντιαισθητικό, κ. Κουρή μου. Να μην πω κιόλας ότι βλέποντας τους έτσι μας τρομοκρατούν και τρέχου-

με να πουλήσουμε όπως όπως.

✓ Μη χάσει ο Καρατζαφέρης και δεν πάρει τα συγχαρητήρια τηλεοπτικώς! Μαζέψανε τον Μάκη Τριανταφυλλόπουλο για τα ροζ σκάνδαλα, όρμησε ο Σπύρος να προλάβει να βγάλει κι εκείνος την είδηση εκεί στο Αλτερ 5. Ξαναξεσταμένο φαί, τρώγεται; Δεν τρώγεται

📄 Καλά έγραφε ο συνάδελφος Γιάννης Τριάντης στην "Ελευθεροτυπία" ότι για τον θάνατο της ισραηλινής κορυφαίας τραγουδίστριας Οφρα Χάζα οι ειδήσεις των ιδιωτικών καναλιών δεν έκαναν ούτε αναφορά. Ενώ για τη Δέσποινα Βανδή αφιέρωσαν πεντάλεπτο από τον χρόνο τους.

➡ Γιάννη, φαίνεται δεν είδες και δεν μέτρησες πόσο χρόνο "έπαιξαν" το ρεπορτάζ από την εμφάνιση της Άννας Βίση στο Αλμπερτ Χολ του Λονδίνου προ ημερών! Ούτε εθνική ηρωίδα να ήταν η κυρία αυτή.

✿ Ημέρα της Γυναίκας ήταν η 8η Μαρτίου, αλλά για τον Φώτη Σεργουλόπουλο (στο πρωινάδικο του Μεγκάλου) αλλού βαράν' οι καμπάνες. Αγαπητέ, τέτοιες χαρούλες δεν κάνανε ούτε οι... εορτάζουσες. Μήπως μπερδέψατε λιγάκι τις επετείες;

ΤΟ ΕΥΓΕ ΤΟΥ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΥ: Στη "Γλυκιά Ζωή" της Ρίκας Βαγιάννη στην ET-1. Η μακράν πιο άνετη και cool γυναικεία τηλεοπτική φριγούρα των τελευταίων χρόνων, ανέλαβε ξανά ένα πρωινάδικο και το κρατά σε αξιοπρεπέστατο επίπεδο. Απλά μαθήματα τηλεόρασης.

Το πουλί

Υπάρχουν κάποια αναπάντητα ερωτήματα στον αθλητισμό, όπως φυσικά και σε όλες τις πλευρές της ανθρώπινης ζωής. Ο Πωλ Γκωγκέν, για παράδειγμα, που σε έναν από τους διασημότερους πίνακές του έγραψε τις ερωτήσεις «Από πού ερχόμαστε; Τι είμαστε; Πού πάμε;» πρέπει να γράφεται με ό μικρον όπως προστάζει η τελευταία σχολική γραμματική του ΠΑΣΟΚ, ή με ωμέγα όπως το έγραφαν παλαιότερα; Πέρα από το ονοματολογικό ζήτημα του αθλητισμού, που ξεκινάει από το εάν ο αριστερός αμυντικός της πρωταθλήτριας κόσμου 1998 Εθνικής Γαλλίας με βάση την βασική του καταγωγή προφέρεται Βιθέντε Λιζαράζου ή Λιζαραζού και δεν τελειώνει ποτέ, υπάρχουν πολλά ερωτήματα στον αθλητισμό που έθεσε ή θέτει το ΠΑΣΟΚ.

Το ερώτημα που μάλλον δεν θα απαντηθεί ποτέ, είναι εάν ο μακαρίτης ο Ανδρέας Παπανδρέου ζήτησε από τον Σωκράτη Κόκκαλη να αναλάβει την διοίκηση της Ολυμπιακός ΠΑΕ μετά το σκάνδαλο Κοσκωτά, ή εάν ο κ. Κόκκαλης πήρε την απόφαση ο μόνος του. Και από την στιγμή που ανέλαβε

τις τύχες και του ποδοσφαιρικού Ολυμπιακού ο κ. Κόκκαλης, προσέλαβε τον κ. Λούβαρη καθ' υπόδειξιν του Ανδρέα, ή με δική του πρωτοβουλία; Ίσως εάν ο κ. Κόκκαλης αποφασίσει μία μέρα να γράψει τα απομνημονεύματά του να μάθουμε.

Αλλά τα σχετικά αναπάντητα ερωτήματα δεν τελειώνουν εκεί. Ο κ. Κόκκαλης μπορεί μεν να διαχειρίζεται με απόφαση δικαστηρίου την Ολυμπιακός ΠΑΕ όμως ιδιοκτήτης της πλειοψηφίας των μετοχών ποιος είναι; Τι θα γίνει όταν ο Γιώργος Κοσκωτάς καταφέρει να αποφυλακιστεί; Το ερώτημα βέβαια ισχύει το ίδιο και για την Τράπεζα Κρήτης. Μάλιστα, ο Γ. Κοσκωτάς στο σχετικά πρόσφατο παρελθόν, με βάση την καλή διαγωγή θα μπορούσε να αποφυλακιστεί, κάτι που δεν έγινε – και, προσθέτουμε, δεν μπορεί κανείς να αποδείξει ότι υπήρξε στην περίπτωση αυτή παρέμβαση στο έργο της δικαιοσύνης. Αλλά στο κάτω κάτω, τι είναι «δικαιοσύνη»;

Υπάρχει δικαιοσύνη στον αθλητισμό ας πούμε; Διότι υπάρχει αυτό που ονομάζουμε αθλητικός δικαστής, και κρίνει τους επαγγελματίες του ποδο-

ΟΙ ΑΛΛΟΚΟΤΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΤΗΣ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ ΚΑΙ Ο Σ. ΚΟΚΚΑΛΗΣ

Τακτικός αναγνώστης του Αντί, με αφορμή το άρθρο «Ο άρχων της ΕΡΤ Α.Ε.» (τχ. 707), το οποίο αναφέρεται στη στενή σχέση του Σ. Κόκκαλη με την ΕΡΤ, μας έστειλε το σχόλιο που ακολουθεί βασισμένο σε στοιχεία από τα ρεπορτάζ του ημερήσιου αθλητικού και πολιτικού Τύπου:

Από τον Γενάρη του 1989 η ΕΤ-3 έχει στο πρόγραμμά της την αθλητική εκπομπή «Η Δίκη», η οποία κάθε Δευτέρα βράδυ παρουσιάζει θέματα αιχμής και κατέχει επί 11 χρόνια την πρώτη θέση σε θεαματικότητα και μάλιστα με μεγάλη διαφορά απ' όλες τις υπόλοιπες εκπομπές του καναλιού.

Η εκπομπή, με παρουσιαστή τον δημοσιογράφο Κυριάκο Θωμαΐδη, που είναι και προϊστάμενος του αθλητικού τμήματος της ΕΤ-3, «κόπηκε» δύο φορές!

Τη μία τον Σεπτέμβριο του '90, γιατί ενόχλησε με τις αποκαλύψεις της την τότε καθεστηκυία ποδοσφαιρική τάξη. Εκείνη την εποχή (κυβέρνηση Τζαννετάκη) έκαναν ερώτηση στη Βουλή πέντε βουλευτές του ΠΑΣΟΚ (Παπαχαλίδης, Παπαθεμελής, Κοκκελίδης, Ταταρίδης, Μαρία Αρσένη).

Η εκπομπή ξανακόπηκε τον περασμένο Ια-

νουάριο και σχετική ερώτηση στη Βουλή κατέθεσαν στις 25.1.2000 τρεις βουλευτές της Νέας Δημοκρατίας (Παπαθανασίου, Ψωμιάδης, Παπαδόπουλος).

Και στις δύο περιπτώσεις μιλάμε για τον ίδιο δημοσιογράφο και την ίδια εκπομπή, οπότε δεν μπορεί να ισχυρισθεί κανείς ότι τα κίνητρα των ερωτήσεων ήταν κομματικά.

Στη δεύτερη περίπτωση είναι χαρακτηριστικό ότι η εκπομπή κόπηκε λίγες μέρες μετά την άσκηση ποινικών διώξεων για δωροδοκίες και στημένα ματς στο ποδόσφαιρο από τον Προϊστάμενο της Εισαγγελίας Πρωτοδικών Πειραιά Γρηγόρη Πεπόνη. Ήταν η πρώτη αυτεπάγγελτη εισαγγελική δίωξη για δωροδοκία στην ιστορία του ελληνικού αθλητισμού, ασκήθηκε στις 15.12.1999 και βασίστηκε εξ ολοκλήρου στα στοιχεία και στις καταγγελίες της εκπομπής η «Δίκη» της ΕΤ-3.

Οι δίωξεις αφορούν τον κ. Θωμά Μητρόπουλο, πρώην μέλος του Δ.Σ. της ΠΑΕ Ολυμπιακός, για φυσική αυτουργία σε δωροδοκία, τον κ. Βασίλη Γκαγκάτση, γ.γ. της ΕΠΟ για συνεργία σε δωροδοκία και τον κ. Γιώργο Λούβαρη, νόμιμο εκπρόσωπο της ΠΑΕ Ολυμπιακός για ηθική αυτουργία σε δωροδοκία.

Αντί επαίνου στον δημοσιογράφο και στην εκπομπή, η διοίκηση της ΕΡΤ αποφάσισε το

κόψιμο της πρώτης σε θεαματικότητα εκπομπής του καναλιού.

Όπως δήλωσε στην εφημερίδα *Sportime* στις 11.1.2000, ο γενικός διευθυντής της ΕΡΤ-3 Μιχάλης Αλεξανδρίδης πιέστηκε από τον πρόεδρο και διευθύνοντα σύμβουλο της ΕΡΤ Παναγιώτη Παναγιώτου να σταματήσει η εκπομπή. Ως επιχείρημα χρησιμοποιήθηκε το γεγονός ότι οι αδελφοί Μητρόπουλοι, με γνωστούς δεσμούς με τον κ. Κόκκαλη, είχαν υποβάλει μηνύσεις εναντίον της ΕΡΤ! Κι αυτό το «επιχείρημα» χρησιμοποιούνταν την ώρα που ο κ. Θωμάς Μητρόπουλος διώκεται για δωροδοκία και ο κ. Βίκτωρ Μητρόπουλος για κακούργημα, με το υπ' αριθμό 328 βούλευμα της 15.2.2000 του Συμβουλίου Εφετών Αθηνών.

Η ΕΡΤ υποχωρεί δηλαδή απέναντι σε διωκόμενους και οι κατηγορούμενοι γίνονται κατηγοροί!

Είναι κοινό μυστικό ότι ο κ. Παναγιώτου αποφάσισε το κόψιμο της εκπομπής λόγω του ότι οι αποκαλύψεις της έθιγαν ευθέως τα ποδοσφαιρικά συμφέροντα του κ. Κόκκαλη.

Μια έρευνα του περιοδικού σας θα φώτιζε το γεγονός για το οποίο έχει τοποθετηθεί το σύνολο του Τύπου (βλέπε δημοσιεύματα από 10.1.2000 έως 18.1.2000).

σφαίρου, του μπάσκετ, του βόλλεϋ. Τιμωρεί τις ομάδες όταν οι οπαδοί τους προξενούν επεισόδια, τους αθλητές όταν σημειώνονται στο φύλλο αγώνα να έχουν παραβεί τους κανονισμούς του αθλήματος κ.λπ. Για παράδειγμα, ο ποδοσφαιριστής της ΑΕΚ Μιχάλης Κασάπης τιμωρήθηκε με αποκλεισμό 24 αγωνιστικών γιατί ένας διαιτητής σημείωσε στο φύλλο αγώνα πως ο παίκτης τον κλώτσησε.

Μάλιστα, είναι πολύ πιθανόν να επιβληθεί και νέα τιμωρία στον κ. Κασάπη, επειδή σε δηλώσεις του χαρακτήρισε «στημένο» αυτόν τον διαιτητή και «βαλτούς» να τον εξοντώσουν αγωνιστικά τους αθλητικούς δικαστές. Ο κ. Κασάπης προφανώς δεν έχει αποδεικτικά στοιχεία που να στηρίζουν τους ισχυρισμούς του. Το γεγονός ότι οι περισσότερες εφημερίδες της χώρας έχουν κατά καιρούς σχολιάσει ότι ο διαιτητής αυτός ήταν «στημένος» δεν δίνει το δικαίωμα στον κ. Κασάπη να εκφέρει την ίδια γνώμη, αφού αυτός εμπίπτει στην δικαιοδοσία του αθλητικού δικαστή, όπου δεν εμπίπτουν οι εφημερίδες. Δηλαδή, ο κ. Κασά-

πης δεν δικαιούται να λέει δημόσια αυτό που γράφουν οι εφημερίδες, αυτό που πιστεύουν οι περισσότεροι φίλαθλοι. Έτσι είναι η δικαιοσύνη, τυφλή.

Το ερώτημα όμως είναι ποια αρμοδιότητα είναι να ψάχνει αν εκεί που υπάρχει καπνός υπάρχει και φωτιά. Όταν η πλειοψηφία των φιλάθλων και του Τύπου πιστεύει, για παράδειγμα, ότι στον περυσινό αγώνα Ηρακλή-ΑΕΚ 2-3 η απόδοση του τότε τερματοφύλακα του Ηρακλή, Χρήστου Καρκαμάνη, ήταν «ύποπτη», ποιος πρέπει να ερευνήσει εάν ευσταθεί η αιωρούμενη αυτή κατηγορία; Πρέπει, ας πούμε, να βάλει ιδιωτικό ντετέκτιβ η Ηρακλής ΠΑΕ; Ή να πληρώσει την σχετική έρευνα κάποια εφημερίδα; Σε τελική ανάλυση ποιος δυσφημεί το άθλημα περισσότερο; Ο κ. Κασάπης, που αποκαλεί τον διαιτητή «στημένο» χωρίς να έχει στοιχεία, ή η απαράδεκτη διαιτησία που δίνει λαβή στο σύνολο σχεδόν του αθλητικού Τύπου να τον αποκαλέσει «ύποπτο» χωρίς να είναι κανενός ευθύνη να ανακαλύψει εάν η υποψία αυτή ευσταθεί ή όχι;

ΘΕΣΜΙΚΟΣ ΧΟΥΛΙΓΚΑΝΙΣΜΟΣ

Εύγε και πάλι εύγε στους ενθουσιώδεις φιλάθλους του «Θρύλου» που πυρπόλησαν το ούλμαν των αντιπάλων τους ύστερα από νέδρα και που λιντσάρισαν τους φλεγόμενους όταν έβγαιναν από τα παράθυρα. Τέτοιους αγωνιστές θέλουμε και για τους ολυμπιακούς αγώνες του 2004 ώστε να μη είναι λίθος επί λίθου στα νεόδμητα στάδια και ώστε να καμαρώνουν οι εργολάβοι-πασκευαστές τους και ο κ. Φούρας. Εύγε επίσης και στον κ. Κόκκαλη, που τους ονόμασε μυωπικά «μειοψηφία» ενώ καλά γνωρίζει πως ο περήφανος λαός των χουλιγκάνων κάθε χρώματος αριθμεί πολλές-πολλές λάδρες και είναι ανά πάσαν στιγμήν ετοιμόυλεμος. (Συχνά υπό τα ουδέτερα όμματα της αστυνομίας, όπως συνέβη πρόσφατα όταν έκαναν γυαλιά-καρφιά το ολυμπιακό ήπεδο του μπάσκετ οι εξίσου αποφασισμένοι «δεολόγοι» της ΑΕΚ.)

Απ' την άλλη πλευρά οι διοικήσεις των Συλλόγων κανακεύουν τα χαϊδεμένα τους παιδιά, γι' αυτό και δεν διαλύουν τους συνδέλους τους, ενώ επίσης προβαίνουν και οι ίδιες σε χουλιγκανικές ενέργειες (εκβιάζοντας για παράδειγμα, την πολιτεία να τους πιασθούν στο Γουδί). Και ναι μεν με τη βία 13 μπορεί κανείς να τα βάλει, αν το αποφασίσει. Πώς να τα βάλεις όμως με τον Κόκκαλη και την ποικιλώνυμη χουλιγκανική διαπλοκή του με το κράτος, τον κ. Λα-

μπράκη και το ηφαίστειο που άνοιξε στο πάρκο Ελευθερίας, τον κ. Βαρδινογιάννη και τις οξύθυμες απαιτήσεις του ή τον κ. Λαλιώτη που παραχωρεί τον -εναπομείναντα από το Μετρό- κήπο της Ριζάρη για να γίνει το Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης Γουλανδρή; Ποιος θα μας προστατεύσει -άρα- από τους θεσμικούς χουλιγκάνους που τσιμεντοποιούν όσο πράσινο απέμεινε στο κέντρο της Αθήνας υποσχόμενοι -ειρωνικά και υποκριτικά- «έργα πολιτισμού»; Απ' την άλλη, και ο Δήμος της Αθήνας κατέστρεψε με τη σειρά του το -διατηρητέο- Γκάζι σπινόντας στο κέντρο της αυλής του ένα άθλιο παράπηγμα γιγαντιαίων διαστάσεων, ονομάζοντάς το μάλιστα «Τεχνούπολη - Μάνος Χατζιδάκις». Και κανείς δεν ενοχλείται. Δεν τους αφήνει, βλέπετε, ο κομματικός σεληνιασμός και η άγρια υποψηφίων αστέρων. Απ' τη μια, λοιπόν, προωθούν δασοκτόνα διατάγματα της τελευταίας στιγμής κι απ' την άλλη εγκαινιάζουν ανερευθρίαστοι μακέτες κλείνοντας το μάτι στ' αληθινά αφεντικά τους και υποσχόμενοι νέες αναθέσεις και καινούργια, πανάκριβα «έργα». Ο θεσμικός χουλιγκανισμός επεκτείνεται και στον κ. Κυριακού με τα 5 στρέμματα του Πεδίου Άρεως υπέρ Πανελληνίου, αλλά και στην επίσημη Εκκλησία της Ελλάδας που προβοκάρει κάψιμο βιβλίων και τον προπηλακισμό συγγραφέων. Χουλιγκανισμό όμως διαβλέπω

και στην εξέγερση σύσσωμης της προοδευτικής (;) διανοήσης, που αρνείται με τη σειρά της στους θρησκευόμενους να διεκδικήσουν διά της δικαστικής οδού την αποκατάσταση του «πιστεύω» τους. Και επειδή η Αριστερά μάς έμαθε να υπερασπιζόμαστε τα ιερά και τα όσια μας, δεν αντιλαμβάνομαι πώς αρνούμαστε στους θρησκευόμενους να αντιδρούν όταν νομίζουν ότι υβρίζονται -έστω, καθ' υπερβολή- τα ιερά τους;

Συμπέρασμα: Μήπως ο χουλιγκάνος που κρύβουμε μέσα μας μάς εμποδίζει να διαγνώσουμε έγκαιρα και να καταγγείλουμε αποτελεσματικά κι ασυμβίβαστα τον άλλο, τον δυσπολέμητο θεσμικό χουλιγκανισμό του κράτους και των διαπλεκομένων φορέων του; Στο κάτω-κάτω ποιος είναι ο πλέον επικίνδυνος για τον τόπο, ο φανατικός καλόγερος ή ο μεγαλοκαναλάρχης που αισχροκερδεί πουλώντας το άθλιο τηλεοπτικό «σχολείο» του στους ανυπεράσπιστους της εικόνας; Ποιος σταθερά μας οδηγεί πίσω, ο ταραξίας των γηπέδων -τον οποίο πάντως κανείς δεν διαπαιδαγώγησε- ή ο επικεφαλής της εκπαιδευτικής «μεταρρύθμισης» που, όπως σωστά παρατήρησε ο Κ.Θ. Δημαράς, απευθύνεται από αγραμμάτους σε αγραμμάτους; Γι' αυτό σας λέω: ο θεσμικός χουλιγκανισμός είναι το πρόβλημα· κι όχι τόσο για τις ορατές όσο για τις αόρατες πλευρές του... **Μάνος Στεφανίδης**

Επιμέλεια: Σωτήρης Ντάλης

Όταν τα θύματα γίνονται θύτες

Οι τελευταίες εξελίξεις επιβεβαιώνουν αυτό που είχαμε υποστηρίξει σε προηγούμενες αναλύσεις μας – ότι δεν έχουμε δει ακόμα όλα τα επεισόδια του «σήριαλ» της διαμάχης στο Κόσοβο.

Πολλοί αναλυτές –μερικοί εξ αυτών είχαν πάρει ξεκάθαρές φιλονατοϊκές θέσεις τον περασμένο Μάρτιο– θέτουν σήμερα το ερώτημα μήπως η νατοϊκή παρέμβαση έγινε τελικά για να στηριχθεί η εθνοκάθαρση εις βάρος των Σέρβων στο Κόσοβο.

Σύμφωνα με πρόσφατα στοιχεία, από τότε που το ΝΑΤΟ «απελευθέρωσε» το Κόσοβο από τους Σέρβους, πέρυσι τον Ιούνιο, περίπου 200.000 Σέρβοι, Σερβοβόσνιοι και Τσιγγάνοι έχουν εκδιωχθεί από το Κόσοβο. Αν και πολλοί αμφισβητούν αυτόν τον αριθμό, παραμένει αδιαμφισβήτητο γεγονός πως η συντριπτική πλειονότητα των Σέρβων έχει απομακρυνθεί από το Κόσοβο.

Το παράδοξο είναι ότι ακόμα και σήμερα οι περισσότερες ανταποκρίσεις που φτάνουν από το Κόσοβο παραμένουν προκατειλημμένες υπέρ των Αλβανών και κατά των Σέρβων, ενώ τους τελευταίους μήνες το αληθινό δράμα στο Κόσοβο είναι η αποτυχία του ΝΑΤΟ και της ΚFOR να αποτρέψουν την εθνοκάθαρση των Σέρβων από τους Αλβανούς.

Το κλίμα που επικρατεί στην περιοχή περιγράφει αναλυτικά στην έκθεση που συνέταξε στις 29 Φεβρουαρίου το γραφείο του ειδικού αντιπροσώπου του ΟΗΕ, Μπερνάρντο Κουσνέρο προς τον γ.γ. Κόφι Ανάν.

Σύμφωνα με την έκθεσή που έφερε στη δημοσιότητα

Σύμφωνα με πρόσφατα στοιχεία, από τότε που το ΝΑΤΟ «απελευθέρωσε» το Κόσοβο από τους Σέρβους περίπου 200.000 Σέρβοι, Σερβοβόσνιοι και Τσιγγάνοι έχουν εκδιωχθεί από το Κόσοβο.

η βρετανική εφημερίδα *Ομπσέρβερ*, η αποχώρηση των σερβικών στρατευμάτων από το Κόσοβο δεν έφερε και τον τερματισμό του «γκανγκστερισμού» και της βίας που ασκούν οι αλβανοί εξτρεμιστές.

Οι τελευταίες ανησυχητικές εξελίξεις που προκάλεσαν οι αιματηρές επιδρομές στη Σερβία από ομάδες Αλβανών, θορύβησαν και την Ουάσιγκτον, που έστειλε στο Κόσοβο τον εκπρόσωπο του Στέιτ Ντηπάρτμεντ Τζέιμς Ρούμπιν, να ζητήσει από τους Αλβανούς να αναλάβουν πρωτοβουλίες ώστε να τερματιστεί η βία η οποία κινδυνεύει να τινάξει στον αέρα τις ειρηνικές προσπάθειες στην περιοχή. Έχοντας αναπτύξει ιδιαίτερα καλές σχέσεις με την ηγεσία των Αλβανών ο Ρούμπιν θεωρήθηκε το καταλληλότερο πρόσωπο να πείσει τον πρώην πολιτικό ηγέτη του UCK Χαϊθάτσι να λάβει μέτρα ώστε να τερματιστεί η βία και να αποφευχθεί μια νέα έκρηξη. Σύμφωνα με τον ίδιο τον Ρούμπιν, στόχος της περιοδείας του ήταν να δείξει στους Κοσοβάρους ότι η Ουάσιγκτον εξακολουθεί τους υποστηρίζει, δεν θα πρέπει όμως να θεωρεί δεδομένη η υποστήριξη αυτή. Παράλληλα όμως, υψηλόβαθμα στελέχη της αμερικανικής κυβέρνησης εμμένουν να επαναλαμβάνουν ότι οι νατοϊκές δυνάμεις στο Κόσοβο έχουν το δικαίωμα να εισέλθουν στη Σερβία για να αντιμετωπίσουν ενδεχόμενη στρατιωτική δράση των Σέρβων.

Πρόκειται, άραγε, για νέες τακτικές κινήσεις στο πλαίσιο μιας άλλης στρατηγικής με στόχο την επίτευξη πολιτικών αλλαγών στο Βελιγράδι ή για έναν νέο κύκλο πολιτικο-στρατιωτικών ενεργειών;

Φιλόδοξες επιδιώξεις

του Χρήστου Κασιμέρη

το Διεθνές Συνέδριο περί Ασφάλειας και Συνεργασίας¹ που έλαβε χώρα στην Αντάλια (Τουρκία), ο Γενικός Γραμματέας του NATO, λόρδος Ρόμπερτσον, εξέφρασε τις απόψεις του για τη σταθερότητα και την ειρήνη στην ευρύτερη Ευρω-Ατλαντική περιοχή. Η ομιλία του, κυρίως, έθιξε την αξία της συνεργασίας μεταξύ των χωρών της Ευρώπης και της Βορείου Αμερικής ενώ, παράλληλα, αναφέρθηκε και στη σημασία της συμβολής της Ρωσίας στα εθνικά γεγονότα. Τόνισε, μάλιστα, πως ο πρόεδρος Πούτιν εκδήλωσε την επιθυμία της χώρας του για προσχώρηση στο Βορειο-Ατλαντικό Σύμφωνο. Ασφαλώς, δεν θα μπορούσε να παραλείψει το γεγονός άσκησης κριτικής που έκανε στην κυβέρνηση της Ρωσίας για τις πολιτικές που έχει υιοθετήσει στο θέμα της Τσετσενίας, τονίζοντας, ωστόσο, πως για την επιβολή σταθερότητας στην Ευρώπη, NATO και Ρωσία θα πρέπει να συνεργαστούν, έχοντας στο περιθώριο της όποιες αντιθέσεις τους.

Από την πλευρά της, η Συμμαχία έχοντας ως στόχο την επίτευξη μιας ουσιαστικής συνεργασίας έχει προχωρήσει στην εγκαθίδρυση οργανισμών όπως η Συνεργασία για την Ειρήνη (Partnership For Peace) και το Συμβούλιο Ευρω-Ατλαντικής Συνεργασίας (Euro-Atlantic Partnership Council), ελπίζοντας συνεχώς τις στρατιωτικές δυνατότητες, προκειμένου να αντιμετωπίσει πιο αποτελεσματικά μελλοντικές ενέξεις. Άλλωστε, κατά τον Ρόμπερτσον πάντα, το NATO παραμένει το κύριο όργανο μέσω του οποίου Ευρώπη και Βόρεια Αμερική επιδεικνύουν τα κοινά τους ενδιαφέροντα, αναφορικά με την ασφάλεια και την ειρήνη.

Στη συνέχεια, ο λόρδος Ρόμπερτσον επενέμεται στην ανάλυση προτάσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του NATO για τη δημιουργία ενός Συμφώνου Σταθερότητας (Stability Pact) και της Πρωτοβουλίας για τη Νοτιο-Ανατολική Ευρώπη (Southeast European Initiative), όπως τέθηκαν αντίστοιχα, οι οποίες αναμένονται να ενισχύσουν την προσπάθεια για δημιουργία βάσεων περί οικονομικής προόδου και ασφάλειας. Σύμφωνα με τον ίδιο, «τα οικονομικά με την ασφάλεια είναι αλληλένδετα, όπως ήταν το Σχέδιο Μάρσαλ και το NATO στα τέλη της δεκαετίας του '40. Η ίδια λογική θα επικρατήσει και σήμερα». Ιδιαίτερα, τη στιγμή που οι επιχειρήσεις «τόσο στη Βοσνία, όσο και στο Κόσοβο, κατέστησαν σαφές πως η

Συμμαχία παραμένει το κυρίαρχο όργανο για την ασφάλεια της Ευρώπης και πως η υπονόμευσή του, είτε εσκεμμένη, είτε τυχαία, θα ήταν ολέθρια».

Τέλος, αναφέρθηκε στον ηγετικό ρόλο της Τουρκίας, ο οποίος πηγάζει από τη στρατηγική της τοποθεσία, στην προώθηση τέτοιου είδους περιφερειακής συνεργασίας, όπως για παράδειγμα στη δημιουργία Ναυτικής Συνεργασίας στη Μαύρη Θάλασσα.

Δίχως αμφιβολία, είναι εμφανής η εμμονή στην έννοια της «συνεργασίας» για ευνόητους λόγους. Κατά πρώτον, ορισμένα μέλη της Συμμαχίας στην όλη διάρκεια των επιχειρήσεων στη Σερβία παρουσίασαν μια εικόνα μερικής απόκλισης, όσον αφορά τη στρατηγική που το NATO ακολουθούσε. Η αδυναμία του Βορειο-Ατλαντικού Συμφώνου να επιδείξει χαρακτηριστικά ενότητας και ομοφωνίας, δικαίως αποτέλεσε αφορμή για τους επικριτές του, που έκαναν λόγο για επικείμενη διάσπαση. Κατά δεύτερο λόγο, τα παραπάνω επιχειρήματά μας φαίνεται πως ενισχύονται από το γεγονός σύστασης νέων οργανισμών που στόχο τους θα έχουν την «επιβολή» σταθερότητας με κάθε μέσο. Είναι δεδομένο ότι η Συμμαχία στην περίπτωση του Κοσσυφοπεδίου έδρασε ανεξέλεγκτα, έχοντας περιορίσει αισθητά τις αρμοδιότητες του ΟΗΕ, γεγονός που προκάλεσε ουκ ολίγες αντιδράσεις της διεθνούς κοινότητας. Αποψη μας είναι πως οι νέοι αυτοί οργανισμοί, ανάλογα με τις εξουσίες που θα χαίρουν, θα παρέχουν τη δυνατότητα

στις ηγέτιδες δυνάμεις να επιτυγχάνουν των σκοπών τους, σε περίπτωση που οι απόψεις τους δεν συμπίπτουν με αυτές του ΟΗΕ, ή με εκείνες άλλων μελών του NATO.

Σχετικά με την αναφορά του λόρδου Ρόμπερτσον στην ανάγκη συνεργασίας σε επίπεδο οικονομικό και ασφάλειας και την εξομοίωση που επιχειρεί με το Σχέδιο Μάρσαλ και την ίδρυση του NATO αντίστοιχα, γνώμη μας είναι πως τα στοιχεία αυτά και εφόσον τίθενται στο συγκεκριμένο πλαίσιο συνεργασίας, απλά σημαίνουν παρατεινόμενη εξάρτηση από τις ΗΠΑ. Τα σχόλια αυτά είναι απόλυτα κατανοητά λόγω της ιδιαίτερης σχέσης μεταξύ ΗΠΑ και Βρετανίας, αν θέσουμε υπόψη μας και την εθνική προέλευση του νέου Γενικού Γραμματέα του NATO. Ωστόσο, δεν συμφωνούν με το κλίμα που σήμερα επικρατεί στην Ευρώπη και την ιδέα της πλήρους απεξάρτησης από τις ΗΠΑ, στο στρατιωτικό, κυρίως, τομέα. Ίσως, θα μπορούσαμε να ισχυριστούμε πως ο λόρδος Ρόμπερτσον, στη συγκεκριμένη περίπτωση, προβιβάζει συμφέροντα των ΗΠΑ, που δεν είναι άλλα από την πολυδιάστατη διάβρωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Σχετικά με τα όσα ειπώθηκαν υπέρ της αξίας της Τουρκίας και του ρόλου της σε περιφερειακά ζητήματα, κάθε άλλο παρά έκπληξη θα έπρεπε να μας προκαλέσει. Γνωρίζουμε πως το NATO, συχνά λειτουργεί και ως η «πίσω πόρτα» για ένταξη στην ΕΕ. Επομένως, τη στιγμή που έχουν ξεκινήσει οι διεργασίες για είσοδο τη Τουρκίας στην Ευρώπη, η αναβάθμιση της αξίας της στο πλαίσιο της Συμμαχίας θα έχει καταλυτικό χαρακτήρα. Επιπρόσθετα, δεν θα μπορούσαμε να αγνοήσουμε πως οι ΗΠΑ επιθυμούν άρδην την προσχώρηση της Τουρκίας στην ΕΕ.

Κατά τη γνώμη μας και με βάση τα όσα παραθέσαμε στις παραπάνω γραμμές, είναι εμφανείς οι επιδιώξεις του NATO στο νέο αιώνα, με κύριο σκοπό την καθολική επικράτηση του εν λόγω οργανισμού και την προάσπιση των συμφερόντων των δυνάμεων που εκπροσωπεί.

1. International Conference on Security and Cooperation in Antalya, 10 Μαγτίου 2000.

Σολομώντεια συμφωνία για τον

του Ευάγγελου Αρεταίου

Στις 8 Μαρτίου, ο βουλευτής της πόλης Κάνσερι (Καισάρεια) του ισλαμικού Κόμματος της Αρετής (FP) κ. Αμπντουλάχ Γκιουλ έθεσε επίσημα την υποψηφιότητά του για την προεδρία του κόμματός του, στις εσωκομματικές εκλογές που θα πραγματοποιηθούν κατά το συνέδριο του κόμματος στις 14 Μαΐου, στην Άγκυρα.

Κίνηση που πολλοί περίμεναν, κίνηση που έγινε πρωτοσέλιδο, κίνηση που ενδέχεται να φέρει νέες ανακατατάξεις στην τουρκική πολιτική σκηνή. Ο κ. Γκιουλ προέρχεται από την προοδευτική πτέρυγα του ισλαμικού κόμματος, του οποίου πρόεδρος σήμερα είναι ο κ. Ρετζάι Κουτάν αλλά ουσιαστικός ηγέτης είναι ο πρώην πρωθυπουργός της Τουρκίας και πρώην πρόεδρος του απαγορευμένου κόμματος της Ευημερίας κ. Νετμετίν Ερμπακάν.

«Η υποψηφιότητα του κ. Γκιουλ για την προεδρία του κόμματος της Αρετής αποδεικνύει ότι υφίσταται μια υγιής προοδευτική πτέρυγα στους κόλπους του ισλαμικού κόμματος που δύναται να έχει σημαντικό ρόλο στη δημοκρατική εξέλιξη της χώρας», σχολίασαν έγκυροι πολιτικοί αναλυτές στην Άγκυρα.

«Με τον κ. Γκιουλ το ισλαμικό κόμμα ενδέχεται να εξελιχθεί όπως τα χριστιανοδημοκρατικά κόμματα στην Ευρώπη», ανέφεραν κύκλοι που πρόσκεινται στον κ. Γκιουλ και στην προοδευτική πτέρυγα του κόμματος της Αρετής, που αποτελεί την τρίτη δύναμη στην τουρκική εθνοσυνέλευση.

«Αν ο κ. Ερμπακάν δεν συμφωνήσει, ο κ. Γκιουλ δεν έχει καμία πιθανότητα να εκλεγεί πρόεδρος του κόμματος», σχολίασε ωστόσο ο τουρκικός Τύπος. Η προοδευτική πτέρυγα του κόμματος έχει την πλειοψηφία στην κοινοβουλευτική ομάδα, αλλά ο διοικητικός μηχανισμός του κόμματος φαίνεται να ελέγχεται από τους συντηρητικούς.

Ο κ. Γκιουλ και οι προοδευτικοί υποστηρίζουν ότι η έντονη παρασηνιακή παρουσία του κ. Ερμπακάν, στον οποίο το συ-

νταγματικό δικαστήριο έχει επιβάλει ποινή πενταετούς στέρησης των πολιτικών του δικαιωμάτων, στο κόμμα της Αρετής δημιουργεί πολλά προβλήματα και, κυρίως, απειλεί την ίδια την ύπαρξή του, αφού εκκρεμεί η δικαστική απόφαση για την απαγόρευση του κόμματος, που για πολλούς, όπως για τον εισαγγελέα κ. Βουράλ Σαβάς, δεν είναι τίποτε άλλο από την συνέχεια του απαγορευμένου κόμματος της Ευημερίας.

Η περίοδος όμως αυτή της τουρκικής πολιτικής σκηνής είναι εξαιρετικά πολύπλοκη και ευμετάβλητη, διότι το κυρίαρχο θέμα που την απασχολεί είναι η εκλογή του προέδρου της Δημοκρατίας ή μάλλον η επανεκλογή του κ. Σουλεϊμάν Ντεμιρέλ ως προέδρου της Τουρκικής Δημοκρατίας. Ο πρωθυπουργός κ. Μπουλέντ Ετζεβίτ, εδώ και δύο σχεδόν μήνες, καταβάλλει μεγάλες προσπάθειες για την μεταρρύθμιση του Συντάγματος, έτσι ώστε να μπορέσει ο κ. Ντεμιρέλ να παραμείνει στην προεδρία για ακόμα πέντε χρόνια.

Μέσα λοιπόν στο «πρωτοφανές αυτό πολιτικό παζάρι», όπως σχολίασε ο πρόεδρος του Ρεπουμπλικανικού Λαϊκού Κόμματος κ. Αλτάν Οϋμάν, και για να διευκολυνθεί η μεταστροφή όσων βουλευτών δεν έχουν ακόμα πεισθεί για την ανάγκη επανεκλογής του κ. Ντεμιρέλ, πρόσθεσε ακόμα δύο αλλαγές στο Σύνταγμα. Η πρώτη αλλαγή θα επιτρέψει στην τουρκική εθνοσυνέλευση να αποφασίζει τις αυξήσεις και τα προνόμια των βουλευτών ενώ η δεύτερη αλλαγή, που σκοπεύει περισσότερο να «δελεάσει» το ισλαμικό κόμμα και τους κουρδικής καταγωγής βουλευτές, αναφέρεται στο άρθρο 69 του Συντάγματος και προβλέπει την τροποποίησή του έτσι ώστε η απαγόρευση των κομμάτων να καταστεί πολύ πιο δύσκολη.

Έπειτα από έναν περίπου μήνα πυρετωδών διαπραγματεύσεων μεταξύ των κομμάτων της τουρκικής εθνοσυνέλευσης, και πριν από τις διακοπές για τον «Εορτασμό της Θυσίας», που διήρκεσαν όλη την τρέχουσα εβδομάδα, η τύχη των μεταρρυθμί-

σεων και του κ. Ντεμιρέλ δεν είχε ακόμα επίσημα αποφασιστεί. Το ισλαμικό κόμμα πρότεινε περαιτέρω τροποποίηση του άρθρου 69, υποστηρίζοντας ότι η τροποποίηση που πρότεινε ο κ. Ετζεβίτ δεν προστατεύει απολύτως το κόμμα από την δικαστική διαδικασία που σκοπεύει την απαγόρευση του.

«Το πρώτο άρθρο των αποφάσεων της 28ης Φεβρουαρίου 1997 αναφέρεται στη προστασία της Δημοκρατίας και του κοσμικού χαρακτήρα της Τουρκικής Δημοκρατίας, η διαδικασία της 28ης Φεβρουαρίου συνεχίζεται», είπε πριν από δύο εβδομάδες ο κ. Ντεμιρέλ, εκφράζοντας έτσι τις απόψεις των συντηρητικών κέντρων εξουσίας της τουρκικής πολιτικής.

Μια άλλη όμως ακόμα πιο πρόσφατη εξέλιξη, στις 10 Μαρτίου, έδωσε νέες δυνατότητες για το «πολιτικό αυτό παζάρι» το Δικαστήριο Κρατικής Ασφάλειας το Ντιγιάρμπακιρ καταδίκασε, με βάση το άρθρο 312 του ποινικού κώδικα, τον κ. Ερμπακάν σε ενός έτους φυλάκιση με τη κατηγορία ότι το 1994, σε ομιλία του στη πόλη Μπινιόλ, «υποκίνησε τον λαό σε φιλετικό και θρησκευτικό μίσος».

Ο νόμος όμως προβλέπει ότι όποιος καταδικαστεί έστω και για μια ημέρα, με βάση το άρθρο αυτό, χάνει εφ' όρου ζωής το δικαίωμα του εκλέγεσθαι, με αποτέλεσμα ο κ. Ερμπακάν να κινδυνεύει άμεσα απ' το πολιτικό θάνατο.

Το άρθρο αυτό και η δημοκρατικότητα του έχουν γίνει το κέντρο των πολιτικών συζητήσεων, όχι ίσως τόσο για λόγους δημοκρατικής ευθιξίας, όσο επειδή οι εππτώσεις που το άρθρο αυτό και η εφαρμογή του θα έχουν στην πολιτική ζωή της Τουρκίας ενδέχεται να είναι σημαντικές.

«Σε μια περίοδο που η επανεκλογή του Ντεμιρέλ ήταν αμφίβολη, η καταδίκη του κ. Ερμπακάν αποτελεί τον άσσο στο μανιτόν», γράφουν οι τουρκικές εφημερίδες και επισημαίνουν ότι «τώρα που το κόμμα της Αρετής έχει ανάγκη από την υποστήριξη της κυβέρνησης για να παραταθεί ο πολιτικός βίος του κ. Ερμπακάν ενδέχεται να

Ντεμιρέλ

είναι πιο διαλλακτικό στο θέμα της επανεκλογής του κ. Ντεμιρέλ».

«Η ημερήσια διάταξη της τουρκικής Εθνοσυνέλευσης δεν αφορά το άρθρο 312 του ποινικού κώδικα αλλά τις συνταγματικές αλλαγές που σχετίζονται με την εκλογή του προέδρου της Δημοκρατίας, δεν έχουμε καμία πρόθεση συναλλαγής που να έχει σχέση με την εκλογή του προέδρου», δήλωσε πριν από δύο ημέρες ο κ. Ετζεβίτ, προσθέτοντας ότι «είναι αδύνατη η αλλαγή της ουσίας του άρθρου 312, λόγω των κινδύνων που αντιμετωπίζει η Τουρκία».

Ο κ. Ετζεβίτ ωστόσο εξέφρασε τη δυσφορία του για το γεγονός ότι «πολιτικοί χάνουν το δικαίωμα εκλογής τους» και δήλωσε επανειλημμένως τις τελευταίες ημέρες ότι οι ποινές που προβλέπει το άρθρο 312 «είναι πολύ σκληρές και θα έπρεπε να επανεξεταστούν από την Εθνοσυνέλευση», ανοίγοντας έτσι τον δρόμο για έναν νέο γύρο δικομματικών διαπραγματεύσεων.

«Το συντηρητικό κατεστημένο προτιμά τον ηλικιωμένο και ανεπίκαιρο πια κ. Ερμπακάν από τον νέο και προοδευτικό κ. Γκιουλ», υποστηρίζουν εξάλλου πολιτικοί κύκλοι στην Άγκυρα, προσθέτοντας ότι «η κυβέρνηση θα κάνει το παν για να μην πεθάνει πολιτικά ο κ. Ερμπακάν».

Πιθανότατα λοιπόν, οι εξελίξεις των επόμενων εβδομάδων να καταλήξουν σε μια πολομώντεια συμφωνία που θα εξασφαλίζει, με σιγουριά πια, την επανεκλογή του κ. Ντεμιρέλ και την πολιτική σταθερότητα της χώρας αλλά και κάποιες αλλαγές του άρθρου 312 που θα επιτρέψουν στον κ. Ερμπακάν να συνεχίσει την πολιτική του καριέρα και θα βελτιώσουν την διεθνή εικόνα της Τουρκίας ως δημοκρατικής χώρας.

Οι εξελίξεις αυτές θα επηρεάσουν αναπόφευκτα και το μέλλον, τόσο του κ. Γκιουλ, αλλά και ολόκληρου του κόμματος της Αρετής, καθιστώντας την μάχη για την ηγεσία του κόμματος πολύ σκληρή και δημιουργώντας προϋποθέσεις για νέες ζυμώσεις στον χώρο του πολιτικού ισλαμισμού στην Τουρκία.

Ο «γάμος» της FIAT

του Λεωνίδα Βαλασόπουλου

Η FIAT «παντρεύτηκε» την General Motors. Το Τορίνο αγκάλιασε το Ντητρόιτ. Γιατί αυτό προστάζει η νέα οικονομία της παγκοσμιοποίησης. Τώρα που ο φορντισμός, οι εθνικές αγορές αλλά και τα εργοστασιακά συμβούλια και ο ταξικός ανταγωνισμός φαντάζουν με νεκρά στοιχεία της καπιταλιστικής προϊστορίας. Τώρα που οι πληροφορίες τρέχουν με ταχύτητα ίση μ' αυτή του φωτός, τώρα που ο χρόνος και ο χώρος δεν μπορούν να σταθούν εμπόδια στις εμπορικές συναλλαγές. Τώρα τα μεγάλα κεφάλαια «παντρεύονται», ενώνουν τις προίκες τους και γίνονται ακόμα πιο ισχυρά.

«Η ισχύς εν τη ενώσει». Μοιάζει με σενάριο από παλιά δακρύβρεχτη ταινία. Μοιάζει με διαφήμιση αυτοκινήτου. Όμορφα τοπία, γοητευτικές ατάκες, πετυχημένοι πρωταγωνιστές. Είναι το όνειρο κάθε τεχνοκράτη.

«Τι θα πουν οι αγορές;... Αυτή ήταν η απορία που προκάλεσε η ανακοίνωση του «γάμου». Οι μετοχές της FIAT στο χρηματιστήριο του Μιλάνου έπεσαν, αλλά οι ειδικοί αναλυτές εκτίμησαν, σύγκριναν και αποφάσισαν: «Μόνο η αρχή είναι δύσκολη...», προβλέποντας ένα θεσπέσιο μέλλον. Άλλωστε όλοι το ξέρουν. Γεμάτη σκαμπανεβάσματα είναι η «ζωή» των αριθμών που δύναστεύει τη ζωή των ανθρώπων. Τα λευκά κολάρια μπορεί τη μια μέρα να γελούν άπληστα και την άλλη να τα χάνουν όλα και ν' αυτοκτονούν.

Την αισιοδοξία τους εξέφρασαν τόσο ο πρόεδρος της ιταλικής Δημοκρατίας (και πρώην τραπεζίτης) Κάρλο Αντζέλιο Τσιάμπι όσο και ο πρωθυπουργός Μάσιμο Ντ' Αλέμα. Ενώ ο Ρομάνο Πρόντι από τις Βρυξέλλες έστειλε ευχάριστα μηνύματα. Η ιταλική οικονομία βελτιώνεται με ταχύτατους ρυθμούς. Το δημόσιο χρέος

Ο Μάσιμο Νταλέμα

μειώνεται και η παραγωγικότητα αυξάνεται. Όσο για τη συρρίκνωση των μεσαίων και χαμηλών εισοδημάτων, τη σταδιακή διάλυση του κράτους πρόνοιας και την ανεργία που συνεχίζει να βρίσκεται σε υψηλά επίπεδα; Λεπτομέρειες που θα διορθωθούν.

Η επιχείρηση Ιταλία, η επιχείρηση FIAT πάει καλά. Η οικογένεια Ανιέλι και οι σύμβουλοί της, ο Ντ' Αλέμα, ο Πρόντι, ο Τσιάμπι, χαμογελούν. Οι τιμονιέρηδες χαμογελούν.

Άραγε οι εργάτες της FIAT στον ιταλικό Βορρά (εκεί που πριν από 30 χρόνια πήρε σάρκα και οστά το θερμό φθινόπωρο), οι ναυτεργάτες της Γένοβας, οι άνεργοι του Νότου, οι υποαπασχολούμενοι και οι ανασφάλιστοι, οι χαμηλοσυνταξιούχοι και οι άστεγοι, οι «λαθρομετανάστες» που βρίσκονται κρατούμενοι στα «κέντρα προσωρινής παραμονής», οι τσιγγάνοι που στάλθηκαν προ ημερών πίσω στη Βοσνία τι να λένε για όλα αυτά; Αφελής ερώτηση. Ποιος τους ρώτησε; Κανένας και ποτέ. Μόνο που όσο περνάει ο καιρός ένα πράγμα γίνεται όλο και πιο ξεκάθαρο: Είμαστε στην εποχή που οι άνθρωποι «ακούνε», «μαθαίνουν», «πληροφορούνται». Και αυτό τους αρκεί. Ούτε «λένε» ούτε «κάνουν»...

Πολλοί περίεργοι κυκλοφορούν γύρω μας. Ο Άλκης, ο υδραυλικός, μου λέει: Εγώ είμαι αριστερός· αλλά ψηφίζω αντιδεξιά. Γι' αυτό θα ψηφίσω ΠΑΣΟΚ, διότι δεν γνωρίζω τί θα γίνει αύριο με τους δεξιούς. Ο Γιάννης μου λέει: Εγώ είμαι αριστερός· γι' αυτό θα ψηφίσω Νέα Δημοκρατία, να ηττηθεί το άθλιο ΠΑΣΟΚ. Ο Νότης πάλι μου λέει: Εγώ είμαι αριστερός. Θα βάλω μέσα μια μούτζα και θα καθαρίσω με όλους. Μου λένε βέβαια ότι έτσι ψηφίζω το πρώτο κόμμα. Εγώ το πρώτο κόμμα; Να μου κοπεί το χέρι. Αποφάσισα να μεταγράψω τη ρητορεία του Νίκου που λέει «Εγώ είμαι αριστερός. Και σήμερα αριστερά ίσον ΠΑΣΟΚ». Και μερικές πληροφορίες για την Άννα που ψήφισε μια χρονιά τον οικολόγο Βεργή και τώρα λέει να ψηφίσει τον Πλεύρη επειδή αγαπά την πατρίδα· παράδειγμα μιας ψηφοφόρου που αποφάσισε ότι οι εκλογές, ίσως, είναι και ολίγον πλάκα...

Σε πρώτο πρόσωπο

Δεν καταλαβαίνω μερικούς από τους παλιούς φίλους που επιμένουν. Δηλαδή επιμένουν να ψηφίσουν αυτό που οι ίδιοι ονομάζουν «Αριστερά». Αφού υπάρχει το ΠΑΣΟΚ, είναι εδώ... Διότι, τί συμβαίνει; Το ιδεώδες του σοσιαλισμού μετασηματίστηκε. Τώρα πρέπει να καταλάβουμε ότι νέες δυνάμεις ανέβηκαν στον αφρό. Απέναντί μας έχουμε, όπως πάντα, τη Δεξιά· άξεστη, πρωτόγονη. Από την άλλη, τί; Μήπως την «Αριστερά»; Μα αυτοί είναι λίγοι, ελάχιστοι τώρα πια. Μπορούν αυτοί να βγουν στην κυβέρνηση; Διότι αυτό είναι το παν.

Ποια κυβέρνηση θέλουμε; Σήμερα, τόσα έργα εξαγγέλλονται, τόσα προγράμματα μας δίνει η Ε.Ε. Με ποιούς θα γίνουν όλα αυτά; Εμείς δεν πρέπει να συμμετάσχουμε στον μετασηματισμό της ελληνικής κοινωνίας; Εμείς, μαζί με τους άλλους, τους διαχειριστές των έργων και των προγραμμάτων, θα δουλέψουμε και όλοι θα βρουν μια θέση στη νέα τάξη, στην παγκοσμιοποιημένη οικονομία, την ελεύθερη αγορά. Και καλά οι άλλοι σύντροφοι που προσηγήθηκαν από μας, τί είναι; Ηλίθιοι; Δεν συμμετείχαν κι αυτοί σε αγώνες; Τότε, που όλοι μας πιστεύαμε και περιμένα-

με ότι όλα θα αλλάξουν, ότι η νέα πρωτοπορία θα μας οδηγήσει στον λαμπερό νέο κόσμο. Τότε, ναι, ήμασταν με την Αριστερά. Διότι, όπως καταλαβαίνεται, κάτι περιμέναμε και μεις: Τη συμμετοχή. Ενώ σήμερα, τί μπορείς να περιμένεις αν είσαι «αριστερός»; ούτε στην τηλεόραση δεν μπορείς να εμφανιστείς. Δείτε στα ΜΜΕ, στην Τηλεόραση, πόσες οι ευκαιρίες να βγεις, να πεις και συ τη γνώμη σου. Κάποιος, βρε αδερφέ, θα σε δει, θα σε ακούσει, κάποιος θα σου τηλεφωνήσει μετά: μπλα, μπλα, μπλα. Ο ρόλος ενός προικισμένου, τελοσπάντων, νέου ανθρώπου ποιός είναι; Να μείνει στο περιθώριο; Μα τόσες οι ευκαιρίες· αν ελιχθείς, αν συντονιστείς, αν συμβαδίσεις... Όλα απλώνονται στα πόδια σου. Φτάνει να το αποφασίσεις: με ποιόν θα πας και ποιόν θ' αφήσεις. Εγώ, το αποφάσισα. Θα το πω δυνατά: «*Το ΠΑΣΟΚ είναι εδώ ενωμένο, δυνατό*». Και τί με νοιάζει αν είναι κι ο Γιαννόπουλος μαζί;

Ένας είναι αυτός. Και δεν έχει πια μέλλον στο Κίνημα. Νέοι θα βγουν τώρα μπροστά. Νέοι και δυνατοί. Και στο κάτω-κάτω το Συγκρότημα, ο Κόκκαλης, ο Βαρδινογιάννης, ο Λάτσης, ο Κοπελούζος, όλοι οι δυνατοί είναι με την εξουσία. Στα

Βαλκάνια, στον Εύξεινο Πόντο, στη Μέση Ανατολή και κυρίως στην Ευρώπη, με ποιούς άλλους θα πάμε; Εγώ επέλεξα και αποχαιρέτησα τους παλιούς συντρόφους. Ελάτε και σεις, λοιπόν. Το θέμα, όπως καταλαβαίνεται, είναι καθαρά πολιτικό. Σκεφτείτε το: Καθαρά πολιτικό.

ΚΑΛΑ, ΑΥΤΟΣ, ΜΑΣ ΕΝΔΙΑΦΕΡΕΙ;

Η Άννα ψήφισε στις προηγούμενες εκλογές τον «οικολόγο» κύριο Βεργή. Τη συνάντησα προχθές. «Τί θα ψηφίσεις τώρα Άννα;», τη ρώτησα. «Θα ψηφίσω τον Πλεύρη», ήταν η απάντησή της. Αναπάντεχη. «Και γιατί θα ψηφίσεις τον Πλεύρη;». «Μα αγαπά την πατρίδα του».

Δεν μπήκα στη διαδικασία να συνεχίσω άλλο τη συζήτηση. Έφυγα σκεπτόμενος πόσο κοντή είναι η μνήμη και πόσο μεγάλη η άγνοια του απλού πολίτη. Καρφωμένος στην πολυθρόνα παρακολουθεί την virtual reality που οικοδομούν γύρω του τα δελτία των 8.30', ο Μάκης Τριανταφυλόπουλος, η Ρούλα, ο Πρετεντέρης και οι λοιποί αστέρες των καναλιών. Αλλά βεβαίως και ο ίδιος ο Κώστας Πλεύρης που φιλοξενείται κι αυτός με δικές του εκπομπές στην τηλεόραση. Τον είχα δει κάνοντας ζάπινγκ, νομίζω στο κανάλι του Μιχαλόπουλου και διασκέδασα για ένα λεπτό ακούγοντάς τον να ρητορεύει για το Μεγαλέξαντρο και το «μεγάλο έθνος των Ελλήνων».

Τον θυμάμαι, όταν πριν από 25 χρόνια περίπου, ζήτησε να με συναντήσει. Ήρθε σε ένα καφεμπάρ, στη Σεβαστουπόλεως, «Βυζάντιο», νομίζω τό'λεγαν. Ίσως υπάρχει ακόμη.

Φορούσε μια δερμάτινη μακριά καπαρντίνα και σκούρα γυαλιά. Ίδιος χαφιάς, ξεσηκωμένος από παλιά ταινία του σινεμά. Την είχε δύσκολα τότε. Εποχή «αποχουνοποίησης», του είχαν βγάλει στη φόρα τις ιστορίες με την «4η Αυγούστου», της οποίας ήταν «αρχηγός». Είχε κιόλας διασπαστεί η «οργάνωση». Του είχαν φύγει μερικοί οι οποίοι ονομάστηκαν «Αχαιοί», τρομάρα τους! Τον κυνηγούσαν. Ο Πλεύρης, ψοφοδεής, ήρθε, λέγοντας ότι όλα εκείνα που είχε γράψει το ΑΝΤΙ για την «4η Αυγούστου» ήταν υπερβολές...

Και πρόθυμα άρχισε να μου «καρφώνει» τους τέως «συντρόφους» του. «Θα βάλεις όμως και συνέντευξή μου», μου είπε. «Εγώ σε βοήθησα δημοσιογραφικά». Διασκέδασα με τη ματαιοδοξία του.

Τον ξανα συνάντησα μετά από δυο τρία χρόνια στα δικαστήρια. Είχε «αποσυρθεί από την πολιτική» και δικηγόρουσε. Μου

είπε για κάποιο πρόσφατο ταξίδι του στη Λιβύη. Γιατί είχε πάρει δώσε με δουλειές-κομπίνες με τη Λιβύη ή πήγε να ακούσει τον Καντάφι του οποίου ήταν θαυμαστής. Νομίζω πως εξακολουθεί να είναι.

Μας αφορά, άραγε, ο Κώστας Πλεύρης; Ίσως αφορά την Άννα. Η οποία έτσι κι αλλιώς δεν διαβάζει το ANTI, όπως εξάλλου και καμιά εφημερίδα. «Πληροφορείται όμως τα πάντα από το δελτίο των 8.30».

Μπήκα στον πειρασμό. Σκάλισα κάποια παλιά τεύχη του ANTI και παραθέτω ένα απόσπασμα. Είναι παλιές πληροφορίες. Έχουν γίνει πολλά έκτοτε.

«...Ο Πλεύρης τόνισε εμφαντικά ότι του φτάνει τα στελέχη (και οι οπαδοί) να είναι φανατικοί εθνικιστές και με αντικομμουνιστική δράση. Δεν ενδιαφέρει η προέλευσή τους, σύμφωνα με τις "δημοκρατικές ευαισθησίες". Μπορεί να είναι -και είναι- γνωστοί μεταξικοί, ταγμασφαλίτες, Χίτες, Μάηδες, οπαδοί του Τσαούς Αντών, στελέχη του Σούρλα, παλιοί παρακρατικοί, Εκοφίτες, της 21ης Απριλίου, του Ιωαννίδη κ.λπ. "Σήμερα", πρόσθεσε, «απ' αυτούς έχει ανάγκη το Έθνος»...

Σημείωση: Ίσως να είναι άγνωστες σε μερικούς οι λέξεις και τα ονόματα: Μάηδες, Τσαούς Αντών, Σούρλας, Εκοφίτες, Ιωαννίδης, κ.λπ. Δεν πειράζει.

Τώρα μας προέκυψε και ο Πλεύρης, που ηγείται συνδυασμού. Γιατί όχι; Δημοκρατία έχουμε. Ο Πλεύρης είναι βέβαια περιθώριο. Για καημό της Άννας, θα μαζέψει τα ποσοστά του Βεργή. Ας είναι. Μερικοί, έχουν οδηγηθεί στο περιθώριο της πολιτικής. Και βρίσκουν τρόπο να επικοινωνούν.

Χ.Γ.Π.

Ανορθόδοξες ουρές

Η πόλη γέμισε ουρές.

Στο τέλος κάθε μήνα κατά μήκος της Ακαδημίας οι Αθηναίοι παρατάσσονται σε μακριές ουρές για να εφοδιαστούν με το κουπόνι που θα τους χαρίσει απεριόριστες αστικές διαδρομές. Ας όψεται το πολυδιαφημισμένο μετρό στη θέα του οποίου το

πρώτο σαββατοκύριακο της κυκλοφορίας του χιλιάδες Αθηναίοι συγκεντρώθηκαν, απολαμβάνοντας το επιπλέον ερφέ της κυλιόμενης ουράς.

Ένα ακόμη στοιχείο της γερμανικής πειθαρχίας που επιβάλλεται υπό την καθοδήγηση ενός Σημίτη στο τελευταίο, απόρθητο μέχρι πρότινος οχυρό του ξενυχτιού, της κουτοπονηριάς και της λούφας.

Προσφάτων ουρών συνέχεια, έξω από την Ε.Π.Μ.Α.Σ. στην οδό της Βασιλίσσας της Σοφίας για τα έργα του El Greco υπό βροχή αυτή τη φορά, με τη συνοδεία ομπρελών και του υποβοηθητικού -για την τήρηση μιας αξιόλογης ουράς- κορδονιού, συνθέτοντας ένα ιδανικό επικοινωνιακό υλικό.

Μια Πινακοθήκη που τόνωσε για μια ακόμη φορά την εθνική μας υπερηφάνεια και τα ορθόδοξά μας ιδεώδη σε ένα συνδυασμένο συγχρονισμό με την επίθεση διαρκείας που έχει εξαπολύσει ο αρχιεπίσκοπος που δείχνει να καταφέρνει τα ακατόρθωτο. Να στοχεύει επιτυχώς σε ένα ευρύτατο ηλικιακά τάργκετ γκρουπ από δέκα έως εκατό ετών.

Μια Πινακοθήκη που αποθηκεύει με τον δέοντα σεβασμό τα μόνιμά της εκθέματα κι αναλώνεται σε μια έκθεση - υπερπαραγωγή κάθε δύο με τρία χρόνια, άρτια οργανωμένη διαφημιστικής προβολής με την επιστράτευση εθνικών συμβόλων όπως η ειρήνη κι ο παπάς, σε ένα απαστράπτοντα εθνοκεντρικό κι ορθόδοξο κλίμα.

Επόμενος σταθμός στο Εθνικό Σύστημα Ορθοδοξίας της μούσας των Σκαλτσά, Παπαδημητρίου η προγραμματισμένη για τον μήνα Οκτώβριο έκθεση με τίτλο "Υπό το φως του Απόλλωνα" με θέμα την επίδραση του ελληνικού πνεύματος στην τέχνη της Αναγέννησης και του Μπαρόκ.

Η συγκεκριμένη ουρά είχε ωστόσο κάτι διαφορετικό από όλες τις άλλες που τους τελευταίους μήνες έχουν δημιουργηθεί σε κινηματογράφους, μετρό, γκαλερί, εκδοτήρια. Γεννούσε στα μέλη της το αίσθημα της ενότητας και μιας τέτοιας εξοικείωσης που δε χάνονταν ούτε μέσα στους χώρους της Πινακοθήκης. Δημιουργώντας έτσι μία αλυσιδωτή αντίδραση κατά την οποία, ο προηγούμενος καθόριζε το χρόνο και ενδεχομένως, τον ορίζοντα αναμονής του επομένου επισκέπτη.

Ουρές σχηματίστηκαν κι έξω από τις αίθουσες όπου προβαλλόταν η κινηματογραφική υλοποίηση όλης της ελληνικής ιστορίας των σήριαλς και των χαρακτήρων

τους σε ένα ασφαλές αλισβερίσι με σεξουαλικά υπονοούμενα. Στην περίπτωση αυτή απουσίαζε το δέσιμο των ανθρωπίνων μελών της ουράς της Ε.Π.Μ.Α.Σ., αλλά παραχωρούνταν σε κάθε θεατή ξεχωριστά η δυνατότητα να ταυτιστεί με έναν διαφορετικό ηθοποιό μέσα από μια τεράστια γκάμα συμμετεχόντων.

Οι δε ουρές για το "Αξιον Εστί" περιέκλειαν τη σχιζοφρενική διάσταση του ευλαβικού σκοπού αναμονής και του καβγατζιδίκου, ανορθόδοξου τρόπου προώθησης στην πολυπόθητη ορθόδοξη ουρά, δημιουργώντας ένα ακόμη τηλεοπτικό θέμα για τα διψασμένα δελτία ειδήσεων.

Τα νούμερα κι οι ουρές μεσουρανούν. Η πολιτιστική, καλλιτεχνική και αισθητική αγωγή του λαού έχει πάει περίπατο.

Γιώργος Δ. Δημητρακόπουλος

Παραμύθια της πόλης

Στην πόλη φούντωσαν τα παραμύθια.

Κι όμως τα παιδιά δε χαίρονται όπως θα 'πρεπε.

Μήπως στα παιδιά δεν αρέσουν τα παραμύθια πια;

Ή μήπως οι μανάδες δεν ξέρουν να πουν σωστά ένα παραμύθι;

Στην πόλη φούντωσαν τα παραμύθια.

Κι όμως τα παιδιά δεν πάνε νωρίς για ύπνο όπως θα 'πρεπε.

Μήπως δε χρειάζονται τα παιδιά τόσον ύπνο πια;

Ή μήπως αποκοιμούνται στην αγκαλιά της τηλεόρασης κι απόψε;

Στην πόλη φούντωσαν τα παραμύθια.

Γίνανε τόσα πολλά, όσα κι οι φωτιές το καλοκαίρι.

Φούντωσαν τα παραμύθια και κήκαν.

Χάθηκαν τα παραμύθια ανάμεσα στα ψέματα.

Έχασαν κι οι άνθρωποι μια ακόμα επιλογή, για την περίπτωση που δε θελήσουν να πουν μονάχη την αλήθεια.

Φούντωσαν στην πόλη τα παραμύθια.

Μα τώρα ξέρω πως λένε ψέματα, όσοι μας λένε παραμύθια,

στην τηλεόραση,

κάτω στην πόλη

Νεκτάριος Λαμπρόπουλος

ΕΠΙσημαίνουμε

Σγά τα (χορηγικά) Βίσση-να!

Kitsch: η τέχνη τού κατά το γούστο μικροαστού Χ. Μπροχ

Οφείλουμε να το ομολογήσουμε: από την πρώτη (επαν)εμφάνιση των σύγχρονων χορηγών και της οργανωμένης χορηγίας ως επισήμων όσο και *super* κοσμικών θεσμών, κατά τις αρχές του '90, σταθήκαμε άκρως επιφυλακτικοί. — Τι γυρεύει η αλεπού στο παζάρι αναρωτιόμασταν· όπου παζάρι οι λογής καλλιτεχνικές εκδηλώσεις και αλεπού ο εσμός των οψίπλουτων που χωρίς —κατά κανόνα— γνώση, ευαισθησία, επιλογές τζιράριζε το μαύρο (;) χρήμα του σε ό,τι φαινόταν πιο φωνακλάδικο, πιο διαφημιστικό, πιο επιχειρηματικά επωφελές. Παράλληλα ανθούσε και μια φιλάνθρωπη νότα ώστε να βλέπουμε, δικαιολογημένα, τις διάφορες κυρίες Μαριάννες και τις νέες κουάφ τους μέρα-παραμέρα από την ΤV. Έτσι, συχνά-πυκνά, παντρεύονταν ο μελοδραματικός οίστρος της προσφοράς και της αλληλεγγύης με την χυδαία επίδειξη και η ανυποχώρητη *avant garde* με τα διαπλεκόμενα και τις νέες εργολαβικο-τραπεζο-επενδυτικο-χρηματιστηριακές συμμαχίες. Όσο κι αν συγκινήθηκαν οι διάφοροι ρομαντικοί της χορηγίας, νομίζω ότι στο τέλος αυτό που μένει είναι η ασεβής μάρκα του χορηγού πάνω στο καλλιτεχνικό προϊόν έως οριστικής ηθικής, εξοντώσεως του τελευταίου (δηλαδή του προϊόντος). Έτσι, ο κ. Κόκκαλης μπορεί να χορηγεί Mozart στο Μέγαρο, αλλά κατ' ουσίαν επιβεβαιώνει τις *business* του με το Συγκρότημα, ενώ κατ' επανάληψιν η «Χρημ. Ίσθηριακή» του κ. Πορταλάκη «ιδεολογικοποιεί» εκθέσεις της Εθνικής Πινακοθήκης ως μη έδει. Γιατί μη μου πείτε ότι το κράτος δεν έχει 30 εκατ. για να οργανώσει την αναδρομική του Χ καλλιτέχνη και χρειάζεται να σπεύδει ο ιδιώτης (ο οποίος στο τέλος αφήνει και βερεσέ στο ίδρυμα ως γνήσιος νεοέλληνας)! Το πιο τραγικά αστείο, όμως, συνέβη πρόσφατα στο Albert Hall, όπου «ακούστηκε το ελληνικό όνομα» και «έλαμψε η ελληνική τέχνη στο εξωτερικό» σύμφωνα με τα, αναλόγου ηλιθιότητας, ρεπορτάζ.

Ο κ. Κοντομηνάς λοιπόν, συλλέκτης έργων τέχνης, οικονομικός μεγιστάνας και ιδιοκτήτης ποδοσφαιριστικής ομάδας, χορήγησε εμφάνιση ελληνοκύπριας αιδού στο Λονδίνο προς δόξαν του ελληνικού μεγαλείου. Ήταν προς τούτο παρόντες ο Μεγαλειότατος, η Μεγαλειοτάτη, η κ. Μαριάννα, ο κ. Βαρδής ο πρόεδρος της «Ευρωκλινικής» —νάτο και το φιλανθρωπικό!— και οι λοιποί παράγοντες του καλλιτεχνικο-κοινωνικού λόμπυ, εξάισια μπερδεμένοι και ως προς την ήρα και ως προς το στάρι (έτσι τουλάχιστον τους είδαμε σε έγκυρον κοσμικό ρεπορτάζ της έγκυρης Καθημερινής). Από κοντά και φιλαλληλέγγυος δημοπρασία με τους Sotheby's.

— Και η πραγματική ελληνική δημιουργία; Αυτή πρέπει να περιμένει ώσπου να εκτονωθούν οι ποικίλοι κ.κ. Κοντομηνάδες και οι πολύφερνες κ.κ. Μαριάννες και Ελισάβετ και Μαρίνες μήπως και ασχοληθούμε και με την ουσία. Μήπως και διεκδικήσουμε την γνώση. Γιατί, προσώρας, φοβάμαι ότι πετάμε το βύσσινο και κρατάμε τα κουκούτσια...

Στέφανος Προτεστάκις

ΥΓ1: Δημοπρατήθηκε και «Νεκρά Φύσις» του Αγγέλου, για να μην ξεχνάμε τι εννοούν οι μεγαλόσχημοι «φιλότεχνοί» μας όταν μιλάνε για τέχνη.

ΥΓ2: Και να τώρα το αδιαμφισβήτητο συμπέρασμα-κερασάκι: προς τα «πολιτιστικά» προϊόντα της κυρίας Βίσση έχουν πρόσβαση οι πάντες: από τον καθηγητή-ιατρό κ. Βορίδη και τον μεγαλοεπιχειρηματία κ. Βαρδή ως τον μικροαστό της Πετρούπολης και τον άνεργο στο Μαντούδι.

Στην «Ευρωκλινική» του κ. προέδρου πόσοι, άραγε, έχουν πρόσβαση σ' αυτή την ιδιότυπη αγρίως καπιταλιστική-φιλότεχνη δημοκρατία μας;

Π Ρ Ο Τ Ε Ι Ν Ο Υ Μ Ε

• *Επισκεφθείτε:* φωτογραφικά τον Άη

Στράτη, την έκδοση του υπουργείου Αιγαίου, Άη Στράτης. Φωτογραφικά ίχνη [1940-1970]. Αρχείο Βασίλη Μανικάκη. Μια μοναδική φωτογραφική εμπειρία από το παρελθόν του μικρού νησιού, που περικλείει και σημαντικές σκηνές από το στρατόπεδο των εξορίστων. Είναι κρίμα που δεν συνοδεύεται από ένα εξίσου σημαντικό κείμενο για την ιστορία του στρατοπέδου. Ο αυτοδίδακτος φωτογράφος Μανικάκης μας αποκαλύπτει πλευρές του βίου που θα μπορούσαν να γίνουν αντικείμενο μιας διεισδυτικότερης προσέγγισης.

Παρακολουθήστε: την εκδήλωση Μνήμης στον Εμμανουήλ Κάσδαγλη και τον Σπύρο Τσακνιά, η οποία θα γίνει την Δευτέρα, 20 Μαρτίου, στις 6.30 μ.μ., στην Εταιρεία Σπουδών Νεοελληνικού Πολιτισμού & Γενικής Παιδείας, Πλατεία Παναθηναϊκού Σταδίου 5. Για τον Εμμανουήλ Κάσδαγλη θα μιλήσουν οι Α. Αργυρίου και Α. Τσελίκας και για τον Σπύρο Τσακνιά οι Δ. Δασκαλόπουλος και Τ. Πατρίκιος.

• *Δείτε:* έναν ζωγράφο από τη Νότιο Αφρική, έναν πρωτοπόρο της νέας μετα-απαρτχάιντ γενιάς, που αποτυπώνει με αμεσότητα το εφήμερο και τυχαίο της τέχνης: με κουρέλια και κλωστές, χάρτες και βιβλία, πέτρες και κλαδιά ο Moshekwa Langa αναμειγνύει ανόμοιους κόσμους αποτυπώνοντας τις ιδέες του για την ανθρώπινη περιπέτεια. Γκαλερί Bernier-Eliades, Επταχάλκου 11, Θησείο (τηλ. 34.13.935-7) έως τις 15 Απριλίου.

• *Διαβάστε:* τις απόψεις των βιβλιοθηκάρων γιατί δεν έχουμε και τι πρέπει να γίνει με τις Βιβλιοθήκες μας. Η Κατερίνα Θανοπούλου, η Σοφία Παλαμιώτη και ο Στέφανος Μπεκατώρος καταθέτουν τους προβληματισμούς τους, τις αγωνίες τους και τις προτάσεις τους (εκδ. Παρουσία, 1999).

Το ντοκυμανταίρ για δεύτερη χρονιά στη Θεσσαλονίκη

Το 2ο Διεθνές Φεστιβάλ Ντοκυμανταίρ Θεσσαλονίκης που συνδιοργανώνουν το ΥΠ.ΠΟ., το Φεστιβάλ Κινηματογράφου της Συμπρωτεύουσας και η NET, με την υποστήριξη του Ελληνικού Κέντρου Κινηματογράφου, της ET-3 και του MEDIA DESK HELLAS είναι κιόλας «επί θύραις». Από τις 24 μέχρι τις 31 Μαρτίου, στις αίθουσες «Ολύμπιον Ι και ΙΙ» και «Αλέξανδρος» περισσότερα από 70 προγράμματα, από όλο τον κόσμο, ανοίγουν ένα απέραντο παράθυρο σε εκδοχές σύγχρονης τεκμηρίωσης πάνω στα προβλήματα του ανθρώπου και των συγκροτημένων κοινωνιών του.

Στη διάρκεια μιας εβδομάδας το Φεστιβάλ φιλοδοξεί να παρουσιάσει τις τάσεις μιας σημαντικής εκδοχής της οπτικοακουστικής τέχνης, που είναι το ντοκυμανταίρ – το «άλλο μισό του κινηματογράφου», όπως λέγεται – ενώ ταυτόχρονα οι έλληνες δημιουργοί του είδους θα έλθουν σε επαφή με τις εξελίξεις του, δίνοντας μια μοναδική ευκαιρία πληροφόρησης για τα μέσα της σύγχρονης τεχνολογίας με τις οποίες παράγεται, αναπαράγεται και μεταδίδεται η εικόνα και τα μηνύματα του ανθρώπου, με τους τρόπους της έντεχνης και δημιουργικής πληροφόρησης. Το video, η καλωδιακή, η ψηφιακή εικόνα, το Διαδίκτυο και τα κορυφορικά συστήματα επιτρέπουν στο χρήστη τους προσεγγίσεις στους χώρους της κριτικής αλήθειας αδιανόητους στο πρόσφατο ακόμα παρελθόν.

Οι ενότητες που απαρτίζουν το πρόγραμμα του Φεστιβάλ, «Εικόνες του 21ου Αιώνα» είναι οι εξής:

«Όψεις του κόσμου» (θέματα του πολιτικού και κοινωνικού γίνεσθαι), «Η καταγραφή της μνήμης» (πρόσωπα και γεγονότα που διαδραμάτισαν σημαντικό ρόλο στη σύγχρονη πραγματικότητα), «Πορτραίτα-Ανθρώπινες Διαδρομές» (θεματική ενότητα στην οποία κυριαρχεί ο ανθρωπίνος παράγοντας), «Μικρές αφηγήσεις» (μικρές, ενδιαφέρουσες προσωπικές ιστορίες ξεχωριστών ανθρώπων), «Μουσική Μέσα από το Φακό» (καταγραφή σημαντικών στιγμών κορυφαίων σύγχρονων μουσικών όπως ο Τζων Λένον, ο Τζίμη Χέντριξ, ο Τζέρυ Λη Λιούις κ.ά.), «Τσιγγάνοι - Ζωές Δίχως Σύνορα» (οδοπορικό στην ιστορική διαδρομή, την καθημερινότητα και τα προβλήματα των τσιγγάνων ανά τον κόσμο), «Αφιέρωματα» (στον Τάσο Ψαρρά, στο «Παρασκήνιο» των Λάκη Παπαστάθη και Τάκη Χατζόπουλου καθώς και στον Ολλανδό Γιόχαν Βαν ντε Κιούκνεν), «Εικόνες μιας χώρας - Καναδάς» (ανασκόπηση της σύγχρονης καναδικής παραγωγής ντοκυμανταίρ) και τέλος «Σκιές στη νύχτα» (αθέατες όψεις και αναφορές στον σκοτεινό και απροσπέλαστο κόσμο της σύγχρονης ζωής).

Στον τομέα των «Παραλλήλων Εκδηλώσεων», το νεογέννητο πέρυσι Φεστιβάλ είχε πραγματοποιήσει, με τη βοήθεια του ΟΤΕ, την πρώτη δημόσια τηλεδιάσκεψη με τον Νόαμ Τσόμσκυ σε ζωντανή σύνδεση με το MIT. Φέτος, στο ίδιο πλαίσιο, θα φιλοξενήσει τον έλληνα επιστήμονα επίσης του MIT, Μιχάλη Δερτούζο.

Όπως είπαν στη σχετική συνέντευξη Τύ-

που ο Μισέλ Δημόπουλος και ο καλλιτεχνικός διευθυντής της διοργάνωσης Δημήτρης Εϊπίδης, το ντοκυμανταίρ διατρέχει στη χώρα μας περίοδο φανερής αναζωπύρωσης. Το ζητούμενο είναι αυτό το φεστιβάλ, όπως και οι παρεμφερείς διοργανώσεις σε άλλες περιοχές της Ελλάδας, να δούμε και ανάλογη αναζωπύρωση της παραγωγής αλλά και της διανομής. Τα ιδιωτικά, π.χ., κανάλια που «νέμονται» τα μεγαλύτερα ποσοστά τηλεθέασης συνεχίζουν να γυρίζουν την πλάτη τους στο συναρπαστικό αυτό είδος σινεμά. Ίσως η περιοχή του (ελληνικού) ντοκυμανταίρ καταφέρει κάποια στιγμή να εξισορροπήσει τη φτώχη και δίχως έμπνευση (στη μεγάλη της πλειονότητα) εικόνα που παρουσιάζει η αντίστοιχη περιοχή ταινιών μυθοπλασίας.

Δημήτρης Χαρίτος

ΤΑ ΑΡΙΣΤΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΤΟΥ VITTORIO DE SICA

ΕΤΟ «ΠΑΛΛΑΣ» (18-22 Μαρτίου 2000)

Οκτώ από τα πιο γνωστά έργα του μεγαλύτερου πρωτεργάτη και εκπρόσωπου του ιταλικού νεορελισμού παρουσιάζονται (σε κυλιόμενο πρόγραμμα) στον κινηματογράφο ΠΑΛΛΑΣ από το Σάββατο 18 ως και την Τετάρτη 22 Μαρτίου.

Ευκαιρία για τους παλιότερους να ξαναδούν και για τους νεότερους να γνωρίσουν αυτές τις ταινίες – θεμέλια του μεταπολεμικού κινηματογράφου στη μεγάλη οθόνη σε νέες πλήρως αναπαλαιωμένες κόπιες, κάρη στην εξαιρετική δουλειά του «Συλλόγου Φίλων του Vittorio De Sica».

Το αφιέρωμα συνδιοργανώνεται από το ΥΠ.ΠΟ., το Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης και το Μορφωτικό Ιταλικό Ινστιτούτο στην Ελλάδα.

Δ.Χ.

Για τα Πνευματικά Δικαιώματα

Με ανοιχτή επιστολή προς τον πρωθυπουργό Κώστα Σημίτη 360 δημιουργοί, σκηνοθέτες και σεναριογράφοι εκφράζουν την αγανάκτησή τους για όσα δεν έκανε το υπουργείο Πολιτισμού. Κατηγορούν την υπουργό Πολιτισμού επειδή στις 7 Μαρτίου οπότε και συζητήθηκε το θέμα των Πνευματικών Δικαιωμάτων η κυρία Παπαζώη απουσίαζε από τη Βουλή.

Για περισσότερες πληροφορίες: Οργανισμός Συλλογικής Διαχείρισης Δημιουργών Θεατρικών και Οπτικοακουστικών Μέσων
Χαριλάου Τρικούπη 46, 106 80 Αθήνα
Τηλ. 36.18.368, 36.18.371
FAX 36.32.127.

Μη φοβού Σνούπυ, ο Κύριος μετά Σουλτζ

του Πέτρου Μαρτινίδη

Πενήντα χρόνια ατυχουσών προσπαθειών στο κλώτσημα μιας μπάλας μοιάζει παράλογο. Πενήντα χρόνια παγκόσμιου θαυμασμού προς αυτή την απარέγκλιτη αστοχία είναι απολύτως τρελό. Κι όμως. Η μεγάλη σαγήνη του Τσάρλι Μπράουν και της παρέας του –των Πήνατς– έγκειται σ' αυτό ακριβώς: στην ακλυδώνιστη πραότητα μιας παιδικής συντροφιάς, καθημερινά παρούσας σε μια λωρίδα των εφημερίδων, ενόσω τα εμπαθή πρωτοσέλιδα των ίδιων εφημερίδων πάλλονταν από τις μακαρθικές διώξεις των κομμουνιστών της Αμερικής ή, κάπου σαράντα χρόνια αργότερα, από τις ρηγκανικές ερωτοτροπίες με τους κομμουνιστές της Ρωσίας.

Ο Richard Sennett, ένας από τους σημαντικότερους, εν ζωή, αμερικανούς κοινωνιολόγους, επισημαίνει ότι: «Ο μοντέρνος χαρισματικός ηγέτης καταργεί κάθε απόσταση μεταξύ των συναισθημάτων και των εννοημάτων του και των αντίστοιχων του ακροατηρίου του, κι έτσι, στρέφοντας την προσοχή των οπαδών του στα κίνητρά του, εκτρέπει από το να τον εκτιμήσουν βάσει των πράξεών του».

Φαίνεται πως, ανάμεσα στα επικοινωνιακά ευρήματα των σύγχρονων πολιτιζών, και ο Τσαρλς Σουλτζ κατάφερε να στρέψει την προσοχή των αναγνωστών του στα κίνητρα των ηρώων του –όχι στις πράξεις τους. Παρήγαγε, έτσι, μια σειρά από ιδιότυπα χαρισματικούς ήρωες – διαφορετικούς από τους επιδιδόμενους σε αλληπάλληλα κατορθώματα υπερήρωες των Marvel Comics και διαφορετικούς από τους υπερζηνιτικούς ήρωες των στούντιο Disney. Ηιο κοινά στους ευρωπαϊκούς προ-

δρόμους των κόμικς, όπως ο Topffer ή ο Busch στα μέσα του 19ου αιώνα, παρά στους αμερικανούς γεννήτορές τους, όπως ο Outcault ή ο McCay στις αρχές του 20ού.

Όλη η παρέα του Τσάρλι Μπράουν, διακρίνεται από αισθήματα και κίνητρα, όχι από δοκιμασίες και δράση. «ΓΙΑ ΜΙΑ ΣΥΝΤΟΜΗ ΣΤΙΓΜΗ», διαπιστώνει κάπου ο Τσάρλι, «Η ΝΙΚΗ ΕΔΕΙΧΝΕ ΝΑ 'ΝΑΙ ΣΤΑ ΧΕΡΙΑ ΜΑΣ». Ενώ ο Λάινους, που τον άκουγε, απομακρύνεται σχολιάζοντας: «ΚΙ ΕΠΕΙΤΑ ΑΡΧΙΣΕ Ο ΑΓΩΝΑΣ.»

Ο «αγώνας», κατά κανόνα, είναι κάποια συνάντηση μπέιζ-μπολ με τα παιδιά άλλης γειτονιάς, κάποια παρτίδα ντάμας μεταξύ Τσάρλι και Λούσυ, κάποιο ρεσιτάλ του Σρέντερ με άμουσους ακροατές, κάποια απόπειρα του Λάινους να ξεφύγει από την καθήλωση στο κουβεράκι του κ.ο.κ. Κυρίως, είναι αγώνας αποδοχής της ήττας ή συμφιλίωσης με την αποτυχία –μια ολοφάνερη και συνεχής εκλέπτυνση της μελαγχολίας.

Μ' αυτή την έννοια, οι εικονολογικές υποδείξεις του Edwin Rapofsky, για μια μεθόδευση των αναλύσεων κάθε εικαστικού έργου από το «φυσικό» στο «συμβατικό» θέμα κι από εκεί στις «συμβολικές αξίες», αντιστρέφονται. Οι συνθήκες των ηρώων του Σουλτζ είναι η «φυσικοποίηση» του συμβολικού.

Ένα κήρυγμα αναποτελεσματικής μεγαθυμίας, πίσω από τη σύμβαση μιας παρέας αγέραστων παιδιών κι ενός σκύλου που ποτέ δεν καταφέρνει να ξεκαθαρίσει εάν προτιμά να γίνει σπουδαίος χορευτής ή μέγας συγγραφέας. Το ακατόρθωτο ως στόχος, εν πλήρει συνειδήσει ότι πρόκειται για ακατόρθωτο. (Κι άρα να καταφέρει ο Τσάρλι Μπράουν, έστω για μία φορά, να πετύχει το κλώτσημα της μπάλας, θα ισοδυναμούσε, στη μάταιη αναμονή του Βλαντιμίρ και του Εστραγκόν, με το να εμφανιστεί πασιχαρής ο Γκοντό).

Δεν είναι τυχαίο που, ήδη το 1968, ένας αμερικανός θεολόγος υποστήριξε σ' ένα πολυσέλιδο πόνημα ότι όλες οι ατάκες των Πήνατς ερείδονται σε εδάφια της Αγίας Γραφής. Αναγνωρίζοντας στην παρέα του

Τσάρλι κάτι σαν ιεραρχία αγγέλων, με προφήτες, αγίους, οσίους ή οσιομάρτυρες. Άλλοι, αργότερα, αναγνώρισαν στην ίδια παρέα συγγένειες με τη φιλοσοφική αυτογνωσία του Κίρκεγκωρντ, ομοιότητες προς τους «στοχασμούς» του Πασκάλ, μηνύματα συγκρίσιμα μ' εκείνα του Καμύ στο *Εξεγερμένο Άνθρωπο* κ.λπ.

Για την «ευτέλεια» που υποδηλώνει όρος "Peanuts", ο πλούτος των νοημάτων που τους αποδόθηκαν είναι όλως απροδόκητος.

Μπορεί εκεί να οφείλεται η μεγάλη του επιτυχία κι η μακροήμερησή τους. Μπορεί όμως, όπως έγινε με τον Ερζέ και το Τεντέν του, το τέλος του δημιουργού να είναι η αρχή του τέλους των δημιουργημάτων του. Έτσι κι αλλιώς τα κόμικς, εν γένει, αφού κάλυψαν τον 20ό αιώνα από αρχής μέχρι περατώσεως, δείχνουν να παρίδουν τους χειρισμούς του φαντασιακού στα ηλεκτρονικά μέσα. Ή μπορεί κάποιοι χαρακτήρες, σαν τον Σνούπυ, να αυτοκηθύν και να συνεχίσουν με άλλους σχεδιαστές. Όπως γίνεται λ.χ. με τον Ρα Ταν-Πλαν, ζώντος του Μορίς, που αυτοκηθνήκε από τον Λούκυ Λουκ πριν λίγα χρόνια.

Ανεξάρτητα από τις τύχες των ηρώων πντως, η θλίψη για την τεύχη του δημιουργού παραμένει. Ιδίως ανάμεσα σ' εκείνο που πέρασαν μερικές δεκαετίες απολαμβάνοντας την ιλαρή πικρία των ατυχιών του Τσάρλι Μπράουν και της παρέας του.

Αλλ' ίσως και να μη χρειάζομαστε ιδιαίτερη παρηγοριά για την απώλεια του Σουλτζ, προσφάτως, όπως και για εκείνο του Ερζέ, του Γκοσινύ, του Λιμπερατόρε του Ούγκο Πρατ, παλαιότερα. Με την ιταλική γλώσσα να χαρακτηρίζει τα «κόμικς» από το σχήμα των διαστημάτων μέσα σ' οποία αναγράφονται οι διάλογοι και να ονομάζει: "fumetti", δηλαδή «συννεφια», μπορούμε να υποθέσουμε ότι, πεθονώντας, οι δημιουργοί των "fumetti" παραμένουν σε οικείο περιβάλλον. δ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΧΕΙΜΩΝΑΣ

In Memoriam

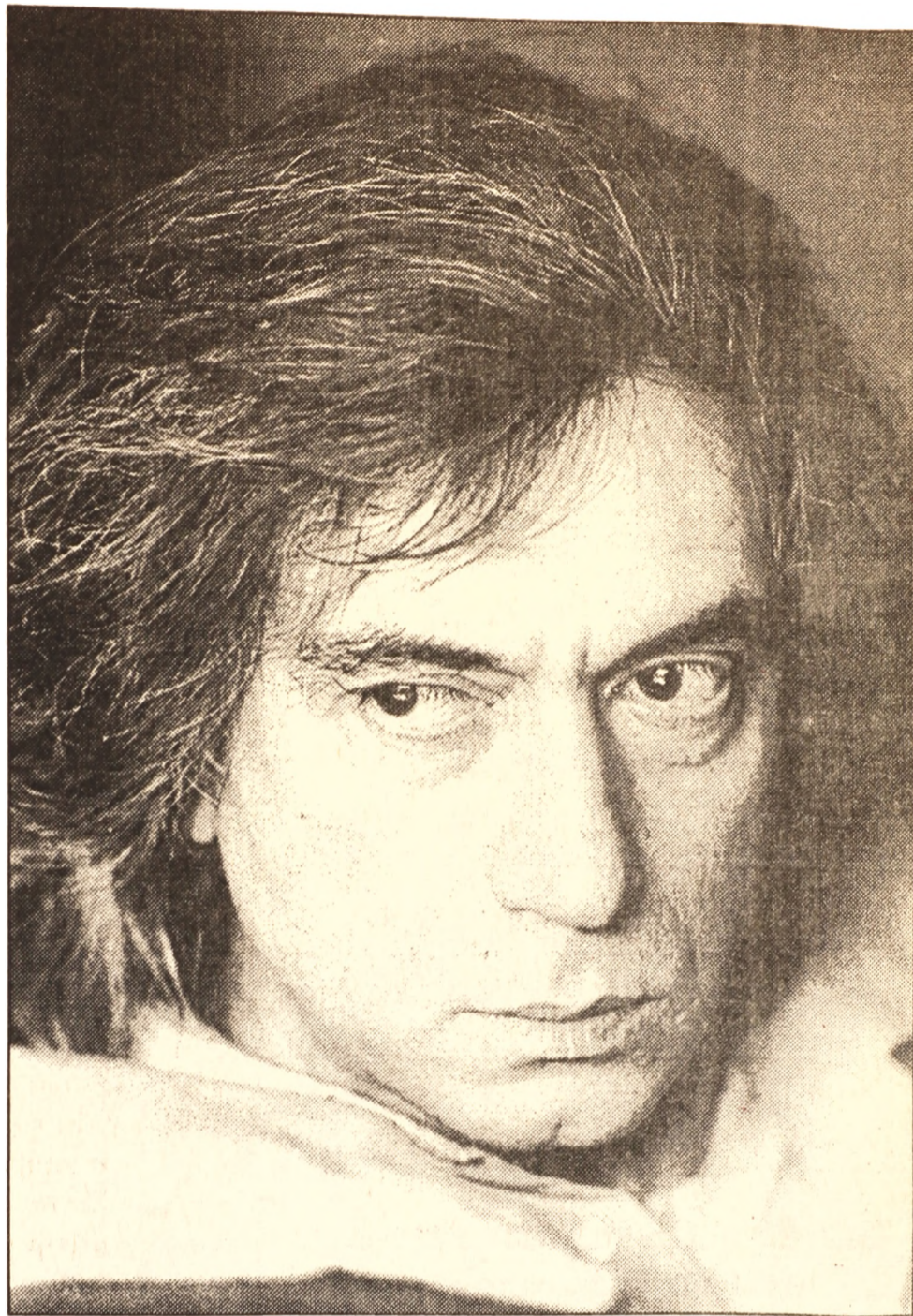
Ο θάνατος ενός πνευματικού ανθρώπου, τις περισσότερες φορές ακολουθείται από μία σωρεία κούφιων λόγων για το «αναντικατάστατο» του εκλιπόντος και από μία ταυτόχρονη εροποίησή του και αποκοπή του από τον απλό χώρο της καθημερινότητας.

Ο Γιώργος Χειμωνάς, που έφυγε τόσο πρόωρα από κοντά μας τις 26 Φεβρουαρίου του 2000, στο αγαπημένο του Παρίσι, ίσως δεν θα απευχόταν περισσότερο. Τον φέρνω στο νου μου αχνά και με την υπέροχη, βαθιά φωνή του να αρνείται για τον αυτό του το πάνθεον των ηρώων. Κράτησε πάντοτε αποστάσεις από τις εξουσίες και διατήρησε για τον εαυτό του το προνόμιο της πλότητας και της γενναιοδωρίας, προνόμια που μόνο οι ληθινοί πνευματικοί άνθρωποι τα κατέχουν. Η ζωή του και το έργο του αποτέλεσαν γι' αυτόν μία αδιάσπαστη ενότητα, καθώς εντός συμφιλίωσε τη ζωή με την τέχνη. Έζησε ποιητικά, κάτι πουλάχιστοι πνευματικοί άνθρωποι μπορούν να το ισχυριστούν και γράψουν, όπως ο ίδιος αναφέρει, «βυθιζόμενος στον εαυτό του». «Εγώ ανήκω στη γενεά αυτών των δραματικών ανθρώπων και όρα που τελειώνει η ιστορία τους δεν μπορώ παρά μονάχα για αλιά πράγματα να μιλώ. Κι αν κάτι μου δίνει αυτό το δικαίωμα είναι ότι ανάληπτα χρησιμοποίησα τον εαυτό μου ως το μοναδικό νοστικό όργανο που κατείχα για να καταλάβω».

Εφάρμοσε, με σπαρακτικό για τον ίδιο τρόπο, τη ρήση του Λίτσε «πρέπει να έχεις το χάος μέσα σου για να γεννήσεις ένα αλλόμονο αστέρι». Η συμφιλίωση αυτή της ζωής με την τέχνη να ιδεατή σε κάθε σημείο του έργου του «κάτι αδυσώπητα κίνητο υπάρχει στον κόσμο. Και το μοναδικό όργανο κίνησης από τον άνθρωπο που προορίζεται να το μετακινήσει είναι ο λόγος. Αλλά είναι όργανο που δεν αντέχει, εύκαμπτο και σαθρό. κίνητο το νόημα της τραγωδίας και προς αυτό εξανίστανται με γάλες κινήσεις, με θόρυβο οι ήρωές της. Παραμερίζοντας τους πελούς, τους γελοίους αντιπάλους τους, που τάχα μ' αυτούς μάχονταν».

Ο Γ. Χειμωνάς έζησε με πάθος, με την ιερή αυτή φλόγα που χαρακτηρίζει τους μεγάλους δημιουργούς όπως ο Hoelderlin, ο Goethe, ο Καζατζάκης, ο Σικελιανός. Το πάθος αυτό ξεπηδάει σ' όλο το έργο του που είναι ένας ύμνος στις ανθρώπινες αξίες γιατί η ψυχή μας είναι το παν και όχι ο νους, μία κούφια βέβηλη κούφια. Γιατί η ψυχή φροντίζει για ό,τι είναι ανοιχτό και το λυπάται και πάει όλα να τα κλείσει μέσα της για να τα προστατεύει».

Ο Γ. Χειμωνάς δεν υπήρξε ένας εγωκεντρικός, μοναχικός ανούσιος που βλέπει την τέχνη ή και τη ζωή ολόκληρη ως παιχνίδι που κάτι οφείλει να εξαργυρώσει. Ονειρευτής ονειρών, χαματίστηκε έναν κόσμο πέρα από τα συμβατικά του όρια και πάλι τα όρια πολέμησε σ' όλη του τη ζωή. Σε μία εποχή που η «πνεύμα» προβάλλεται ως αρετή, αφορμή και πρόφαση ήσσονων ανθρωποθυσιών, υπήρξε συνεπής ως προς τη μόνη

Ο Γιώργος Χειμωνάς όταν έγραφε τα ταξίδια του

ανθρώπινη αξία, αυτήν που όπως ο ίδιος ανέφερε κάνει ένδοξη την ανθρώπινη ζωή, την αξία της αγάπης.

Μακριά από τη μέθη της εξουσίας, τους ολβίους του πλούτου και της ματαιότητας, τους εραστές της ισχύος και της δύναμης, σε μία εποχή που έχει απολυτοποιήσει το μηδέν και οι περισσότεροι χανόμαστε μέσα στους κενούς καθρέφτες της, ο Γ. Χειμωνάς ταυτίστηκε με τους αδύναμους και τους ανυπεράσπιστους. Τόσο μέσα από την προσωπική του ζωή όσο και μέσα από την ιατρική του ιδιότητα, υπερασπίστηκε αυτούς που και το «ίδιο το πρόσωπο του Θεού τους απεύχονταν». Ένας άνθρωπος που τόσο η μόρφωση όσο και η κοινωνική του θέση του έδιναν κάθε δυνατότητα να είναι με το μέρος της εξουσίας και της δύναμης, τη χλεύασε και την αποποιήθηκε περνώντας τη γέφυρα για να υπερασπιστεί τους εγκαταλελειμένους.

Ίσως αυτές του οι ανθρώπινες αρετές, μας έκαναν όσους είχαμε την τύχη να τον γνωρίσουμε, να τον αντιμετωπίσουμε με δέος: ένα τόσο σπάνιο πλάσμα που αληθινά «δεν ήταν του κόσμου τούτου».

Παυλίνα Νάσιουτζικ

* Τα αποσπάσματα εντός του κειμένου προέρχονται από το έργο του Γιώργου Χειμωνά.

20 ΧΡΟΝΙΑ ΧΩΡΙΣ ΤΟΝ ΣΤΡΑΤΗ ΤΣΙΡΚΑ

Από αριστερά: Ν. Κωνσταντόπουλος, Αντιγόνη Χατζηαντρέα-Τσίρκα και Αλεξάντρα Μαλουκάτου, αδελφή του Στρ. Τσίρκα.

ΚΑΤΑΜΕΣΤΗ ήταν η αίθουσα του Πολιτιστικού Κέντρου του Δήμου Αθηναίων «Μελίνα Μερκούρη», την Τρίτη 7 Μαρτίου, όπου το Τμήμα Πολιτισμού του Συνασπισμού οργάνωσε μια από τις επιτυχεστέρες εκδηλώσεις του, αφιερωμένη, τη φορά αυτή, στη ζωή και το έργο του αξέχαστου Στρατή Τσίρκα.

ΤΗΝ ΕΚΔΗΛΩΣΗ, κάτω από τον γενικό τίτλο «Είκοσι χρόνια χωρίς τον Στρατή Τσίρκα» άνοιξε ο πρόεδρος του ΣΥΝ Νίκος Κωνσταντόπουλος: «Ο Τσίρκας –είπε– είναι ρίζα του προβληματισμού μας, φλέβα της ζωής μας, γι' αυτό είναι χρέος της ψυχής μας να καταθέτουμε στη μνήμη του», ενώ βαθύτατα συγκινημένοι, σε όλη τη διάρκεια της εκδήλωσης, ήταν η σύντροφος της ζωής του Αντιγόνη Χατζηαντρέα, η αδελφή του Αλεξάντρα και ο σύζυγός της Πάυλος Μαλουκάτος.

ΓΙΑ ΤΗ ΖΩΗ και το έργο του Στρατή Τσίρκα μίλησαν, κατά σειρά, ο Βαγγέλης Αθανασόπουλος, καθηγητής Νεοελληνικής Φιλολογίας του πανεπιστημίου Αθηνών, ο Αλέξανδρος Ζήρας, βιβλιοκριτικός, ο Σαμουέλ Μπισάρα, μεταφραστής της Λέσχης στα αραβικά και ο Σοφιανός Χρυσστομίδης, δημοσιογράφος και συνεργάτης του Αντί (Αντήνωρ). Τις παρεμβάσεις συντόνιζε η φιλόλογος (και μελετήτρια του έργου του Τσίρκα) Χρύσα Προκοπάκη, ενώ η Εύα Κοταμανίδου απέδωσε τους *Φελλάχους* και ένα απόσπασμα από την *Αριάγνη* – τη συγκλονιστική πορεία της ταξιαρχίας στην έρημο... Η εκδήλωση έκλεισε με την εξαιρετική ταινία του Τάκη Χατζόπουλου: *Ο Στρατής Τσίρκας σε πρώτο πρόσωπο*.

ΑΚΟΛΟΥΘΕΙ το κύριο μέρος της παρέμβασης του συνεργάτη μας Σοφιανού Χρυσστομίδα:

«Τα γραπτά του

του Σοφιανού Χρυσστομίδα

Ο Α ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΩ να επικεντρώσω την παρέμβασή μου στον άνθρωπο, τον ενεργό πολίτη, τον πολιτικό Τσίρκα. Είναι δυνατόν –θα μου πείτε– να διαχωρίζεις τον ποιητή, διηγηματογράφο, ερευνητή, μυθιστοριογράφο (τοί άρεσε πάντα η *«πολυπλοκότητα των ειδών»*...) από τον πολίτη, το πολιτικό Τσίρκα; Απαντώ: Ο διαχωρισμός δεν είναι εύκολος, μι και σε όλο το έργο του –από τους *Φελλάχους* και το *Ισπανικό Ορατόριο*, ως τις συλλογές των διηγημάτων του, την έρευνά του για το Καβάφη, ως τις *Ακυβέρνητες Πολιτείες*, ο πολίτης, ο ιδεολόγος, ο πολιτικός Τσίρκας δίνει έντονο το «παρών» του: Ναι, είμαι με τους πολλούς – μας διαμνηνύει κάθε τόσο. Ναι, μισώ τον πόλεμο τον φασισμό, τον ρατσισμό, πολεμώ τον εθνικισμό, τον αυταρχισμό, την ιδιοποίηση της εξουσίας, τη θανατερή νάρκη του δογματισμού, την αποστέωση. Αλλά στον ποιητή και πεζογράφο Τσίρκα αναφέρθηκαν ήδη οι τρεις προηγούμενοι ομιλητές. Συνεπώς, θ μου επιτρέψετε να συνεχίσω με τον ενεργό πολίτη, τον πολιτικό Τσίρκα.

Τον Γιάννη Χατζηαντρέα-Στρατή Τσίρκα πρωτογνώρισα κάποια 1947, στην Αλεξάνδρεια. Είχε μόλις κυκλοφορήσει η συλλογή διηγημάτων του *Ο Απρίλης είναι πιο σκληρός και* –θυμάμαι– με εχε ερωτήσει ποιο από τα διηγήματα εκείνα μου άρεσε περισσότερο. Του απάντησα αμέσως: Μου άρεσε ο *Αντώνης και ο Τίγρη*. Στο διήγημα αυτό κινούνται τρία πρόσωπα: ο *αφηγητής* (που μιλά σε πρώτο πρόσωπο, είναι διανοούμενος, άρα μπορεί να είναι ίδιος ο Τσίρκας), ο *καθοδηγητής* (κάτι σαν θρύλος, τον αποκαλούν σαν ο *Τίγρης της Φολέγανδρος*, τώρα, όμως, βρισκόταν στην Αλεξάνδρεια) και ο *Αντώνης*, ένας ναύτης του πολεμικού μας ναυτικού, που, στις δύσκολες ώρες του κινήματος του Απρίλη, είχε παραβιάσει τους συνωμοτικούς κανόνες, με μια ενέργεια καθαυ συναισθηματική. Το «στόργυ» θέλει τον αφηγητή να παραδίδει τον Αντώνη στον καθοδηγητή «για τα περαιτέρω», να τους αφήνει μόνους για μισή ώρα και ύστερα να σμίγουν πάλι και οι τρεις. Ακοστε, τώρα, το τέλος του διηγήματος. Έχει κυλήσει το ημίωρο και ο αφηγητής επιταχύνει το βήμα του για να συναντηθεί με τον Τίγρη και τον Αντώνη: «Ένα αυτοκίνητο κλαξονάρισε ξαφνικά χωρίς λόγο. Ο Τίγρης γύρισε το κεφάλι για να δει. Βρέθηκε μέσα στο φως των φάρων. Δεν πρόφτασε να βάλει το χέρι στο κούτελο (=δεν πρόφτασε να κρύψει το πρόσωπό του). Κι εγώ, εγώ νόμισα πως κόσμος όλος έρχονταν τ' απάνω κάτω. Τα μάτια του Τίγρη ήταν μάτια δάκρυα»...

Στάθηκα, ειδικά, στο διήγημα αυτό, γιατί, 15 χρόνια πριν από *Λέσχη*, ο Τσίρκας μάς δίνει το πώς θα ήθελε τον κομματικό καθοδηγητή! όχι στυγνό, αλλά ανθρώπινο, όχι επηρεμένο, αλλά ικανό, φεινό, ευαίσθητο, σεμνό. [Με την ευκαιρία, ως μου επιτραπεί να θ μίσω ότι, για τη σκιαγράφηση του *Τίγρη της Φολέγανδρος*, ο Τσίρκα είχε ως πρότυπο –ως πηγή έμπνευσης– τον άξιο και αειθαλή σύντροφό μας Βασίλη Νεφελούδη, που την περασμένη εβδομάδα γιόρτασε την 95η επέτειο των γενεθλίων του. (Ολόκληρο το διήγημα αναδημοσιεύεται στις επόμενες σελίδες του περιοδικού.) Νομίζω μπορούμε να του στείλουμε την αγάπη μας και τις ευχές μας. [Η

πλούτσια: «την Αριστερά με ανθρωπιά»

θουσα απάντησε με ένα θερμό και παρατεταμένο χειροκρότημα].

Αλλά καθοδηγητής –όπως ήδη ανέφερα– ήταν και ο ίδιος ο Τσίρκας. Πώς δρα, πώς συμπεριφέρεται, ως γραμματέας της *Αντιφασιστικής Πρωτοπορίας*; Θα έλεγα: Όλοι άνθρωποι εσμέν. Θα θύμιζα ότι υπήρχε, τότε, ένα συγκεκριμένο στυλ δουλειάς, που το ακολουθούσαν, λίγο πολύ, όλοι οι όπου γης καθοδηγητές κομμουνιστικών κομμάτων ή οργανώσεων. Αυτό, ως ένα βαθμό, ίσχυε και για την *Αντιφασιστική Πρωτοπορία*, παρά τις ιδιαίτερες συνθήκες κάτω από τις οποίες ανέπτυξε τη δραστηριότητά της, με τα μέλη της να αγωνίζονται από τη μια, για τον «εκδημοκρατισμό της παροικίας» (δεν ήθελαν να προβλέψουν την εκ των πραγμάτων συρρίκνωση και διαρροή της...) και, από την άλλη, για τη λαϊκοδημοκρατική ανέλιξη της «μητέρας πατρίδας», της Ελλάδας. [Ανιστορώ όλα αυτά, γιατί πιστεύω ότι οι αγιογράφοι ποτέ δεν καταξιώθηκαν ως ευυπόληπτα πρόσωπα.]

Υπάρχει, όμως, και ο άλλος Τσίρκας, ο εσαεί ενεργός πολίτης *Στρατής Τσίρκας*. Στην Αίγυπτο ή στο Παρίσι (όπου και ο όρκος των ποιητών στον Φεντερίκο Γκαρθία Λόρκα), στην Αίγυπτο ή στην Ελλάδα (όπου και η συμβολή του στην έκδοση των «*Δεκαοχτώ Κειμένων*», στα χρόνια της δικτατορίας), στην Αλεξάνδρεια, στο Λονδίνο, στο Βερολίνο, στην Αθήνα, όπου μπορεί, ο διανοούμενος δίδει χέρι στον δρώντα πολίτη. Αρθρογραφεί (ενυπόγραφα ή ανυπόγραφα) από τις στήλες του *Έλληνα*, της *Φωνής*, του *Παροίκου*· αποσπά ώρες ολόκληρες από τη συγγραφική του δουλειά για να παρακαθήσει σε μια σύσκεψη της *Αντιφασιστικής Πρωτοπορίας* ή για να οργανώσει μια «μάχη» σε ένα παροικιακό σωματείο, υπογράφει κείμενα διαμαρτυρίας για την αγγλογαλλική επιδρομή στο Σουέζ ή για την εκτέλεση του ζεύγους Ρόζεμπεργκ («*μια μέρα θα σας πούνε αγόρια μου, θα σας το πούνε / γιατί βρισκόμαστε κάτω από τη γη...*») ή για τη δίκη 16 Βάσκων ή για τον πόλεμο των Αμερικανών στο Βιετνάμ. Σε όλα εκείνα τα δύσκολα χρόνια, ο Τσίρκας παραμένει μια *άγρυπνη συνείδηση* που παθαίνεται για τη μοίρα του κόσμου – παθαίνεται, αντιδρά, παρεμβαίνει. Αυτό που, προσωπικά, δεν μπόρεσα ποτέ να συλλάβω, είναι το πώς τα πρόβαινε όλα: και επαγγελματική δουλειά (ήταν διευθυντής μιας μεγάλης επιχείρησης, στην Αλεξάνδρεια), και συγγραφική, και κομμουνιστική. Δρούσε ως οικουμενικός συγγραφέας και πολίτης, αλλά με δυο μεγάλους έρωτες: την Αίγυπτο και την Ελλάδα – την Ελλάδα όχι της αρπαχτής ή της διαπλοκής, αλλά της λεβεντιάς, της Αντίστασης, της κοινωνικής προκοπής.

Θέλω, όμως, να μου επιτρέψετε να σταθώ κι εγώ, για λίγο, στις *Ακυβέρνητες Πολιτείες*, σ' αυτή τη συγκλονιστική μυθιστορηματική τοιχογραφία του Στρατή Τσίρκα. Όχι για να την κρίνω, αφού έχει ήδη κριθεί και καταξιωθεί. [«*Το ελληνικό μυθιστόρημα, δήλωνε ο Τίτος Πατρίκιος –πάνε είκοσι χρόνια– είναι πια το πριν υπό τις Ακυβέρνητες Πολιτείες και το μετά τις Ακυβέρνητες Πολιτείες*»]. Ούτε προτίθεμαι ν' απαντήσω σε κάποιες κομμένες κεραλές που, αν και κομμένες, έχουν γλώσσα και χυδιάζουν: «*Βρίξεις τους λαϊκούς αγωνιστές, είσαι, μαθές, ένα σκατωμένο πετραλάκι. Συνεπώς, είτε αποκηρύσσεις τη Λέσχη σου είτε σε διαγρά-*

Ο Σοφιανός Χρυσσοτομίδης μιλά στην εκδήλωση του ΣΥΝ για τον Στρατή Τσίρκα, στο Πολιτιστικό Κέντρο του Δήμου Αθηναίων.

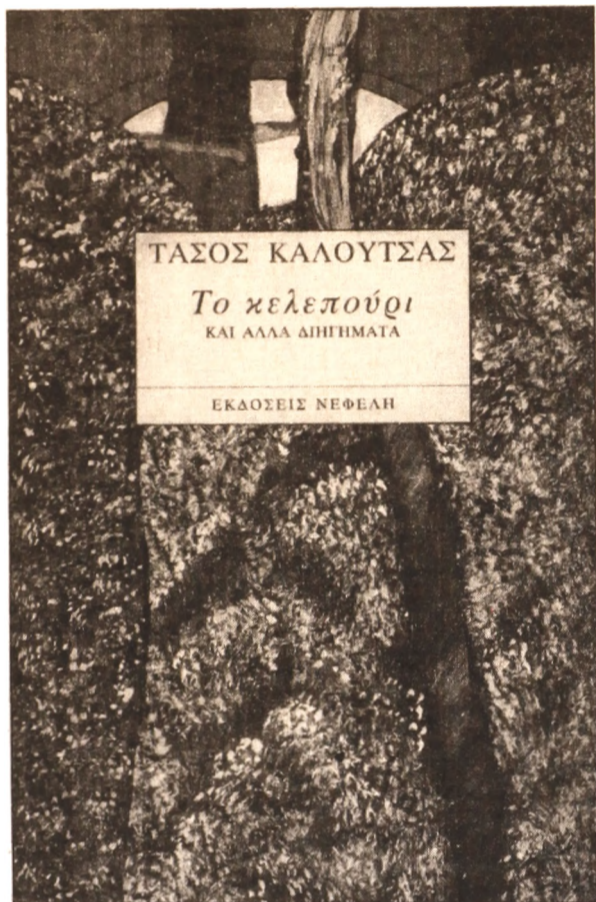
φουμε από το κόμμα». Αυτά είπαν στον ίδιο τον Τσίρκα, ένα εφιαλτικό βράδυ, οι κομμένες κεφαλές. Κι εκείνος, με «*ηρεμιάν ψυχής*» τους είπε: «*Ό,τι βλέπω, καταθέτω. Δεν είναι η συνείδησή μου καπέλλο, να την πάρω από τούτο το καρφί και να την κρεμάσω σε άλλο*».

Θέλω, όμως, να σταθώ στην άποψη ορισμένων σοβαρών μελετητών του έργου του Τσίρκα, οι οποίοι –κατά κάποιο τρόπο– υποστηρίζουν ότι, μέσα από τις *Ακυβέρνητες Πολιτείες*, ο Τσίρκας έπλασε τον τύπο του «*μεταϊδεολογικού ανθρώπου*», έναν τύπο που «*χωρίς να ιδιωτεύει, ζει με ένταση την ατομικότητά του*». Όλες οι απόψεις, βέβαια, είναι σεβαστές και –ως ένα βαθμό– πρέπει να μας προβληματίζουν. Όμως, όσοι γνώρισαν, σε βάθος, τον Γιάννη, τον Στρατή Τσίρκα, ξέρουν ότι, ως την τελευταία του πνοή, δεν έπαυσε να δρα ως συγγραφέας και ενεργός πολίτης. Στα δίσεκτα χρόνια της δικτατορίας είναι μέλος του Εθνικού Συμβουλίου του Πατριωτικού Μετώπου – του ΠΑΜΕ. Μετά τη διάσπαση του ενι-

ΤΑΣΟΣ ΚΑΛΟΥΤΣΑΣ

Το κελεπούρι

(ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ)

Δεκαεννιά ιστορίες, «ηθελμένα κοινές», που περιγράφουν επεισόδια της σημερινής καθημερινής ζωής και σκιαγραφούν ισάριθμες καταστάσεις και χαρακτήρες, συχνά εικόνες «αντιπροσωπευτικές της ενδημούσας ελλαδικής σχιζοφρένειας».

Η γραφή είναι νεορεαλιστική, οι τόνοι χαμηλοί, με προεκτάσεις και έμμεσες παραπομπές – κάτω από την «ασήμαντη» επιφάνεια– «σ' ένα ευρύτερο πλέγμα καταστάσεων». Η δράση προχωρεί αποκτώντας αυξανόμενη εσωτερική ένταση.

ΕΠΙΣΗΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

ΤΟ ΚΑΙΝΟΥΡΙΟ ΑΜΑΞΙ

Διηγήματα

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 6 • ΑΘΗΝΑ 10680

ΤΗΛ. 3607.744 • FAX 3623.093 • E-mail: nefeli-p@otenet.gr

αίου τότε ΚΚΕ, εντάσσεται στις γραμμές του ΚΚΕ Εσωτερικού. Αλλά και αν ξεφυλλίσετε τους τόμους της *Αυγής*, από το 1974-80, θα απαντήσετε, πολλές φορές, το όνομα του Τσίρκα κάτω από κείμενα πολιτικά, ακόμα και προεκλογικά, υπέρ της Αριστεράς – της ανανεωτικής, δημοκρατικής, οικολογικής Αριστεράς, φυσικά.

Αλλά και πέρα από τα κείμενα αυτά: Στο Α' Πανελλήνιο Συνέδριο Λογοτεχνών (Νοέμβριος '75), ο Τσίρκας θα σταθεί στη «δραστηριότητα» που μπορεί να έχει ο λόγος του λογοτέχνη· ο οποίος μπορεί να πάει και πιο πέρα, να προτείνει, δηλαδή, «τις απαραίτητες διαρθρώσεις των βασικών δομών της κοινωνίας, της οικονομίας και της πολιτικής, για την έξοδο από την κρίση». Στον λογοτέχνη, όμως, ο Τσίρκας αναθέτει και κάποιον άλλο ρόλο. Ακούστε τι λέει σε μια συνέντευξή του στην *Ελευθεροτυπία*, 15.10.75, στη συνάδελφο και συγγραφέα Ιωάννα Κωτσάκη: «Μεγάλος τεχνίτης που να μην ήρθε σε σύγκρουση με το κράτος και τη βία, δεν ακούσθηκε. Γιατί; Διότι, στη βαθύτερη ουσία του, είναι "λογιστής ψυχών". Μετρά τις θυσίες και ζητεί λογαριασμό».

Μαρτυρούν τα κείμενα αυτά κάποιον συγγραφέα που ζει απλώς και μόνο «με ένταση την ατομικότητά του;» Δεν νομίζω.

* * *

ΚΥΛΗΣΑΝ είκοσι χρόνια αφότου ο Στρατής Τσίρκας έφυγε για τον «ασφοδελό λειμώνα του θανάτου και της αιωνιότητας». Από τότε, πολλοί δρόμοι έχασαν το οδόσημό τους. «Πολλά σπίτια χάθηκαν κάτω από τη θάλασσα, πολλοί χορευτές χάθηκαν κάτω από το λόφο». Και κάποιον είπαν πως ο σημερινός κόσμος είναι «η αρνητική πλευρά ενός μέλλοντος που δεν κερδήθηκε». Δεν ξέρω αν η «εικονογράφηση» αυτή είναι πλήρης. Αυτό που ξέρω είναι ότι για όλους εμάς, την Αντιγόνη, την Αλεξάντρα, τον Παύλο, τους φίλους του, τους αναγνώστες του, για τη δική μας την εσαεί καιομένη και μη κατακαιομένη ανανεωτική Αριστερά, ο Στρατής Τσίρκας εξακολουθεί να βρίσκεται ζωντανός ανάμεσά μας.

Λίγο προτού κλείσω, μου έρχεται στο νου, τούτη την ώρα, ένα άρθρο της Κατερίνα Πλασσαρά, δημοσιευμένο στο περιοδικό *Αντί* [τ.χ. 145, 15.2.80] λίγες μέρες μετά το θάνατο του συγγραφέα της Τριλογίας: «Η μεγαλύτερη προσφορά του Στρατή Τσίρκα –έλεγε το άρθρο– βρίσκεται στον ιδεολογικό χώρο... Με τα γραφτά του πλούτισε την Ελληνική (ανανεωτική) Αριστερά σε ανθρωπιά. Τη βοήθησε ν' αναρωτιέται πάντα για το δρόμο της, να μη εφησυχάζει, ν' αναζητά το ρόλο της μέσα στις συγκεκριμένες (κάθε φορά) περιστάσεις».

Αλλά, ακριβώς γι' αυτό, ο Γιάννης Χατζηαντρέας, ο Στρατής Τσίρκας, παραμένει ένας φίλος, οικείος, πάντα επίκαιρος συνομιλητής. Αν ζούσε, θ' ανταλλάσσαμε, ασφαλώς, απόψε πολύ ενδιαφέρουσες κουβέντες μαζί του: Για τις εν όψει εκλογές, για τη ΟΝΕ, για την παγκοσμιοποίηση, για την ευρωπαϊκή Αριστερά για το εφικτό ή ανέφικτο μιας νέας προσέγγισης ανάμεσα στη ανάπτυξη και την αλληλεγγύη, ανάμεσα στην ισότητα και τις νέες ευκαιρίες.

Αλλά η επικοινωνία με τους ασφοδελούς λειμώνες είναι –φευ!– ανέφικτη. Γι' αυτό επιτρέψτε μου να κλείσω με ένα μόνο μήνυμά του αξέχαστου φίλου και συντρόφου μας: Αριστερά θα πει, πρώτα απ' όλα, ευαισθησία. Και ντομπροσύνη. Αριστερά θα πει να μάχεται για τη δημοκρατία, την ελευθερία, την κοινωνική δικαιοσύνη για τις δυνατότητες του απλού ανθρώπου. Αριστερά θα πει να πιστεύεις στη δημοκρατική, προοδευτική εκδοχή και, ταυτόχρονα, να αγρυπνείς για να μην πέσεις ο ίδιος στο τέλμα του κομπορρομισμού και της αποστέωσης. Και ένα τελευταίο, που το αντλώ από τη «Νυχτερίδα» του: «Μόνο η ανανέωση φωτίζει και παστρεύει». ☘

ΣΤΡΑΤΗΣ ΤΣΙΡΚΑΣ

‘Ο ‘Αλέκος κι ο Τίγρης

- ΠΡΟΣΕΧΕ, τοῦ εἶπα. Τί τά σέρνεις ἔτσι τά ἔρημα;
Ἦταν σκοτεινά πίσσα. Πηγαίναμε ἀπ’ τό πεζοδρόμι κι αὐτός σκόνταψε πάνω σέ κάτι σιδερόπετρες, πού τίς εἶχαν σωριάσει κειδά γιά νά σιάξουνε τό δρόμο. Κόντεψε νά σκοτωθεῖ.

- Τί θές, μάτια μου, σάματι σέ γάμο μέ πηγαίνεις γιά νά χορεύω; Ποῦ πᾶμε;

- Θά δεῖς, τοῦ εἶπα.

Δέν ξέρω πῶς τοῦ φάνηκε ἀπ’ τή φωνή μου πῶς χαμογελοῦσα, ξεθάρρεψε ὁ μπαγάσας, μοῦ ἴπιασε τό χέρι καί πολεμοῦσε νά δεῖ τά μοῦτρα μου. Ξανασκόνταψε.

- Πᾶμε ἀπ’ ἀντίκρου, μοῦ λέει. Γιατί δέ θές;

- Γιατί, τοῦ λέω, τ’ αὐτοκίνητα ἔρχονται κόντρα κι οἱ φάροι θά πέφτουν πάνω στά μοῦτρα μας. Θά μᾶς γνωρίσουνε.

- Ἄ, καλά, εἶπε καί σώπασε.

Ἄπ’ τ’ ἄλλο πεζοδρόμι ἀκούονταν ἡ θάλασσα νά στενάζει ἤσυχα. Τά σιδερένια κάγκελα τῆς προκυμαίας γυάλιζαν ἀπ’ τήν ὑγρασία πού ἔχε καθίσει πάνω τους. «Ἄκου τη», μοῦ ἔχε πει ὁ Ἀλέκος. Εἶχε σταθεῖ μέσ στά σκοτεινά καί τήν καμάρωνε. «Ἐπειτα ἀπ’ τή χτεσινή τρικυμία, ἤσυχάζει», εἶπε μ’ ἕναν τρόπο πού τ’ ἀντερά μου ἀνακατώθηκαν. Ἦταν σάν πατέρας πού κάθεται καί κοιτάζει τή σεληνιασμένη κόρη του νά κοιμᾶται ἔπειτα ἀπό κρίση.

Εἶχαμε ξεκινήσει ἀπ’ τήν Ἀλεξάντρεια καί τώρα περπατούσαμε πάνω στήν Κορνίς πηγαίνοντας γιά τά προάστια. Μᾶς ἔμεναν ἀκόμα εἴκοσι λεπτά γιά νά φτάσουμε στό ραντεβού. Ἐκεῖ θά περιμένε ὁ Χ. καί θά τοῦ τόν παράδινα.

- Πόσω χρονῶ εἶσαι; τοῦ λέω.

- Τί, πού δέ μέ πῆραν στό στρατό; μοῦ λέει. Τό χρέος μου τό κανα. Πῆγα νοσοκόμος... μᾶ δαγκώθηκε μονομιᾶς.

Δεξιά μας ἦταν ἕνα καφενεῖο μπαρμπερίνικο. Πίσω ἀπ’ τή χοντρή μαύρη κουρτίνα γιά τά φῶτα, ἀκούονταν πολλές φωνές μαζί καί δυνατές, θυμωμένες. Ἀκούονταν καί τά παξιμάδια τοῦ ντόμινου πού τά βαροῦσαν πάνω στά ξύλινα τραπέζακια. Ἦταν σάν νά σπάζανε καρύδια στό μεντεσέ μᾶς πόρτας. Ὁ τόπος γύρω εἶχε μιά ξινισμένη μυρουδιά ἀπό τσαί καί τουμπεκί.

- Νά πάρουμε ἕνα καφεδάκι; μοῦ λέει ὁ Ἀλέκος. Θά πῶ νά μᾶς φέρουν καρέκλες ἐδῶ ἔξω στά σκοτεινά.

- Ὁχι, τοῦ λέω ξερά. Δέ μᾶς παίρνει ὁ καιρός.

- Μά εἶναι μιά ὥρα πού μέ σέρνεις τρεχάλα, στρίψε ἐδῶ, πέρα ἐκεῖ, σά νά μᾶς κυνηγᾶ κανένας. Ἄς κάτσουμε καί λιγάκι. Δέν ἔχω πιά τά πόδια σου...

- Κι ὅμως τό χρέος σου τό κανες, μοῦ ξέφυγε καί τοῦ ἴπα κοροϊδευτικά. Δυό μέρες ἔβραζα μέσα μου.

- Αὐτά εἶναι αἰσθηματικά πράματα, εἶπε. Ἐσύ δέ μπορεῖς νά τά καταλάβεις, εἶσαι στεγνός ἄνθρωπος.

- Καί πότε πρόφτασες νά μέ ψυχολογήσεις; τοῦ κάνω. Μέ τίς συναντήσεις πού ἔχουμε στό πόδι, πότε ἐδῶ καί πότε ἐκεῖ; Γρήγορα βγάζεις τά συμπεράσματά σου θαρρῶ.

- Καί σύ πότε πρόλαβες νά μέ γνωρίσεις, μάτια μου;

- Ἐγώ;

- Μοῦ κοπανᾶς κάθε φορά γιά τό χαρακτήρα μου, πῶς εἶμαι ἀπειθάρχητος, πῶς πρέπει νά στρώσω...

- Ἐγώ εἶμαι ἄλλο, ἐγώ...

Μ’ εἶχε στριμώξει ὁ μπαγάσας. Μοῦ ἔρθε νά τόν παραλάβω καί νά τοῦ τά ψάλλω, νά τόν κάνω σκουπίδι. Μ’ αὐτό ἦταν δουλειά ἄλλουνοῦ. «Φέρ’ τονα, μοῦ ἴπανε, καί θά δεῖ». Ἐκανα πῶς ἀνάβω τσιγάρο γιά νά δώσω τόπο στήν ὀργή.

- Καί γιά μᾶς, δέν ἔχει κανένα ἀπό τοῦτα τά πλούσια;

Ἦθελε νά ξαναπιάσει κουβέντα ὁ φίλος. Ἐτσι μοῦ ἔρθε νά μὴν τοῦ δώσω. Κι ὅμως ἔβγαλα τό πακέτο καί τοῦ πρόσφερα.

- Εὐχαριστῶ. Ξέρεις, μοῦ λέει μετά πού ἀναψε μέ τά σπύρτα μου, στή δουλειά σου φαίνεσαι καλός, μᾶ σοῦ λείπει κάτι. εἶσαι στεγνός. Τούς ἀνθρώπους τούς πονᾶς μέ τό νοῦ, δέν τούς πονᾶς μέ τά σπλάχνα. Ἐνα παράδειγμα: Χάλασες τόν κόσμο σάν ἦρθα καί σοῦ ἴπα πῶς σαβάνωσα τά παιδιά μας πού σκότωσε ὁ Βούλγαρης. «Πάει, κήηκες τώρα πιά», μοῦ φώναζες. «Δέν εἶχες τό δικαίωμα νά ἐκτεθεῖς ἀφοῦ ἀπαγορεύονταν. Ἐχεις πόστο σοβαρό εἶσαι ὁ μόνος μας σύνδεσμος τή σήμερο ἐκεῖ μέσα καί σύ πῆγες καί κήηκες!». Τό ἔχεις καλύτερα δηλαδή νά πᾶνε τά παιδιά μας ἀσυγύριστα, σάν ἀλίητες. Τό κορμί τοῦ ἀνθρώπου ἔχει δικαιώματα, φίλε. Ξέρεις τήν ἱστορία τῆς Ἀντιγόνης;

- Τελείωσα γυμνάσιο, τοῦ λέω μέσ ἀπ’ τά δόντια μου.

- Ἄ, συγγνώμη. Τελείωσες γυμνάσιο κι ὅμως αὐτό δέν τό κατάλαβες. Εἶδες ὅταν σοῦ ζήτηξα νά πᾶς πιό πάνω τήν ὑπόθεση τί ἀπάντηση μοῦ ἴφερεις;

Ἐδῶ μέ πῆραν τά διαβόλια μου. Μπέρδευε τά ζητήματα σά δικολάβος.

- Νά μέ συμπαθᾶς, τοῦ λέω μ’ εὐγένεια. Ἦ ἀπάντηση πού σοῦ ἴφερα ἦταν γιά τά λουλούδια.

Στήν ταφή τῶν σκοτωμένων τῆς νύχτας τ’ Ἀι-Γιωργιοῦ, εἶχαν ἀφήσει τά φέρετρα τῶν δικῶν μας γυμνά, χωρίς στεφάνια. «Οἱ σκύλοι, οἱ σκύλοι οἱ μαῦροι!...» πρόφτασε λαχανιασμένος ὁ Ἀλέκος. «Τ’ ἀφήσαν παραπονεμένα τά παιδιά μας, σά φτωχαδάκια, σάν ξιπόλητα. Κι εἶναι ἄνοιξη! Δέ βρέθηκε. ἀδερφέ, ἕνας δικός μας, μιά γυναίκα, νά τούς ρίξει μιά φούχτα γιασεμιά;». Ἐκανε μεγάλο ζήτημα γιά κείνα τά τρία γυμνά σεντούκια. Στό τέλος εἶπε πῶς θ’ ἀγοράσει μέ τό μιστό του στεφάνια. θά γράψει πάνω στίς κορδέλες τά ὀνόματα τῶν

συναδέλφων μας και θα τα πάει μοναχός του στα μνήματα. Του τό απαγόρευσα. Τσακωθήκαμε. Και κεί, μέσα στη μέση του καβγά, καλιάρησε απότομα. «Καλά», μου λέει. «Σέ παρακαλώ να πᾶς τό ζήτημα πιό πάνω, κι ὅποια και νά 'ναι ἡ ἀπάντηση, σοῦ δίνω ἐπίσημα τό λόγο μου να τήν παραδεχτώ χωρίς συζήτηση».

– Μά κι ἐγώ γι' αὐτά σοῦ μιλω, μ' ἀντίκοψε. Γιά τούς τρεῖς σκοτωμένους, γιά τή μνήμη τους.

«Ἐγνοια σου, Ἀλέκο», σοῦ παραγγείλαν να μου πεις, «λίγα εἶναι τά ψωμιά τῶν μαύρων. Στη Λαϊκή Δημοκρατία πού θα φτιάσουμε, θα ἔχουμε και σέρες γιά να καλυτερεύουμε τούς σπόρους τῶν λουλουδιῶν. «Ψωμί και Τριαντάφυλλα», εἶπε ἕνας μεγάλος δικός μας, δέν εἶναι; Σέ τρεῖς ἀπ' αὐτές τίς σέρες θα βάλουμε τά ὀνόματα τῶν δολοφονημένων συντρόφων γιά να 'ναι ἡ ντροπή τοῦ Βούλγαρη αἰώνια. Ἔχεις τό λόγο μας». Ἔτσι δέν ἤρθες και μου 'πες;

Δέν ἦταν ὁλότελα ἔτσι. Τά ὁμόρφαινε τά λόγια ὁ μπαγάσας, μά τό νόημα ἦταν πάνω κάτω αὐτό. Εἶχα ζητήσει συνάντηση μέ τό Χ. «Τό και τό τοῦ 'πα, ὁ Ἀλέκος!». Κάθισε και σκέφτηκε. Ὅταν μου 'πε τί ἀπάντηση να τοῦ πάω, ἐγώ σήκωσα τό κεφάλι και τόν κοίταξα μέσα στά μάτια. «Τόν δουλεύεις ἄγρια», τοῦ λέω. «Τόν δουλεύω, ἔ;» μου 'πε και χαμογέλασε και δέν πρόσθεσε τίποτ' ἄλλο. Μά σάν ἔδωσα τήν ἀπάντηση στόν Ἀλέκο, τότε κατάλαβα πώς κάποιο λάθος κάναμε. Γιατί τοῦτος ἐδ ὅ τήν πήρε ἀμέσως στά σοβαρά. Και να τώρα πού μᾶς γύρευε και ρέστα...

– Ὁ ἀγώνας, μου λέει ξαφνικά ὁ Ἀλέκος πιάνοντάς με ἀπ' τό μπράτσο, εἶναι σάν τή μάνα πού ἀποκόβει τό μωρό της ἀπ' τό βυζί. Για χατίρι του κόψαμε κάθε σκέση μέ τήν εὐαισθησία, δέ θέλουμε να σκεφτοῦμε τίς ὁμορφιές τοῦ κόσμου, γιατί φοβούμαστε μή λάχει και μαλακώσει ἡ καρδιά μας και λυγίσουμε. Λάθος! Ἐγώ σ' ἔχω παλικάρι να πολεμᾶς και να μήν ξεχνᾶς τίποτα. Νά 'σαι ἀκέραιος.

– Ἀκουσε, τοῦ λέω. Γράμματα ξέρω πιό πολλά ἀπό σένα, μά ἐσύ 'σαι ὁ διανοούμενος. Πρόσεξε! Τά πράγματα εἶναι ἀλλιῶτικα: Εἶχες ἕνα πολύ σοβαρό πόστο και πηγες και τό 'καφες ἀπό μιὰ κουτουράδα της στιγμῆς. Και τό ἀστεῖο εἶναι πώς δέ σέ εἶδε και κανένας τους. Μόνο οἱ χαμιέδες τοῦ Νοσοκομείου σέ πήρανε χαμπάρι και τώρα σέ διώξαν.

Σάν ἀστραπή πέρασε μέσα ἀπ' τό νοῦ μου τό τεράστιο χτίριο τοῦ νοσοκομείου. Στην ἀριστερή κόχη τοῦ μεγάλου Πί, μέσα στη σκιά, εἶδα τόν Ἀλέκο κρεμασμένο ἀπό 'να παραθυράκι, ἕνα ἀπ' τά πεντακόσια τόσα παράθυρα, να κουνᾶ τήν ἄσπρη ποδιά του σ' ἕνα καραβάνι φορητά αυτοκίνητα πού περνοῦσαν μακριά, κάτω πέρα ἀπ' τήν αὐλή, πέρα ἀπ' τόν κατήφορο μέ τό γρασίδι και τ' ἀθάνατα, στην ἀντικρινή μεριά τ' ἀσφαλτομένου δρόμου, σέ τριακόσια μέτρα ἀπόσταση. Ἦταν μιὰ κουτή κι ἀνώφελη χειρονομία. Ὁ Ἀλέκος ζήτησε να δικαιολογηθεῖ: «Δύο μῆνες πού δέν ξέραμε τί ἀπόγιναν. Εἶχαν ἀφήσει γένια, φοροῦσαν κουρελιασμένες στολές. Οἱ παντιέρες και τά συνθήματα. Τραγουδοῦσαν. Πού τούς πήγαιναν; Κάποιος ἔπρεπε να τούς δείξει πώς τούς εἶδαμε και θα ἔχουμε τό νοῦ μας...».

Ἦταν ἀπό κείνους πού παίρνουν τόν ἀγώνα γι' ἀτομική τους ὑπόθεση. Ὅτι δέν προφτάσουν να τό κάνουν οἱ ἴδιοι, ἰσχυροῦν πώς δέ θα γίνει ποτές. Αὐτοῦ ἦταν ἡ ρίζα τοῦ κακοῦ. Θέλησα να τοῦ τό πῶ να τοῦ πῶ κι ἄλλα. Μά δέν ἦταν δουλειά μου.

– «Φέρ' τονα και θα δεῖ!» εἶχε πει μέσα ἀπ' τά δόντια του ὁ Χ. και πίσω ἀπ' τά σμιγμένα ματοτοῖνουρά του ἄστραψε μιὰ μικρή φλόγα, ἄσπρη και θυμωμένη. Ὁ Τίγρης της Φολέγανδρος! «Φουκαρά», εἶπα μέσα μου τοῦ Ἀλέκου. «Φοβάσαι. Ἄν ἤξερες ὅμως τί σέ περιμένει, θα τό βούλωνες και θα κοιτοῦσες να συμμαζέψεις τό κεφάλι σου, να ἐτοιμαστῆς...»

Μέ κούραζε. Ἄμα βρίσκουμε μέ πεισματάρηδες και στραβοκέφαλους ἀνθρώπους πάντα τό παθαίνω αὐτό. Σφίγγονται οἱ μασέλες μου, σταματᾶ τό μυαλό και δέν μπορῶ να βγάλω λέξη. Μά γιά τόν Ἀλέκο, πέρα ἔβρεχε. Μιλοῦσε, μιλοῦσε μέσ στα σκοτεινά κι ἄνοιγε τώρα κείνος βιαστικά τό βῆμα του, θαρρεῖς κι ἔτρεχε να πιάσει τούς λογισμούς του πού πήγαιναν μπροστά.

Μπορεῖ και ν' ἀνυπομονοῦσε να φτάσουμε πιά. Καταλάβαινε πώς τό φταίξιμό του ἦταν μεγάλο, ἄκουε και μένα να τοῦ μιλω και να μήν τοῦ λέω αὐτά πού περιμένε ν' ἀκούσει... Ἀλλιῶτικα τόν εἶχα συνηθίσει. Γι' αὐτό ἀνησυχοῦσε και βιαζόταν χωρίς να ξέρει πού πᾶμε. Τόν ἔπιασα ἀπ' τόν ὦμο να μήν τρέχει.

Ἐδῶ ἡ θάλασσα ἔκανε κόρφο. Τά φύκια μύριζαν βαριά σαπίζοντας σωριασμένα στ' ἀκρογιάλι. Δέν ἔβλεπες τίποτα. Μόνο τή μπόχα τους ἄκουες κοφτή μέσ στό λαρύγγι, πού σοῦ σταματοῦσε τήν ἀνάσα. Σάν ἦμαστε παιδιά ἐρχόμαστε ἐδῶ πέρα και μαζεῦαμε ψεῖρες της θάλασσας. Ἀνασηκώναμε λίγο τά φύκια πού τά 'χε ἀσπρίσει ὁ ἥλιος και τρίζανε σά να 'ταν χαρτίνα, κι ἀπό κάτω, μέσα στη σκοτεινή ὑγρασία, τρέχανε μυλιούνια οἱ ψεῖρες. Τό καλύτερο δόλωμα γιά σαργούς. Ὁ ἥλιος πάνω στα νερά. Κάτι θαλασσοπούλια μέ μεγάλες ἄσπρες φτεροῦγες και κόκκινες μύτες βουτοῦσαν... Θα 'θελα να 'χε τελέψει αὐτή ἡ δουλειά τοῦ Ἀλέκου, να βρισκόμουν ἄλλοῦ...

Και κεί μέσα στα σκοτεινά ἔνωσα πώς ἐρχόταν ὁ Χ. Κοίταξα τό ρολόι μου. Οἱ φωτεινοί δείχτες λέγαν πώς ἦταν ἡ ὥρα. Ἔτσι γινόταν κάθε φορά. Πάνω στό λεπτό, πάνω στό δευτερόλεπτο, ἔβλεπα τή σιλουέτα του να 'ρχεται. Ἔσκιζε τό σκοτάδι σάν κάμα, σάν πλωριά γοργόνα ἀπό φρεγάδα και πλησίαζε, μ' ἕνα περπάτημα λαστιχάτο, γιομάτο δύναμη και λεβεντιά, ψηλός, ἀδύνατος, αἰσιόδοξος, νέος ἀκόμα. Λίγα βήματα πιό μακριά μου ἔβλεπα να γυαλίζει ἡ νικελένια μπούκλα της ζώνης του, τ' ἀσπράδι τῶν ματιῶν του, τό σμάλτο ἀπό τά δόντια του, πού τά ξεσκέπαζε τό ἦσυχο, αἰνιγματικό του χαμόγελο. «Καλησπέρα», ἔλεγε τραγουδιστά, «τί νέα;». Μ' ἔπιανε ἀπ' τό χέρι και παίρναμε πίσω τό δρόμο ἀπό κεί πού 'χε φτάσει. Κόντρα στους φάρους. Ἄμα ἐρχόταν κανένα αυτοκίνητο, ὁ Χ. σήκωνε ἦσυχά τό χέρι κι ἔξυνε τό τριγωνικό του κούτελο στη ρίζα, στό σμίξιμο τῶν φρυδιῶν. Τό πετοῖ του εἶχε ἀσπρίσει, σά να 'ταν ἀπό πανί. Τρεῖς μῆνες τώρα πού δέν τόν ἔβλεπε ὁ ἥλιος. Κι εἶχε κάνει ἄλλα τρία χρόνια στην Ἀκροναυπλία και δυό στην Πύλο. Μά τότε γιατί τόν φώναζαν ὁ Τίγρης της Φολέγανδρος;

– Καλησπέρα σας, τί νέα;

– Καλησπέρα, εἶπε ὁ Ἀλέκος κι ἔδωσε τό χέρι του. Ποιός εἶναι; μέ ρώτησε ἐμένα.

Σταθήκαμε. Ἐγώ ἔκανα τίς συστάσεις.

– Ὁ Ἀλέκος, εἶπα, νοσοκόμος. Ἀπ' ἐδῶ ὁ Χ.

– Ὁχ, ἔκανε ὁ Ἀλέκος τρομαγμένος και μ' ἔπιασε ἀπό τό σακάκι στα σκοτεινά.

Ἐγώ ἤθελα να φύγω. Πιό πέρα ἔπρεπε να παραδώσω και χαρτιά. Θα τούς ἀφήνα μισή ὥρα μονάχους να τά ποῦνε κι

Ύστερα θά γύριζα νά παραλάβω τόν 'Αλέκο. 'Ετσι τά 'χαμε συμφωνήσει.

- Πήγαινε, μοῦ λέει ὁ Χ. Θά μᾶς βρεῖς στ' ἀντικρινό πεζοδρόμι, ἀπ' τή θάλασσα.

'Ενα βάρος πλάκωνε τόσην ὥρα τήν ψυχή μου κι ἔφυγε. «Γειά σας» εἶπα, καί πῆρα τόν ἀνηφορικόδρομάκο, δεξιά. 'Ανέβηκα. Καί τότε εἶδα τό φεγγάρι φωτισμένο κόκκινο πάνω στό σκοτεινό οὐρανό. Μέ χτύπησε μιὰ μυρωδιά ἀπό ἀγιοκλίματα. 'Η μεριά ἦταν ὅλο βίλες καί κήπους μέ δέντρα μεγάλα καί πυκνά. 'Αλλος κόσμος ἐδῶ, ἄλλες ἔγνοιες. Περνώντας μπρός ἀπ' τόν κῆπο μέ τά σιδερένια κάγκελα, χτύπησε ἡ καρδιά μου. Τί να γίνεται τό ξένο κορίτσι; Μῆνες καί μῆνες πού δέν ἦρθα νά τή δω, νά μυρῖσω τόν κόρφο της. Τό γυμνό κορμί της πάνω στό χαλί, στήν ταράτσα, κάτω ἀπ' τό φεγγάρι, τόν τερασμένο Αὐγουστο... Τίς νύχτες μέ περίμενε ὄρθια, βαπώντας τό πόμολο τῆς μισογερμένης ξώπορτας. Μ' ἔπαιρνε ἔπ' τό χέρι κι ἀνεβαίναμε ἀκροπατώντας σάν κλέφτες τή μαρδιά σκάλα πού ἦταν φτιαγμένη ἀπό καρυδόξυλο. 'Ενα κριπιόνι ἔφεγγε ὅλη τή νύχτα, ποτέ δέν ἔσβηνε. Στ' ἀπάνω τάτωμα πιάναμε τήν ἀνάσα μας. Μή μᾶς ἀκούσει ὁ γέρο θείος της πού ξαγρυπνοῦσε κλειδωμένος στό γραφεῖο του. 'Η φωτισμένη χαραμίδα στό κατώφλι. Καί πάντα, πάντα ξεπετοῦσε ἡ καρδιά μας, σάν ἀκούαμε τό μεγάλο ρολόι νά κάνει σάκ!». 'Ενα ἀρχαῖο μόνιπλο πού μοιαζε μέ φέρετρο στημένο ὄρθιο στόν τοῖχο. Κάθε πέντε λεπτά ἄλλαζε πορεία τό ζουπιλέκι του, «τάκ!». Δέν ἤξερες ἂν τρίζει κανένα σανίδι ἢ ἰνοῖγει μονομιᾶς μιὰ πόρτα. 'Ακόμα καί σάν ἔλειπε ὁ γέρος σέ παῖδι τό ἴδιο τρομάζαμε. Τό στοιχείο τοῦ σπιτιοῦ γιά ἡ ἔγνοια τοῦ χρόνου πού περνᾷ; Κι ὁ 'Αλέκος λέει πώς δέν εἶμαι εὐαίθετος... Τόν πονοῦσα τώρα πού τόν ἔβαζα μέ τό νοῦ μου. 'Ο Χ. δέ χωράτευε. 'Ο νοῦς του τρυποῦσε σά μαχαίρι, ἦτανε φωτεινός καί γρήγορος, ἀστροπελέκι. 'Οσα εἶχες μέσα σου τά βλεπε καί σοῦ τά βγαζε ὄξω στά φόρα. Κι ἡ γλώσσα του ἦταν γλυκιά μιά ἔκαιε φαριμάκι, σάν τό μέλι μέσα στό μάτι.

'Ετσι μέ τήν ἔγνοια τοῦ 'Αλέκου πέρασα ὅλη μου τήν ὥρα. Γόν φανταζόμουν μέ τήν ποντιακή προφορά του, νά διαμαρτύρεται καί νά τά μπερδεύει, νά λέει κείνα τά δικά του... 'Υστερα ἀνοιξα βῆμα. 'Η μισή ὥρα εἶχε περάσει. Πῆρα τό παλαικό πεζοδρόμι. Τό φεγγάρι εἶχε ἀνέβει κάμποσο καί φώτιζε τώρα τή θάλασσα. Περπατοῦσα μιά δέν τούς εὔρισκα. Καί κεῖ, πέρασα πλάι σέ δυό σκιές πού ἀκουμποῦσαν πάνω πᾶ ὑγρά κάγκελα καί βλέπαν σκυμμένες τή θάλασσα. Μιλοῦσαν ἑλληνικά. Κάτι πῆρε τ' αὐτί μου γιά «τόν κόσμο, αἴριο». 'Ηταν αὐτοί!

- Νά μαι, εἶπα κι ἄγγιξα μέ τό δάχτυλο τήν πλάτη τοῦ 'Αλέκου.

Γύρισε:

- 'Α, ἐδῶ εἶσαι; μοῦ λέει. Τί ἔγινες; 'Εμεῖς τελειώσαμε ἀπό ἄφως. Τώρα μιλοῦσαμε νά περνᾷ ἡ ὥρα.

'Ενα αὐτοκίνητο κλαξονάρισε ξαφνικά, χωρίς λόγο. 'Ο Χ. ἔβρισε τό κεφάλι γιά νά δεῖ. Βρέθηκε μέσα στό φῶς τῶν φάρων. Δέν πρόφτασε νά βάλει τό χέρι στό κούτελο. Κι ἐγώ, ἐγώ ἔβρισα πώς ὁ κόσμος ὅλος ἐρχόταν τ' ἀπάνω κάτω.

Τά μάτια τοῦ Τίγρη ἦταν γεμάτα δάκρυα.

(1945)

Ζαν Ντυβινιό

Ο ΗΘΟΠΟΙΟΣ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: ΜΥΡΤΩ ΡΑΪΣ

Ποιοί ἦταν καί ποιοί εἶναι αυτοί που κάθε βράδυ ενσαρκώνουν φανταστικές ιστορίες καί τις κάνουν πραγματικότητα;

Αυτοί που ζωντανεύουν τις φωνές του παρελθόντος καί τις μετατρέπουν σε μιὰ ἄμεση καί συλλογική ἐπικοινωνία του παρόντος; Ο ηθοποιός προσωποποιεῖ τόν ὀρισμό τοῦ θεάτρου ως τέχνη του ζῶντος. Κρατά στα χέρια του αὐτή τή διαχρονική καί πανανθρώπινη μορφή ἐκφρασης που γεννιέται μόλις σηκωθεί ἡ αυλαία καί ζεῖ ὥσπου να σβήσουν τα φῶτα.

Ἡ μελέτη τοῦ Ζαν Ντυβινιό ανασυνθέτει τήν εξέλιξη τῆς επαγγελματικῆς πορείας τοῦ ηθοποιού καί εξετάζει τή θέση του καί τόν ρόλο τοῦ θεάτρου στις ιστορικά δοσμένες κοινωνικές δομές. Ἀπό τους ερασιτεχνικούς θιάσους του Μεσαίωνα ἕως τόν ηθοποιό-βεντέτα καί τόν ηθοποιό-καλλιτέχνη, τὸ βιβλίο αὐτό διερευνά τις ἐκάστοτε σχέσεις σκηνης καί πλατείας, συνδέοντας ἔτσι τὸ θέατρο με τόν κόσμο.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

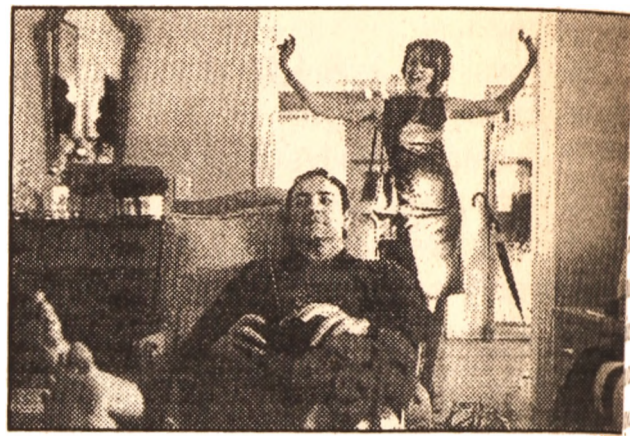
ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 6 • ΑΘΗΝΑ, 10680 • ΤΗΛ. 3607.744

FAX 3623.093 • E-mail: nefeli-p@otenet.gr

Ο σύγχρονος βρετανικός κινηματογράφος κυριαρχεί εντυπωσιακά, και με πολλούς τρόπους, τούτο τον καιρό στις αθηναϊκές αίθουσες, υπερασπιζόμενος την καλλιτεχνική (και πνευματική) του ηγεμονία στον ευρωπαϊκό χώρο.

British Cinema!

του Δημήτρη Χαρίτου

Ο Κέβιν Σπέιση και η Αννέτ Μπένινγκ, δύματα του «αμερικανικού ονείρου» της ταινίας *American Beauty*.

Ο 35χρονος Σαμ Μέντες, με σπουδές στο Καίμπριτζ, είναι ήδη από τους γνωστότερους σκηνοθέτες του αγγλικού θεάτρου, βραβευμένος επανειλημμένα με το (δύσκολο) βραβείο σκηνοθεσία «Λ: Ολίβιε». Με το *American Beauty* πραγματοποιεί ένα εκπληκτικό όσο και απροσδόκητο κινηματογραφικό ντεμπούτο μέσα στην Αμερική. Από την άλλη, ο Νηλ Τζόρνταν, ο πασίγνωστος ιρλανδός σκηνοθέτης, επιστρέφει από τις ΗΠΑ στην Αγγλία και μας χαρίζει ίσως την πιο επιτυχημένη μέχρι σήμερα μεταφορά μυθιστορήματος του Γκράχαμ Γκρην στη μεγάλη οθόνη, το αριστουργηματικό *Το τέλος μιας σχέσης*. Ταυτόχρονα, και ασφαλώς από σύμπτωση, στο «καταφύγιο» (όπως κατάντησαν τα πράγματα με την αμερικανική αδηφαγία) του ποιητικού κινηματογράφου, το «Παλλάς», προβλήθηκαν με φροντίδα του Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης επτά ταινίες πρόσφατης παραγωγής, δείγμα λίγο-πολύ αντιπροσωπευτικό του βρετανικού σινεμά. Αντίληψη και χειρισμός σχεδόν ταυτόσημοι και στις τρεις περιπτώσεις: η μορφή υπηρετεί απαραίτητα το περιεχόμενο. Και αντίστροφα: το περιεχόμενο καθορίζει τους μορφολογικούς τρόπους. Εδώ, είναι αδιανόητο το «άδαιο πουκάμισο». Γιατί όσο κι αν αυτό μοιάζει αυτονόητο, δεν συμβαίνει π.χ. έτσι στη συντριπτική πλειοψηφία των αμερικανικών ταινιών και, αλλίμονο, στον ελληνικό κινηματογράφο. Το δεύτερο, καθοριστικής σημασίας, χαρακτηριστικό είναι ο βαθύτατα ανθρωποκεντρικός του χαρακτήρας. Ο συγκεκριμένος κάθε φορά ανθρώπινος «μικρόκοσμος», που τον συνιστούν και τον περιέχουν οι «λεπτομέρειες» της καθημερινότητας. Και είναι ο «μεγεθυντικός» φακός του δημιουργού που

ικανότητα των βρετανών δημιουργών. Κάτι σαν εθνικό τους προσόν.

* * *

Ο Σαμ Μέντες, λοιπόν, και το θαυμάσιο σενάριο του συμπατριώτη του Άλαν Μπολ, μας παρουσίασαν με ευρωπαϊκή κριτική ματιά μία καθαρά αμερικανική ταινία σε ό,τι αφορά το δραματουργικό της περιεχόμενο. Προβολείς ευρωπαϊκοί πάνω στην... «αμερικανική ομορφιά».

Η εταιρεία στην οποία εργάζεται ο 42χρονος Λέστερ Μπάρναμ ετοιμάζεται να τον απολύσει για λόγους οικονομίας. Αυτή, όμως, δεν είναι η μοναδική κρίση που αντιμετωπίζει. Ο γάμος του διατρέχει τη φάση της «απονέκρωσης». Η γυναίκα του Κάρολιν, μεσίτης η ίδια και άτομο έντονα νευρωσικό, τον έχει από καιρό αμφισβητήσει θεωρώντας τον «looser», ενώ η 18χρονη κόρη τους τον θεωρεί «αξιολύπητο». Η εξωτερική, εντούτοις, εικόνα της άνετης (με τα αμερικανικά δεδομένα) μεσοαστικής τους ζωής, στο εξίσου άνετο και τακτοποιημένο –στην τυποποίησή του– προάστιο στο οποίο κατοικούν, δεν παρουσιάζει «σύννεφα». Το σπίτι τους ευκατάστατο και με αισθητική φροντίδα. Το ίδιο και ο κήπος με τις πλούσια ανθισμένες, κατακόκκινες τριανταφυλλίες. Όλα μέρος του ίδιου συμβατικά πειθαρχημένου –αισθητικά και κοινωνικά– περιβάλλοντος. Καινούργιοι γείτονες στους Μπάρναμ ο απόστρατος συνταγματάρχης των πεζοναυτών (και φασίζων) Φιτς, η «παρατημένη» γυναίκα του και ο –για διάφορους λόγους– προβληματικός γιος τους Ρίκυ, συνομήλικος και συμμαθητής της Τζέην, της κόρης των Μπάρναμ. Η ειδυλλιακή εικόνα της ευταξίας και της καλοκουρδισμένης μηχανής που γεννάει μεν καταναλωτισμό αλλά αφυδατώνοντας ανθρώπινη «υγρασία» ψυχής. Γιατί είναι μέσα στα σπίτια που κατοικεί η οικογενειακή κόλαση

της συλλογικής μοναξιάς. Συγκρούσει και συμβιβασμοί εξισορροπούνται στο όνομα της νομής της ευμάρειας. Η κρούστα της μοιρολατρικής ανοχής, που τη προσωποποιεί στην ταινία ο Λέστερ (ιδανική η ερμηνεία από τον Κέβιν Σπέιση) θα σπάσει όταν μια λολιτίζουσα συμμαθήτριά της κόρης του «εισβάλλει» στις στερεομένες ερωτικές φαντασιώσεις του. Άγγελος ανατροπών και χημικός καταλύτης στη ζωή του μέχρι τότε «παρατημένου» μεσολικά ο οποίος και θα αποπειραθεί μια δεύτερη εφηβεία. Στα γεγονότα που ακολουθούν εμπλέκονται, σ' ένα ιλαροτραγικό παιχνίδι, και οι δύο γειτονικές οικογένειες. Αλλά ο χαμένος χρόνος είναι τιμωρός γιατί τίποτα και κανένας δεν είναι μόνον αυτό που δείχνει όπως και ολόκληρος αμερικανικός τρόπος ζωής δεν είναι –μνο– αυτό που δείχνει.

Ελεγεία και ταυτόχρονα παρωδία πάνω στην πολυσημία της ομορφιάς: της διαφεσμένης του «αμερικανικού ονείρου» και της άλκιμης νεότητας, της απεγάδιαστικής αισθητικής της φύσης και του έρωτα. Ανάλαφρη αλλά και «μαύρη» κωμωδία. Πανξυπνες σεναριακές διαπλοκές και υφάσεις που εντυπωσιάζουν, ακόμα περισσότερο όταν αναλογίζεται –έκπληκτος– ο θεατής ότι πρόκειται για την... πρώτη ταινία του σκηνοθέτη.

Η θεατρική δομή του έργου είναι αισθητή: κάτι από Χάρολντ Πίντερ, από Θόντον Γουάιλντερ και (ολίγον) από Γουίλιαμ Ινγκ. Πιο πέρα ακόμα, ενισχύεται από την εμμονή στη λεπτομέρεια και το πλούσιο διάλογο, επιδράσεις καταγωγής του Μέντες από τον κοινωνικό ρεαλισμό που κυριαρχεί σήμερα στον αγγλικό κινηματογράφο (π.χ. Μάικ Λη).

* * *

Παρά την κριτική πολυσημία της, η αναλλανξία «χρόνου» (κωμωδίας) «ξ

στού» (δράματος), την ευφάνταστη και ταυτόχρονα στέρεη κινηματογράφηση, το *American Beauty* δεν διέθετε το μεγάλο αφηγηματικό ύψος που είχε η ταινία του Νηλ Τζόρνταν *Το τέλος μιας σχέσης*. Σίγουρα, είναι πιο ενδιαφέροντα για τον σύγχρονο θεατή αυτά στα οποία αναφέρεται η ταινία των Άλαν Μπολ-Σαμ Μέντες, αλλά βρισκόταν μακριά από την άβυσσο που έχουν τα μεγάλα πάθη, οι μεγάλες εσωτερικές δοκιμασίες που βάζουν σε καταλυτική δοκιμασία τον άνθρωπο. Και είναι αυτή η περίπτωση –και η υπεροχή– του ιρλανδού δημιουργού. Ένας έξοχος υμναιός μεγάλου λογοτεχνήματος και θαυμάσιου κινηματογραφικού αποτελέσματος είναι η ταινία του Νηλ Τζόρνταν ο οποίος μετέφερε, με εντυπωσιακή ευαισθησία, στην οθόνη το ημι-αυτοβιογραφικό αριστούργημα του Γκράχαμ Γκρην *Το τέλος μιας σχέσης*. Η σχέση λογοτεχνίας-κινηματογράφου παραμένει βασικά μονόδρομος: από την πρώτη στον δεύτερο και με αποτελέσματα σχεδόν πάντοτε σε βάρος του λογοτεχνήματος. Πολύ λίγες είναι οι ευτυχισμένες εξαιρέσεις και σ' αυτές ασφαλώς θα συνυπολογίζεται και τούτη η ταινία του δημιουργού της *Παρέας των λύκων*, της *Μόνα Λίζας* ή του *Παιχνιδιού των λυγμών*.

Ο έρωτας και η πίστη, η σάρκα και το πνεύμα, το θαύμα και η θυσία, ο απόλυτος αισθησιασμός και η πνευματική εμπειρία μετατρέπουν μια (θα μπορούσε να είναι) κοινή ιστορία μακρόχρονης μοιχείας σε συνταρακτικό κινηματογραφικό αριστούργημα. Στη διάρκεια του Β' Παγκόσμιου Πολέμου και ενώ οι γερμανικοί πύραυλοι V2 σακατεύουν το Λονδίνο η γυναίκα ενός άσημου κρατικού υπαλλήλου ζει μια παθιασμένη ερωτική σχέση με ένα συγγραφέα, ο οποίος είναι και ο αφηγητής της ταινίας. Η αδυναμία του να αντιληφθεί τα αληθινά ερωτικά αισθήματα της γυναίκας γι' αυτόν και η ζήλεια του οδηγούν τη σχέση σε ναυάγιο. Θα συναντηθούν από τύχη ξανά και τα αισθήματά τους θα αναζωπυρωθούν. Όμως, το «τότε», οι υποψίες του ότι αυτή είχε κι άλλον εραστή θα «δηλητηριάξουν» τη σχέση τους. Η γερμανική βόμβα που θα πέσει στο σπίτι την ώρα που οι δυο τους ζουν την έξαρση του έρωτά τους, και ενώ εκείνη τον νομίζει νεκρό, θα συντελέσει στην «αποκαλυπτική» μετάβαση από τον έρωτα στην αγάπη. Η μετουσίωση της ανθρώπινης χάρητος σε θεία. Ο «τυφλός» και αμετάπειστα ζηλότυπος και άπιστος εραστής δεν θα προσέξει ότι η αφιερωμένη σ' αυτόν –και σε γνώση του

άντρα της– ερωμένη του έχει προβλήματα με την υγεία της.

Ο βαθύτατα καθολικός Γκράχαμ Γκρην «παγιδεύει» τον αναγνώστη και μέσω του Τζόρνταν τώρα και το θεατή. Η πρόθεσή του είναι να «μεταμορφώσει» αυτό το πεδίο αναμετρήσεως των σαρκικών (και των συνεπειών τους) παθών σε «κολυμβήθρα» αγάπης και πίστης στο θεό αλλά και ενσυνείδητης θυσίας. Εάν ο αναγνώστης-θεατής το αποδέχεται μπορεί να δει όλα τα πρόσωπα του έργου να συμβολοποιούνται. Ακόμα και ο αγαθός ιδιωτικός ντετέκτιβ που παρακολουθεί (υποτίθεται) τη γυναίκα, μπορεί να είναι ο άγγελος παραστάτης σ' αυτή τη βασανιστική όσο και υπέροχη, εξαγνιστική πορεία μεταμορφώσεων.

Είναι χωρίς κανένα νόημα να προσπαθείς να περιγράψεις και να κλείσεις στον ανεπαρκή χώρο μιας τέτοιας παρουσίας την έκταση και τους αναβαθμούς ενός χαρισματικού βιβλίου και κινηματογραφικού έργου. Να πούμε μόνο για τους υποβλητικούς τρόπους της ταινίας, τα γεμάτα, υψηλής «λογοτεχνικότητας» πλάνα, τους βαθείς και πυκνούς χρωματισμούς αλλά και την ερωτική περιπάθεια με την οποία τυλίγει την ατμόσφαιρα, την πιστότητα της ιστορικής αναπαράστασης και κυρίως τη μεγάλη, την γεμάτη ελεγχόμενες λεπτομέρειες και εξάρσεις ερμηνεία όλων των ηθοποιών. Αλλά πώς να μην προωθήσεις ένα βήμα πιο μπρος το θαυμασμό για την απόδοση-έκπληξη της Τζουλιάν Μουρ. Η έξαρση και η προσαρμογή της στις απαιτήσεις μιας τέτοιας πνευματικής ερμηνείας καταπλήσσει. Και να σκέφτεται κανείς ότι, ενώ είναι γέννημα-θρέμμα αμερικανίδα ηθοποιός, έχεις την αίσθηση αυθεντικής Αγγλίδας. Δείτε, δείτε την ταινία όσοι σας θέλουν τα πνευματικά «αθλήματα» της τέχνης.

* * *

Τον ισχυρισμό μας για «κυριαρχία» του βρετανικού κινηματογράφου τον επιβεβαίωσε το αφιέρωμα που έγινε στο «Παλλάς» στις σύγχρονες αγγλικές παραγωγές. Επτά ταινίες, επτά εκδοχές, ισάριθμα βλέμματα (πλην μιας) πάνω στη σημερινή ζωή. Βλέμ-

Ο Ρέιφ Φάινς και η Τζουλιάν Μουρ, ιδανικοί ερμηνευτές της ταινίας του Νηλ Τζόρνταν.

μα κατανόησης στα δύσκολα και τα παράξενα ενός κόσμου πάνω στη ραγδαία διαδρομή της μεταμόρφωσής του. Ειδικά η αγγλική κοινωνία, με την πολυπεριμική και πολυφυλετική συγκρότησή της, δίνει ίσως το πιο αντιπροσωπευτικό δείγμα αυτής της μεταστοιχείωσης ηθών και τρόπων. Ο έμφυτος, αγγλικός ρασιοναλιστικός ορθολογισμός οδηγεί –κυρίως στα πρόσφατα χρόνια– την έμπνευση των βρετανών κινηματογραφιστών στο εκτεταμένο πεδίο του κοινωνικού ρεαλισμού και την επικέντρωσή της στην καθημερινότητα των άσημων (και γι' αυτό πολύτιμων) «καθημερινών» ανθρώπων. Αυτών, δηλαδή, που ενδέχεται –και όχι σπάνια συμβαίνει– να μας προσφέρουν την «υπέρβαση», τη συγκρουσιακή ανάσταση. Μεγάλο και μοναδικό το χάρισμα αυτού του κινηματογράφου να μας καθηλώνει με την αλήθεια, τη γνησιότητα και τον βαθύ ανθρωπισμό του, ακόμα και όταν τον απασχολούν η βία, η συναλλαγή, η ανέχεια, η κοινωνική αναληψία.

Απομνημονεύουμε: *Άσε απέξω τη νύχτα* του Phil Davis (1998), *Το τελευταίο ζίτρινο*, του Julian Farino (1998), *Vigo: Πάθος για ζωή*, του Julien Temple (1999) (βιογραφία του μεγάλου γάλλου σκηνοθέτη Ζαν Βιγκό), *Ο γκουρού και οι 7 γυναίκες* του Shan Grewal (1998), *Μαζί σου ή χωρίς εσένα*, του Michael Winterbottom (1999). Και τα δυο μικρά(;) αριστουργήματα: *Η χώρα των θαυμάτων*, πάλι του Winterbottom (1999) και το *Σκοτεινό φως* των Simon Beaufoy και Bille Elfringhaum. Και εμείς οι «μοιραίοι», οι επιβάτες του χαμένου τραίνου τι αντιπαράσσουμε; Χυδαίους «ελέφαντες» που δεν είναι παρά κατσαρίδες, φορείς καλλιτεχνικής «πανούλους».

Η ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΤΗΣ ΕΙΚΟΝΑΣ

Κανόνας πρώτος: Τα εικαστικά –ο κόσμος της εικόνας– ποτέ δεν υπήρξαν στις άμεσες προτεραιότητες της νεοελληνικής κοινωνίας. Κανόνας δεύτερος: Ο κόσμος της εικόνας, εν γένει, σταδιακά αποκολλήθηκε από τις παραδοσιακές εικαστικές μεθόδους ώστε μπορεί το καλλιτεχνικά καινούργιο να κυφορείται σ' ένα video-clip, σε μια φωτογραφία, σε μια ταινία μικρού μήκους. Κανόνας τρίτος: Όσο περισσότερο η επίσημη πολιτεία παρεμβαίνει με χειραγωγήσεις ή με «απόψεις» τόσο το χειρότερο και για την τέχνη και για τους θεράποντές της. Κανόνας έσχατος: την avant garde δημιουργούν μεν ψυχωμένες μειοψηφίες, αλλά η τελική της επιτυχία εναπόκειται στη γνώση, την ευαισθησία και το ρηξικέλευδο φρόνημα των πολλών.

video-σκιόχτρα του στις (αμερικανικές) λογικές του υπερθεάματος και σε μιαν επιδεικτική κατάχρηση της τεχνολογίας. Έτσι οι δραματικοί του μονόλογοι, που άλλοτε θύμιζαν Beckett, τώρα προσανατολίζονται σ' έναν κόσμο που αντανακλά την αισθητική του Hollywood και τον Spielberg. Ουδείς ψόγος γι' αυτό, μόνο που ο Oursler λόγω λογιότητας θα μπορούσε να είναι ο πιο «ευρωπαϊός» καλλιτέχνης της Ηπείρου και ο πιο έγκυρος κριτής των ΜΜΕ (ένα είδος εικαστικού Chomsky).

Στο «Άρτιο» είδαμε κατά σειράν του: Γιώργο Χαρβαλιά, Πάρι Χαβιάρα και Πάνο Χαραλάμπους με τρεις προτάσεις που σηματοδοτούν δυνατότητες, ωριμότητα αλλά και... αδιέξοδα. Κατ' αρχάς, η χρήση του video μοιάζει να γίνεται simplicitas προϋπόθεση κάθε εκθεσιακού χειρήματος για όποιον εικαστικό σέβεται το μοντερνίζον προφίλ του. Και δεν είναι έτσι. Για παράδειγμα, ενώ η έκθεση του Γ. Χαραλάμπους με την προσωπική εμπλοκή –γενέθλιος τόπος, καρποχώραφα το Αγρινίου– και την ιστορική διάσταση –1492, ανακάλυψη της Αμερικής και η «οντολογία» του καπνού απ' τον δυτικό κόσμο– οδηγείται σ' ένα εντυπωσιακό, εννοιακό κατασκευαστικό αποτέλεσμα και αποδεικνύει ότι ούτε το θέμα ούτε ο καλλιτέχνης εξαντλήθηκαν – το video λειτουργεί ως απλή εικονογραφία των συμβόλων του ως μη έδει. Αντίθετα, το προηγούμενο του video με τον χορό των γυμνών πελμάτων στα αναποδογυρισμένα ποτήρια αποτέλει, με τον μυσταγωγικό του ρυθμικό πρόταση. Ο Χαρβαλιάς πάλι, ανήσυχος και ανικανοποίητος, ψάχνει τα νέα μέσα της σύγχρονης εικονοποιίας αναζητώντας όχι τόσο εικόνες όσο γλώσσα. Η έκθεση

Καπνός με φωτιά!

του Μάνου Στεφανίδη

Αντιποίηση αρχής
αρχής γενομένης από την ποίηση
Τάκης Σιδέρης
(Αρχαίον Νυκτόβιων Κήπων)

Εξορκίζοντας το φόβο

Η κάθε κοινωνία δικαιούται τη συμμετοχή της στο μοντέρνο ασχέτως του διπόλου κέντρο-περιφέρεια και των κυρίαρχων μηχανισμών του. Αρκεί βέβαια να συναινέσει και η ιστορική συγκυρία. Έτσι, μπορούμε να πούμε πως το 2000 ξεκίνησε πολύ θετικά για την εικαστική μας κοινότητα. Ήδη δύο μεγάλες γκαλερί, η Bernier-Eliades και η «Τούντα», έδειξαν δύο ση-

μαντικότερες ατομικές εκθέσεις, φτιαγμένες ειδικά για την Αθήνα, με τις υπογραφές του Tony Oursler και της Rosemarie Trockel. Το γεγονός αυτό, κρινόμενο και ως πολιτική και ως αποτέλεσμα, θεωρείται ως απολύτως ικανοποιητικό γιατί τοποθετεί έγκυρα την Αθήνα σ' ένα gondage μεγάλων γεγονότων. Η Trockel με την "Pausa" ανακύκλωσε τις αγαπημένες της έννοιες πλέκω – > υφαίνω πολιτισμό, επιμένοντας στις γυναικείες ιδιότητες της συλλογικής κουλτούρας και δημιουργώντας ένα πολυθέαμα άκρως δικαιολογημένο. Αντίθετα, αυτή τη φορά, ο Oursler υπέταξε τα μοναδικής εκφραστικότητας

Χ. Κοντοσφύρης, Καθρέφτες-Πορτραίτα.

Π. Χαραλάμπους, 1496-2000 Como humo se va.

του ήταν έντιμη, υπό την έννοια ότι παρέμενε πειραματική, χωρίς φινιρίσματα και εντυπωσιασμούς. Απ' τα όνειρα και τα ντεκουπαρισμένα μαξιλάρια σε κουβέρτες ο δημιουργός τώρα απογειώθηκε λυρικά με την video-σκόπηση ενός κοιμμένου κοριτσιού κι ενός αεροπλάνου που αποκολλάται απ' το έδαφος για να ταξιδέψει. Απ' την άλλη πλευρά, η νεροποντή σε video-μορφή παραπέμπει σ' έναν «αφηρημένο» φιλικό λόγο που επιδιώκει να δημιουργήσει ένα όλον: εικασικά-σινεμά-ιδεολογικοποιημένη εικόνα. Ο Χαρβαλιάς δικαιούται να αισιοδοξεί για την εξέλιξη της έρευνάς του, δηλαδή για την περαιτέρω χαρτογράφηση του ουτοπικού χώρου αυτών των ψυχολογικών μηχανών που λέγονται «όνειρα». Στο πρόσφατο κυκλοφορήσαν βιβλίο του *The Art of Today* ο Brandon Taylor κάνει λόγο για την «αφηγηματική ιδιαιτερότητα» της δεκαετίας του '90, διαφοροποιώντας την «αφήγηση για το σώμα» από τον λόγο «περί του φύλου, της φυλής και της επανασύστασης των ταξικών στρωμάτων». Οι εργασίες των Χαβαλιά, Χαβιάρα και Χαράλαμπους κινούνται –νομίζω– ευδοκίμως προς την κατεύθυνση αυτή (έστω κι αν δεν το ξέρει ο B. Taylor!)

Έκπληξη

Ο νεαρός Παναγιώτης Λουκάς (1975) εντυπωσίασε τόσο στην έκθεση των Αποφοίτων στο «Εργοστάσιο» της ΑΣΚΙ όσο και στην ατομική του (γκαλερί Καπάτος). Ο Λουκάς επαναδιαπραγματεύεται τη ζωγραφική και μάλιστα με κλασικές μεθόδους, αντλώντας όμως τα επιχειρήματά του από τον θαυμαστό νέο κόσμο των lifestyle περιοδικών, του *National Geographic*, των video-clips, των ποικίλων φωτογραφιών από την επικοινωνιακή μας καθημερινότητα. Το αποτέλεσμα είναι άκρως ζωγραφικό –αρκεί κανείς να μην έχει αυταπάτες σχετικά με το τι μπορεί να είναι «ζωγραφική» σήμερα– και άκρως «προπαγανδιστικό» μιας άλλης εικόνας. Φρέσκιες ιδέες, κρυτέσκο χιούμορ, ψευδοεπικά μεγέθη και ένα υποδόριο σχόλιο για τον κόσμο του κόμικς και της διαφήμισης. Σε σχέση με τους «γεροντόνεους» συναδέλφους του ενός Ερσάτζ τρόμου à la Cremonini, ο Λουκάς προτείνει τον τρίτο δρόμο για την εικονοποιία ανάμεσα στην «υπερζωγραφικότητα» του Alex Katz και τα «αστεία δράματα» του Απόστολου Γεωργίου, ανεβάζοντας εντυπωσιακά τις μετοχές του. Πολύ ενδιαφέρονσα υπήρξε επίσης και η πρώτη

Έργο του Παναγιώτη Λουκά.

εμφάνιση του Βασίλη Βλασταρά στις «Νέες Μορφές», με τίτλο «Η σχέση μου με την αμνηστία». Ο Βλασταράς, με τον σολωμικό «μεικτό-γνήσιο τρόπο» του όπως σημειώνει ο Ν.Γ. Ευδάκης, θυμάται τα πάντα: από τις ταινίες του Λογοθετίδη ως τα σπαρασσόμενα σώματα του Cranach και από την Casa Domino του Λε Κοριμπυζιέ ως τις λαϊκές εικόνες του Άη Γιώργη Καβαλάρη. Γνωρίσαμε τον Βλασταρά από την έκθεση «Να λέμε ιστορίες» που διοργάνωσε το Αντί το 1996. Και τότε και τώρα ο ζωγραφικός του προβληματισμός διχάζεται ανάμεσα στην επιθυμία και το πρόπον, ανάμεσα στην κατασπατάληση της ζωγραφικής εικόνας και στον εξορκισμό της λαγνείας της. Κι όμως... Αυτή η αντίφαση εν τέλει νομιμοποιεί την πληθώρα των προτάσεων του Βλασταρά εφόσον μας πείθει πως ο ίδιος ξέρει και τι μισεί, και τι αγαπά. Διχασμένος ανάμεσα στο ποια παράδοση οφείλει ν' ακολουθήσει, ακολουθεί την κοινότητα του kitsch ως νεύρωσης – και δικαιώνεται. Μέσα απ' τους Εραλδικούς πλογμούς των φύλλων ή τις κολώνες από μπετόν, αναδύεται μια σκέψη αυτάρκης και διεισδυτική.

Χάρης Κοντοσφύρης

Η τέχνη μάς αποκαλύπτει τη μαγική, την φαντασιακή υφή του πραγματικού, την αλήθεια που βρίσκεται σ' έναν μη-τόπο εγκαθιδρυμένο στα μισά του δρόμου από το σώμα μας στον κόσμο. Ο Μερλώ-Ποντύ λέει ενδεικτικά πως η ζωγραφική μάς δείχνει μια «σάρκα», ή μάλλον αυτό που είναι η σάρκα... **Μας δείχνει τη σωματικότητα της (τη σωματικότητά μας).** Να κάτι που δεν υποπτεύονται οι περισσότεροι καλλιτέχνες. Ο Χάρης Κοντοσφύρης εδώ και καιρό ερευνά απ' την μια την σωματικότητα και το σκληρό και απ' την άλλη την άυλη αντανάκλασή τους και τον ου-τόπο. Ο ίδιος εξομολογείται πως επί μίαν δεκαετία τον

απασχολεί «το θέμα της κατολίσθησης ενός όγκου στον καθαρών ορίζοντα... η πτώση ενός κασκαντέρ που απαθανατίζεται μιμούμενος τον ήρωα. Για να στήσει τις «ουτοπίες» του χρησιμοποιεί τους αντίποδες τους, τις ανακλάσεις τους, δηλαδή τις «ετεροτοπίες», οι οποίες, όντας σ' άλλη εννοιολογική «περιοχή», φιλοδοξούν ν' αναπαραγάγουν την μητρόπολη. Η έκθεσή του στην γκαλερί 3 με τα πορτραίτα-καθρέφτες συμπληρώνεται με την Land-art επέμβαση σ' ένα κορύφωμα της Σίφνου. Ο Κοντοσφύρης μέσα από μίαν αναλυτική διαδικασία τοποθετείται ως προς τα δεδομένα των «τόπων» και των ιδεολογικών αποκλίσεων τους (φυλακές, γκέτο, γηροκομεία κ.λπ.) και χαράζει την εικαστική στρατηγική του. Απ' την άλλη πλευρά, χαράζοντας πορτραίτα πίσω απ' τους καθρέφτες, ανιχνεύει την λογική των εσόπτρων, την απορρόφηση της οπτικής πληροφορίας στη χροάνη του χρόνου κ.λπ. Η όψη των αλληπάλληλων ειδώλων μέσα σ' αυτά τα έργα-εσωζωγραφικά σχόλια παλινδρομείται κι έπειτα εκσφενδονίζεται στην οροφή του δωματίου. Ο θεατής κατ' ουσίαν παρακολουθεί τα έργα εκτός των φυσικών ορίων τους: τα ψάχνει ως φωτεινά απεικασματα στον χώρο πάνω του. Σαν οράματα που αναδύονται από την πιο αδήριτη μεταφυσική. Είχαμε καιρό να χαρούμε μίαν έκθεση τόσο πλήρη νοηματικά και εκφραστικά, δείγμα της εικαστικής υγείας του τόπου αλλά και της πλήρους διάστασης ανάμεσα στους αληθινούς δημιουργούς μιας ad hoc νεωτερικότητας και την virtual κοινωνικο-πολιτική μας πραγματικότητα. Η τέχνη ως τέχνασμα υπερβαίνει τον εαυτό της αλλά ο τόπος μας απορεί και πορεύεται ερήμην της. Κρίμα!

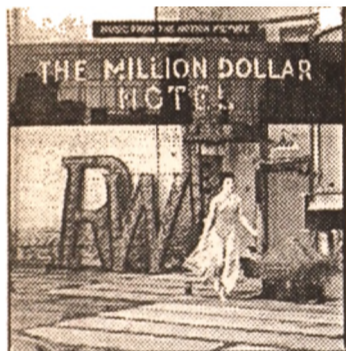
Αντί συμπεράσματος: Καλύτερα σ' αμπελοχώραφα του μπάριπα μου μεσολαβητής παρά στη θάλασσα των ονείρων μου πραγματευτής. (Τάκης Σιδέρης)

Η ιστορία της πλαστής επιστολής που αφορούσε τη δισκογραφική εταιρεία ANKH, τον διάσημο Ιταλό συνθέτη Ennio Moriconne και τον συνθέτη της μουσικής από την ταινία *Peppermint*, Παναγιώτη Καλατζόπουλο θλιβερή μόνο μπορεί να χαρακτηριστεί. Κι αν αδιευκρίνιστα ακόμη τα πεπραγμένα, είναι προς καταδίκη ο τρόπος προβολής του θέματος από τον Τύπο όσο βέβαια και δαιμονική (άρα κι ατιμώρητη...) η πρόθεση κάποιων να εκμεταλλευτούν και να σπλώσουν το κύρος όλων των εμπλεκομένων;

Πολύχρωμες πινελιές, λεπτή αίσθηση...

του Βασίλη Ρούβαλη

THE MILLION DOLLAR HOTEL Original Soundtrack

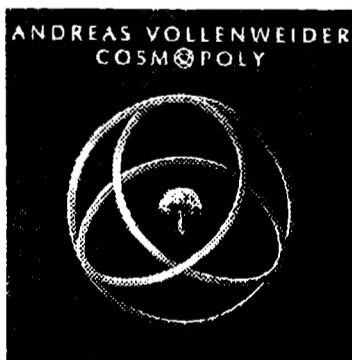

Ο Βιμ Βέντερς είναι ένας από τους σπουδαιότερους και εμπνευσμένους Ευρωπαίους σκηνοθέτες τις τελευταίες δύο δεκαετίες. Μερικές από τις περίφημες ταινίες του ντύθηκαν με μουσικά θέματα που έχουν χαρακτηριστεί κλασικά στη σύγχρονη δισκογραφία ("Φτερά του Ερωτα", "Μέχρι το Τέλος του Κόσμου", "Το Τέλος της Βίας"). Οι ευρηματικές, ποιητικές εικόνες που δημιουργεί συνδυάζονται αρμονικά με τους συνθέτες που συνεργάζεται (Ry Cooder κυρίως, αλλά και U2, Nick Cave κ.ά.) έχοντας δημιουργήσει ευχάριστο προηγούμενο στους φίλους των ταινιών του. Τώρα, κατ' ευθείαν από το πρόσφατο φεστιβάλ του Βερολίνου, η νέα του ταινία "The Million Dollar Hotel" αναμένεται με ιδιαίτερη περιέργεια από το σινεφίλ κοινό του και στην Ελλάδα. Η κυκλοφορία της μουσικής της ταινίας κυκλοφορεί ήδη και προβλέπεται να προκαλέσει πολλά σχόλια. Κατ' αρχάς, η συνεργασία των περιώνυμων U2 με τον Ινδό συγγραφέα-σούπερ σταρ Σάλμαν Ρούσντι απέφερε το πρώτο κομμάτι του δίσκου "The ground beneath her feet", στίχους που έχουν άμεση σχέση βέβαια με το πρόσφατο πολυσυζητημένο μυθιστόρημά του. Ο Daniel Lanois και ο Brian Eno δεν θα μπορούσαν, φυσικά, να λείπουν από αυτή τη συνεύρεση συμμετέχοντας στην μπάντα Million Dollar Hotel (με τη φωνή του Βοπο και της κουκλάρας Milla Jonovich). Αν μη τι άλλο, τούτη η σούπερ μπάντα κι αν είναι από τις ηχηρές, αγαστές συνεργασίες (που εκλείπουν τα τελευταία χρόνια) που δίνουν έναν ξεχωριστό καλλιτεχνικό τόνο στην τρέχουσα δισκογραφία. Προτείνεται ανεπιφύλακτα!...

Μερικές από τις περίφημες ταινίες του ντύθηκαν με μουσικά θέματα που έχουν χαρακτηριστεί κλασικά στη σύγχρονη δισκογραφία ("Φτερά του Ερωτα", "Μέχρι το Τέλος του Κόσμου", "Το Τέλος της Βίας"). Οι ευρηματικές, ποιητικές εικόνες που δημιουργεί συνδυάζονται αρμονικά με τους συνθέτες που συνεργάζεται (Ry Cooder κυρίως, αλλά και U2, Nick Cave κ.ά.) έχοντας δημιουργήσει ευχάριστο προηγούμενο στους φίλους των ταινιών του. Τώρα, κατ' ευθείαν από το πρόσφατο φεστιβάλ του Βερολίνου, η νέα του ταινία "The Million Dollar Hotel" αναμένεται με ιδιαίτερη περιέργεια από το σινεφίλ κοινό του και στην Ελλάδα. Η κυκλοφορία της μουσικής της ταινίας κυκλοφορεί ήδη και προβλέπεται να προκαλέσει πολλά σχόλια. Κατ' αρχάς, η συνεργασία των περιώνυμων U2 με τον Ινδό συγγραφέα-σούπερ σταρ Σάλμαν Ρούσντι απέφερε το πρώτο κομμάτι του δίσκου "The ground beneath her feet", στίχους που έχουν άμεση σχέση βέβαια με το πρόσφατο πολυσυζητημένο μυθιστόρημά του. Ο Daniel Lanois και ο Brian Eno δεν θα μπορούσαν, φυσικά, να λείπουν από αυτή τη συνεύρεση συμμετέχοντας στην μπάντα Million Dollar Hotel (με τη φωνή του Βοπο και της κουκλάρας Milla Jonovich). Αν μη τι άλλο, τούτη η σούπερ μπάντα κι αν είναι από τις ηχηρές, αγαστές συνεργασίες (που εκλείπουν τα τελευταία χρόνια) που δίνουν έναν ξεχωριστό καλλιτεχνικό τόνο στην τρέχουσα δισκογραφία. Προτείνεται ανεπιφύλακτα!...

ANDREAS VOLLENWEIDER

Cosmopol

Αν παρακολουθείτε τη διαδρομή του Ελβετού μέντορα της άρπας θα έχετε σχηματίσει μια εικόνα εκλεπτισμένης new age δημιουργίας. Οι χαμηλές, ανώτερες μελωδίες του γεμίζουν τον χώρο επιβλητικά χαρακτηρίζοντας το σύνολο της δισκογραφίας που υπογράφει. Είναι ο πρώτος δίσκος το Cosmopol στο οποίο δεν χωρούν χαρακτηρισμοί. Οι συνθέσεις διαθέτουν το άρωμα της μούσας του Vollenweider αλλά επεκτείνονται μουσικά σε άλλα, καινούργια επίπεδα για τον ίδιο. Θα μπορούσε να λέγεται ανάλαφρη τζαζ, παρεισδύοντας στις δαιδαλώδεις φόρμες του ιδιώματος. Θα μπορούσε να είναι έθνικ, με την έννοια της συνακρόασης στοιχείων από εκ διαμέτρου αντίθετες μουσικές περιοχές. Θα μπορούσε να ειπωθεί ότι προσεγγίζει την ποπ διάθεση. Το αποτέλεσμα είναι εξαιρετικό. Η ενορχήστρωση αυτών των ετερόκλητων ήχων δεν είναι φυσικά πρωτόγνωρη ή μοναδική. Η μουσική ευαισθησία του Vollenweider ενώνει ιδανικά όλες τις παραμέτρους, με την άρπα στον ρόλο του καταλυτικού στοιχείου. Οι γνώστες της μέχρι τώρα δισκογραφίας του θα εκτιμήσουν τη φρεσκάδα που αποπνέει, οι λιγότερο γνώστες θα απολαύσουν έναν δίσκο χαλαρωτικό, με πολύχρωμες πινελιές και λεπτή κοσμοπολίτικη αίσθηση.

Αν παρακολουθείτε τη διαδρομή του Ελβετού μέντορα της άρπας θα έχετε σχηματίσει μια εικόνα εκλεπτισμένης new age δημιουργίας. Οι χαμηλές, ανώτερες μελωδίες του γεμίζουν τον χώρο επιβλητικά χαρακτηρίζοντας το σύνολο της δισκογραφίας που υπογράφει. Είναι ο πρώτος δίσκος το Cosmopol στο οποίο δεν χωρούν χαρακτηρισμοί. Οι συνθέσεις διαθέτουν το άρωμα της μούσας του Vollenweider αλλά επεκτείνονται μουσικά σε άλλα, καινούργια επίπεδα για τον ίδιο. Θα μπορούσε να λέγεται ανάλαφρη τζαζ, παρεισδύοντας στις δαιδαλώδεις φόρμες του ιδιώματος. Θα μπορούσε να είναι έθνικ, με την έννοια της συνακρόασης στοιχείων από εκ διαμέτρου αντίθετες μουσικές περιοχές. Θα μπορούσε να ειπωθεί ότι προσεγγίζει την ποπ διάθεση. Το αποτέλεσμα είναι εξαιρετικό. Η ενορχήστρωση αυτών των ετερόκλητων ήχων δεν είναι φυσικά πρωτόγνωρη ή μοναδική. Η μουσική ευαισθησία του Vollenweider ενώνει ιδανικά όλες τις παραμέτρους, με την άρπα στον ρόλο του καταλυτικού στοιχείου. Οι γνώστες της μέχρι τώρα δισκογραφίας του θα εκτιμήσουν τη φρεσκάδα που αποπνέει, οι λιγότερο γνώστες θα απολαύσουν έναν δίσκο χαλαρωτικό, με πολύχρωμες πινελιές και λεπτή κοσμοπολίτικη αίσθηση.

NIGHT ARK

Petals On Your Path

Οι Night Ark είναι το αρμενικό συγκρότημα που κάνει διεθνή καριέρα έχοντας καταξιωθεί ως ένα από τα ποιοτικότερα και συνεπή συγκροτήματα της εποχής τους σχήματα στη σχετική δισκογραφία. Στην Ελλάδα, βέβαια, έγιναν γνωστοί χάρη στη δισκογραφική συνεργασία του Ara Dinkjian και του Art Tunçboyacıyan με την Ελευθερία Αρβανιτάκη ("Τα κορμιά και τα μαχαίρια") αλλά και τις ευμνήμονες συναυλίες τους στην Αθήνα. Το Petals On Your Path είναι γόνιμος καρπός μιας δεκατετράχρονης δημιουργίας το συγκροτήματος και απόρροια των προηγουμένων τεσσάρων θαυμάσιων δίσκων του Night Ark. Η παρέα των αρμενοαμερικανών μουσικών ξέρει πολύ καλά να διατυπώνει μουσικές φράσεις - ψελλίσματα που αντρεύονται στη δική μας κοντινή Ανατολή (Τουρκία, Αρμενία, Βαλκάνια, αραβικές χώρες) και ταυτόχρονα να ακουμπούν σύγχρονη τζαζ κουλτούρα. Οι συνθέσεις όσο και η εκφραστική δεινότητα των τεσσάρων μουσικών είναι υψηλού επιπέδου, αξιοζήλευτη ευκρίνεια και βάθος. Ένας δίσκος που πραγματικά αξίζει τον κόπο να ακουστεί και να ξανακουστεί.

Οι Night Ark είναι το αρμενικό συγκρότημα που κάνει διεθνή καριέρα έχοντας καταξιωθεί ως ένα από τα ποιοτικότερα και συνεπή συγκροτήματα της εποχής τους σχήματα στη σχετική δισκογραφία. Στην Ελλάδα, βέβαια, έγιναν γνωστοί χάρη στη δισκογραφική συνεργασία του Ara Dinkjian και του Art Tunçboyacıyan με την Ελευθερία Αρβανιτάκη ("Τα κορμιά και τα μαχαίρια") αλλά και τις ευμνήμονες συναυλίες τους στην Αθήνα. Το Petals On Your Path είναι γόνιμος καρπός μιας δεκατετράχρονης δημιουργίας το συγκροτήματος και απόρροια των προηγουμένων τεσσάρων θαυμάσιων δίσκων του Night Ark. Η παρέα των αρμενοαμερικανών μουσικών ξέρει πολύ καλά να διατυπώνει μουσικές φράσεις - ψελλίσματα που αντρεύονται στη δική μας κοντινή Ανατολή (Τουρκία, Αρμενία, Βαλκάνια, αραβικές χώρες) και ταυτόχρονα να ακουμπούν σύγχρονη τζαζ κουλτούρα. Οι συνθέσεις όσο και η εκφραστική δεινότητα των τεσσάρων μουσικών είναι υψηλού επιπέδου, αξιοζήλευτη ευκρίνεια και βάθος. Ένας δίσκος που πραγματικά αξίζει τον κόπο να ακουστεί και να ξανακουστεί.

Σ Ε Ο Λ Α Τ Α Β Ι Β Λ Ι Ο Π Ω Λ Ε Ι Α

Ε Λ Λ Η Ν Ι Κ Η Π Ε Ζ Ο Γ Ρ Α Φ Ι Α

ΜΑΡΩ ΔΟΥΚΑ

Ουράνια μηχανική

12η ΧΙΛΙΑΔΑ

«...Δυνατοί χαρακτήρες, έντονη πολυγλωσσία και μύθος πλήρης γοητευτικών περιπλοκών, σ' ένα μυθιστόρημα που εικονογραφεί την οριακή, όπως και εκ των προτέρων σημαδεμένη, κοινωνική μοίρα της εποχής μας...»

ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ

«...η αντιφατική Ελλάδα του 20ού αιώνα αναδύεται μέσα από τις περιπέτειές τους, ανάγλυφη, με όλη την παθολογία της και όλη τη δυναμική της...»

ΤΑ ΝΕΑ

ΚΩΣΤΑΣ ΜΟΥΡΣΕΛΑΣ

κλειστόν
λόγω μελαγχολίας

22η ΧΙΛΙΑΔΑ

«...Τα κεφάλαια-σπόνδυλοι του μυθιστορήματος είναι δεμένα μεταξύ τους με γερούς αφηγηματικούς αρμούς και η μαστοριά του Μουρσελά τα κάνει να διαβάζονται με μεγάλη απόλαυση... Ασφαλώς και πρόκειται για μερικές από τις καλύτερες στιγμές της σύγχρονης ελληνικής μυθιστοριογραφίας...»

ΤΟ ΒΗΜΑ

«...Ζωντανοί διάλογοι, όχι κατασκευασμένοι, αφήγηση ρέουσα, μας οδηγούν να σκεφτούμε το παράδοξο της ύπαρξης, που γίνεται παράλογο...»

ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ

Ε Κ Δ Ο Σ Ε Ι Σ Κ Ε Δ Ρ Ο Σ

Ημερολόγιο: Καραγκιόζ-μπερντέ..!

του Δον Σάντσου Βουλσίδη

Αθήνα, αποχαιρετώντας σε κάποτε ο Λουκιανός, έκλαιγε απαρηγόρητος... Σήμερα κανένας δεν γυρίζει κεφάλι να σε κοιτάξει, ιδίως όταν ξανοίγεται από τον Πειραιά... από κει που άλλοτε φανερωνόσουν πεντάφηβη...

Πόσο έχεις υποφέρει... «Ίσως επειδής κάποτε υπήρξες η πιο ωραία τώρα...»...

Τι να πεις, μέσα σε πενήντα χρόνια στοιβάξαν πάνω σου 4-5 εκατομμύρια ανθρώπους, ξεριζώσαν δένδρα, μπαζώσαν παντού κι από όμορφο λεκανοπέδιο έγινες λεκάνη σκέτη...

Το σώμα σου το χώρισαν στα δύο, στη μια, τα ήρεια προάστεια, (σήμα αναγνώρισης του «πετυχημένου», ιατρού, δικηγόρου, πολιτευτού και λοιπών κληρονομων διαφόρων εργολάβων και μαυρογορητών...), κι από την άλλη, φτωχά προάστεια, με όνειρα βορεινά, αλωμένα... τους ζλέψαν την ψυχή, με αντικλείδι και καθρεφτάκια...

Καλή μου Αθήνα, πρέπει νά'χεις μεγάλη

ψυχή για να μπορείς ακόμα να ξυπνάς... παρηγορήσου...! σύντομα σου'ρχεται ακόμα μια γερή μαχαιριά...!

Το ριζάριο πάρκο, που ο Ριζάρης ο μακαρίτης το δώρισε στο ελληνικό δημόσιο... αφήνοντας στη διαθήκη του, ευχή κατάρτα, στους αιώνες τους άπαντες νά'ναι χώρος αναψυχής και να δροσίζεται η φτωχολογιά των υπογείων..., αυτό το πάρκο, τό'βαλαν στο μάτι, και με τις ευλογίες και τις υπογραφές του Σημίτη και του Λαλιώτη και του σιγώντος πάντα σε τέτοια θέματα Αβραμόπουλου (βλέπε Πάρκο Ελευθερίας που το ξεκλήρισαν ολόκληρο για να φυτέψουν το Μέγαρο, και, και, και...)...

Τι να πω, να αγωνιστούμε... εννοείται. Σύρτε τους δολοφόνους των δένδρων σε δικαστήριο, κι αν δεν πιάσει, να βρεθεί ένας τρόπος να περάσουν λαϊκό δικαστήριο... Πού θα πάει; Δύο τρία πάρκα έχει το κέντρο της Αθήνας, τό'να τό'φαγε ο Λαμπράκης φυτεύοντας Μέγαρο Μουσουλνικής αισθητικής... τ' άλλο πάει να το φάει η Γουλανδρήδαινα... δηλαδή τι πρέπει να κάνουμε, να σηκώσουμε αντάρτικο... εκεί πάει η δουλειά... Ο' αρχίσουμε να επικηρύσουμε εγκληματίες δένδρων...

Πού'ναι οι νόμοι, πού'ναι τα κόμματα, πούναι οι δημοσιογράφοι, τόσο κτήνος γίναμε, που όλα αυτά τα σημαντικά θέματα, να περνάνε στα ψιλά...

Θυμάμαι τον Μακαρίτη τον Τσίρκα πού'λεγε για το τέρας το Χίλτον, -που χτίσανε τότε- αυτόν τον άχαρο όγκο, φράγμα στον ορίζοντα του αττικού τοπίου, χουντογέννημα αν θυμάμαι καλά ή επί των μακροημερευόντων Παπανδρεο-Καραμανλήδων;...-...

Πού νά'ξερε πως το εκσυγχρονιστικό Πα-σόκ (που στις λίστες επικρατείας φιγουράρουν διάφοροι Τσουκαλάτοι και ντοκτοράτοι του χώρου των αγγραμμάτων και των άτεχνων) θα προμηδοτούσε τα άθλια έργα του Λαμπράκη στο πάρκο Ελευθερίας, θα χαριεντίζονταν τώρα με τους Γουλανδρήδες, χαρίζοντας το πάρκο απέναντι (το Ριζάριο)...

Καημένε Τσίρκα... τώρα καταλαβαίνω γιατί τα τελευταία χρόνια ολοένα κάπνιζες και περισσότερο και μίλαγες ελάχιστα... διάφοροι λέγαν πως υπόφερες απεμελαγχολία. Μα είναι εύκολο να ξυπνάς κάθε πρωί και να βλέπεις όλα αυτά τα άχαρα τσιμεντένια επιτύμβια κενόδοξα υπάρξεων.! Τρεις άχαροι τεράστιοι τσιμεντένιοι όγκοι παρακαλώ, σε απόσταση μικρότερη των πεντακοσίων μέτρων, με το κέντρο της Αθήνας... πώς θα το αντέξουμε... Στην αρχαία Αθήνα όποιος έκοβε δέντρο από το ιερό άλσος αν η νύμφη Δρυάς δεν προλάβαινε να τον μεταμορφώσει σε τέρας, εκτελούνταν με συνοπτικές διαδικασίες... και στον νεότερο καραγκιόζη όταν ο Μπάριμπα Γιώργος πγαίνει να κόψει το δένδρο μεταμορφώνεται σε βόιδι...

Διαλέχτε, απ' όλα έχει ο ζωολογικός κήπος...

ΑΧ, ΝΑΣΡΑΝΤΙΝ ΧΟΤΖΑ...

Στις ειδήσεις, βλέπω ένα ψαρά από το Βόλο, ν' αδειάζει στο κεφάλι του το κοφίνι με τα ψάρια πού'πιασε, και να λέει «ε, βέβαια, ο Σημίτης μας έκανε από απλούς ψαράδες, επιχειρηματίες, είμαι επιχειρηματίας δε βλέπετε, δεν έχω γάλα να πάω στο παιδί μου».

Στο ίδιο δελτίο τώρα, στο καλλιτεχνικό μέρος, ο Λαμπράκης στο σκιερό μέγαρο, (εννοώ ότι είναι φωτισμένος μόνο ο ομιλητής), εξηγεί την όπερα του Βέρντι... στο προσωπικό του...

Αχ, καημένε Νασραντίν, εσύ έλεγες θαρρώ «άλλος ρίχνει στη θάλασσα τα δίχτυα και πιάνει ψάρια κι άλλος στη στεριά και σκλαβώνει ανθρώπους...».

Νασραντίν, εσύ γνώριζες ότι ήσουν πάνω στον κόσμο, ότι δεν ήσουνα ο κόσμος όλος...

Το δένδρο που όλοι ηλυχώναμε και το Πα-βόκ ακόμα πηριβ-βόττρο....

Ολιγοπώλια και μονοπώλια

Γιάννης Τόλιος,

Συγκέντρωση Κεφαλαίου - Οικονομικοί

Όμιλοι και Οικονομική Ελίτ,

Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1999

Πρόκειται για το πρώτο κατά σειρά, ογκώδες βιβλίο μιας τριλογίας, με επίκεντρο τη συγκέντρωση κεφαλαίου στην Ελλάδα, κατά τομείς και κλάδους οικονομικής δραστηριότητας. Ο ανά είρας τόμος διαπραγματεύεται το πολυσχιδές υπό πρόβλημα της ολιγοπωλιακής-μονοπωλιακής συγκέντρωσης κεφαλαίου στην ελληνική βιομηχανία και στον αγροτικό τομέα και διαδέχεται ελάχιστα χρόνο τον τρίτο τόμο, που κυκλοφόρησε το 1998 και που αφορά στη συγκέντρωση κεφαλαίου στους τραπεζικούς και ασφαλιστικούς ομίλους της χώρας μας. Εξάλλου, ο δεύτερος τόμος που θα εκδοθεί τελευταίος ολοκληρώνει την, όντως, τεραστίων διαστάσεων αυτήν γεννα, με την εξέταση της συγκέντρωσης κεφαλαίου στους υπόλοιπους τομείς και κλάδους της ελληνικής οικονομίας, και συγκεκριμένα, στις πασκαυές, στη ναυτιλία, στις μεταφορές-επιπλωινίες, στα ΜΜΕ, στο εμπόριο, στον τουρισμό και στις υπηρεσίες.

Συνοπτικά, τα γενικά χαρακτηριστικά της παρουσίας έρευνας που επιθυμώ να υπογραμμίσω, πως άλλωστε και αυτής που αναφέρεται στον τρίτο τόμο και που είχα την ευκαιρία να παρουσιάσω πριν από μερικούς μήνες) είναι τα ακόλουθα:

• **Πρώτον:** Αναγωγή στις ρίζες του προβλήματος της συγκέντρωσης κεφαλαίου, που δεν αποτελεί, φυσικά, μόνο ελληνικό, αλλά αντίθετα παγκόσμιο φαινόμενο. Αυτό αρχίζει, σύμφωνα άλλωστε και με τις σχετικές προβλέψεις του Μαρξ, με την πτώση των περιθωρίων κέρδους, εξαιτίας της έντασης του ανταγωνισμού και οδηγεί σε διαδικασία περιορισμού του βαθμού ανταγωνισμού, στον προσανατολισμό της μορφής αγοράς σε ολιγοπώλιο και μονοπώλιο. Θα ήθελα, εδώ, να τονίσω ότι η διαδικασία αυτή έρχεται σε σαφή σύγκρουση με το θεωρητικό υπόβαθρο της εφαρμοσμένης παντού νεοφιλελεύθερης κοσμοθεωρίας, αλλά και με τις συνεχιζόμενες επίσημες πληροφορίες περί δήθεν ισχύος του ελεύθερου ανταγωνισμού, εφόσον με τις διαδικασίες αυτές και ξεκάθαρα ότι περιορίζεται στο ελάχιστο ο βαθμός του ανταγωνισμού. Εξάλλου, με την «πα-

γκοσμιοποίηση», οι εθνικές επιχειρήσεις μετατρέπονται σε πολυεθνικές, στην αναζήτηση του μέγιστου κέρδους, όχι πια μέσα στα όρια των εθνικών συνόρων, αλλά αντίθετα σε ολόκληρη την υφήλιο. Ωστόσο, η μεγιστοποίηση του κέρδους σε παγκόσμιο επίπεδο επιτυγχάνεται κυρίως με τον περιορισμό του μεριδίου των μισθών στο ΑΕΠ, που είναι η συνέπεια περιορισμού της απασχόλησης, εξάπλωσης των μορφών απασχόλησης χωρίς εξασφάλιση, μείωσης του επιπέδου μισθών των ανειδίκευτων και ημειδικοευμένων εργαζομένων και σταδιακής εξαφάνισης του κοινωνικού μισθού. Πράγματι, και σε πείσμα τού ό,τι πιστεύεται σχετικά, το άνοιγμα του διεθνούς εμπορίου ως ποσοστό στο ΑΕΠ των τριών ηγετικών χωρών και ενώσεων, δηλαδή των ΗΠΑ, της Ε.Ε. και της Ιαπωνίας, δεν είναι τώρα με την παγκοσμιοποίηση, μεγαλύτερο από το αντίστοιχο στα τέλη του 19ου αιώνα, ώστε να δικαιολογεί τη σημαντική αύξηση των περιθωρίων κέρδους.

• **Δεύτερον:** Σύνδεση του προβλήματος της συγκέντρωσης κεφαλαίου με τις εξελίξεις του τέλους του αιώνα μας, που επέφεραν δραματικές αλλαγές και ανακατατάξεις στο σύνολο των παραδοσιακών οικονομικών εννοιών και γνώσεων. Δηλαδή, οι νέες και επαναστατικές τεχνολογίες, η μετάβαση στο μεταβιομηχανικό-πληροφοριακό στάδιο ανάπτυξης, η «παγκοσμιοποίηση», αλλά βέβαια και η στροφή της οικονομικής πολιτικής των σύγχρονων καπιταλιστικών οικονομιών προς την πιο ακραία και ανάληγη μορφή του νεοφιλελευθερισμού. Η τάση συγκέντρωσης κεφαλαίου εμφανίζεται, έτσι, ως αίτιο αλλά και ως αιτιατό αυτών των σημαντικών εξελίξεων.

• **Τρίτον:** Ο συγγραφέας επιδίδεται με ηρωικό τρόπο στην καταγραφή, επισήμανση και ανάλυση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών, των επί μέρους δεδομένων, και συγκεκριμένων προβλημάτων και επιδιώξεων, των εξαγορών και συμμαχιών, αλλά και ορισμένων δραστηριοτήτων που ήρθαν στο φως της δημοσιότητας ως σκάνδαλα ή ως μη εντελώς σύννομες ενέργειες, για όλους τους μεγάλους ομίλους με τους οποίους ασχολείται η έρευνά του. Πρόκειται για έρευνα πολυδιάστατη, δυσχερέστατη, χρονοβόρα, αλλά ωστόσο εξαιρετικά πολύτιμη, αφού για πρώτη φορά, από όσο γνωρίζω, εξασφαλίζονται ομαδοποιημένα, αξιολογημένα και συγκεντρωτικά στοιχεία για τον συγκεκριμένο αυτό χώρο της ελληνικής πραγματικότητας. Ο πλούτος, η έκταση, αλλά και η πληρότητα των σχε-

Για την Μάγια Δρόσου, την κωνσταντινουπολίτισσα πεζογράφο, γνώριζα ελάχιστα: μια μικρή αναφορά σε μια μελέτη για τη νεοελληνική πεζογραφία. Η έκδοση *Μνήμη Μάγιας Δρόσου. Ο άνθρωπος και η λογοτεχνίδα. 1906-1998* (εκδ. Σύνδεσμος των εν Αθήναις Μεγαλοσχολιτών, 1999) μ' ένα κείμενο του **Στέφανου Α. Δεκαβάλλα**, συνοπτική εργογραφία της, ένα αδημοσίευτο θεατρικό της έργο και μια ραδιοφωνική της συνέντευξη, μας προσφέρει μια ικανοποιητική εικόνα για μια ενδιαφέρουσα γυναίκα που εκτός από το καθαυτό λογοτεχνικό της έργο προσέφερε σημαντικά με τη συμμετοχή της στη στερέωση του λογοτεχνικού περιοδικού της Πόλης Τέχνη από το 1946, του οποίου ανέλαβε την αρχισυνταξία ως το 1950, οπότε για λόγους πέρα από τη θέλησή της σταμάτησε οριστικά η έκδοσή του: ενός περιοδικού που, χάρη στη συμβολή της Μάγιας Δρόσου, συγκέντρωνε όλες τις πνευματικές δυνάμεις των Ρωμιών της Πόλης.

Διαφωτισμός: Στον δεύτερο τόμο *Των Φώτων - Όψεις του Νεοελληνικού*

Διαφωτισμού (εκδ. Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, 1999) ο Άλκης Αγγέλου συγκεντρώνει δεκαπέντε κείμενα με θέματα ποικίλα, όλα όμως επικεντρωμένα σε ζήτημα των Νεοελληνικών Γραμμάτων. Το λαϊκό έντυπο, η εκδοτική έκρηξη και οι λόγιοι του 18ου αιώνα, το μυθιστόρημα του 19ου αιώνα, οι Φαναριώτες, οι μεταφράσεις του Ροβινσώνα Κρούσου, ο Δημ. Καταρτζής, η γένεση της παιδαγωγικής και η νεοελληνική γλωσσική παιδεία και η επίδραση της εκκλησιαστικής γλώσσας στην «κοινώς λαλούμενη» του Κοραή. Το βιβλίο συμπληρώνεται με ένα εξαιρετικά ενδιαφέρον κείμενο που αφορά τη νεοελληνική εκπαίδευση μέχρι τις παραμονές της Επανάστασης, όπου εξετάζονται οι εκπαιδευτικές βαθμίδες και οι ονομασίες τους, το κτηριακό πρόβλημα, το διδακτικό προσωπικό (κατάρτιση και αμοιβές), η συμμετοχή των γυναικών στην εκπαιδευτική διαδικασία, το περιεχόμενο και η κατεύθυνση των σπουδών. Η

τικών δεδομένων είναι εντυπωσιακή.

• Τέταρτον: Ο συγγραφέας εξετάζει την διαχρονικά ανερχόμενη αυτή τάση συγκέντρωσης κεφαλαίου στην Ελλάδα, χωρίς να την απομονώνει από τα αντίστοιχα διαδραματιζόμενα στη διεθνή οικονομία, αλλά αντίθετα τοποθετώντας την στις σωστές της διαστάσεις. Πρόκειται, δηλαδή για μικρές και μικρομεσαίες επιχειρήσεις, που ξεκίνησαν ως τέτοιες μέσα στα εθνικά μας όρια, και ήδη εμφανίζονται ως πολυεθνικές με δράση, κυρίως, στα Βαλκάνια. Ορθότατα υπογραμμίζεται από τον συγγραφέα η διαδικασία υποκατάστασης των παραδοσιακών ελληνικών επιχειρήσεων από νέες, που ανήκουν στους ανερχόμενους, διεθνώς, κλάδους και τομείς δραστηριότητας, συνδέονται με τις νέες τεχνολογίες και αποτελούν τα «νέα ελληνικά τζάκια».

• Η εικόνα δεόντως συμπληρώνεται με την εξέταση του ρόλου των αντι-τραστ νόμων, που υπάρχουν στην Ελλάδα, καθώς και διεθνώς, που έχουν εξαιρετικά αυστηρή διατύπωση, αλλά που τις τελευταίες 10ετίες, ηθελημένα, παροπλίζονται. Αυτή η αναφορά στους αντι-τραστ νόμους συνδέεται άμεσα με το καταλυτικής σημασίας πρόβλημα της συγκέντρωσης κεφαλαίου, που δεν είναι καθαρά οικονομικό, αλλά ωστόσο καταλήγει σε συντριπτικά σημαντικές συνέπειες για ολόκληρο το φάσμα του οικονομικού γίνεσθαι της χώρας μας και της διεθνούς οικονομίας. Είναι οι διαπλοκές και τα διαπλεκόμενα.

Οι ανησυχίες του συγγραφέα είναι διάχυτες, σε ολόκληρο το κείμενο, για το είδος, την έκταση και τον βαθμό βλάβης των εθνικών συμφερόντων, που μπορεί να προκύψουν από τις πολυσχιδείς, υπόγειες και συνεχώς εντεινόμενες διασυνδέσεις

του συγκεντρωμένου κεφαλαίου, στην Ελλάδα με την εκάστοτε πολιτική εξουσία. Είναι ξεκάθαρο, βέβαια, ότι το συγκεντρωμένο κεφάλαιο ασκεί ολοένα μεγαλύτερη επίδραση στη διαμόρφωση των θεσμών, καθώς και στις επιλογές τη ακολουθούμενης οικονομικής πολιτικής, ότι είναι σε θέση να εξαγοράσει συνειδήσεις και ότι ε πολλούς υποκαθίσταται στο ρόλο των πολιτικών που κινδυνεύουν να καταστούν απλοί διαχειριστές των συμφερόντων των πολυεθνικών. Η επιρροή των πολυεθνικών ενισχύεται, εξάλλου, προτον από τη σταδιακή εξασθένηση των εργατικών συνδικάτων, των οποίων η διαπραγματευτική ισχύς περιορίζεται από την υψηλή ανεργία, από τη μείωση του αριθμού των μελών τους, ως αποτέλεσμα της ραγδαίας μεταβολής του είδους των εργασιακών σχέσεων, που επιβάλλουν σε ολοένα μεγαλύτερη κλίμακα την απασχόληση χωρίς εξασφάλιση, αλλά και από τις αυξανόμενες δυνατήτες εξαγοράς τους, και δεύτερον από την επκταση των δραστηριοτήτων τους και σε τομείς κ.θαρά κοινωνικούς. Δημιουργούνται, έτσι, πολιπίπεδες και πολυσχιδείς αλληλοεξαρτήσεις, ελληλοεπιδράσεις και εκατέρωθεν συμφέρον που συνήθως είναι αδύνατον να προβλεφθεί σε αποτέλεσμα καταλήγουν: υπέρ ή σε βάρος τ εθνικών συμφερόντων;

Ανακεφαλαιώνοντας, θέλω να υπογραμμί ότι πρόκειται για έρευνα πολύτιμη, που έγινε σοβαρό και ευσυνείδητο τρόπο, που ασφαλώς χεται να καλύψει ένα σημαντικό κενό στην ελληνική βιβλιογραφία και που η χρησιμότητά της να εμφανής.

Μαρία Νεγρεπόντη-Δελιβι

Υικά πάθη

**Στιγκ Ντάγκερμαν,
Καμένο παιδί,
μτφρ. Μαργαρίτα Μέλμπεργκ,
εκδόσεις της Εστίας, 1998**

Η εικόνα της Μητέρας δεσπόζει και δίνει τον τόνο στο *Καμένο Παιδί*. Ο Μπενκτ, πρωταγωνιστής του βιβλίου, βιώνει τραυματικά το θάνατο της μητέρας του Άλμιας και μπαίνει σε μια διεργασία πένθους, που τον αποξενώνει από τον περίγυρο και εντείνει την ήδη προϋπάρχουσα εσωστρέφειά του. Το πένθος έχει περιγραφεί από τον Λακάν σαν μια ρήξη, μια οπή στο πραγματικό, και πράγματι ο Μπενκτ έχει την εντύπωση πως «πένθος σημαίνει να έχεις μια άδεια τρύπα μέσα σου, μια μεγάλη, άδεια τρύπα, που τα δάκρυα δεν μπορούν να γεμίσουν».

Στο πλαίσιο αυτού του δηλητηριασμένου πένθους, ο Μπενκτ θέτει σκοπό να εκδικηθεί τον πατέρα του που διατηρούσε εξωσυζυγικές σχέσεις ενώ ζούσε ακόμη η μητέρα, και αρχίζει να σκηνοθετεί με σχολαστικό τρόπο την εκδίκηση

στις λεπτομέρειές της.

Ο Μπενκτ παρουσιάζεται, από την άποψη αυσα μια αρσενική Ηλέκτρα, που αποδίδει ευθύ στον ομόφυλο γονέα για την ορφάνια που επέβαλε αλλά και διάγει ζωή στερημένη : ανέραστη σε σχέση με την πλούσια ερωτδραστηριότητα του ζώντος γονέα.

Αντίστοιχα με την Κλυταιμνήστρα, ο πατέ του Μπενκτ συνεχίζει την εξωσυζυγική του ζ και μετά το θάνατο της γυναίκας του, ενώ Μπενκτ, δέσμιος του πένθους και εκδικητικότητας, παραμένει ερωτικά ανενε αν και συνδέεται με μια κοπέλα, που περισσότ τη λυπάται παρά την αγάπη.

Τα πράγματα αλλάζουν όταν μπαίνει για τα καλά ζωή του η ερωμένη του πατέρα, μια καλοσυνάτη όμορφη γυναίκα, που ο Μπενκτ ερωτεύεται αμέ και συνάπτει σχέση μαζί της. Αν και ο Μπενκτ αρέσκειται να πιστεύει ακράδαντα πως είναι «γιας μητέρας του», απόλυτα αφοσιωμένος στη μνήμη αναπαράγει στην πραγματικότητα, λίγο-πολύ χωρι το καταλαβαίνει, το μοντέλο συμπεριφοράς

πατέρα, που τόσο νομίζει ότι μισεί. Η συμπεριφορά αυτή συνοψίζεται στην απιστία εις βάρος της μητέρας, του τώρα πραγματοποιείται εκ νέου και από την πλευρά του γιού.

Ο συγγραφέας, ένας εξαιρετικός σουηδός λογοτέχνης που τερμάτισε ο ίδιος τη ζωή του σε ηλικία μόλις τριάντα ενός χρόνων (1954), περιγράφει με δεινότητα τις παλινωδίες και τις αντιφάσεις του Μπενκτ και βάζει τον ήρωά του να πιστοατεύει την πιο μεγάλη ποικιλία από μηχανισμούς άμυνας, από εκλογικεύσεις και περναπληρώσεις, για να εξομαλύνει τις ψυχικές του συγκρούσεις και να κατασιγάσει τις ενοχές του. Οι παλινωδίες του Μπενκτ και το ρεπερτόριο των πασιωδικών ενεργειών του παραπέμπουν σε σαφήνεια στον σαιξπηρικό Άμλετ που, εμφανής και πενθών, προσπαθεί να διασκεδάσει τη θλίψη και την ενοχή του (επειδή διστάζει να πάρει εκδίκηση για τον αφύσικο χιμό του πατέρα του), χρησιμοποιώντας σαν παιχνιδάκι την άτυχη και άβουλη Οφηλία, όπως ακριβώς ο Μπενκτ περιζήτησε την άπραγη και πειθήνια μνηστή του, τη Μαρί Μπέριτ.

Η Μπέριτ συνιστά, πράγματι, μια σύγχρονη

Οφηλία, ολότελα εξαρτημένη από τις άστατες διαθέσεις του αμφιθυμικού αρραβωνιαστικού της, που δέχεται τα ξεσπάσματα και τις εκρήξεις του καρτερικά και φοβισμένα, ενώ χαροποιείται από τις αναπάντεχες και μάλλον σπάνιες τρυφερότητές του.

Όλη η νεύρωση του Μπενκτ είναι μια απόπειρα να αρνηθεί την ανομιολόγητη, πλην όμως πραγματική διαπίστωση, ότι δεν κατόρθωσε ν' αγαπήσει τη νεκρή τώρα πια μητέρα, επειδή και ο ίδιος ο πατέρας του δεν την αγάπησε ποτέ. Η μητριά είναι η αγαπημένη του πατέρα κι έτσι καταλήγει να γίνει και η αγαπημένη του γιου. Ο Μπενκτ είναι κατά βάθος ένας γνήσιος γιος του πατέρα του.

Η τελική πράξη του Μπενκτ, μια θεατρική απόπειρα αυτοκτονίας, που όμως καταφέρει να τον συμφιλιώσει επιτέλους τόσο με τον εαυτό του όσο και με τους άλλους, είναι ο αναγκαίος φόρος αίματος στη μνήμη της προδομένης εις διπλούν μητέρας του, ώστε οι Ερινύες να μετατραπούν σε Ευμενίδες, αγαθοποιές και κατευναστικές θεότητες.

Τελικά, ο Μπενκτ αποκτά τη μητέρα που πάντα ήθελε κι ονειρευόταν.

Νίκη Κώτσιου

Η γένεση της Ιστορίας

τον Μπαρθ,

Βλακοχορτοφάγος,

εμφ. - σχόλια - πρόλογος Αλέξης Πανσέληνος,

Εκδόσεις ΠΟΛΙΣ, Αθήνα 1999

Η αποδοχή της επίσημης ιστορίας της ζωής, της γνησ και της ίδιας της Ιστορίας υπήρξε πάντα το κοινό γνώρισμα των συνετών δημιουργών. Πίθεται, οι άμυναλοι ανέκαθεν επιθυμούσαν την ευ όρων ανατροπή της. Ανάμεσά τους στριμώονται και ελάχιστοι άλλοι, ανεπιθύμητοι ουσιαστικά, αφού εμφανίζονται ένα ασυγχώρητο ελάττωμα: διαθέτουν μνήμη. Ακόμη χειρότερα την χρησιμοποιούν για την ανέγερση του συμπαγούς φιλοσοφικού και πολιτικού βήθρου στο οποίο στηρίζεται η εντελώς συγκεκριμένη αλλά κυρίως ενοχλητική προσωπική άποψη τους. Τόσο ενοχλητική που τον θωπώνει να διατηρήσει -έστω δύσκολα- την ύπαρξιά της ακόμη και όταν οι εκφραστές της ορασιζούν να την αντιπαραθέσουν στην πανίση θεοπισμένη αλήθεια που δημιούργησαν η οριστία της απόλυτης παθητικότητας των πρώτων. Ο ανούσιος ετεροπροσδιορισμός των δεύτερων. Φυσικά, δεν πρόκειται για κάποιον ανελέητο άνα διαδοχής με σκοπό την εκπλήρωση προσωπικών ή έστω συλλογικών στόχων.

Ο μάλιστα ούλαχιστον όχι στην περίπτωση Μπαρθ. Για τον ίδιο, η ειλικρινής αναθεώρηση κάθε ιδεολογικής θέσης του παρελθόντος, οποιασδήποτε τοχρωμένης αντίληψης ή παγιωμένης συμπεριφοράς δεν αποτελεί μια αυθαίρετη αντικατάσταση που συντελείται έπειτα από συνοπτικές διαδικασίες. Αντίθετα προϋποθέτει πριν από την κατάρ-

ρηση, την άρση, την εξύψωση του πιθανά «ανεπιθύμητου και παλαιού» στο ίδιο επίπεδο με εκείνο που τοποθετεί ο αναθεωρητής το περιεχόμενο της νέας πρότασης, επιλογής ή αποκάλυψής του. Με άλλα λόγια, το παρόν και ενδεχομένως το μέλλον οφείλουν, πριν επιβληθούν, να αναγνωρίσουν τις οφειλές τους στο ιστορικό ή προσωπικό πλαίσιο (και αν είναι αναγκαίο να επωμισθούν τις ευθύνες για την εμφάνισή του) στους κόλπους του οποίου δημιουργήθηκαν. Σε οποιαδήποτε άλλη περίπτωση, η όλη προσπάθεια μοιάζει με αυθαίρετη επικάλυψη μιας προϋπάρχουσας και εξίσου αυθαίρετης επικάλυψης της αλήθειας που πιθανά αποτελεί μόλις ένα μικρό τμήμα μιας αλυσίδας αυθαιρεσιών.

Έτσι, πίσω από την τραγική φιγούρα του ήρωα του Εμπενέξερ Κουκ και των υπόλοιπων προσώπων, τις περιπέτειες των οποίων μας αφηγείται με μοναδικό τρόπο, αναδύεται η επιθυμία του να κάνει γνωστή την άποψή του για την ιστορία της πατρίδας του και την καταγωγή της σύγχρονης αμερικανικής κοινωνίας. Με το πρόσχημα του ιστορικού πλαισίου δημιουργεί μια αλληγορία μέσα από την οποία εκδηλώνει την αντίθεση και την πικρία του ακόμη για την τραγική πραγματικότητα που βιώνει σήμερα ο τόπος του.

Σύμμαχοί του, η μνήμη και η ευρωπαϊκή πνευματική παράδοση που όχι μόνο αποδεικνύει ότι σέβεται, αλλά επιπλέον γνωρίζει και πολύ καλά. Διαθέτει, δηλαδή, ό,τι ακριβώς αρνήθηκε, απώλεσε και δεν κατάφερε να επαναποκτήσει ποτέ η Αμερική του 20ού αιώνα. Κατανοώντας ωστόσο καλά τις ιδιαιτερότητες που παρουσιάζει η μόλις διακοσίων ετών ιστορία της πατρίδας του, αλλά

διεισδυτική ματιά του Άλκη Αγγέλου, σε συνδυασμό με τη βαθιά γνώση της περιόδου, αναδεικνύει σημεία έκτακτου ενδιαφέροντος και προσφέρει στον αναγνώστη πλήθος ερεθισμάτων.

Ελληνική Έποποιία 1940-1941 (εκδ.

Βιβλιοπωλείον της Εστίας, 1999) του Άγγελου Τερζάκη: ένα βιβλίο που αποτυπώνει με ενάργεια την ανθρώπινη πλευρά μιας μεγάλης στιγμής στη νεοελληνική ιστορία. Ο Άγγελος Τερζάκης δίχως την πρόθεση να γράψει μια επιστημονική πραγματεία αλλά ούτε και έχοντας κατά νου να συνθέσει ένα μυθιστόρημα, προσπάθησε να κρατήσει αυτό που ακριβώς χάνεται: την ατμόσφαιρα μιας εποχής, το πνεύμα που επικράτησε σε μια ιστορική στιγμή, τη μοναδικότητα και, όσο αυτό είναι δυνατόν, την αυθεντικότητα μέσα από τα γεγονότα.

Ζωντανή μαρτυρία και μυθοποίηση της αντάρτικης ζωής του Μάρκου Βαφειάδη συγκερνάται στο βιβλίο του Κωστή Παπαδόγκου, Καπετάν Μάρκος. Ο εμφύλιος πόλεμος στην Ελλάδα 1945-1949

(εκδ. Παπαζήση, 1999). Η αφήγηση στηρίχθηκε σε μαρτυρίες αγωνιστών αλλά και όσες άλλες πληροφορίες συγκέντρωσε ο συγγραφέας από άλλα δημοσιεύματα σε βιβλίο, στον Τύπο και σε ανέκδοτα απομνημονεύματα. Ο Κ.Π. είχε επίσης, την ευκαιρία να συνεργαστεί με τον Μάρκο Βαφειάδη, με ανταλλαγή επιστολών από το 1976 ως το 1992.

Η έκδοση του βιβλίου για και από τους Σύγχρονους Ινδιάνους της Β. Αμερικής, *Ιστορίες και ποίηση απ' το Γαλάζιο Σύννεφο* (εκδ. Ανάφη, 1999), προσφέρει μια μοναδική αναγνωστική εμπειρία. Τα περιεχόμενα του βιβλίου προέρχονται από το περιοδικό *Blue Cloud Quarterly* που από το 1967 ξεκίνησε την παρουσίαση κειμένων των αυτόχθονων Ινδιάνων που ζούσαν αποκομμένοι σε καταυλισμούς και τους δόθηκε η ευκαιρία να καταγράψουν την παράδοσή τους αλλά και τη σύγχρονη πραγματικότητα, δηλαδή την απάνθρωπη μεταχείριση που τους επιφύλαξε το αμερικανικό κράτος. Το βιβλίο αυτό εκτός από το να καταθέτει την

και το είδος των πρώτων αποίκων (στρατιές από κληρών κάθε είδους και τυχοδιωκτών), που την πλημμύρισαν προερχόμενοι κυρίως από την γηραιά ήπειρο, δεν βιάζεται να αποδώσει κατηγορίες ή να χλευάσει θεσμούς και καταστάσεις. Τουλάχιστον όχι πριν υφάνει με κάθε ιστορική λεπτομέρεια τη διαδικασία εμφάνισης και κατοχύρωσής τους. Η κατακρήμνιση του αμερικανικού ονείρου και κυρίως της αθωότητας με την οποία τόσο φροτισμένα έχει περιβληθεί, για τον Μπαρθ, είναι μια πολύ σοβαρή υπόθεση που δεν ευσταθεί ή δεν μπορεί να δικαιολογηθεί αν πρώτα δεν αποδειχθεί με ατράνταχτα επιχειρήματα το γιγάντιο ψεύδος με το οποίο συστήνεται σχεδόν αποκλειστικά η μυθολογία στην οποία αυτή στηρίζεται. Προδοσίες, λεηλασίες, γενοκτονίες και πλήθος άλλων βίαιων και αποτρόπαιων αλλά απολύτως πραγματικών πρακτικών εγκιβωτίζονται –με την μορφή έμμεσων αναφορών, μεμονωμένων περιστατικών ή εκτενών διηγήσεων– έντεχνα, στο κυρίως μυθολοπλαστικό σώμα, αναπλάθοντας ένα ζοφερό παρελθόν που εκ των πραγμάτων δεν μπορεί να μετεξελιχθεί σε (πολύ περισσότερο να παραγάγει και να θρέψει) τίποτα αθώο. Η αλήθεια λοιπόν είναι μόνο μία. Απέναντι στην δαιμονοποιημένη Ευρώπη και την παραδοσιακά ένοχη ευδαιμονία της, η αντίστοιχη αμερικανική δεν μπορεί να αντιπαραθέσει τίποτα άλλο εκτός από την ίδια –αν όχι πε-

ρισσότερο– ένοχη καταγωγή της. Το μόνο που μένει να αποδειχτεί πλέον είναι αν η Αμερική ξυπνήσει ποτέ από τον λήθαργο στον οποίο βρίσκεται εδώ και δύο αιώνες και, όπως ο Εμπενέξερ Κου που έστω και καθυστερημένα συνειδητοποιεί τη καταστροφή που έσπειρε γύρω του η παράφορη υπεράσπιση της αθωότητάς του, αναγνωρίσει τις τεράστιες ευθύνες που της αναλογούν, όπως ο κάθε ισχυρό που γνώρισε αυτός ο κόσμος.

Με άλλα λόγια ένα μεγάλο βιβλίο, μια περίτεχνη βαθιά και ειλικρινή αλληγορία που φτάνει στα χέρια μας σε μια απολαυστική μορφή όχι μόνο εξαιτίας του δημιουργού της αλλά και του μεταφραστή που απέδωσε το κείμενο στα ελληνικά με τόση τέχνη, που δύσκολα μπορείς να φανταστείς ότι δε γράφτηκε απευθείας στην ίδια γλώσσα.

Τελειώνοντας, μην παραλείψουμε να συστήσουμε τον μεγάλο συγγραφέα αυτού του από πολλούς απόψεις βαρύτιμου βιβλίου: Γεννημένος το 1933 Αμερικανός, καθηγητής αγγλικής φιλολογίας και συγγραφικής τέχνης, *ακαδημαϊκός, δοκιμογράφος και βέβαια σπουδαίος μυθιστοριογράφος*, Τζον Μπαρθ αποτελεί ένα από τα ελάχιστα μέλη της σύγχρονης αμερικανικής πνευματικής ελίτ που έχει θέσει σοβαρή υποψηφιότητα για την κατάληψη μιας θέσης στην ιστορία της παγκόσμιας λογοτεχνίας.

Κωνσταντίνος Νούλε

Ερμητική ποίηση

Eugenio Montale,
Ημερολόγια '72,
Μτφρ.: Νίκος Αλιφέρης,
εκδόσεις Άγρα, Αθήνα 1999

Ένας μεγάλος των ιταλικών γραμμάτων, ο Eugenio Montale έφυγε το 1981 αφήνοντας πίσω του μεγάλο κενό, ωστόσο καταξιωμένος (και βραβευμένος με το Νομπέλ Λογοτεχνίας, το 1975) στη συνείδηση του πνευματικού κόσμου ως ένας από τους επιφανέστερους εκφραστές του ερμητισμού αλλά και γενικότερα τους ανανεωτές της ποιητικής φωνής της Ιταλίας στον αιώνα που μόλις έκλεισε. Ο Eugenio Montale έγινε γνωστός στην Ελλάδα με τα *Κόκκαλα της σουπιάς* (1927), με το δοκίμιό του *Sulla Poesia* αλλά και αργότερα, στην τελευταία του περίοδο, με το *Σατιρικόν*, συχνά παραλληλιζόμενος ή συγκρινόμενος με την καβαφική ποιητική μανιέρα. Δεν δέχθηκε ποτέ την εντοπιότητά του σε κάποιο κίνημα ή τάση της εποχής του, ερχόμενος μάλιστα σε σύγκρουση με τον Τζουζέπε Ουγγαρέτι. Ο Eugenio Montale έγραψε ποίηση χαμηλόφωνη και προπετή, με πρωταρχική απαίτηση να λυτρωθεί ο ίδιος, να εκφράσει τα μύχια της ψυχής του με τις θαλερές μα και τόσο διακριτικές Μούσες του.

Το *Ημερολόγιο του '72* ολοκληρώθηκε όταν ο ποιητής ήταν πια εβδομήντα έξι ετών. Ο τόνος της γραφίδας του έχει χαμηλώσει ολοφάνερα. Η πε-

ποίηση της νιότης που θέλει να κατακτήσει σύμπαν και η πίστη στην απεριόριστη δυναμική που μπορεί να αναπτύξει η συγκίνηση μένουν μετέωρα ή και ακυρωμένα στη συνείδηση του ποιητή. Ο στοχασμός του παραμένει λυρικός αλλά πλέον απέριτος, σύντομος, διεισδυτικός. Εάν λυρικές εξάρσεις των πρώτων συλλογών του πείραξαν μια ιδιαίτερη οικειότητα για το αναγνωστικό κοινό, κατά την ύστερη περίοδο του *Σατιρικόν*, των *Ημερολογίων* και των *Άλλων στίχων* ελλείφονται και παραχωρούν τη θέση τους σε μια αφήγηση κοφτερή, που επιδιώκει να σατιρίσει και να καταδείξει σχολιαστικά την ατμόσφαιρα που τον περιβάλλει και τον χαρακτηρίζει. Eugenio Montale έχει πια επιλέξει μια πεζολογικού χαρακτήρα ποίηση, ο λόγος του στο εξής είναι μετρημένος, συγκρατημένος, αποστασιοποιημένος θεματικά και εκφραστικά, δίχως δηλαδή να θυμίζει το προηγούμενο έργο του.

«Ο Ιταλός υπήρξε ένας ποιητής του ατομικού γου και συχνά παρομοιάζει το ποίημα με μια μετάνια στο πέλαγος, η οποία μπορεί να βρει ή να βρει παραλήπτη» λέει ο μεταφραστής του προλογικό σημείωμα για να δικαιώσει τη στοχοποίηση του Eugenio Montale απέναντι στο σύγχρονο κόσμο, να τον αντικρίσει χωρίς ψευδοσθήσεις και εθελοτυφλία. Το γεροντικό βλέμμα του διαπερνά τα πράγματα, τα χαρακτηρίζει υποβάλλει. Το *Ημερολόγιο του '72* είναι σπουδαία ευκαιρία για τον λάτρη του μονταλι

όσμου να ξεδιπλώσει στην πλήρη του έκφανση το ποιητικό δίμιτο του ιταλού δημιουργού. Και κριφείλονται, καμιά φορά κατά τι περισσότερο, να υποδίδονται τα του Καίσαρος τω Καίσαρι, δηλαδή τα συγχαρητήρια όπως στην προκειμένη περίπτωση του μεταφραστή Νίκου Αλιφέρη για το ότι είχε την πρωτοβουλία να φέρει στα ελληνικά και να αποδώσει εμπειριστατωμένα το σημαντικό αυτό έργο. Ήδη με το *Φινιστέρε* ο παραπάνω λε-

πουργός μεταφραστής έδωσε το στίγμα της προσέγγισής του, και η εργασία του αυτή βρίσκει συνέχεια στην παρούσα έκδοση. Στην έκδοση περιλαμβάνονται ακόμη τα μελετήματα *Ένας Αλεξανδρινός ποιητής*, *Δίγλωσσες ανθολογίες*, *Ένας Έλληνας ποιητής* καθώς και το ποίημα «*Διαβάζοντας Καβάφη*» που προέρχεται από τη συλλογή *Τετράδιο τεσσάρων ετών*.

Βασίλης Ρούβαλης

Ο ΧΕΙΡΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΚΡΙΣΕΩΝ

Ειρήνη Χειλά, *Ο ρόλος της μεσολάβησης στο χειρισμό κρίσεων. Ο ΟΗΕ στην εποχή της μοναδικής υπερδύναμης*, εκδόσεις Ι. ΣΙΔΕΡΗΣ 1999

Ένα εξαιρετικά ενδιαφέρον θέμα εξετάζει η ελέτη της Ειρήνης Χειλά. Η συγγραφέας μελετά τη στάση δύο διαφορετικών μεσολαβητικών δρώντων, του ΟΗΕ και των ΗΠΑ. Πιο συγκεκριμένα, παρακολουθεί διεξοδικά το ρόλο αυτών των δύο διαμεσολαβητικών δρώντων στις κρίσεις του Ιράκ και της Γιουγκοσλαβίας. Όπως σημειώνει η ίδια, η επιλογή αυτή στοχεύει στην ανάδειξη των παραγόντων που προσδιορίζουν το ρόλο των διεθνών θεσμών και ιδιαίτερα του ΟΗΕ στο χειρισμό κρίσεων στη μεταψυχροπολεμική εποχή. Στη μελέτη καταδεικνύεται ότι η μείωση της αποτελεσματικότητας και αξιοπιστίας της θε-

σμοθετημένης μορφής μεσολάβησης ανάγεται στην εμφάνιση ηγεμονικών συμπεριφορών με κύριο χαρακτηριστικό τη χρησιμοποίηση της μεσολάβησης –σε μονομερή ή πολυμερή βάση– ως εργαλεία εξυπηρέτησης εθνικών στόχων.

Στο πρώτο μέρος του βιβλίου εξετάζεται η θεσμοθετημένη μεσολάβηση και συγκεκριμένα ο ρόλος του ΟΗΕ στη μεταψυχροπολεμική εποχή. Στη συνέχεια, στο δεύτερο μέρος η Ειρήνη Χειλά αναλύει διεξοδικά το ρόλο των ΗΠΑ ως παγκόσμιου μεσολαβητή.

Τέλος, στο τρίτο μέρος παρακολουθεί τα όρια της παρέμβασης τρίτου στη διαχείριση κρίσεων. Εδώ η συγγραφέας εξετάζει τις περιπτώσεις της Γιουγκοσλαβικής κρίσης, της Α' Ιρακινής κρίσης του 1991 και της Β' Ιρακινής κρίσης του 1998.

Σωτήρης Ντάλης

ΟΙ ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ ΣΤΟΝ 20ό ΑΙΩΝΑ

Γκέοργκ Ίγκερς, *Η ιστοριογραφία στον 20ό αιώνα*, Μτφρ. Π. Ματάλας, εκδόσεις ΝΕΦΕΛΗ 1999

Ο Γκέοργκ Ίγκερς είναι ένας εξέχων ιστορικός της διανοητικής ιστορίας. Σ' αυτό το έργο του εξετάζει την πορεία και τους μετασχηματισμούς των ιστορικών σπουδών κατά τη διάρκεια του 20ού αιώνα. Με αφετηρία την ανάδειξη της ιστορίας σε αυτόνομο επιστημονικό κλάδο κατά το τέλος του περασμένου αιώνα, ο συγγραφέας καταγράφει και αναλύει με παραδειγματικό τρόπο όλες τις σημαντικές τάσεις και σχολές του ευρύτερου πεδίου των ιστορικών σπουδών τόσο στον ευρωπαϊκό όσο και στον αμερικανικό χώρο.

Στη κοινωνική ιστορία, οι μετασχηματισμοί της κριτικής ιστοριογραφίας, η σχολή των *Annales* εξετάζονται διεξοδικά. Αλλά και οι νεότερες τάσεις, η μικροϊστορία, η νέα πολιτισμική ιστορία, η ανθρωπολογική προβληματική, η «*κλινική στροφή*» όπως και ευρύτερα η μεταμοντέρνα πρόκληση προσεγγίζονται με σοβαρό ενδιαφέρον και νηφαλιότητα. Η ανάλυση του Ίγκερς δεν εστιάζεται αποκλειστικά στις θεωρητικές διεργασίες της ιστορικής επιστήμης, αλλά αντιθέτως ο συγγραφέας επιδιώκει να αθερά να εντάξει την ιστορική προβληματική στους σχηματισμούς της σε ευρύτερες κοι-

νωνικοπολιτικές εξελίξεις. Η ιστορία και η ιστοριογραφία αναδεικνύονται ως σημαντικές συνιστώσες της κοινωνικής βιωμένης εμπειρίας και της συλλογικής συνείδησης.

Η ευρύτητα της προβληματικής σε συνδυασμό με την σαφήνεια της ανάλυσης καθιστούν το βιβλίο ιδιαίτερα χρήσιμο και ενδιαφέρον τόσο για τους ιστορικούς, τους κοινωνικούς επιστήμονες, τους εκπαιδευτικούς και τους φοιτητές όσο και για οποιονδήποτε ενδιαφέρεται για την ιστορική σκέψη στις σύγχρονες κοινωνίες.

Ο Γκέοργκ Ίγκερς είναι καθηγητής Ιστορίας στο State University of New York στο Buffalo των ΗΠΑ. Έχει ασχοληθεί κυρίως με την ιστορία της ιστορίας ως συγκεκριμένου επιστημονικού πεδίου σπουδών κατά τον 19ο και 20ό αιώνα και θεωρείται ένας από τους σημαντικότερους σύγχρονους ειδικούς της ιστορίας της ιστοριογραφίας. Στα έργα του συγκαταλέγονται οι μελέτες: *The German Conception of History* (1968, 1983) και *Νέες Κατευθύνσεις στην Ευρωπαϊκή Ιστοριογραφία* (1975, 1984, ελλ. μτφρ. 1991).

Το βιβλίο εντάσσεται στη σειρά «Ιστορία» (Διεύθυνση: Α. Λιάκος) η οποία φιλοδοξεί να διαμορφώσει ένα πεδίο ανάπτυξης γνώσης και κριτικού στοχασμού για την Ιστορία.

Σωτήρης Ντάλης

ηθική υποχρέωση προς τους Ινδιάνους προσφέρει και ένα εντυπωσιακά ελκυστικό υλικό μνήμης και ιδιαιτερότητας.

Θα σταθώ στα λόγια της τουρκοκύπριας ποιήτριας Νεσέ Γιασίν, έτσι όπως αντήχησαν στην παρουσίαση του έργου της σ' ένα μπαράκι στη Λευκωσία: «*Την πατρίδα σου πρέπει να την αγαπάς / Έτσι μού 'λεγε πάντα ο μπαμπάς / Τη δικιά μου πατρίδα τη χώρισαν στα δυο / Ποιο από τα δυο μισά να αγαπώ;*» (μετάφραση: Άνθη Καρούα).

Ιδεολογικές μεθοδολογικές αοχές της εργασίας στο σχολείο της πολυτεχνικής εκπαίδευσης του Γιώργου Κ. Μωραΐτη (εκδ. Σύγχρονη Εποχή, 1999). Πρόκειται για μια εργασία που προβληματίζεται για την παιδεία, αναλύει υπό το πρίσμα της μαρξιστικής θεωρίας την κατάσταση που επικρατεί σήμερα και προτείνει λύσεις μέσα στο ίδιο ιδεολογικό πλαίσιο. Δεν είναι υποχρεωτικό να συμφωνήσει κανείς με τον συγγραφέα για να του αναγνωρίσει την αφοσίωση στο θέμα, την προσπάθεια να αναζητήσει λύσεις και την υποκίνηση μιας ουσιαστικής συζήτησης.

ο χαρτοκόπτης

Θρησκεία & Κοινωνία

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΑΔΡΑΧΤΑΣ

Πέντε καταξιωμένα
βιβλία θρησκευολογικής
έρευνας

ΚΑΡΕΝ ΑΡΜΣΤΡΟΝΓΚ
Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

Ε. Π. ΣΑΝΤΕΡΣ
**ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΟ
ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ**

ΑΛΙΣ ΤΕΡΝΕΡ
Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΚΟΛΑΣΗΣ

ΚΑΡΕΝ ΑΡΜΣΤΡΟΝΓΚ
ΕΝ ΑΡΧΗ

ΒΙΚΤΩΡ ΠΩΛ ΦΕΡΝΙΣ
**ΠΩΣ ΕΙΔΕ Ο ΠΑΥΛΟΣ
ΤΟΝ ΙΗΣΟΥ**

ΣΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ
ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

φιλίστωρ

ΑΝΑΦΩΡΑ 3844727

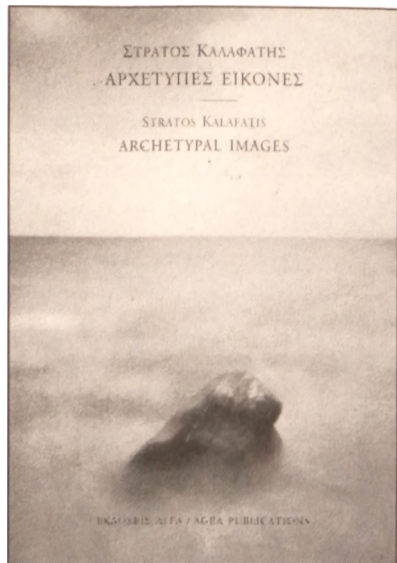

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

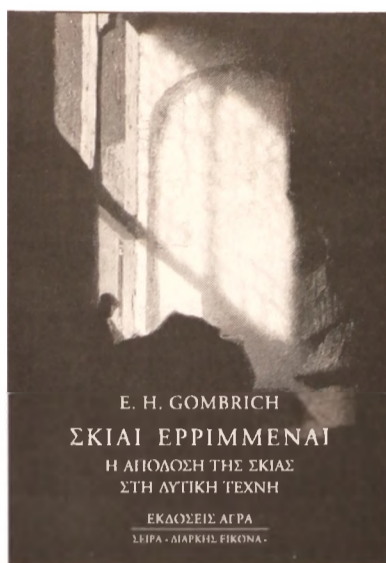
ΑΓΡΑ

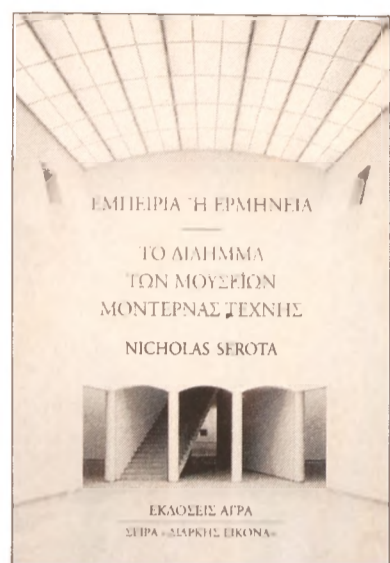
ΓΙΑΝΝΗΣ ΤΣΑΡΟΥΧΗΣ
ΑΝΑΜΕΣΑ
ΣΕ ΑΝΑΤΟΛΗ ΚΑΙ ΔΥΣΗ
HENTE KEIMENA
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΓΡΑ

ΣΤΡΑΤΟΣ ΚΑΛΑΦΑΤΗΣ
ΑΡΧΕΤΥΠΕΣ ΕΙΚΟΝΕΣ
STRATOS KALAFATIS
ARCHETYPAL IMAGES
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΓΡΑ / AGRA PUBLICATIONS

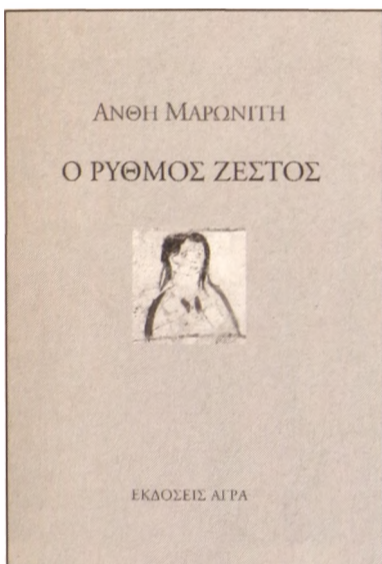

E. H. GOMBRICH
ΣΚΙΑΙ ΕΡΡΙΜΜΕΝΑΙ
Η ΑΠΟΔΟΣΗ ΤΗΣ ΣΚΙΑΣ
ΣΤΗ ΛΥΓΙΚΗ ΤΕΧΝΗ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΓΡΑ
ΣΕΙΡΑ «ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΕΙΚΟΝΑ»

ΕΜΠΕΙΡΙΑ Ή ΕΡΜΗΝΕΙΑ
ΤΟ ΔΙΛΗΜΜΑ
ΤΩΝ ΜΟΥΣΕΙΩΝ
ΜΟΝΤΕΡΝΑΣ ΤΕΧΝΗΣ
NICHOLAS SEROTA

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΓΡΑ
ΣΕΙΡΑ «ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΕΙΚΟΝΑ»

ΑΝΘΗ ΜΑΡΟΝΙΤΗ
Ο ΡΥΘΜΟΣ ΖΕΣΤΟΣ

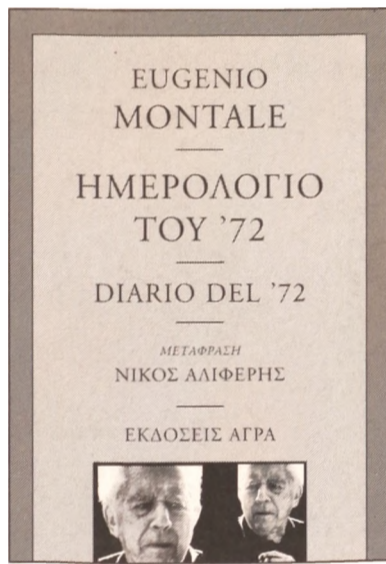

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΓΡΑ

ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΜΠΟΥΚΑΛΑΣ
ΟΠΙΟΤΑΝ ΠΛΑΤΑΝΟΣ

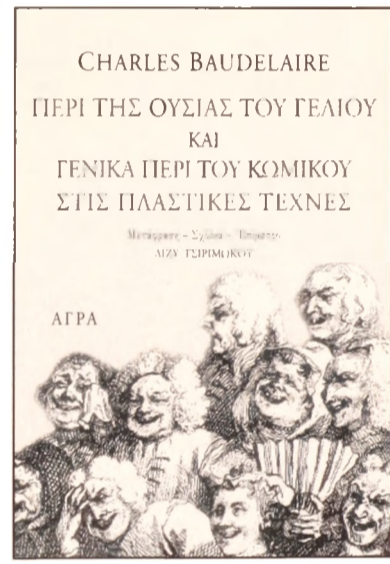
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΓΡΑ

EUGENIO
MONTALE
ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ
ΤΟΥ '72
DIARIO DEL '72

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ
ΝΙΚΟΣ ΑΛΙΦΕΡΗΣ

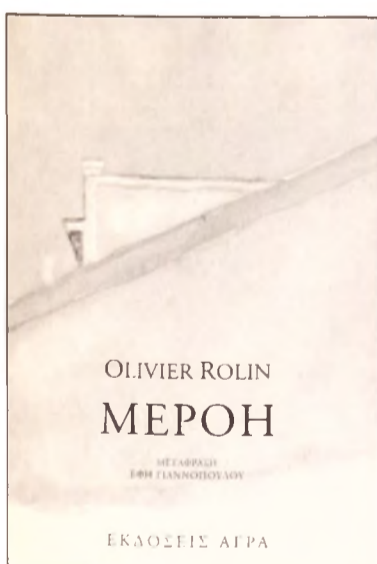
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΓΡΑ

CHARLES BAUDELAIRE
ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΟΥΣΙΑΣ ΤΟΥ ΓΕΛΙΟΥ
ΚΑΙ
ΓΕΝΙΚΑ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΩΜΙΚΟΥ
ΣΤΙΣ ΠΛΑΣΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ

Μεταφράση - Σχόλια - Εισαγωγή
ΑΙΩΝ ΤΣΙΡΙΜΠΟΥΚΟΥ

ΑΓΡΑ

OLIVIER ROLIN
ΜΕΡΟΗ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ
ΕΦΗ ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΓΡΑ

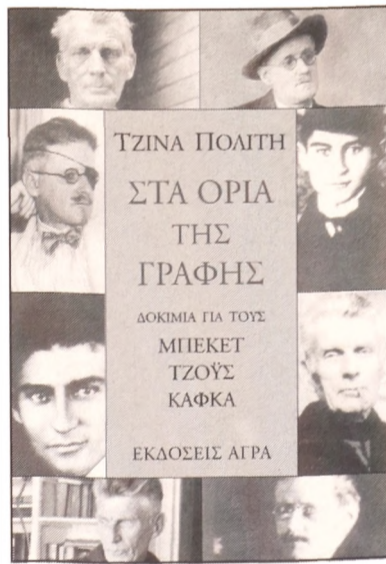

ΤΑΚΗΣ ΣΠΕΤΣΙΩΤΗΣ

Χαίρε
Ναπολέον

Δοκίμιο για την τέχνη του
ΝΑΠΟΛΕΟΝΤΑ ΛΑΒΑΘΙΩΤΗ
63 πεζά ποιήματά του
και εικόνες του
ΑΓΓΕΛΟΥ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

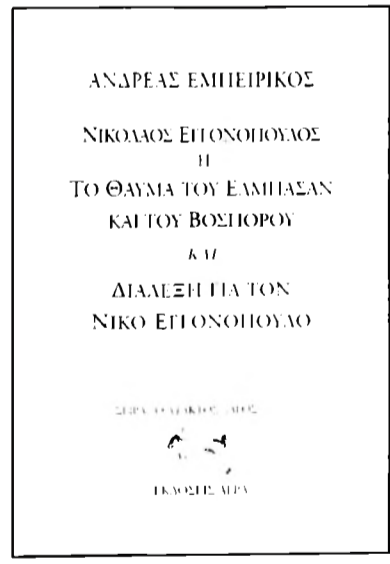
ΑΓΡΑ

ΤΖΙΝΑ ΠΟΛΙΓΗ
ΣΤΑ ΟΡΙΑ
ΤΗΣ
ΓΡΑΦΗΣ

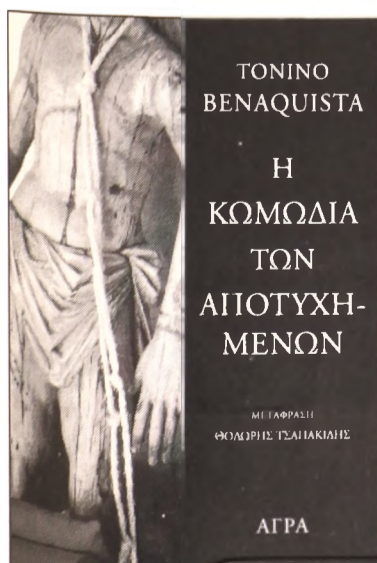
ΔΟΚΙΜΙΑ ΓΙΑ ΤΟΥΣ
ΜΠΕΚΕΤ
ΤΖΟΥΣ
ΚΑΦΚΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΓΡΑ

ΑΝΔΡΕΑΣ ΕΜΠΕΙΡΙΚΟΣ
ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΕΠΙΘΟΝΟΠΟΥΛΟΣ
Η
ΤΟ ΘΑΥΜΑ ΤΟΥ ΕΛΜΗΙΑΣΑΝ
ΚΑΙ ΤΟΥ ΒΟΣΠΟΡΟΥ
Κ Η
ΔΙΑΛΕΞΗ ΓΙΑ ΤΟΝ
ΝΙΚΟ ΕΠΙΘΟΝΟΠΟΥΛΟ

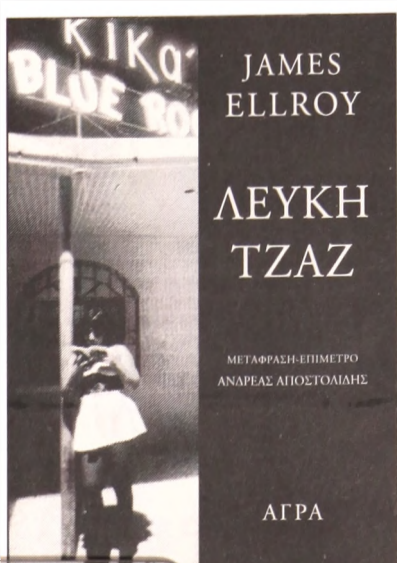
ΣΕΙΡΑ «ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΕΙΚΟΝΑ»
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΓΡΑ

TONINO
BENAQUISTA
Η
ΚΩΜΩΔΙΑ
ΤΩΝ
ΑΠΟΤΥΧΗ-
ΜΕΝΩΝ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ
ΦΩΛΩΡΗΣ ΤΣΑΛΙΑΚΙΑΝΗΣ

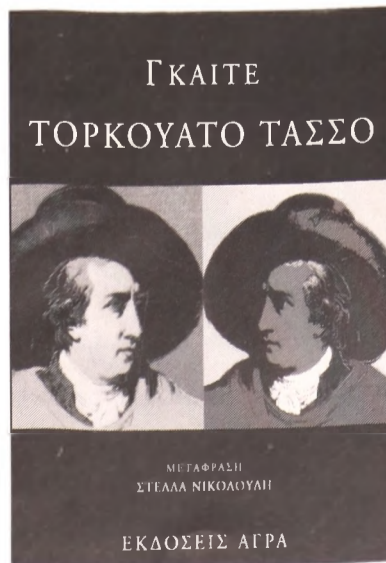
ΑΓΡΑ

JAMES
ELLROY
ΛΕΥΚΗ
ΤΖΑΖ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ-ΕΠΙΜΕΤΡΟ
ΑΝΔΡΕΑΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ

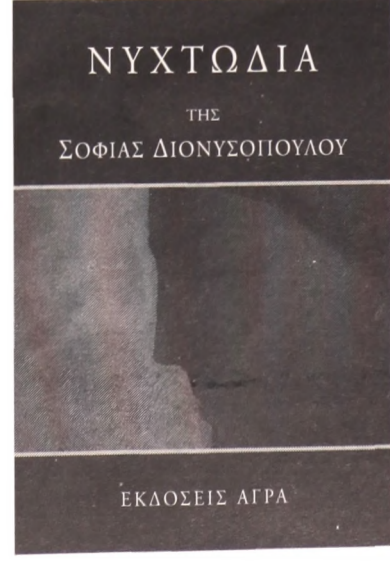
ΑΓΡΑ

ΓΚΑΙΤΕ
ΤΟΡΚΟΥΑΤΟ ΤΑΣΣΟ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ
ΣΤΕΛΛΑ ΝΙΚΟΛΟΥΛΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΓΡΑ

ΝΥΧΤΩΔΙΑ
ΤΗΣ
ΣΟΦΙΑΣ ΔΙΟΝΥΣΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΓΡΑ

Με το βλέμμα
στραμμένο στο μέλλον.

Στην Παπαστράτος, έχουμε το βλέμμα μας στραμμένο στο μέλλον.

Με όραμα τη συνεχή ανάπτυξη, έχουμε κατακτήσει από το 1930 την πρώτη θέση μεταξύ των ελληνικών καπνοβιομηχανιών. Έχοντας ως πυρήνα το ανθρώπινο δυναμικό μας και τη συνεχή τεχνολογική μας εξέλιξη, δημιουργούμε και προσφέρουμε προϊόντα απαράμιλλης ποιότητας, τόσο στην ελληνική αγορά όσο και στις αγορές του εξωτερικού, όπου η παρουσία μας είναι ήδη καθιερωμένη.

Παράλληλα, διευρύνουμε τις δραστηριότητές μας και σε άλλους τομείς και προϊόντα, με στόχο την περαιτέρω ανάπτυξη της εταιρίας. Όλα αυτά είναι που τοποθετούν την Παπαστράτος σε τροχιά δυναμικής ανάπτυξης, έτσι ώστε να απαντήσουμε με επιτυχία στις προκλήσεις του μέλλοντος.

ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ

Το Υπουργείο Υγείας προειδοποιεί:

Ο ΚΑΠΝΙΣΜΑ ΒΛΑΠΤΕΙ ΣΕΒΑΡΑ ΤΗΝ ΥΓΕΙΑ